

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

พระมหาสำราญ คุรุทสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

พ.ศ. 2560

The Dissemination Buddhis of Cholpratarn Rangsarit Temple 's Network

Phramaha Samran Krutsuwan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Education Management

College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University

2017

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์
ชื่อผู้เขียน	พระมหาสำราญ กรุทสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิณสุดา สิริธรงค์ศรี
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา	2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ 2) ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ และ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาวัดเครือข่ายฯ จำนวน 5 วัด ได้มา โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ที่เป็นตัวแทนจากทุกภาค โดยการศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าอาวาส 5 รูป/วัด พระภิกษุ 10 รูป และอุบาสก อุบาสิกาที่เกี่ยวข้อง 20 คนรวมจำนวน 35 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) แบบสังเกต และแบบสังเกตแบบบังเอิญ เอกสาร การรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีการเผยแผ่ครบทั้ง 5 กิจกรรมเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ทั้งด้านการอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การดับบาตรสาธิต และการสอนธรรมะผ่านสื่อ ยกเว้นรายละเอียดบางประเด็นที่แตกต่างตามศักยภาพของเจ้าอาวาส พระภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกา ที่เกี่ยวข้องและบริบทของแต่ละวัด การเผยแผ่จึงให้ผลที่แตกต่างกันตามเหตุปัจจัยในการจัดกิจกรรมของแต่ละวัด

2. ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ผู้มีอุดมการณ์ไม่เข้มข้น การจัดกิจกรรมบางส่วนไม่เป็นตามแนวทางที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) อดีตเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ให้แบบอย่างไว้ บุคลากรบางส่วนให้ความสำคัญทางวัดมากกว่าการเผยแผ่หลักพระธรรมวินัยรวมทั้งสถานที่ที่มีความสะดวก สะอาด สงบน้อย

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ควรมีการจัดประชุมจัดบันทึกเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการดำเนิน

กิจกรรม จัดงบประมาณอย่างเพียงพอ เพื่อพัฒนาทั้งบุคลากรให้มีอุดมการณ์ความรู้ความเข้าใจตามแนวทาง
ของวัดที่ถูกต้อง อาคารสถานที่ อุปกรณ์ การเผยแพร่ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย

PPU

Thesis Title	The Dissemination of Buddhism of Chonprathan Rangsarit Temple's Network
Author	Phra Maha Samran Krutsuwan
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Pinsuda Siridhrungsri
Department	Education Management
Academic	2017

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the Buddhism dissemination of Chonprathan Rangsarit temple's network, 2) investigate the main problems of the dissemination of Buddhism faced by the Buddhist temples under the network of Chonprathan Rangsarit temple, and 3) recommend guidelines for problem solving and promulgation of Buddhism among the Buddhist temples under Chonprathan Rangsarit temple's network. This qualitative research was carried out by investigating 5 Buddhist temples under the network. Purposive sampling technique was employed to select the temples to represent all of the regions in Thailand. The methodology involved desk study of relevant documents, observation, and interviews. The key informants included 5 abbots, 10 monks and 20 laymen, totaling 35 persons. The research tools included interview questions, observation checklist, and information synthesis form. The results were as follows:

1. In general, the dissemination of Buddhism among the five selected temples under the network consisted of the five core activities modeled by Chonprathan Rangsarit temple, namely, (1) novice ordaining, (2) monk ordination, (3) giving sermons, (4) model almsgiving, and (5) Dhamma teaching through media. Details varied according to the potential of the abbot, the monks, the laymen, and the context of a particular temple. The dissemination has yielded varying degrees of success, depending on the factors of the activities of each temple.

2. The major challenges of the dissemination were (1) some individuals were not ideologically committed, (2) some activities were not delivered within the guidelines set forth by Pra Prom Mangkalajarn. (Panya Nan7tha Bhikkhu), a former abbot of Chonprathan Rangsarit temple,

- (3) some individuals focused more on materials and less on Dhamma teaching, and
- (4) some monasteries found it hard to manage facilities,, were less well kept and tranquil.

3. Based on the findings, it is recommended that the meetings be systematically recorded for effective implementation of the plan. It is also recommended that the budgets should be adequately allocated for personnel development, aiming to strengthen their ideology, knowledge, and understanding of the principles laid down by Chonprathan Rangsarit temple. In addition, the venues, equipment, instructional media should be properly provided and managed in accordance with the Dharma discipline.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคล วัด หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกล่าวรายนามดังต่อไปนี้

ขอเจริญพรขอบคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณสุดา ลีธีรรังศรี อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ให้การช่วยเหลืออาตมาผู้เป็นพระลูกศิษย์เสมอมา อนุเคราะห์ค่าเล่าเรียน และได้กรุณา สละเวลาให้คำชี้แนะอันมีคุณค่า เป็นประโยชน์อย่างสูงในการทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอเจริญพรขอบคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการ การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ที่ให้โอกาสและให้ความช่วยเหลือเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณพระมหา สหัทธ จิตตสโร รองศาสตราจารย์ ดร. ที่เมตตาเสียสละเวลา ให้คำปรึกษาแนวทางการศึกษาและการทำงานวิจัยจนลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ ขอเจริญพรขอบคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สินธวา ความดิษฐ์ ที่ให้ความกรุณาและเสียสละเวลาให้คำแนะนำแนวทาง ในการศึกษาและการทำงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ และขอขอบคุณ พระมหาพุทธวิงศ์ นฤธบุญ (สุวรรณรัตน์) พระมหาชัชรัตน์ จิตเมโธ (แสนโซ่ง) ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดถึงต้อง ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ที่หาได้ยากยิ่ง แก่อาตมาภาพ

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยและเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ เอื้อเฟื้อในการศึกษาที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์และให้คำปรึกษาเป็นอย่างดี

ขอบพระคุณพระพรหมมังคลาจารย์(ปัญญานันทะภิกขุ) อดีตเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่เมตตาส่งเสริมให้มีโอกาสจนถึงวันนี้ กราบขอบพระคุณ พระมหาทวีป กตปุญโญ พระครูสุคันธศีล พระครูสิริสุตวิมล พระครูศาสนกิจจาทร พระมหาเฉลิม ปิยทสุลี และผู้ที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ทุกรูป/คน

ด้วยบุญกุศลที่อาตมาได้กระทำมาแล้วจนถึงบัดนี้เพื่อบูชาคุณแต่โยมบิดา ผู้บังเกิดเกล้า และ ขออุทิศให้โยมมารดาผู้เสียชีวิตตั้งแต่อาตมายังเยาว์วัย ของจูงสุสุคติ และขออุทิศให้ท่านอาจารย์ ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ จงสู่สุคติในสัมปรายภพตามมุ่งมาตปรารถนา ตลอดไป

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
คำอธิบายคำย่อ.....	ฉ
บทที่	หน้า
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิดการจัดการการศึกษาไทย.....	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	13
2.3 การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.....	28
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย.....	40
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพ.....	43
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	49
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา.....	49
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50

3.3	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
	สารบัญ (ต่อ)	
บทที่		หน้า
3.4	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4.	ผลการวิจัย.....	53
4.1	สภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่าย วัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	53
4.2	ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่าย วัดชลประทานรังสฤษฎ์	92
4.3	แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	103
5.	สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	118
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	118
5.2	อภิปรายผลการวิจัย.....	123
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	128
	บรรณานุกรม.....	131
	ภาคผนวก.....	137
	ภาคผนวก ก.....	138
	ภาคผนวก ข.....	145
	ภาคผนวก ค.....	147
	ภาคผนวก ง.....	150
	ประวัติผู้เขียน.....	157

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางสถิติการอุปสมบทพระนวกะ ตั้งแต่ปี 2553 – 2557.....	32
2.2 สถิติการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ตั้งแต่ปี 2554 – 2558	33
2.3 ตารางแสดงวัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	39
3.1 ตารางแสดงประชากรวัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	50
4.1 ตารางเปรียบเทียบสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่าย วัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	54
4.2 ตารางเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และ ศึกษาเอกสารปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่าย วัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	92
4.3 เปรียบเทียบแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	104

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
1.4 สารระการวิจัยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาวัดเครือข่าย วัดชลประทานรังสฤษฎ์.....	5
2.5 ภาพวงจรคุณภาพ PDCA	43

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การอ้างอิงคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์นี้ ได้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2525 ส่วนคัมภีร์อรรถกถาภาษาไทย ใช้ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2525

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ ได้กล่าวถึง แหล่งที่มา เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ กล่าวคือ เลขตัวหน้าเป็นเลขเล่ม เลขตัวกลางเป็นเลขข้อ เลขตัวหลังเป็นเลขหน้า เช่น ที.สี. (ไทย) 9/276/98. หมายถึง ทีฆนิกาย สีสักขันชวรค ภาษาไทย เล่ม 9 ข้อ 276 หน้า 98 ฉบับฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2525

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา ได้กล่าวถึง แหล่งที่มา เล่ม/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ กล่าวคือ เลขตัวหน้าเป็นเลขเล่ม เลขตัวหลังเป็นเลขหน้า เช่น ที.สี.อ. (ไทย) 1/240 หมายถึง ทีฆนิกาย สุมังคลวิลาสินี สีสักขันชวรคอรรถกถา ภาษาไทย เล่ม 1 หน้า 240 ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย 2525

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวิภังค์ ภาษาไทย (ฉบับหลวง)

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.ม.อ. (ไทย) = วินัยปิฎก สมันตปาสาทิกา ภาษาไทย
มหาวรรคอรรถกถา

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก

ที. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สุมังคลวิลาสินี ภาษาไทย
ปา.อ. ปาฎิกวรรคอรรถกถา

ที.ปา. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ภาษาไทย

ม.ม. (บาลี) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณฺณาสสกปาตี ภาษาบาลี

การใช้อักษรย่อภาษาไทย

มปป. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีความโดดเด่นในการเผยแพร่ที่หลากหลายวิธีตามแบบอย่างพระพุทธเจ้า วัดจึงมีลูกศิษย์ผู้ที่เลื่อมใสศรัทธา ในพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) แยกย้ายกันไปเป็นเจ้าอาวาส ก่อตั้งวัด แล้วนำรูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในรูปแบบวิธีเดียวกัน ของเจ้าอาวาส ไปดำเนินการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยใช้วิธี การจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การตัดกบาตรสาธิต และการสอนธรรมะผ่านสื่อ ที่มีความหลากหลายโดยการใช้พุทธวิธี และเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเผยแผ่มากขึ้น เช่น วัดแทนวันดีเจริญสุข ที่นำการจัดบรรพชาอุปสมบท การแสดงปาฐกถาธรรม การตัดกบาตรสาธิต และการสอนธรรมะผ่านสื่อ วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) เป็นวัดเก่าแก่ที่ลูกศิษย์เป็นเจ้าอาวาสต่อมา วัดมงคลโกวิทาราม ใช้กระบวนการเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ วัดลานแชะที่รับอุดมการณ์ไป เกือบทุกด้าน และวัดปัญญานันทาราม ที่นำรูปแบบไปประยุกต์ โดยทั้ง 5 วัดนั้นมีปัญหาที่คล้ายกันหรือแตกต่างกัน เช่น บทบาทและภาวะผู้นำ บุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ และอุดมการณ์ความมุ่งมั่นในการเผยแผ่ ฉะนั้น การเอาใจใส่ และการจัดการด้านการเผยแผ่จึงต้องมีการบริหารให้ทันต่อโลกปัจจุบัน ต่อบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สำเร็จผลตามความประสงค์

ครั้งพุทธกาล ที่มีพระอรหันต์สาวกล้วนเป็นพระอรหันต์จีณาสพทั้งสิ้น ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสประชุมสงฆ์เพื่อส่งไปเผยแผ่พระธรรมวินัย เป็นการบริหารคณะสงฆ์ที่ไม่ซับซ้อน เมื่อเวลาผ่านไปมีผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนามากขึ้น มีพระสาวกที่ยังเป็นปุถุชนเข้ามาอุปสมบทมากขึ้น มีการประพฤติที่ไม่เหมาะสมขึ้น ดังเช่น ปฐมบัญญัติ ที่ว่า “ลำดับนั้น พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ประชุมสงฆ์ เพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระสุทินว่า ดูกรสุทิน ขาวว่าเธอเสพเมถุนธรรม ในปราณติยิกา จริงหรือ ท่านพระสุทิน ทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ดูกรโมฆบุรุษ การกระทำของเธอนั้นไม่เหมาะสม ไม่สมควร ไม่ใช้กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ เธอบวชในธรรมะวินัยที่เรากล่าวไว้คืออย่างนี้แล้ว ไฉนจึงไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ให้บริบูรณ์ บริสุทธิ์ ได้ตลอดชีวิตเล่า” (วิมทา. (ไทย, ฉบับหลวง) 1/20/25)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีบทบาทที่โดดเด่น ในด้านการเผยแผ่พระธรรมคำสอนที่ประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย และยังรักษาพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสบัญญัติไว้ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) เจ้าอาวาสรูปแรก มีนโยบายหลักของวัดก็คือการเผยแผ่พระธรรมะ งานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้จัดทำในหลายวิธีด้วยกัน เช่น การแสดงปาฐกถาธรรมทุกวันอาทิตย์ คือ การยื่นแสดงธรรม อย่างตรงไปตรงมา การแสดงธรรมทุกครั้งก่อนการสวดพระอภิธรรม มีสรีระผู้เสียชีวิตเป็นอาจารย์ใหญ่ ยังพระธรรมสังเวชให้เกิดขึ้น การจัดพิธีบรรพชาอุปสมบททุกเดือนนอกฤดูกลางจำพรรษา และในฤดูกลางจำพรรษา ที่เรียบง่าย เป็นไปตามพุทธประสงค์ การตัดบาตรสาธิตในทุกตอนเช้า และที่พิเศษคือการตัดบาตรสาธิตในวันอาทิตย์ ที่มีทั้งตอนเช้า และตอนเพล หลังจากฟังปาฐกถาธรรมแล้ว จัดส่งครูพระช่วยสอนศีลธรรมไปสอนในโรงเรียนต่าง ๆ เป็นการเผยแผ่ในเชิงรุก การจัดกิจกรรมการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน การเปิดสอนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมศีลธรรมอันดีแก่เยาวชน การสอนพระธรรมผ่านสื่อ เป็นการสอนพระธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ คือ การใช้หนังสือพระธรรม การใช้ CD VDO ปาฐกถาธรรม ส.ค.ส. สื่อสกรีนพระธรรม สติ๊กเกอร์พระธรรม การอธิบายสุภาษิตคำสอนที่ด้นไม้ การโพสต์สื่อพระธรรมในอินเทอร์เน็ต การใช้สื่อพระธรรมในการสอนในห้องเรียน การจัดนิทรรศการพระธรรมในเทศกาลและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาด้านพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรม การจัดกิจกรรมสวดมนต์ ไหว้พระ ฟังธรรม และทำบุญใส่บาตรทุกวันอาทิตย์ เน้นให้เกิดปัญญาแก้ปัญหาชีวิตได้จริง จึงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปจากพุทธบริษัท 4

นี่คือ การบริหารคณะสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงบริหารไว้เป็นแบบอย่าง ที่ทรงเริ่มจากการเรียกประชุมสงฆ์ทั้งหมด พระพุทธเจ้าทรงเรียกผู้กระทำความไม่เหมาะสมมาสอบถามความจริง ทรงดำหนิ ทรงชี้ทาง แล้วทรงบัญญัติสิกขาบท ประกาศให้พระสาวกทุกรูปรับรู้ และปฏิบัติตามโดยทั่วหน้า (ทรงละโทษแก่ต้นบัญญัติ) เนื่องจากก่อนหน้ายังไม่มีสิกขาบทนี้ นี้เรียกได้ว่าเป็นการบริหารคณะสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำให้เป็นแบบอย่างเอาไว้ว่าเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอนเอาไว้อย่างชัดเจน เป็นการบริหารที่ใช้ในการเผยแผ่ทั้งเชิงรุกและเชิงรับตั้งแต่ครั้งพุทธกาล

ในยุคปัจจุบันนี้ สังคมไทยหรือสังคมของพระพุทธศาสนาทางคณะสงฆ์ไทยได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 15 ทวิ มหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ 6 ด้านด้วยกัน โดยเรียกชื่อว่า กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นกิจการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา มี 6 ด้าน คือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์

การเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้น เป็นด้านหนึ่งในหกด้านในการนี้ กรมการศาสนา ได้ให้ความหมาย การเผยแพร่พระพุทธศาสนาไว้ว่า การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ศาสนทายาทและประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม แล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การแสดงปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่างๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแพร่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือ วัสดุทัศนั ขึ้นในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมศึกษาหลักพระพุทธศาสนา เพื่อการเผยแพร่ธรรมทางพระพุทธศาสนา ชื่อว่าภารกิจด้านการเผยแพร่ทั้งสิ้น (กรมการศาสนา, 2551, น. 9)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า สภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์เป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไร มีแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอย่างไร เพื่อหาแนวทางส่งเสริม แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา ให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุคสมัย และบริบทต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

คำถามการวิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

1. สภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นอย่างไร
2. ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นอย่างไร
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์
2. เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

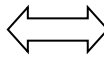
การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้กำหนดวิธีการเผยแพร่ คือ การจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การตัดกบาศรสาธิต การสอนธรรมะผ่านสื่อ โดยผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการเผยแพร่ตามแนวทางวงจรคุณภาพของ ดับเบิ้ลยู เอ็ดเวิร์ดส เดมมิ่ง

(W. Edwards Deming, 1986) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติงาน (Do) การตรวจสอบงาน (Check) การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ก็ควรเป็นไปตามสภาพความเป็นจริง มาเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษา โดยมีตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

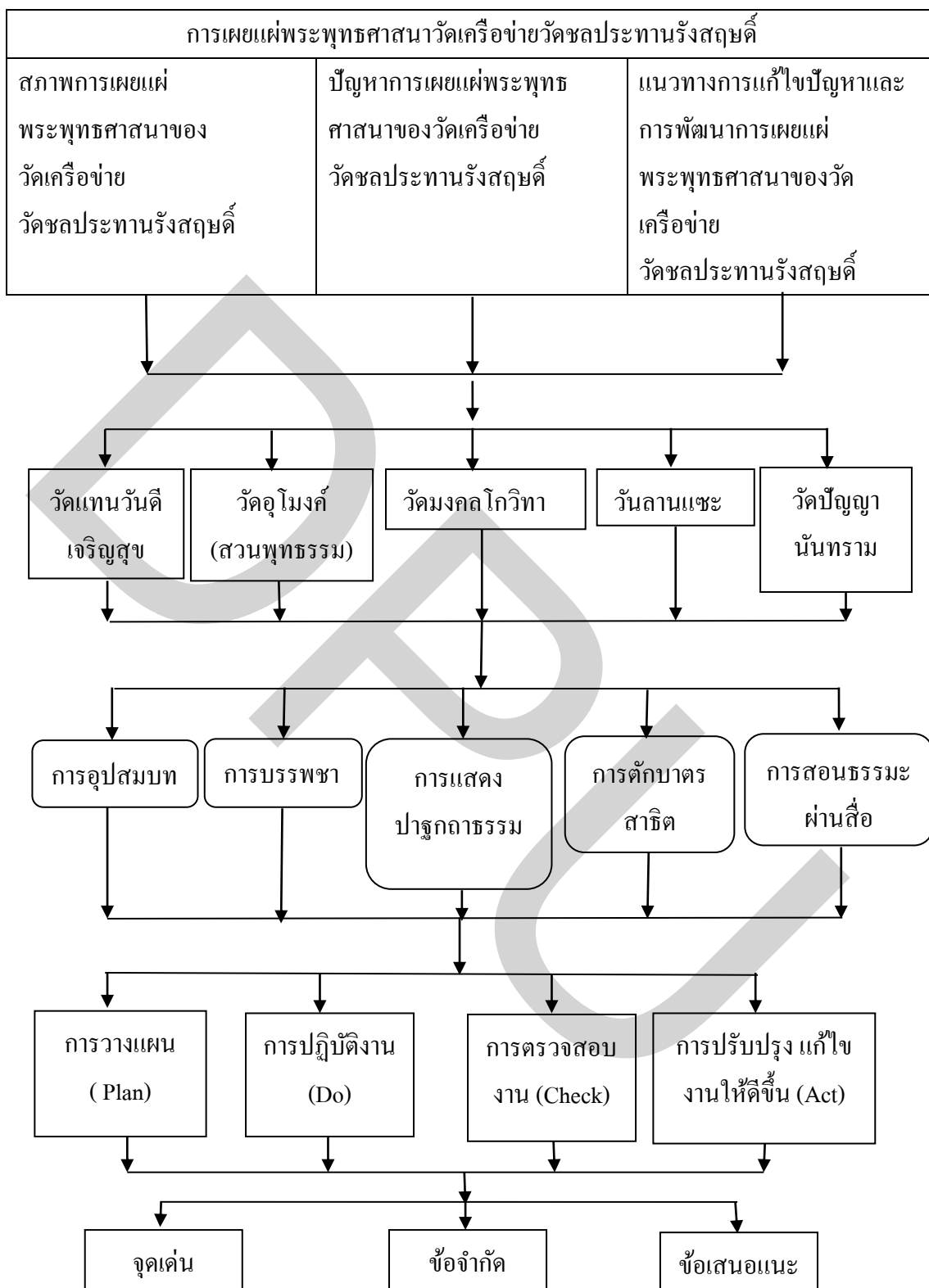
ตัวแปรที่ศึกษา

1. การเผยแพร่พระพุทธศาสนา
 - 1.1 การจัดอุปสมบท
 - 1.2 การบรรพชา
 - 1.3 การแสดงปาฐกถาธรรม
 - 1.4 การตักบาตรสาธิต
 - 1.5 การสอนธรรมะผ่านสื่อ
2. กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์
 - 2.1 การวางแผน (Plan)
 - 2.2 การปฏิบัติงาน (Do)
 - 2.3 การตรวจสอบงาน (Check)
 - 2.4 การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act)

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ดังแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

การเผยแพร่พระพุทธศาสนา		กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์
<ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดอุปสมบท 2) การบรรพชา 3) การแสดงปาฐกถาธรรม 4) การตักบาตรสาธิต 5) การสอนธรรมะผ่านสื่อ 		<ol style="list-style-type: none"> 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติงาน (Do) 3) การตรวจสอบงาน (Check) 4) การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.2 สาระการวิจัยการเผยแพร่พระพุทธศาสนาวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยมีดังนี้

1. ขอบเขตสาระการศึกษามาจากการจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การตักบาตรสาธิต การสอนธรรมะผ่านสื่อ โดยมีวงจรคุณภาพ ของดับเบิลยู เอ็ดเวิร์ดส เดมมิ่ง (W. Edwards Deming, 1982) ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติงาน (Do) การตรวจสอบงาน (Check) การปรับปรุง แก้ไขงานให้ดีขึ้น (Act) เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย
2. ขอบเขตประชากร ได้แก่ วัด ที่ใช้แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 วัด ได้แก่ วัดแทนวันดีเจริญสุข วัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม) วัดมงคลโกวิทาราม วัดลานแชะ และวัดปัญญานันทาราม โดยมี เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รวมไปถึงพระภิกษุสามเณร และ อุบาสก อุบาสิกาที่ร่วมกิจกรรมอยู่ภายใต้การบริหารงานของเจ้าอาวาสวัดที่เป็นวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นผู้ให้ข้อมูล
3. ขอบเขตพื้นที่ ได้แก่ วัดเครือข่ายที่ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 1 วัด ปริมณฑล 1 วัด ภาคใต้ 1 วัด ภาคเหนือ 1 วัด ภาคอีสาน 1 วัด รวม 5 วัด
4. ขอบเขตเวลาผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการลงภาคสนามจากการสัมภาษณ์และสังเกต ตั้งแต่ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2558 ถึง เดือน เมษายน พุทธศักราช 2559

1.6 คำนียามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในความหมายเฉพาะของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดนิยามขอบเขตของศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ หมายถึง วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่หลักกิโลเมตร 14 เลขที่ 78/8 หมู่ 1 ถนนติวานนท์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 เป็นวัดที่มีพระพรหมมิ่งกลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก โดยที่มีนโยบายหลักของวัดคือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ หมายถึง วัด ที่เจ้าอาวาสนำวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎ์เป็นต้นแบบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ หมายถึง การที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ วัดเครือข่ายที่เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกาได้ร่วมกันจัดกิจกรรมพระพุทธศาสนาขึ้นมา โดยมี อุดมการณ์ หรือแนวทางเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพื่อประโยชน์ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาโดยรวม 5 กิจกรรม คือ

การจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การตักบาตรสาธิต และการสอนธรรมะผ่านสื่อการจัดอุปสมบท หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่จัดการอุปสมบทตามวิธีการและแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ คือ ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์ ส่งเสริมปัญญา

การบรรพชา หมายถึง การที่วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ นำเด็กและเยาวชนมาจัดการบรรพชาตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ คือ ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์ ส่งเสริมปัญญา

การแสดงปาฐกถาธรรม หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้จัดให้มีการบรรยายธรรมในวันอาทิตย์ และวันสำคัญต่าง ๆ ตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้แก่ การยื่นบรรยายธรรมเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้พบเห็นในปัจจุบันแล้วสอดแทรกธรรมะเข้าไปให้เป็นที่เข้าใจเพื่อนำธรรมะนั้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การตักบาตรสาธิต หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้จัดให้มีการตักบาตรตอนเช้าของทุกวัน และตอนเพลวันอาทิตย์ ตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ บนลานหินโค้งใต้ร่มไม้ คือ มีการบรรยายธรรมก่อนตักบาตร สมาทานศีล รับศีล สวดมนต์แปล เจริญภาวนา และมีการแสดงปาฐกถาธรรมหลังตักบาตรสาธิต

การสอนธรรมะผ่านสื่อ หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ใช้สื่อธรรมะในการสอน ตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้แก่ การปฏิบัติให้ดู ใช้สติ๊กเกอร์ คัดดี พุดดี ทำดี คบคนดี ไปสู่สถานที่ดี มีสตอรี่เล่าเรื่อง สไลด์ภาพนิ่ง รายการวิทยุ รายการทีวี เว็บไซต์ FACEBOOK LINE IG HIS ป้ายพุทธสุภายิตที่ติดตามต้นไม้หรือสถานที่ต่างๆ ปฏิทิน และหนังสือธรรมะแบบ ส.ค.ส ปีใหม่

การวางแผน (Plan) หมายถึง การที่เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รวมไปถึงพระภิกษุสามเณร และ อุบาสก อุบาสิกาที่ร่วมกิจกรรมของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ทำกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการกำหนดเป้าหมายว่าจะให้ใครทำ (Who) ทำอะไร (What) ทำที่ไหน (Where) ทำเมื่อไหร่ มีเวลาเท่าไร (When) ทำอย่างไร (How) ภายใต้งบประมาณเท่าไร (How much) ให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Purpose) เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาสืบไป

การปฏิบัติงาน (Do) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานตามแผนของเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รวมไปถึงพระภิกษุสามเณร และ อุบาสก อุบาสิกาที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดในเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่ได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

การตรวจสอบ งาน (Check) หมายถึง กระบวนการที่เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รวมไปถึงพระภิกษุสามเณร และ อุบาสก อุบาสิกา ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ตรวจสอบ ประเมินการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานตามแผนที่มีการกำหนดไว้ให้บรรดาพระภิกษุ สามเณร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อค้นหาผลสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค เพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขงานให้ดีขึ้น (Act)

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) หมายถึง กระบวนการที่ เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รวมไปถึงพระภิกษุสามเณร และ อุบาสก อุบาสิกา ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากข้อผิดพลาดในการจัดกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา และนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในครั้งต่อไปให้ดีขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นอีก และเป็นการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยนี้คือ

1. เพื่อวัดเครือข่ายได้แนวทางในการเผยแผ่สภาพและปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ในประเทศไทย
2. ได้ข้อมูล วัดอื่น แนวทางการแก้ไขปัญหา และนำมาพัฒนาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ในประเทศไทย ของพุทธบริษัท 4 ได้แก่ วัดแทนวันดีเจริญสุข วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) วัดมงคลโกวิทาราม วัดลานชะ และ วัดปัญญานันทาราม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด
3. เพื่อเป็นแนวทางให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินำไปเป็นนโยบายการเผยแผ่ ทั้งเชิงรับและเชิงรุก
4. เพื่อประโยชน์ให้มหาเถรสมาคมนำไปปรับปรุงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและทันสมัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดการจัดการการศึกษาไทย
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 - 2.3 การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
 - 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย
 - 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพ
 - 2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- แนวทางการศึกษาของไทย

2.1 แนวคิดการจัดการการศึกษาไทย

2.1.1 แนวทางการศึกษาของไทย

การศึกษาของไทยเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนได้รับการศึกษาเรียนรู้ได้ชั่วชีวิตเพื่อการพัฒนาตัวเองด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคมเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างอิสระหรือเลื่อนลอย ดังนั้นการศึกษาที่สำคัญมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทั้งภายในและภายนอกของชีวิต หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชีวิต เพราะการศึกษาสามารถทำให้เข้าใจคุณค่าของชีวิต และทำให้จิตใจดีงามเกิดขึ้นได้ การศึกษาช่วยให้มนุษย์มีสติปัญญาและทำความดีได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2556, น. 1) การศึกษาไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นการจัดการศึกษาแบบเสรี เรียบง่าย ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน คือยังไม่มีรูปแบบที่เป็นโรงเรียน แต่เป็นวัดที่จัดการศึกษา เมื่อรัชกาลที่ 4 ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ จึงได้มีการจัดการศึกษาแบบรวมอำนาจ เพื่อง่ายต่อการบังคับบัญชา จนเปลี่ยนระบบการปกครอง มีการปฏิรูปการศึกษา จนสำเร็จเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งฉบับแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เป็นแม่บทในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเกี่ยวกับ (1) ความมุ่งหมาย

และหลักการศึกษ (2) สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา (3) ระบบการศึกษาหรือรูปแบบการจัดการศึกษา (4) แนวทางการจัดการศึกษา (5) การบริหารและการจัดการศึกษา (6) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (7) การจัดระบบครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (8) การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (9) การส่งเสริมเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบในการดำเนินการตามแนวปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ “ในการศึกษาค้นคว้าจากเป็นศิลปทายก (ผู้ให้หรือถ่ายทอด ศิลปวิทยา) แล้วจะต้องทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรด้วย ช่วยให้เด็กใช้ความคิดที่ถูกต้องวิธี และช่วยให้รู้จักคิดรู้จักหาเหตุผลก็คือช่วย ให้เด็กเกิด โยนิโสมนสิการ ถ้าไม่มีกัลยาณมิตรช่วยสร้างโยนิโสมนสิการให้เกิดขึ้น แก่เด็ก ๆ จะถูกชักจูงไปในทางไม่ดีได้ง่าย ซึ่งอาจเกิดจากการที่ตนเอง ไม่รู้จักคิดก็ตามหรือปัจจัยภายนอกเห็นขวนขวาก็ตาม เพื่อการพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป” ดังนั้น ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์จะต้องมีองค์ประกอบพร้อมทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ถ้าขาดเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง จะกลายเป็นระบบ การศึกษาที่ทำลายการศึกษาเสียเอง และนำความหายนะมาสู่สังคม เช่น ระบบการศึกษาที่หย่อนในศีล ขาดการฝึกอบรมในเรื่องระเบียบวินัย จะกลายเป็นเครื่องผลาญประโยชน์ของปัญญาเสียเอง (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2556, น. 53)

2.1.2 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาไทย

การจัดการศึกษาในอดีตที่ผ่านมา เป็นการศึกษาที่จัดโดยวัด บ้าน และวัง เป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง บ้านให้การศึกษาส่วนที่ดูแลลูกหลาน เป็นการศึกษาแบบอาชีพในท้องถิ่น วัดให้การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมและบางวัดก็ให้อาชีพด้วย วัดจึงเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษา ในรัชกาลที่ 5 ได้เรียนรู้วิทยาการในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ จึงต้องปรับให้ทันต่อโลก สอนสิ่งที่เป็นความรู้สมัยใหม่ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พระและชาวบ้านในท้องถิ่นให้ความรู้ไม่เท่าทัน จึงเกิดสถาบันการศึกษาที่เรียกว่า “โรงเรียน” ขึ้นมา (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2551, น.3) แนวคิดการจัดการศึกษาไทย สรุปได้ 4 ยุค คือ 1) การจัดการศึกษาไทยยุคสมัยโบราณ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551, น. 22-24) เน้นการพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นประโยชน์แก่การรับราชการ และการดำรงชีวิตเป็นการจัดการศึกษาโดยบ้าน วัด วัง และราชบัณฑิต 2) การจัดการศึกษาไทยยุคสมัยเริ่มต้นระบบโรงเรียน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551, น. 25-32) เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 จัดการศึกษาให้คนมีความรู้เพื่อเข้ารับราชการตามความต้องการปฏิรูปการปกครอง และป้องกันประเทศจากการรุกรานของชาติตะวันตก 3) การจัดการการศึกษายุคประชาธิปไตย แบ่งการจัดการการศึกษาได้ 4 ช่วงด้วยกัน คือ (1) การจัดการการศึกษายุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2475) (2) การจัดการการศึกษายุคสงครามโลกครั้งที่ 2 (3) การจัดการการศึกษายุคพัฒนาประเทศด้วยแผนพัฒนา และ (4) การจัดการการศึกษาหลังวันมหาวิปโยค (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551, น. 33-38) แนวคิดการ

จัดการการศึกษายุคประชาธิปไตยเพื่อพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และได้ขยายการจัดการการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และ 4) การจัดการการศึกษายุคใหม่เป็นยุคหลังประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีผลบังคับใช้ในวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาฉบับแรกของไทย ที่กำหนดสาระการปฏิรูปทั้งระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของคนไทยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, น.3) จนถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง เป็นแผนระยะยาวภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเน้นนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลาง ความพอดี รู้จักประมาณ มีเหตุผล เท่าทันโลกมุ่งพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง (1) พัฒนาคอนอย่างรอบด้าน และสมดุลเพื่อเป็นหลักของการพัฒนา (2) สร้างสังคมให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (3) พัฒนาลิงแวดล้อมของสังคม เพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน (แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559, น.4-5)

พระมหาพิชัย ศรีพลาย (2554, น.30) กล่าวว่า สถาบันทางศาสนามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการร่วมจัดการศึกษาเพื่อทำให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ที่เป็นแม่แบบแห่งการศึกษาของไทยเพื่อกำหนดทิศทางการศึกษาของไทย

สุดธิดา ธัญรัตน์ศรีสกุล (2557, น.28) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานของกลุ่มคน เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี อาจเป็นจากกลุ่มคน หรือสถาบัน หรือร่วมมือกันในทุกฝ่ายเพื่อให้เยาวชนเป็นคนดี มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม นั่นเอง

ดาวสวรรค์ พวงสมจิตร (2552, น.2) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แล้วก็ตาม แต่สภาพทางสังคมในปัจจุบัน จำเป็นต้องปรับตัวให้เท่าทันกับสภาพสังคมในปัจจุบันให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาที่คนไทยกำลังเผชิญอยู่ โดยทุกฝ่ายจะต้องประสานความร่วมมือกันทั้ง บ้าน วัด และโรงเรียน ให้ใกล้ชิดกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาให้ลดน้อยลงไป หรือหมดไปในที่สุด

อารีรัตน์ เคียงเจริญ (2557, น.17) สรุปแนวคิดว่า ในการจัดการการศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเป็นแนวทางการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจเป็นการเรียนรู้อย่างอิสระตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า การจัดการการศึกษาไทยเป็นการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย โดยมี “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545” เป็นแนวทางในการจัดการการศึกษาโดยได้ปรับใช้ให้เข้ากับสภาพของสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้เท่าทันกับการใช้ในการแก้ปัญหาให้ได้จริง โดยได้นำภูมิปัญญาที่เข้ากันได้กับบริบทของคนไทย คือ บ้าน วัด โรงเรียน มาเป็นส่วนประกอบในการจัดการศึกษา เป้าหมายเพื่อให้มีสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรมที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริง

2.1.3 กระบวนการในการจัดการการศึกษา

ความหมายของการจัดการการศึกษา

การจัดการศึกษานั้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, น.2)

พิณสุดา สิริธรรังศรี (2547, น. 49) กล่าวว่า การจัดการศึกษาหมายถึง กระบวนการดำเนินงานการศึกษาของผู้บริหารและปฏิบัติงานอย่างมีระบบด้วยปัจจัยการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการเพื่อบรรลุเป้าหมายและบังเกิดผล

พระสุจินตนิน หนูชู (2556, น.19) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการศึกษาหมายถึง การจัดการศึกษาให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย เพื่อความเจริญของบุคคลและสังคม โดยการเรียนรู้ การฝึก อบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ เรียนรู้จากสภาพแวดล้อม ตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า การจัดการการศึกษา หมายถึง การจัดการการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อการพัฒนาบุคคลให้มีความคิด การแสดงออก การดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยความคิดที่ถูกต้อง อันมีกฎระเบียบที่ยังประโยชน์ และเข้ากันได้กับสภาพสังคม จาริตประเพณีที่ดีงาม โดยผู้ที่มีความรู้เข้ามาจัดการให้เป็นไปตามกระบวนการตามระบบการศึกษาที่มี บ้าน วัด โรงเรียน เป็นฐานเพื่อให้บังเกิดผล ตามเป้าหมาย

2.1.4 รูปแบบการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) ได้กำหนดรูปแบบของการจัดการศึกษาเอาไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนี้ 1) การศึกษาในระบบ (Formal Education) เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา ของการศึกษา การวัดและประเมินผล โดยการศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไป

ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี 2) การศึกษานอกระบบ (Non Formal Education)) เป็นการศึกษาที่ไม่กำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม ครอบคลุมการจัดการศึกษาสายสามัญ และทักษะอาชีพ โดยการศึกษานอกระบบสายสามัญเน้นผู้อยู่นอกระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ (1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) การศึกษาระดับอุดมศึกษา 3) การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และแหล่งความรู้ต่าง ๆ สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้ง 3 รูปแบบ โดยกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี จนจบขั้นพื้นฐาน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, น.9-10)

สรุปได้ว่า การศึกษาของไทยเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้มีความรู้ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนเก่ง คนดี เรียนรู้อย่างมีความสุข

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการศึกษาเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นหาความหมาย เนื้อความ และคำนิยามของคำว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า มีหนังสือตำราและนักวิชาการนำเสนอไว้ดังนี้

พระพุทธศาสนาประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ คือ

1) พระศาสดา (พระพุทธเจ้า) ผู้ประกาศพระธรรมและคำสั่งสอนเป็นบุคคลแรกและทั้งยังเป็นผู้สถาปนาพระพุทธศาสนาขึ้น นั่นก็คือพระพุทธเจ้า การศึกษาประวัติของพระองค์ตลอดถึงพระจริยวัตรของพระองค์ รวมเรียกว่า พุทธประวัติ

2) ศาสนธรรม คำสอนที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบและนำมาแสดงสั่งสอนเอาไว้ รวมเรียกว่า พระธรรมวินัย หรือรู้จักกันในฐานะว่า พระไตรปิฎก

3) ศาสนสถาน สถานที่ทางพระพุทธศาสนา เช่น อุโบสถ วิหาร ลานพระเจดีย์ วัดวาอาราม ตลอดจนถึงวัตถุอันเป็นที่ตั้งแห่งการสักการะ เช่น พระพุทธรูป ธรรมจักร เป็นต้น

4) ศาสนพิธี พิธีกรรมทางศาสนา ระเบียบแบบแผนในการบำเพ็ญกุศล สร้างความเจริญ ดั่งงาม ระเบียบแบบแผนในการทำบุญสุนทาน ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติเรื่องอื่นๆ เช่น วิธีการ ถวายความเคารพพระ การนิมนต์พระ เป็นต้น

5) ศาสนบุคคล บุคลากรในทางศาสนา หรือศาสนทายาท ผู้สืบอายุพระศาสนาให้ดำรง อยู่เป็นการทำหน้าที่รักษาความคงอยู่ของศาสนา อันเป็นการเพิ่มจำนวนสมาชิกใหม่ให้แก่ศาสนา เพื่อการทำหน้าที่ และการดำรงอยู่รอดตลอดไป ศาสนบุคคลในพระพุทธศาสนา มีคำเรียกเฉพาะว่า “พุทธบริษัท 4” ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาซึ่งมีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่ทำหน้าที่ ต่างกันในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคง ดังพระพุทธภาษิตที่ปรากฏใน กัมพิลสูตร โดยใจความว่า “ดูก่อนกัมพิละ ! เมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในพระธรรมวินัยนี้ ไม่เคารพ ไม่ยำเกรง ในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในการศึกษา ไม่เคารพยำเกรงกันและกันนี้แล กัมพิละ ! เป็นเหตุเป็นปัจจัยที่ทำให้พระสังฆกรรมไม่ตั้งอยู่ได้นาน ในเมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว ดูก่อนกัมพิละ ! เมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในพระธรรมวินัยนี้เคารพยำเกรงในพระศาสดา ในพระธรรม ในพระสงฆ์ ในการศึกษา เคารพยำเกรงกันและกันนี้แล กัมพิละ ! เป็นเหตุเป็นปัจจัยที่ทำให้พระสังฆกรรม ตั้งอยู่ได้นาน ในเมื่อ ตถาคตปรินิพพานแล้ว ” (ปัญญาภิบาล อังคุตตรนิกาย, น. 22/275)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เริ่มต้นตั้งแต่ครั้งพุทธกาล หลังจากพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ พระโพธิญาณแล้วทรงแสดงธรรม โปรดแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 จนได้ดวงตาเห็นธรรม พระพุทธองค์ ทรงส่งพระภิกษุอรุขสงฆ์ชุดแรกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาครั้งแรก ดังพระพุทธดำรัสที่ พระองค์ได้ตรัสแก่พระภิกษุสงฆ์ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของ ทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของ มนุษย์ พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงอันธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้ง อรรถพร้อมทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์ สัตว์ทั้งหลายจำพวกที่มีรูปคือกิลเลสในจักขุน้อยมีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักร ดูกรภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลา เสนานิคม เพื่อแสดงธรรม (วิ.มหา. (ไทย, ฉบับหลวง) 4/32/32)

การเผยแผ่พระธรรมวินัยของพระอรหันต์สาวกในรุ่นแรกล้วนเป็นพระอรหันต์จีนาสพ ทั้งสิ้น พระพุทธเจ้าทรงตรัสประชุมสงฆ์เพื่อส่งไปเผยแผ่พระธรรมวินัย เป็นการบริหารคณะสงฆ์ ที่ไม่ซับซ้อน เมื่อเวลาผ่านไปมีผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนามากขึ้น มีพระสาวก ที่ยังเป็นปุถุชนเข้ามาอุปสมบทมากขึ้น มีการประพจน์ที่ไม่เหมาะสมขึ้น ดังเช่น ปฐมบัญญัติ ที่ว่า

“ลำดับนั้น พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ประชุมสงฆ์ ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระสุทินว่า คุณสุทิน ขาวว่าเธอเสพเมถุนธรรม ในปฺราณติยิกา จริงหรือ ท่านพระสุทินทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า พระพุทธเจ้า ตรัสว่า คุณกรโมฆบุรุษ การกระทำของเธอ นั้นไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ เธอบวชในธรรมะวินัยที่เรา กล่าวไว้คืออย่างนี้แล้ว โฉนจึงไม่สามารถประพฤติพรหมจรรย์ให้บริบูรณ์บริสุทธิได้ตลอดชีวิตเล่า” (วิ.มหา. (ไทย, ฉบับหลวง) 1/25/20)

สมานจิต ภิรมยฺรึน (2546, น. 2-3) แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้มีปัญหาที่ ตั้งสมมาเป็นระยะ ด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับพระสังฆาธิการตั้งแต่เจ้าคณะปกครอง จนมาถึงเจ้าอาวาส ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ 2 ลักษณะ คือ (1) หน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ (2) หน้าที่ต่อ บ้านเมือง ปัญหาที่เกิดเป็นปฐมเหตุ คือ (1) พระสังฆาธิการไม่เอาใจใส่ดูแลอบรมพระที่อยู่ ได้ปกครองให้เรียบร้อย (2) เมื่อเกิดทำความผิดแล้วยังทำผิดซ้ำ และทำให้เกิดมีความผิดที่ลุกลาม ออกสื่อขยายในวงกว้าง เนื่องมาจากพระเหล่านั้นขาดจิตสำนึกของความเป็นพระสงฆ์ และ ผู้ปกครองยังขาดการอบรมดูแลอีกด้วย

สรุปว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การที่พระพุทธเจ้านำพระธรรมความจริงของ ทุกข์สรรพสิ่ง ทรงสอนให้ทำความพ้นทุกข์ด้วยคำสอนแห่งความเป็นจริง โดยพระพุทธเจ้าทรง ประชุมสงฆ์ให้แนวทางการเผยแผ่แก่พระสาวกแล้วส่งออกไปสอนพระธรรมวินัยเพื่อยังความ พ้นทุกข์แก่ชาวโลก จนมีการบันทึกพระธรรมวินัยที่เรียกว่า “พระไตรปิฎก” ให้พระสาวกสืบต่อกัน มาจนถึงปัจจุบัน แต่การที่พระพุทธศาสนาจะตั้งอยู่ได้โดยที่ไม่มีปัญหา ผู้ที่มีหน้าที่ทุกฝ่ายต้องช่วย การดูแลหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับพุทธบริษัท 4 ที่จะช่วยกันศึกษาและนำมาปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

2.2.1 ในยุคปัจจุบันนี้ สังคมไทยหรือสังคมของพระพุทธศาสนาทางคณะสงฆ์ไทยได้มีการ ปกครองคณะสงฆ์โดยมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 15 ทวิ มหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ 6 ด้านด้วยกัน โดยเรียกชื่อว่า กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ กิจการที่ คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นกิจการคณะสงฆ์ และการพระศาสนามี 6 ด้าน คือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 บัญญัติให้ ไว้ใน มาตรา 15 ทวิ มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
- (2) ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร

(3) ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

(4) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

(5) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2550, น. 1) มหาเถรสมาคมอันเป็นองค์กรบริหารคณะสงฆ์สูงสุดจึงได้ออกระเบียบ มหาเถรสมาคมว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ. 2550 ได้จัดให้มีศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัด เพื่อให้มี ศูนย์กลางรวบรวมเทคโนโลยีสารสนเทศบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและกองทุนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ เป็นสถาบันพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งส่วนกลางและประจำจังหวัด

สรุปว่า พระพุทธศาสนาเมื่อในครั้งพุทธกาลนั้นพระพุทธองค์ทรงมีพุทธบัญญัติพระวินัยให้พระภิกษุปฏิบัติตาม แต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปมาถึงปัจจุบันการปกครองจึงจำเป็นต้องมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาช่วยในการปกครองเนื่องจากมีพระภิกษุที่มากขึ้นการปกครองจึงไม่ทั่วถึง ดังนั้นการมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เข้ามาบังคับใช้ในการปกครองสงฆ์จึงเป็นการอนุโลมมาปกครองอีกชั้นหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการยึดถือปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ไม่ออกนอกกลุ่มนิกาย และเพื่อเป็นการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและครอบคลุม ไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ดังนั้นภารกิจการเผยแผ่ดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่ ๆ ชาวพุทธทุกคนต้องช่วยกันทำหน้าที่ต่อไปเพื่อเป็นการนำพระธรรมคำสอนและความเป็นจริงที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และตรัสสอนให้ผู้อื่นรับรู้แล้วนำไปทำ ความพ้นทุกข์ และเพื่อเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเป็นลำดับต่อไป

2.2.2 ความหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

กรมการศาสนา (2551, น. 1) ได้ให้ความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า หมายถึง การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ศาสนทายาทและประชาชนได้รับทราบในทุกวิถีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยาย ธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่างๆ เช่น หนังสือธรรมะ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ ภารกิจ ด้านนี้ ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระสงฆ์จัดโครงการต่างๆ ขึ้นในวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรม หรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมหรือมุ่งเน้นการสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา การดำเนินการใดๆ

ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทาง พระพุทธศาสนาทั้งในวัดและนอกวัด ชื่อว่าภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ) ได้กล่าวถึงการเผยแผ่ธรรมะในฐานะระบบการศึกษาว่าเป็นการให้การศึกษาเพียงพุทธศึกษากับการให้อาชีพเท่านั้น ไม่พอสำหรับความเป็นมนุษย์และไม่พอที่จะสร้างสันติภาพสันติสุขส่วนบุคคลและส่วนสังคม ควรจะต้องจัดธรรมะให้เป็นระบบการศึกษา แล้วมนุษย์จะเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจสูงอยู่เหนือปัญหาโดยประการทั้งปวง นั่นคือ การสอนจริยธรรม จะต้องนำหลักคุณธรรมของศาสนามาเป็นหลักยึดให้ได้ (พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ), 2534, น. 38) โดยพระพุทธเจ้าทรงให้ประพจน์พรหมจรรย์ คือ 1)การประพจน์ปฏิบัติกระทำอย่างถูกต้องของชีวิต สำหรับชีวิต เพื่อชีวิต หรือโดยชีวิตนั่นเอง นี้เขาเรียกว่าพรหมจรรย์ 2)การดำรงชีวิตอยู่ให้ดีที่สุด นี้เรียกว่าพรหมจรรย์ เป็นวิธีการครองชีวิตที่ดีที่สุด “พวกเธอจงไปประกาศพรหมจรรย์ และการประกาศนั้นทรงกำชับว่า ให้คงามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลาง และเบื้องปลาย” (พุทธทาสภิกขุ, 2546, น.17)

จ้านงศ์ ทองประเสริฐ(2514, น. 286)ได้ให้ความหมายว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมากในชมพูทวีป หลังจากพระพุทธองค์ทรงปรินิพพานแล้วเหล่าพระสงฆ์สาวกได้ช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนา จนถึงสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ทรงให้การอุปถัมภ์การทำตติยสังคายนา เสร็จแล้วได้อาราธนาให้พระโมคคัลลีบุตรติสสะเถระเลือกสรรพระอรหันต์ส่งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังนานาประเทศ จำนวน 9 สาย เมื่อ พ.ศ.303 พระพุทธศาสนาจึงได้แพร่หลายออกไปนอกประเทศอินเดียแต่ครั้งกระนั้นโดยพระโสณเถระกับพระอุตตรเถระ ได้เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตมายังดินแดนสุวรรณภูมิ

สรุปว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น หมายถึง การที่พระพุทธองค์ ได้ตรัสรู้แล้วทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ โปรดแสดงธรรมอันพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว แสดงให้สัตว์โลก หรือเวไนยสัตว์ผู้มีธุลีคือกิเลส ในปัญญาจักขุ น้อยซึ่งเป็นผู้สามารถจะรู้ทั่วถึงธรรมที่พระองค์จะแสดงได้ เมื่อพระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมให้แก่สาวก พระพุทธองค์ก็ทรงส่งสาวกไปประกาศพระธรรมวินัย เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ทำความพันทุกข์แก่หมู่สัตว์ทั้งปวง

2.2.3 หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงาน

การบริหารงานโดยใช้หลักพุทธธรรม ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี กล่าวคือ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีความรู้ ความสามารถและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงงาน มีความพากเพียรในการทำงานและมีผลสัมฤทธิ์ของงาน กำเนิดถึงประโยชน์ของส่วนรวมและประชาชน

หลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหาร นั่นคือ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย

1) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้นในการทำงานอะไรก็ตาม จะต้องมีความพอใจในการทำงานนั้น เช่น การงานที่ทำ ถ้าต้องการทำให้สำเร็จต้องตั้งใจทำและพอใจในงานที่ทำ ไม่ใช่ทำเพื่อให้เสร็จ เพียงเพื่อหวังผลกำไรหรือรางวัลเป็นเครื่องตอบแทน

2) วิริยะ หมายถึง ทำความเพียรประกอบสิ่งนั้น เพียรพยายามกระทำสิ่งนั้นด้วยความมานะ อุตุน เอารุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดย มีความขยันหมั่นเพียร หมั่นประกอบ หมั่นกระทำด้วยความเพียรพยายาม มีความเข้มแข็งอุตุน

3) จิตตะ หมายถึง เอาใจใส่ใฝ่ในสิ่งนั้น เอาใจใส่ใฝ่ในงานที่ทำนั้นด้วยความคิดด้วยสติปัญญาจนกว่าการงาน นั้นจะสำเร็จสมดังความประสงค์

4) วิมังสา หมายถึง ตรិตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญตรวจตรา หาเหตุผลในสิ่งที่ทำนั้นว่าพอดี เกินเลยหรือขาดตกบกพร่องอย่างไร จะได้คิดหาวิธีแก้ไขและปรับปรุงให้ดี ดังในพระไตรปิฎก ที่ว่า อิทธิบาท 4 อย่าง ว่า

“คฺรผู้มียุทั้งหลย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญอิทธิบาทอันประกอบด้วย

ฉันทสมธิปธานสังขาร คฺรผู้มียุทั้งหลย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

ย่อมเจริญอิทธิบาทอันประกอบด้วยวิริยสมธิปธานสังขาร

คฺรผู้มียุทั้งหลย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญอิทธิบาทอันประกอบด้วย

จิตตสมธิปธานสังขาร คฺรผู้มียุทั้งหลย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ย่อมเจริญอิทธิบาท

อันประกอบด้วยวิมังสาสมธิปธานสังขารฯ (ที.ปา. 11, น. 231-233)

สรุป คุณ 4 อย่างนี้ มีบริบูรณ์แล้วจะชักนำให้ถึงสิ่งที่จะต้องประสงค์ซึ่งไม่เหลือวิสัย (นวโกวาท, 2552) และถ้านำมาเทียบกับความรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จ และมีคุณภาพ มี 2 หลักการ คือ

1) KAP :

K : Knowledge : ความรู้

A : Attitude: การเปลี่ยนเจตคติ

P : Practice : การกระทำ

ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า K คือ การค้นหาความรู้ แล้วนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้เกิดการเรียนรู้ จนสามารถเปลี่ยน A คือ ทศนคติให้ถูกต้อง จนทำให้เกิด P คือการปฏิบัติตาม

2) PDCA (วงจรคุณภาพ)

P – Plan : การวางแผน

D – Do : การกระทำ

C – Check : การประเมินผล

A – Act : การแก้ไข

ก็คล้ายกับ KAP ข้างบนโดยค้นหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวางแผน P แล้วนำมาปฏิบัติ D โดยมีการประเมินผล C และปรับปรุงให้อยู่ในแผน A และถ้านำมาเปรียบเทียบกับระหว่างอิทธิบาท 4 กับ KAP, PDCA จะพบว่า มีความมหัศจรรย์ที่มีความคล้ายคลึงกันมา โดยจะเห็นได้ว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านทรงได้ค้นพบสาเหตุที่ทำให้เกิดความสำเร็จ คือ อิทธิบาท 4 มาก่อน หรือเมื่อ 2500 กว่าปีมาแล้ว โดยมี

- ฉันทะ พอใจรักใคร่ในการแก้ปัญหา
- วิริยะ ความเพียรความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา
- จิตตะ เอาใจใส่ใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ
- วิมังสา หมั่นตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น

แต่ของพุทธธรรมมีข้อแตกต่าง ที่มี ฉันทะ ที่ไม่มีใน KAP และ PDCA ทางพุทธธรรม จะใช้จริยธรรม ให้มี ฉันทะ คือ ความพึงพอใจปฏิบัติเอง แต่ทางด้านบริหารจัดการ จะใช้ การพัฒนา และการรับรองคุณภาพ มากำกับแทน

สรุปได้ว่า หลักพุทธธรรมเองเป็นหลักคำสอนที่เป็นแนวทางในการบริหารงานในแง่ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการบริหารคน การบริหารวัด รวมไปถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็สามารถที่จะนำหลักพุทธธรรมเข้าไปทำการวางแผนการบริหารระบบงานต่าง ๆ ร่วมกับ (วงจรคุณภาพ) PDCA ได้เช่นกัน อย่างที่ยกมา ประเด็นการบริหารจัดการดังกล่าวข้างต้นคือ หลักพุทธธรรม นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำการศึกษา นำมาปฏิบัติใช้ในวิถีประจำวันของมนุษย์เรา และนำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะหลักพุทธธรรมนั้นเป็นวรรณกรรมพุทธศาสนาที่มีเนื้อหาลุ่มลึก หลากหลาย และหากพิจารณาถึงลักษณะความสำคัญที่จะนำมาถ่ายทอด

2.2.4 รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระราชธรรมนิเทศ (ระเบบ จิตญาโณ) (2542, น. 96-98) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้ามีรูปแบบหลายประการ เช่น การที่ทรงสร้างแรงบันดาลใจ ความศรัทธาให้เกิดแก่อุปกาชีวิตที่เดินสวนทางกันระหว่างทางเสด็จไปป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เป็นการเสด็จพุทธดำเนินไปตามปกติ ที่เรียกว่าพุทธลีลา แต่เป็นอิริยาบถที่น่าประทับใจแก่คนได้พบเห็น ก็เป็นการเผยแผ่ธรรมแล้ว รูปแบบในการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าสรุปเป็นแบบหลากหลาย เช่น

1) อุปนิสินนกะตา เป็นการนั่งสนทนากัน ทำนองจับเข้าคุยกันท่ามกลางบรรยากาศกันเอง เสริมสร้างแนวความคิด ความเห็นไปตามลำดับ ตามสมควรแก่ฐานะของผู้ฟัง

2) ธรรมิกกะตา เป็นพระพุทธรูปคำรัสสั้นๆ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ พร้อมคิดพิจารณา เช่น พระพุทธรูปคำรัสหลายปางหลาย เช่น “ร่างกายนี้ไม่นานหนอ จักล้มลงเหนือแผ่นดิน พอวิญญูณาออกจากร่างแล้ว จะเป็นเหมือนท่อนไม้ที่หาสาระแก่นสารไม่ได้” คนฟังคิดพิจารณาตามที่ทรงแสดง ก็สามารถบรรลุผลได้แล้ว

3) โอวาทกะตา ทรงประทานเป็นรูปโอวาทแก่พุทธบริษัทในการประกาศธรรม เช่น พระโอวาทปาติโมกข์ ที่แสดงถึงอุดมการณ์ หลักการ วิธีการ ด้วยข้อความ 3 คาถากึ่งเท่านั้น หรือก่อนจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน เป็นปัจฉิมวาจาของพระพุทธเจ้าที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราขอเตือนเธอทั้งหลาย สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงทำประโยชน์ตน และประโยชน์บุคคลอื่น ให้สมบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด” ก็เป็นพระโอวาท

4) อนุศาสนิกกะตา เป็นคำสอนในลักษณะ ย้ำเตือนอย่างต่อเนื่อง ทรงสอนแก่พระภิกษุ สามเณร ภิกษุณี สามเณรี นางสิกขมานา อันเป็นพุทธบริษัทประเภทนักรบขที่อยู่ที่ใกล้ชิด เช่น ที่รับสั่งแก่พระอานนท์ความว่า “อานนท์ เราจักกระหนาบแล้วกระหนาบอีก ใครมีสาระก็ตั้งอยู่ได้ ใครไม่มีสาระก็ต้องออกไป” คำสอนประเภทความไม่ประมาท ความสามัคคี ความเพียรพยายาม สติสัมปชัญญะ อดทน เป็นต้น จะทรงย้ำเตือนอยู่เสมอ

5) ธรรมสากัจฉา คือ การสนทนาธรรม บางครั้งเป็นทำนองแลกเปลี่ยนความคิดเห็น บางครั้งในรูปของคำถามดังกล่าว ให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นบ้าง ทรงรับรองความเห็นเขาบ้าง เพิ่มเติมบ้าง ปรับปรุงบ้าง ปฏิเสธบ้าง ตามสมควรแก่กรณี

6) ปุจฉาวิสัชนากะตา คือ การสอนศีลธรรมแก่ประชาชน แบบคำถามและการตอบในเรื่องที่จะสอนนั้น เพื่อทดสอบถึงพื้นฐานความรู้เดิมของผู้รับสอนว่ามีอยู่แค่ไหนเพียงไร เพื่อเป็นการกระตุ้นเร้าใจผู้ฟังให้เกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ โดยมีวิธีการ 3 วิธี คือ (1) ถามเพื่อให้อตอบ (2) ถามเองตอบเอง (3) ให้ถามเพื่อตอบ

7) ธรรมเทศนา คือการเทศน์หรือแสดง เป็นลักษณะการชี้บอกเหตุผลในเรื่องนั้นๆ ข้อความส่วนมากจะค่อนข้างยาว เช่น พระสูตรในพระสุตตันตปิฎก ในการแสดงแนวใด ก็ตามสามารถแบ่งเป็นช่วงใหญ่ๆ ได้ 3 ช่วง เช่น โครงสร้างในอนัตตลักขณสูตร

สุชีพ ปุณฺณานุภาพ (2524, น. 13) กล่าวว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยก่อนนั้น ได้ทำกันหลายรูปแบบ ได้แก่ การปฏิบัติตนที่น่าเลื่อมใส การสนทนา การแนะนำ การตอบปัญหา ข้อข้องใจและการแสดงธรรมไปตามลำดับ โดยที่พระพุทธเจ้าทรงประทานหลักการเผยแผ่ให้พระสาวกยึดถือเป็นหลักปฏิบัติว่า ให้แสดงธรรม มีเหตุมีผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ

ชี้แจงให้เข้าใจในแต่ละแง่แต่ละประเด็น แสดงธรรมด้วย จิตเมตตาอนุเคราะห์มุ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะแสดงธรรมไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มผู้อื่น

เสฐียร พันธงย์ (2526, น. 11) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เป็นที่แพร่หลายในบวรพกาล พระสงฆ์สาวกนับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่ง เพราะเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย เป็นส่วนหนึ่งของพุทธบริษัท และยังถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักการศาสนา

บุญศรี พานะจิตต์ (2545, น. 22) ได้จำแนกรูปแบบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในปัจจุบันไว้ดังนี้

- 1) การเทศนาธรรม คือ การแสดงธรรมสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งวิธีนี้พระภิกษุสงฆ์ใช้ในการเผยแผ่ธรรมเป็นประจำ
- 2) ปาฐกถาธรรม คือ การบรรยายธรรมะให้ผู้อื่นฟัง โดยทั่วไปจะยืนและผู้พูดจะต้องมีลีลาในการพูด เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังเป็นพิเศษ เป็นวิธีการที่น่าสนใจ
- 3) อภิปรายธรรม คือ การชี้แจง หรือแสดงความคิดเห็นในหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่งให้ผู้อื่นเข้าใจ
- 4) สันทนาธรรม คือ การพูดจาหรือในหลักธรรม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลาง
- 5) การสอนสมถกรรมฐาน หรือวิปัสสนากรรมฐาน คือ การสอนให้นั่งภาวนาเพื่อให้ใจเป็นสมาธิและเข้าใจสภาวะตามความเป็นจริงของสังขารตามหลักไตรลักษณ์
- 6) การใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนธรรมะ เช่น การใช้หนังสือธรรมะ การใช้วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ม้วนเทป เป็นอุปกรณ์ในการเผยแผ่ศาสนาธรรม โดยอาจจำหน่ายแจกไปในกลุ่มที่ไม่มีเวลาจะได้ศึกษาธรรมะด้วยตนเอง

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2539, น. 9) ได้พูดถึงรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่า พระสงฆ์สาวกทั้งหลายทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับจนกระทั่งพระพุทธเจ้าได้เสด็จ ดับขันธปรินิพพาน หลังจากนั้นพระสาวกได้ทำหน้าที่สืบต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามสายของอาจารย์และศิษย์ด้วยวิธีบอกต่อๆ กันด้วยปากต่อปาก ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” จนถึงการทำตติยสังคายนา โดยมีพระโมคคัลลีบุตรติสสเถระเป็นประธานในรัชสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช พ.ศ. 235 และได้มีการคัดเลือกพระสงฆ์แบ่งออกเป็นสายๆ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังประเทศต่างๆ มีหลักฐานปรากฏว่า พระโสมเถระและพระอุตตรเถระได้มาประดิษฐานพระพุทธศาสนาที่สุวรรณภูมิประเทศ

สรุปว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้แล้วได้ตรัสสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายแก่สัตว์โลกหรือเวไนยสัตว์ผู้มีฐิติ คือ กิเลส ในปัญญาจักขุณ้อยซึ่ง

เป็นผู้สามารถจะรู้ทั่วถึงธรรมที่พระองค์จะแสดงได้ และเมื่อพระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมให้แก่สาวก พระพุทธองค์ก็ทรงส่งสาวกไปประกาศพระธรรม พระสาวกเหล่านั้นเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องกันมาเป็นลำดับเป็นระยะเวลายาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งรูปแบบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นได้มีการแสดงหลายรูปแบบเช่นกัน เช่น การปฏิบัติคนที่นำเลื่อมใส การสนทนา การแนะนำ การตอบปัญหา ข้อข้องใจและการแสดงธรรมไปตามลำดับนั้น

2.2.5 วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

มีนักวิชาการนำเสนอวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ดังนี้

พุทธทาสภิกขุ (2505, น. 30) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนศีลธรรมนั้นควรจะเป็น 3 วิธี คือ

- 1) สอนให้เกิดความเข้าใจ
- 2) ทำให้ดูเพื่อให้เกิดความเลื่อมใส
- 3) มีตัวอย่างความสุขให้เห็น ทำให้เกิดความไว้วางใจอยากทำงาน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)(2547, น. 47-51) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีสอนของพระพุทธเจ้ามีหลายแบบหลายอย่าง ที่น่าสังเกตหรือพบบ่อย คงจะได้แก่วิธีดังต่อไปนี้

1) แบบสากัจฉา หรือสนทนา วิธีนี้เป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อย โดยเฉพาะเมื่อมีผู้มาเฝ้า หรือทรงพบนั้น ยังไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนา ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจหลักธรรม ในการสนทนาพระพุทธเจ้ามักจะทรงเป็นฝ่ายถาม นำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมและความเลื่อมใสศรัทธา แม้ในหมู่พระสาวก พระองค์ก็ทรงใช้วิธีนี้ไม่น้อย และทรงส่งเสริมให้ สาวกสนทนาธรรมกัน

2) แบบบรรยาย วิธีสอนแบบนี้ ทรงใช้ในที่ประชุมหมู่ใหญ่ ในการแสดงธรรมประจำวัน ซึ่งมีประชาชน หรือพระสงฆ์จำนวนมาก และส่วนมากเป็นผู้มีพื้นความรู้ความเข้าใจกับความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้ว ฟังเพื่อหาความรู้ความเข้าใจเพิ่มเติมและหาความสุขทางจิตใจ

3) แบบตอบปัญหา ผู้ที่มาถามปัญหานั้น นอกจากผู้ที่มีความสงสัยข้องใจในข้อธรรมต่างๆ แล้ว โดยมากเป็นผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่น มาถามเพื่อต้องการรู้คำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือเทียบเคียงกับคำสอนในลัทธิของตน หรือมาถามเพื่อลองภูมิ บ้างก็เตรียมมาถามเพื่อข่มปราบให้จน หรือให้ได้รับความอับอาย ในสังคีตสูตร (ที.ปา.อ. (ไทย) 16 , น. 191) แยกประเภทปัญหาไว้ตามลักษณะวิธีตอบเป็น 4 อย่าง คือ

- (1) เอกังสพยากรณียปัญหา ปัญหาที่ฟังตอบตรงไปตรงมาตายตัว
- (2) ปฏิปุจฉาพยากรณียปัญหา ปัญหาที่ฟังย้อนถามแล้วจึงแก้
- (3) วิภังชพยากรณียปัญหา ปัญหาที่จะต้องแยกแยะตอบ
- (4) รุปนียปัญหา ปัญหาที่ฟังยับยั้งเสีย ได้แก่ ปัญหาที่ถามนอกเรื่องไร้ประโยชน์

อันเป็นเหตุให้ยึดเยื้อ ฟังยับยั้งเสีย แล้วชักนำผู้ถามกลับเข้าสู่แนวหรือเรื่องที่ประสงค์ต่อไป

4) แบบวางกฎข้อบังคับ เมื่อเกิดเรื่องมีกษัตริย์กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเป็นครั้งแรก พระสงฆ์หรือประชาชนเล่าลือ โพนทนาติเตียนกัน มีผู้นำความมากราบทูลพระพุทธเจ้า พระองค์ก็จะทรงเรียกประชุมสงฆ์ สอบถามพระภิกษุผู้กระทำความผิดแล้ว ก็ทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนั้นๆ ไว้ โดยความเห็นชอบพร้อมกันของสงฆ์ ไม่ทรงบังคับเอาโดยพลการ (วิ.ม.อ. (ไทย) 1, น. 393)

พระเทพโศภณ (ประยูร ธรรมจิตฺโต) (2547, น. 18 - 22) ได้กล่าวว่า พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ คำสอนที่เป็นหลักสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พระอรหันต์ เพื่อให้ใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานต่อไป เป็นแนวทางปฏิบัติธรรมให้ยึดหลักธรรม แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1) หลักการ 3 ได้แก่ (1) การไม่ทำบาปทั้งปวง คือการงดเว้น การลด ละ เลิก การทำบาปทั้งปวง ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ (2) การทำกุศลให้ถึงพร้อม คือ การทำความดีทุกอย่างอันเป็นกุศลกรรมบถซึ่งเป็นแบบของการทำดี 10 อย่าง อันเป็นความดีทางกาย ทางวาจา และทางใจ (3) การทำจิตให้ผ่องใส คือ การทำจิตของตนให้ผ่องใสที่แท้จริง เกิดขึ้นจากการละบาปทั้งปวงด้วยการถือศีลและบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อมด้วยการปฏิบัติสมณะและวิปัสสนา จนได้บรรลุอรหัตผลอันเป็นความผ่องใสที่แท้จริง

2) อุดมการณ์ 4 ได้แก่ (1) ความอดทน คือ ความอดกลั้น ไม่ทำบาปทั้งทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ (2) ความไม่เบียดเบียน คือ การงดเว้นจากการทำร้าย รบกวน หรือเบียดเบียนผู้อื่น (3) ความสงบ คือ ปฏิบัติตนให้สงบทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ (4) นิพพาน คือ การดับทุกข์ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา เกิดขึ้นได้จากการดำเนินชีวิตตามมรรคมีองค์ 8

3) วิธีการ 6 ได้แก่ (1) ไม่ว่าร้าย คือ ไม่กล่าวให้ร้ายหรือ กล่าวโจมตีใคร (2) ไม่ทำร้าย คือ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น (3) สำรวมในปาติโมกข์ คือ ความเคารพพระเบียบวินัย กฎ กติกา กฎหมาย รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม (4) รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดีในการบริโภคอาหาร หรือการใช้สอยสิ่งต่างๆ (5) อยู่ในสถานที่ที่สงัด คือ อยู่ในสถานที่สงบ มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (6) ฝึกหัดจิตใจให้สงบ คือ ฝึกหัดชำระจิตใจให้สงบ มีสุขภาพ คุณภาพ และประสิทธิภาพที่ดี การหยาบธรรมะซึ่งมีมากมายหลายหัวข้อไปขยาย เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่จะต้องเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระเทพเวที (ประยูร ญฺชฺโต)(2537, น. 13-14) กล่าวว่าวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามหลักหน้าที่ของพระ คือ การให้ธรรมแก่ประชาชน เรียกว่า ธรรมทาน แต่การพูดให้เขาฟัง เช่น เทศน์ แสดงธรรม บรรยายธรรม อันนี้ชัดเจน แต่การให้ธรรมโดยไม่ต้องพูด เช่น พระอัสสชิ ท่านเดินไปบิณฑบาตในเมืองราชคฤห์ อาการปรากฏตัวของท่านเป็นการให้ธรรมแก่อุปติสสมานพ คือ ท่านพระสารีบุตร โดยไม่ต้องพูด อุปติสสมานพ เมื่อเห็นพระอัสสชิมีอาการสงบ งามสง่า และมีลักษณะของผู้ได้ฝึกฝนพัฒนาตนอย่างดีแล้วก็เกิดความ เลื่อมใส ก็อแม้แสดงธรรมไม่เป็นเทศน์ก็ไม่เก่ง แต่สามารถทำตัวเป็นแบบอย่างได้

พระมหาชัยรัตน์ ฐิตเมโธ (2555, น. 47) กล่าวว่า วิธีการสอนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น คือ วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า ที่ทรงใช้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ส่งพระสาวกไปประกาศพระพุทธศาสนา ตั้งอุดมการณ์ และวิธีการไว้เป็นแบบ โดยได้รวบรวมจากการสังเกตหรือพบ่อย การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นเป็นการแสดงคำสั่งสอนที่ถูกต้องเป็นธรรม ทำให้ผู้ฟังได้รับสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุด ฉะนั้น วิธีในการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเผยแผ่ เพราะเป็นสิ่งที่จะต้องใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป วิธีการสอนนั้นมีหลายรูปแบบ คือ ต้องเลือกรูปแบบการสอนที่ตรงกับบุคคลที่จะสอน ด้วยหวังจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการเผยแผ่หรือประโยชน์สูงสุดในอนาคต

พระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชชมุโม) (2554, น. 20) อธิบายว่า วิธีการเผยแผ่พุทธธรรมพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์เข้ากับ จาริต ประเพณี ในแต่ละท้องถิ่น ทรงใช้วิธีที่ต่างกัน เช่น ทรงใช้อุบายในการเลือกบุคคล เป็นต้น พระพุทธองค์มิได้จำกัดบุคคลในการเทศน์สอน ว่าเป็นชนชั้นวรรณะใด เพศใด อาชีพใด หรืออายุ ทรงแสดงธรรมแก่บุคคลทุกระดับ หากสามารถที่จะรับรู้ธรรมได้ จนมีพุทธศาสนิกชนทุกระดับ ประชาชนส่วนมากได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต เช่นการมีความเชื่อเรื่องกรรม แทนความเชื่อเรื่องพรหมลิขิต เป็นต้น แม้พระราชผู้ปกครองก็ทรงปกครองโดยทศพิธราชธรรม มีพระราชหลายพระองค์ที่ทรงเป็นพุทธสาวก เช่น พระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นต้น ทรงเป็นพุทธมามกะ และได้ปกครองบ้านเมืองด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทรงอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา และได้สร้างวัดวาอารามต่าง ๆ ถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ด้วย

ประสาร ทองภักดี (2542, น. 42) ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิคในการสอนของพระพุทธเจ้า มี 8 ประการ คือ

- 1) ต้องรู้จักบุคคลที่จะสอนก่อน
- 2) ต้องเลือกสิ่งที่จะสอนให้เหมาะสมกับบุคคล
- 3) สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม
- 4) สอนจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายไปสู่สิ่งที่เห็นได้ยาก
- 5) สอนจากสิ่งที่รู้แล้วไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้
- 6) สอนด้วยอุปมาอุปไมยหรือเปรียบเทียบ
- 7) สอนโดยใช้อุปกรณ์การสอน ซึ่งแยกเป็น 3 อย่าง คือ
 - (ก) ใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุปกรณ์
 - (ข) ใช้ภาพนิมิตเหมือนภาพยนตร์
 - (ค) ใช้วิธีการทดลองด้วยตนเอง
- 8) สอนโดยการสาธิตให้ดูหรือทำตัวอย่างให้ดู

วนิช สุธารัตน์ (2547, น. 147) ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงใช้การพัฒนาปัญญาเป็นสื่อในการถ่ายทอด และการพัฒนาทางปัญญานั้น จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบทั้งสามส่วน ได้แก่ ปัจจัยภายนอก หรือปรโตโมสะ คือ การกระตุ้น การแนะนำการสั่งสอน ปัจจัยภายใน หรือโยนิ โสมนสิการ คือกระบวนการคิดที่ถูกต้องวิธี และการฝึกอบรมตามมรรควิธี คือ การฝึกอบรมกาย อบรมจิต ตามแนวไตรสิกขา

สรุปได้ว่า วิธีการสอนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น พระพุทธองค์ทรงมีพุทธวิธีการสอน ซึ่งมีรูปแบบและวิธีที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะทรงศึกษา สภาพแวดล้อม วิเคราะห์ผู้ฟัง ไว้อย่างพร้อมมูล ทรงใช้รูปแบบในการสอน 4 ประการ คือ สันตัสสนา การอธิบายให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง สมาทปนา ชักจูงให้เห็นจริง สมุตเตชชา ปลุกเร้าจิตใจให้ แก้วกล้า สัมปหังสนา ชโลมใจให้ชุ่มชื้น ไร่ร้างเบิกบาน โดยวิธีสอนของพระพุทธเจ้า ที่มีหลายแบบหลายอย่างที่พบบ่อย คือ แบบสากัจฉา หรือสนทนา แบบบรรยาย หรือ การแสดงธรรมประจำวัน แบบตอบปัญหา หรือ มีผู้มาถามปัญหา แบบวางกฎข้อบังคับ หรือเมื่อมีภิกษุกระทำ ความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นก็ทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนั้น ๆ ไว้ เป็นภารกิจ และ วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า ที่ทรงใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่แรกเริ่มตั้งแต่ทรงตรัสรู้ธรรมในการสั่งพระสาวกไปประกาศพระศาสนา

2.2.6 กระบวนการเผยแผ่ (Propagating Process)

การเผยแผ่เป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในด้านการเรียนรู้ ซึ่งมีผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต การเผยแผ่กระทำได้ในหลายช่องทาง ได้แก่ การพูดคุย การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การจัดอบรม การแจกเอกสาร การชักชวนเข้าร่วมกิจกรรม การเทศนาทางวิทยุกระจายเสียง การบรรยายธรรมทางโทรทัศน์ เป็นต้น การเผยแผ่พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)(2548, น.52-54) ให้ทรงสนะในมิติแห่งเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า

กระบวนการ ๔ ในการที่เทศน์สอนแต่ละครั้ง จะต้องมีการกระบวนการ ๔ ขั้นตอน การเทศน์สอนธรรมะถึงจะมีคุณภาพ เป็นที่น่าเชื่อถือ กระบวนการ ๔ อย่าง คือ

กระบวนการนำเข้า (Input) หมายถึง ตัวป้อนธรรม ก็ต้องมีธรรมเป็นตัวป้อน ก็จะเข้าไปในกระบวนการผลิต ในกระบวนการ (Process) ใครเทศน์ก็ใครบรรยายก็บรรยาย ใครเปิดสื่อก็เปิดสื่อ เรียกว่า ผลผลิต (Output) มีแบรนด์ดี เช่น วัดชลประทานรังสฤษฎ์ คนส่วนมากฟังแล้วก็พอใจ เอาไปบอกต่อคนรู้ก็ต้องการมาฟังปาฐกถา แสดงธรรมถูกต้องตามพระธรรมวินัย ไม่ผิดเพี้ยน ไม่ล่อหลอกคน นี้เรียกว่า Impact คือ ผลกระทบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปัจจัยนำเข้าก็คือ ความรู้ที่เตรียมไปเทศน์ไปสอน อ่านหนังสือมาก็เล่ม อ่านมากฟังมาก ตีความธรรมะ เตรียมข้อมูล และวางลำดับการนำเสนอ

กระบวนการ ก็คือ วิธีการนำเสนอ วิธีการเทศน์ วิธีการเผยแพร่ มีสื่ออุปกรณ์ผลผลิตที่ออกมา Output ก็คือ คนฟัง อยู่ฟังจนจบรายการและได้อะไรติดใจกลับไป

ผลกระทบ Impact ที่ตามมาคือ จากปากต่อปากพูดถึงเราว่าเทศน์ดีเหลือเกิน ก็น่าเทศน์เพิ่ม มีชื่อเสียง ผู้ฟัง เกิดความเลื่อมใสและปฏิบัติตามคำสอนได้ มีการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี เหล่านี้ก็จัดเป็นผลกระทบ

พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ทุมมาวุฒโน) (2543, น.137) กล่าวว่า วิธีการเผยแพร่ที่จะประสบผลสำเร็จ ต้องประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้ คือ คำคมนิมิต สุภาษิตหน้อย อร่อยต้องมีคำกลอนไม่่งวงนอนต้องมีข้าขึ้น ตรึงใจไปนานต้องมีแห่ รวมความต้องมีทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ศาสตร์คือความรู้ ศิลป์คือวิธีการหรือเทคนิค

องค์ประกอบในการเผยแพร่ คือ

นโยบาย บุคลากร (ผู้ทำงาน) ทรัพยากร คน สถานที่ อุปกรณ์ บรรยากาศ เป็นต้น

ช่องทาง (โอกาส) คือ

การสนับสนุน ซึ่งประกอบด้วย ความสะดวก ค่าตอบแทน กำลังใจ การตัดสินใจ

ประเภทของการเผยแพร่ คือ

สังคมนตรี/สังคัมประภคฤติ - การชี้ชวน - การเสนอให้ - การบังคับ

องค์กร/การจัดองค์กร - บุคคล-คณะบุคคล - ทีมงาน - กระบวนการ

การใช้ยุทธวิธี - การแทรกแซง - การเลียนแบบ - การแข่งขัน - การสมรส -

การจัดตั้งโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ คือ

เพื่อแจ้งเรื่องราวต่างๆ ที่ตนต้องการให้คนอื่นทราบและเห็นคล้อยตาม เพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการเผยแพร่ เพื่อสื่อให้เกิดความเข้าใจและรวมเป็นพวกเดียวกัน เพื่อแสดงบทบาทที่ตนมีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของสังคัม

ประโยชน์ของการเผยแพร่ คือ

ทำให้ทราบข่าวสารที่มีคุณค่าและประโยชน์สำหรับชีวิต ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการประพฤติปฏิบัติ ทำให้ได้รับการกระตุ้นให้เกิดการประพฤติและปฏิบัติที่ถูกต้อง ทำให้ผู้รับการเผยแพร่เกิดศรัทธาเลื่อมใส สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน

หลักการเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนา ธรรมะอย่างเดียวกันหรือหัวข้อเดียวกัน แต่ถ้าหากผู้สื่อมีทักษะต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ในการเผยแพร่งก็แตกต่างกันด้วย ดังนั้น ในการเผยแพร่ง ธรรมะหรือการสื่อธรรมะจึงจำเป็นที่จะต้องรู้หลักการ ซึ่งอาจกล่าวได้ดังนี้ นำเสนอ โน้มน้าวจิตใจ นำปฏิบัติ ตอบคำถาม แสดงความเป็นมิตร

วิธีการเผยแผ่ พุคคฺย ปาฐกถา บรรยาย อภิปราย สอน ใช้อेกสาร แจกอามิส
 กระบวนการเผยแผ่ วางแผน สร้างบุคลากร พัฒนาบุคลากร จัดส่งบุคลากร
 ให้การสนับสนุนบุคลากร ประเมินผล
 เนื้อหาของเรื่องที่น่ามาเผยแผ่ เนื้อหาของเรื่องที่น่ามาเผยแผ่ตามแนวทางแห่งพุทธะ
 มี ๕ ประการ คือ

๑. เรื่องที่เสนอต่อมวลชนนั้นต้องเป็นเรื่องจริง เสนอหรือเอกสาร
 ตามความเป็นจริงไม่บิดเบือน

๒. เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นเรื่องแท้ เสนอตามสภาพที่
 แท้จริงไม่คาดเดา ไม่แต่งแต้มใส่สีตีไข่

๓. เรื่องที่เสนอนั้นต้องเหมาะสมกับกาลเวลา

๔. เรื่องที่เสนอนั้นเป็นเรื่องที่คนชอบ หรือเสนอโดยวิธีที่ผู้รับสารชื่นชอบ

๕. เรื่องที่เสนอหรือส่งสารนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่ในบางครั้ง
 บางสถานการณ์ผู้ส่งสารอาจต้องพิจารณาด้วยปัญญาว่า บางเรื่องอาจไม่เหมาะกับเวลา อาจจะ
 ไม่เป็นที่ชื่นชอบของคนบางกลุ่มบางคน แต่เมื่อเสนอเรื่องนั้นไปแล้วเกิดประโยชน์ต่อมหาชน
 ผู้ส่งสารจะต้องกระทำหรือควรกระทำ

พระครูปลัดชโล เตชพโล (ป็นวิเศษ) (2554, น.55) สรุปไว้ว่า การเผยแผ่เป็นกลวิธีที่ทำให้
 ประชาชนได้รับรู้คำสอนต่างๆ จากการเผยแผ่ของพระธรรมทูต เช่น การสอนธรรม การเทศน์
 บรรยาย เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ประกอบไปด้วยกระบวนการต่างๆ
 ตั้งแต่ การวางแผน การสร้างบุคลากรผู้เผยแผ่ การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุน ภายใต้วิธีการเผย
 แผ่ เนื้อสาระที่บรรยายกับคุณสมบัติของผู้บรรยาย เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่

สรุปได้ว่า การพัฒนาศักยภาพมนุษย์นั้นกระทำได้หลายช่องทาง เช่นการพุดคฺย
 การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การจัดอบรม เป็นต้น ในการที่จะเทศน์สอนแต่ละครั้ง จะต้องม
 ีขั้นตอนรับประกันกระบวนการ ๔ ขั้นตอน คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) คือ มีธรรมเป็นตัวป้อน
 กระบวนการผลิต (Process) คือ กระบวนการผลิต และผลผลิต (Output) คือ คนเทศน์บรรยาย
 ผลกระทบ Impact ที่ตามมาคือ จากปากต่อปากพูดถึงเราว่าเทศน์ดีเหลือเกิน เช่นวัดชลประทาน
 รังสฤษดิ์ ที่มีกระบวนการศึกษาเรียนรู้ของพระธรรมะวิทยากรจากพระไตรปิฎก มีกระบวนการ
 ฝึกฝนด้วยการแสดงปาฐกถาธรรมเป็นประจำทั้งในวัด (เชิงรับ) และนอกวัด (เชิงรุก) โดยต้อง
 มีความพร้อมที่รอบด้าน คือ บุคลากรที่พัฒนาตนดีแล้ว สถานที่ ๆ สบายๆ มีความร่มรื่น สะดวก
 ทุกด้าน ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารด้านงบประมาณ มีการโฆษณา ทำงานการเผยแผ่เป็นทีม

เพื่อให้ผู้ที่สนใจรับสื่อที่หลากหลายช่องทาง ให้เหมาะสมแก่กาลเวลาเพื่อให้ชาวพุทธได้เข้าถึงพระธรรมวินัยอย่างแท้จริงแล้วทำความพันทุกข์ได้ในที่สุด

2.3 วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในการศึกษาการวิจัยคือ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ และวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในการศึกษาเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์” ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

2.3.1 วัดชลประทานรังสฤษฎ์

ในปัจจุบัน ตั้งอยู่เลขที่ 78/8 หมู่ที่ 1 ถนนติวานนท์ ตำบลบางตลาด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 49 ไร่ 2 งาน 39 ตารางวา มีพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญา นันทภิกขุ) เป็นเจ้าอาวาสรูปแรก ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2504 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ พระราชทานวิสุงคามสีมาให้แก่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 36 เมตร ยาว 51 เมตร และได้ประกอบพิธีผูกพัทธสีมา ครั้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2504 เมื่อ พ.ศ. 2555 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดฯ ยกวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ตั้งแต่วันที่ 28 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2555 เป็นต้นไป

การศึกษา

ทางวัดจัดให้มีการสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี มาตั้งแต่ พ.ศ. 2503 จนถึงปัจจุบัน

มีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2512 ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนเป็นศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2550

ลำดับเจ้าอาวาส

- 1) พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญา นันทภิกขุ) พ.ศ. 2503 - 2550
- 2) พระธรรมวิมลโมลี (รุ่งน ชีรปัญญา ป.ธ.9) พ.ศ. 2551 – 2556
- 3) พระปัญญา นันทมุนี (สง่า สุภโร) 29 ธันวาคม พ.ศ. 2557 – ปัจจุบัน

เกียรติประวัติ

พ.ศ. 2525 เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

พ.ศ. 2547 เป็นศูนย์ประสานงานอาสาสมัครคุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดนนทบุรี กระทรวงยุติธรรม

พ.ศ. 2550 เป็นศูนย์เอกลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนของจังหวัดนนทบุรี ในกระทรวงวัฒนธรรม

2.3.2 การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานนทิกขุ) (ตามรอยปัญญา, 2554, น. 12) เจ้าอาวาสรูปแรกของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ท่านเริ่มปฏิรูปพิธีกรรมทางศาสนา ให้เป็นไปเพื่อส่งเสริมสติปัญญา ตามหลักการหรือนโยบายที่ว่า

- 1) สร้างวัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนกายและจิต หวาน โปรยความสงบเย็นแก่ทุกชีวิต
- 2) แก้ไขประเพณีที่ไม่เกิดความรู้ความฉลาดชำระล้างความเชื่อ ไร้เหตุผลให้หมดสิ้นไป
- 3) ชักจูงประชาชนให้ใช้ธรรมะเป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิต
- 4) ไม่สนับสนุนการศึกษาและปฏิบัตินอกแนวพุทธธรรม ไม่ส่งเสริมไสยศาสตร์
- 5) ไม่แสวงหาเงินบำรุงวัดจากความโง่หลงของชาวบ้าน

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้มุ่งเน้นงานด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนาเป็นกิจกรรมหลักมาตั้งแต่ต้น กิจกรรมหลัก ๆ ที่วัดได้ดำเนินการ คือ ในวันปกติธรรมดา ภาคเช้าขณะที่พระภิกษุสามเณรฉันภัตตาหารเช้า จะมีการเปิดเทปธรรมะทุกวัน หลังจากพระภิกษุสามเณรฉันเสร็จแล้ว จะมีการกล่าวธรรมะเสริมก่อนให้พระเป็นภาษาบาลี จัดให้มีการแสดงพระธรรมเทศนาทุกวันพระ ขึ้น - แรม 8 คำ และ 15 คำ ตลอดปี จัดให้มีการแสดงปาฐกถาธรรมทุกวันอาทิตย์ นับเป็นแห่งแรกของประเทศ โดยพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานนทิกขุ) พิจารณาเห็นว่า ทางราชการไม่ได้กำหนดให้วันพระเป็นวันหยุดราชการเหมือนอย่างโบราณมา แต่กำหนดเอาวันเสาร์ วันอาทิตย์ เป็นวันหยุดราชการ ทำให้พุทธศาสนิกชนไม่สะดวกจะมาบำเพ็ญบุญและฟังธรรมในวันพระได้ จึงเป็นเหตุให้มีผู้เข้าวัดปฏิบัติธรรมน้อย จึงได้จัดกิจกรรมแสดงปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์เพิ่มขึ้นอีกวันหนึ่ง เพื่อเปิดโอกาสและดึงพุทธศาสนิกชนที่ว่างจากหน้าที่ได้ใช้วันหยุดให้เป็นประโยชน์ การแสดงปาฐกถาธรรมก็มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ เข้าใจง่ายสามารถนำหลักธรรมคำสอนไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ จึงทำให้ประชาชนสนใจมาเข้ารับการศึกษาฟังธรรมมากขึ้นตามลำดับจนเป็นกิจกรรมสำคัญของวัดมาจนถึงปัจจุบัน จัดให้พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติธรรมโดยมีสถานที่อบรมกรรมฐานและปฏิบัติธรรม ที่สามารถรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้จำนวนมาก ส่วนมากพุทธศาสนิกชนต่างมีความศรัทธาในปฏิปทาของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานนทิกขุ) ผู้เป็นนักพูดนักแสดงธรรมแห่งยุค เป็นแม่ทัพธรรมฝีปากกล้า ที่ไม่มีรูปไหนเหมือน จึงมีผู้สนใจปฏิบัติธรรมจำนวนมาก จัดให้มีสื่อเผยแพร่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา คือ หนังสือ เทปธรรมะ แผ่นซีดีธรรมะ รวมถึงสื่ออื่นๆ จัดวิทยากรออกไปบรรยายธรรมนอกสถานที่ตามสถานศึกษา หน่วยงาน สถานที่ราชการ รวมถึงบริษัทห้างร้านต่างๆ ในระดับประเทศได้จัดฝึกอบรมพระธรรมทายาท ตั้งแต่

พ.ศ. 2524 - 2545 โดยมีพระภิกษุจากทั่วประเทศเข้ารับการอบรม เพื่อฝึกฝนพัฒนาคุณภาพ ศักยภาพ วิธีการ เทคนิค ในการแสดงธรรมให้แก่พระสงฆ์ได้นำไปเป็นแนวทางในการเผยแผ่ และ พัฒนาในส่วนภูมิภาค (ตามรอยปัญญา, 2554, น. 12) กิจกรรมหลักที่สำคัญของวัดในด้านการเผยแผ่ มีดังต่อไปนี้

1) การจัดอุปสมบท

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้จัดการอุปสมบทเพื่อให้การอบรมพระธรรมวินัยแก่กุลบุตรผู้มีความสนใจในหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นประจำทุกต้นเดือนตลอดทั้งปี ยกเว้นในฤดูกาลเข้าพรรษาจะจัดการอุปสมบทสำหรับผู้ที่สนใจจะบวชเข้าพรรษาเป็นเวลา 3 เดือนในเดือนก่อนเข้าพรรษาเท่านั้น โดยได้จัดการอุปสมบทตามแบบที่พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) มอบหมายให้หัวหน้าโครงการได้จัดการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดอุปสมบทในสัปดาห์ที่หนึ่งของเดือน เพื่อเตรียมการทุกอย่างให้พร้อมก่อนวันรับสมัคร คือ วันอาทิตย์ที่สองของเดือน เมื่อถึงเวลา รับสมัครพระภิกษุที่เกี่ยวข้องทำการรับสมัครตามนโยบายที่ได้รับมาจากการประชุม แล้วเข้าสู่ กระบวนการสอบคัดเลือกและอุปสมบท เมื่ออุปสมบทแล้วจึงมีการอบรมตามหลักสูตรที่จัดเอาไว้ โดยให้พระวิทยากรทั้งพระภิกษุในวัดและวิทยากรที่เป็นนักวิชาการสาขาต่าง ๆ จากนอกวัด โดยมี รายละเอียด ดังนี้ คือ (1) วันที่ 1-2 จะจัดสอนเรื่องการนุ่งห่ม ข้อระเบียบและวินัยของสงฆ์สำหรับ ผู้บวชเบื้องต้น (2) วันที่ 3-7 สอนทฤษฎีและปฏิบัติเรื่องสมาธิภาวนากัมมัฏฐานเป็นเวลา 3 วันบ้าง 5 วันบ้างแล้วแต่โอกาส (3) วันที่เหลือจะจัดพระอาจารย์ผู้มีความรู้ความสามารถให้สอนหลักธรรม คำสอน พุทธประวัติ และพระวินัย เป็นต้น วิทยากรผู้ให้การอบรมตามตารางการเรียนรู้ ตามหลักสูตรด้วยวิธีการที่หลากหลายด้วยสื่อทั้งเก่าและใหม่ ทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติที่ในแต่ละเดือนจะมีผู้เข้ามาอุปสมบทและอบรมจำนวนร้อยขึ้นไป ยกเว้นช่วงเข้าพรรษาที่ไม่ถึงร้อยรูป หัวหน้าโครงการเฝ้าติดตามด้วยการร่วมดูแล อบรม เก็บข้อมูลด้วยวิธีการรอบด้านในการอุปสมบท ตลอดโครงการจนลาสิกขาแล้วจัดประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลที่ได้มากเพื่อนำมาปรับปรุงต่อไป โดยการอุปสมบทนั้นเป็นไปเพื่อความสะดวก เรียบง่าย ประหยัด และได้ประโยชน์ โดยวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการบรรพชาอุปสมบท และ กำหนดการไว้ดังนี้

คุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการบรรพชาอุปสมบท

- (1) นับถือพระพุทธศาสนา มีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (ไม่เกิน 55 ปี)
- (2) มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่ทุพพลภาพและไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ

(3) มีจิตศรัทธาพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษ และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยรวมถึงกฎของวัดทุกประการ

(4) ต้องผ่านการสอบคัดเลือก(วันสอบคัดเลือกจะกำหนดให้ในวันรับสมัคร (โดยมากจะสอบคัดเลือกอีกอาทิตย์หนึ่งถัดจากวันรับสมัคร) ส่วนกติกาคือ ผ่านการสัมภาษณ์ และการทอ่งคำขออุปสมบท (คำขานนาค) ใ้ได้อย่างถูกต้องและชัดเจน) ตามกติกาวัดที่กำหนดไว้

(5) ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ลาอุปสมบทจากหน่วยงานต้นสังกัดมายื่นก่อนวันอุปสมบท

พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญาันทกิกขุ) (ปฏิรูปประเพณีการบวช, มปป., น. 21-22) กล่าวไว้ว่า เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นอุปัชฌาย์แล้วก็จัดอุปสมบทให้ได้ แต่มีข้อแม้กับผู้ที่มาอุปสมบทว่า ต้องประหยัดไม่ใช่สุรุษสุรายคั่งที่ทำกันอยู่ ให้ประหยัด คือ ไม่ต้องทำวัณนาค ไม่ต้องมีลิเกฉลอง ไม่ต้องเลี้ยงเหล้าเลี้ยงข้าวกันอย่างฟุ่มเฟือย คนจะอุปสมบทวัดอื่นเขาทำกันอย่างนั้น คุณแล้วไม่ไหว สิ้นเปลืองเงินทอง วัดเราต้องแก่ เมื่อใครจะอุปสมบทบอกเขาว่า ต้องอุปสมบทอย่างนี้ๆ ถ้าไม่เอาไปอุปสมบทวัดอื่น เลยมีระเบียบในการอุปสมบทดีขึ้น

พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญาันทกิกขุ) (2547, น. 15) กล่าวไว้ในนวกะ ธรรมสมโภชน์ 93 ปี (หนังสือรุ่นของพระนวกะ) ว่า การเข้ามาบวชในระยะสั้น เพื่อศึกษา ปฏิบัติ จัดเกล้าจิตใจเสียใหม่ให้ถูกต้อง เพื่อความสุขความเจริญ เนื่องจากคนหนุ่มมีความคะนองไปตามวัยไม่เป็นตัวของตัวเอง บังคับตนเองไม่ได้ ขาดความอดทน ขาดการบังคับตัวเอง ขาดความรู้สึกลึกซึ้งในตัวเองแต่มักจะคิดในทางวัตถุสิ่งแวดล่อม ดังนั้น ในการมาบวช มาปฏิบัติตนตามหลักธรรมวินัยของพระผู้มีพระภาคเจ้าสอนให้เราปฏิบัตินั้นเป็นไปเพื่อการขัดเกล้าสิ่งที่ชั่วร้ายอันมีอยู่ในใจของเราให้หมดไป มีชีวิตที่ถูกต้องมีความสุขโดยไม่ต้องลงทุนไม่ต้องแสวงหา ทำให้ใจสะอาด ใจสว่าง ใจสงบ เราควรมีอุดมการณ์ประจำใจข้อหนึ่งว่า “น อนริยํ กริสฺสาม” แปลว่า “เราจะไม่กระทำสิ่งที่ต่ำทราม” หมายถึง อะไรที่ไม่ดีไม่งามเราจะไม่ทำ กำกับตนเองไม่ให้ไหลไป ตามอำนาจชั่วร้ายอยู่อย่างไท อยู่อย่างมนุษย์ อยู่อย่างพุทธบริษัท

ภาพที่ 2.1 ตารางสถิติการอุปสมบทพระนวกะ ตั้งแต่ปี 2553 – 2557

การอุปสมบทพระนวกะ			
ปี/พ.ศ.	ในพรรษา	นอกพรรษา	รวม
พ.ศ.2553	78	940	1,018
พ.ศ.2554	82	938	1,020
พ.ศ.2555	85	928	1,013
พ.ศ.2556	79	935	1,014
พ.ศ.2557	77	935	1,012

สรุปว่า การอุปสมบทที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้จัดพิธีเรียบง่าย ประหยัด และได้ประโยชน์ เพื่อเน้นการศึกษาพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ได้ตัดสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาออกจากพิธีกรรม และหลังจากที่ได้รับการอุปสมบทแล้ว ทางวัดชลประทานรังสฤษฎ์จะจัดตารางการอบรมแก่ผู้ผ่านการอุปสมบทเป็นระยะเวลา 30 วัน จัดพระอาจารย์ผู้มีความรู้ความสามารถให้สอนหลักธรรมคำสอน พุทธประวัติ และพระวินัย เป็นต้น โดยในแต่ละปีทางวัดได้อุปสมบทพระนวกะแบ่งเป็น 2 ช่วงด้วยกัน คือ (1) ช่วงฤดูเข้าพรรษา จะมีพระนวกะอุปสมบทกันน้อย เนื่องจากว่า ได้มีกระบวนการคัดเลือกที่เข้มข้นกว่ามาก และเป็นช่วงที่มีผู้ประสงค์จะอุปสมบทน้อย เพราะมีการให้ผู้ที่ประสงค์จะอุปสมบทต้องบทธขออุปสมบท และบทธสวดมนต์เปลมากกว่านั่นเอง (2) ช่วงฤดูนอกพรรษา ได้มีผู้เข้ามาอุปสมบทมีจำนวนที่มากกว่าเพราะเป็นช่วงที่มีคนประสงค์จะอุปสมบทมากกว่า มีการบทธสวดมนต์เปลน้อยกว่า และมีการสอบผ่านมากกว่าถึงแม้กระบวนการจะเข้มงวดเหมือนกับช่วงเข้าพรรษาก็ตาม โดยรวมแล้วปีละประมาณกว่า 1,000 รูปขึ้นไป

2) การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

วัดชลประทานรังสฤษฎ์ได้มีการบรรพชาสามเณรฤดูร้อนเป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่ได้จัดอบรมอย่างเป็นระบบเมื่อบวชสามเณรแล้วก็ฝากพระให้ดูแลตามกุฏิต่างๆ ไปจนกว่าจะลาสิกขาบท ต่อมาเมื่อปี 2524 ได้มีการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ประมาณ 120 รูป จัดให้มีการอยู่เป็นกลุ่ม ให้มีพระพี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแล จัดตารางอบรมชัดเจน จึงประสบความสำเร็จในปีนั้น จากนั้นเป็นต้นมา ได้มีการจัดหลักสูตรถาวรที่มีการแบ่งวิชาที่สอน คือ พุทธประวัติ พระธรรม พระวินัย คิหิปฏิบัติ ซึ่งเป็นภาควิชาการ ส่วนภาคปฏิบัติ คือ การสวดมนต์ไหว้พระ เจริญกรรม นั่งสมาธิ การอบรมสามเณรภาคฤดูร้อนมีขึ้น มีผู้รับผิดชอบแต่ละฝ่ายชัดเจนทั้งพระพี่เลี้ยง พระวิทยากร และวิทยากร

จากหน่วยงานภายนอกจนลาสิกขา ปัจจุบัน ได้รับความนิยจากผู้ปกครองทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดแต่วัด รับผิดชอบปีละ 150 รูป เพราะข้อจำกัดด้านสถานที่และพระที่เลี้ยง การอบรม แต่ละรุ่นได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ผู้ที่บรรพชาบางคนบวชถึง 2 – 3 ครั้งก็มีจำนวนสามเณรคูรื้อน เพิ่มขึ้นทุกปี เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนอย่างมาก โดยผู้มาบรรพชารู้จักปรับ ตนเอง ฝึกความอดทน สามเณรบางรูปไม่ยอมลาสิกขาแต่จำเป็นต้องลาสิกขาเพราะต้องไปเรียนต่อ สำหรับบางคนเคยเเกรมาก่อน สร้างความหนักใจแก่ผู้ปกครอง เมื่อได้บรรพชาผู้ปกครองเริ่มสบายใจและมีความหวังในตัวบุตรหลานมากขึ้น กิจกรรมนี้ เป็นการประยุกต์ประเพณีโบราณมาใช้ อย่างเหมาะสมและมีคุณค่า

พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (2550, น. 26) กล่าวไว้ใน ตามรอยชีวิตงาม ว่า การบรรพชา เป็นการอบรมตนเองให้ดั่งตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า และให้บิดามารดา มีความสุข บรรพชาแล้วตั้งใจศึกษาเชื่อฟังคำสอน บังคับตัวเอง ไม่ปล่อยอารมณ์ให้ตกเป็นทาสฝ่ายต่ำ ให้เสียหายไร้ค่า แต่น้อมนำคำสอนมาใช้ในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตนเป็นคนซื่อสัตย์ ควบคุมตนเอง ให้เป็นคนดีของครอบครัว ชาติ และบ้านเมือง

ตารางที่ 2.2 สถิติการบรรพชาสามเณรภาคคูรื้อน ตั้งแต่ปี 2554 – 2558

การบรรพชาสามเณรภาคคูรื้อน	
ปี/พ.ศ.	จำนวนสามเณร/รูป
พ.ศ.2554	96 รูป
พ.ศ.2555	99 รูป
พ.ศ.2556	96 รูป
พ.ศ.2557	102 รูป
พ.ศ.2558	64 รูป

สรุปว่า การบรรพชาสามเณรภาคคูรื้อน เป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา ด้วยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมคำสอนที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเอาไว้ให้แก่เยาวชนที่เข้ามา บรรพชาเป็นสามเณรได้นำพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนเอาไว้มาพัฒนาจิตใจของเยาวชน

ให้เป็นผู้ประเสริฐ ให้เป็นผู้มีใจสูง และเป็นลูกที่ดีของบิดา มารดา เป็นเยาวชนที่ดีของชาติ และเป็นพุทธบริษัทที่ดีของพระพุทธศาสนาต่อไป

3) การปาฐกถาธรรม (ประจำวันอาทิตย์)

เป็นการกล่าวธรรมะหรือแสดงธรรมโดยการขึ้นปาฐกถาธรรม ที่ไม่เน้นรูปแบบพิธี ในการแสดงธรรม เป็นการกล่าวธรรมะแก่ผู้รับฟังด้วยการเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบหรือพบเห็นในปัจจุบันของบ้านเมืองแล้วสอดแทรกธรรมะในพระพุทธศาสนาเข้าไปให้เป็นที่เข้าใจ เพื่อสามารถนำธรรมะนั้นไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งจัดการปาฐกถาธรรมเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันสำคัญของชาติ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ เป็นต้น วัดชลประทานรังสฤษฎ์มีได้จัดการปาฐกถาธรรมเฉพาะในวัดหรือวันอาทิตย์เท่านั้น ยังมีการแสดงปาฐกถาธรรมนอกสถานที่ๆ ได้รับนิมนต์ให้ไปแสดงปาฐกถาธรรมด้วย โดยหลังจากที่พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) มรณภาพไปแล้ว เจ้าอาวาสรูปต่อมาจนถึงปัจจุบันก็ยังได้สืบทอดเจตนารมณ์ ของพระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ต่อมาเพื่อเป็นการคงไว้ซึ่งอุดมการณ์มิให้ขาดหายไป โดยจัดกิจกรรมประจำวันอาทิตย์ไว้ ดังนี้

- ช่วงเวลา 08.30 - 09.30 น. ร่วมกันสวดมนต์ทำวัตรเช้าแปลไทย (ฉบับสวนโมกข์) ณ อาคารโรงเรียนพุทธธรรม และลานหินโค้ง

- ช่วงเวลา 09.30 - 10.30 น. ฟังการปาฐกถาธรรมประจำวันอาทิตย์

- ช่วงเวลา 10.30 - 11.30 น. ตักบาตรสาธิตที่ลานหินโค้ง สมาทานศีล 5 แสดงตนเป็นพุทธมามกะถวายสังฆทาน ร่วมกันสวดมนต์แปล

- เวลา 12.00 น. เจ้าอาวาสกล่าวสัมโมทนียกถา พระภิกษุสงฆ์อนุโมทนาเป็นอันเสร็จพิธี พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (ปณิธานการปาฐกถาธรรม, น. 17-18) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดในเรื่องสอนธรรมะ โดยการเทศน์วันอาทิตย์ และในพรรษา เพราะพระภิกษุจะอยู่ประจำที่ เทศน์ในหลายศาลา วันอาทิตย์ก็แสดงธรรม คนมาฟังธรรมจํานวนน้อยๆ แต่ค่อยเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนกว้างขวางออกไป เมื่อมีคนรู้จักฟังปาฐกถามากขึ้น แสดงในวัดอย่างเดียวไม่พอ คนไม่มาก จึงขอเวลาเพื่อพูดธรรมะแก่ประชาชนทางวิทยุยานเกราะ มีอะไรก็บอกไปทางวิทยุให้คนรู้ว่าที่วัดมีอะไรบ้าง คนฟังก็มากขึ้น และนิมนต์ไปเทศน์ตามวัดต่างๆ เทศน์วัดไหนก็บอกทุกที่ ว่าวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี มีการพูดธรรมะทุกวันอาทิตย์ ให้อุบาสก อุบาสิกาฟังก็มากขึ้นเต็มศาลา แสดงในศาลานั้น เพราะไม่มีที่อื่นที่ดีกว่านั้นนานเข้ามีคนฟังมากขึ้น

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)(2550) แสดงมูทิตาพจนานาเอาไว้ว่า พระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ใช้การขึ้นแสดงปาฐกถาธรรมแทนการนั่งแสดงธรรมบนธรรมาสน์ โดยใช้

ไมโครโฟนกล่าวสอนด้วยถ้อยคำสามัญที่เข้าใจง่าย ไม่สอนเรื่องไกลตัว เช่น สวรรค์ แต่สอนธรรมะที่ประยุกต์ให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน

พระมหาชัยรัตน์ ฐิตเม โธ (2555, น. 54) อธิบายว่า การแสดงปาฐกถาธรรม (ประจำวันอาทิตย์) ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ริเริ่มมาตั้งแต่พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) เป็นการยื่นกล่าวธรรมใช้ลีลาเฉพาะตัวโดยการนำเสนอเรื่องราวในปัจจุบันที่เกิดขึ้น หรือเรื่องที่ได้พบเห็นแล้วสอดแทรกธรรมะเข้าไป ไม่ได้กล่าวธรรมะล้วนๆ เพื่อให้ผู้รับฟังมีตัวอย่างที่เห็นประจักษ์ได้ การปาฐกถาธรรมถือได้ว่าเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้ผลอย่างดี วัดชลประทานรังสฤษฎ์มิได้จัดการปาฐกถาธรรมเฉพาะในวัดหรือวันอาทิตย์เท่านั้น ยังมีการรับนิมนต์ให้ไปปาฐกถาธรรมด้วย

สิริมา เชียงเซาวิโว (2556, น. 5) ได้สรุปไว้ว่า ปาฐกถาธรรมที่ท่านพุทธทาส มักอ้างอิงถึงที่มาของข้อมูลจากหลายแหล่ง ทั้งจากพระไตรปิฎก นิทาน บุคคล คัมภีร์จากนิกายอื่น หนังสืออ้างอิงอื่น เป็นต้น ที่มาที่ชัดเจน มีจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ พระไตรปิฎก กับนิทาน

สรุปว่า การปาฐกถาธรรม (ประจำวันอาทิตย์) ของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ริเริ่มการแสดงปาฐกถาธรรมมาตั้งแต่ครั้งพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) เป็นเจ้าอาวาส โดยเป็นการแสดงธรรมด้วยการยื่น เป็นการกล่าวธรรมด้วยลีลาเฉพาะตัวโดยการนำเสนอเรื่องราวในปัจจุบันที่เกิดขึ้นของบ้านเมือง หรือเรื่องที่ได้พบเห็นแล้วสอดแทรกธรรมะเข้าไปในเรื่องราว นั้นๆ ไม่ได้กล่าวธรรมะล้วนๆ เพื่อให้ผู้รับฟังมีตัวอย่างเหตุการณ์ที่เห็นประจักษ์ได้ ทำให้การปาฐกถาธรรมมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น การปาฐกถาธรรมถือได้ว่าเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ได้ผลอย่างดี เนื่องจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์มิได้จัดการปาฐกถาธรรมเฉพาะในวัดหรือวันอาทิตย์เท่านั้น ยังมีการแสดงปาฐกถาธรรมนอกสถานที่ๆ ได้รับนิมนต์ให้ไปแสดงปาฐกถาธรรมด้วย

4) การตักบาตรสาธิต

การตักบาตรสาธิตนั้น ได้ความคิดมาจากท่านอาจารย์พุทธทาส จากสวนโมกขพลาราม มาว่า ลักษณะของการตักบาตรแบบนี้ เป็นการสาธิตหรือแสดงให้เห็นว่า ในครั้งพุทธกาลจะเลี้ยงพระมาก ๆ อย่างประหยัดได้อย่างไร การตักบาตรแล้วก็นั่งในบาตรเป็นการไม่ยุ่งยากเรื่องจานชามใส่แล้วที่เหลืออุบาสก อุบาสิกาก็นำไปทานข้าวกัน ส่วนการนั่งที่ลานหินโค้ง คือ จะทำให้มองเห็นกันง่ายและทั่วถึง และสะดวกสวยงาม เรียบง่าย เน้นการฉันในบาตร โดยไม่ต้องเตรียมภาชนะอะไรมาใส่ให้วุ่นวายเสร็จแล้วไปล้างให้สะอาดได้ง่าย มีกิจกรรมประกอบด้วย การฟังเทศธรรมบรรยายของท่านพุทธทาส ในหัวข้อที่เลือกสรรแล้ว ธรรมบรรยาย โดย ครูบาอาจารย์จากสวนโมกขพลาราม การสวดมนต์ ทำวัตรเช้า รับศีล การตักบาตรสาธิตแบบพุทธกาล (ตามแบบสวนโมกข์) พระภิกษุ ๘ รูป

จากวัดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ (หมูนเวียนกัน) การถวายภัตตาหารเพล พิจารณาอาหาร และ กินข้าวกันบาตร ในงานแนวแบบสวน โมกข์ พร้อมฟังเพลงดีมีข้อคิด

พุทธทาสภิกขุ (มรคที่ 21, มปป.) กล่าวว่า การตักบาตรสาธิต แบบที่ทำกันอยู่ในสวนโมกข์ เป็นการศึกษา อยู่ในตัวว่าจะสามารถ เลี้ยงพระ จำนวนร้อยได้อย่างไร สะดวกเท่าไร ควบคุมกิเลสได้โดยวิธีไหน ขอให้ช่วยกันรักษาพิธีกรรม แบบนี้ไว้ เพื่อเป็นประโยชน์ เกื้อกูลแก่การพิทักษ์รักษาพุทธศาสนาไว้ โดยวิธีประหยัด ไม่ยุ่งยากลำบาก และรักษาแบบฉบับโบราณ นับแต่สมัยพุทธกาลเป็นต้นมา

พระครูสังฆกิจพิมล (สุรศักดิ์ สุรญาโณ) (สัมภรณ์, 2558) กล่าวว่า คำว่าสาธิตนั้น คือ การสาธิตให้ดูว่าจะเลี้ยงพระมากมายนั้นทำได้อย่างไรเป็นข้อสำคัญ เพื่อว่าฉันเสร็จให้พร้อม ๆ กัน ถ้าจะพูดว่าเริ่มกิจกรรมได้อย่างไรก็จะบอกว่า มีครบทั้งมีการสมาทานศีล รับศีล สวดมนต์แปล ได้เจริญภาวนา ได้ฟังธรรมก็ครบทุกอย่าง ความจริงทำในบริเวณเดียวกันก็ได้ แต่ว่า การที่ต้องไปปาฐกถาที่โรงเรียนพุทธธรรมนั้น เพราะว่าพระพรหมมัจฉาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ท่านเห็นใจผู้สูงอายุ จึงตั้งใจให้นั่งเก้าอี้เพื่อความสะดวก แล้วก็เป็นการยื่นปาฐกถา และที่สำคัญสำหรับตักบาตร โดยเฉพาะ คือ ที่ลานหินโค้ง และหลักการสำคัญก็คือ การสาธิต หรือการแสดงให้ดูว่า การเลี้ยงพระมากมาย นั้นทำได้อย่างไร

พระพรหมมัจฉาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (2548, น. 199) การถวายอมิส คือการถวายอาหารที่ควรเคี้ยวควรฉันในเวลาเช้าถึงเที่ยง ถวายเครื่องดื่มต่าง ๆ ในเวลาหลังเที่ยงไปแล้ว ชื่อว่าให้อามิส การบำเพ็ญหน้าที่ทั้งหมดนี้ชื่อว่า ได้ทำบุญไว้ ย่อมได้อานิสงส์ทั้งในชาตินี้ และชาติหน้า

สรุปว่า การตักบาตรสาธิตนั้น เป็นรูปแบบที่นำมาจากวิธีการในสมัยครั้งพุทธกาล ที่เมื่อมีการทำบุญเลี้ยงพระมากนั้น เพื่อสะดวกในการถวายภัตตาหาร และพระทุกรูปก็มีบาตรเป็นบริวาร อยู่แล้ว จึงจัดให้พระนั่งในที่อันสมควร แล้วจึงมีการนำภัตตาหารมาถวายอันสมควรแก่การบริโภค เพื่อให้บุคคลอื่น ๆ ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนมาถึงปัจจุบันว่า การถวายอาหารเป็นอมิสที่ควรเคี้ยวควรฉันนั้นย่อมทำให้เราได้อานิสงส์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5) การสอนธรรมะผ่านสื่อ

พระพรหมมัจฉาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (ชีวิตและงานของปัญญานันทภิกขุ, มปป., น. 53) การสอนธรรมะผ่านสื่อ นั้นเป็นภารกิจที่วัดดำเนินการในหลายรูปแบบ เช่น การจัดพิมพ์ และใช้ในการสอนธรรมะ ส่วนของการแสดงปาฐกถาที่พระพรหมมัจฉาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้แสดงปาฐกถาไว้ทุกวันอาทิตย์ หนังสือที่พระพรหมมัจฉาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้เขียนไว้ และหนังสือธรรมะในรูปแบบอื่นๆ เพื่อแจกในวาระโอกาส เช่น วันขึ้นปีใหม่ ได้จัดพิมพ์ปฏิทินหนังสือธรรมะแจกและส่งเป็นของขวัญวันปีใหม่ในรูปแบบของ ส.ค.ส ในปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา หรือ

จัดพิมพ์ธรรมะเพื่อแจกในวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา และในวันคล้ายวันเกิดของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (วันอาจิรยบูชา ที่ 11 พฤษภาคม) วันทำบุญอุทิศ (วันที่ 30 ตุลาคม) เป็นประจำทุกปี สอนในรูปแบบ สติกเกอร์ คัดดี พุคดี ทำดี คบคนดี ไปสู่สถานที่ดี และมีสตือยาผลอ ที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ท่านให้พิมพ์เพื่อแจก และใช้แทนการเจิมหน้าประตูบ้าน หรือแทนการเจิมรด โดยการนำไปติดที่หน้าประตูบ้านและที่รถนั่นเอง สไลด์ภาพหนึ่งที่ใช้ในการบรรยายสอนเด็ก รายการวิทยุที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ไปจัดรายการเป็นรูปแรกเป็นประจำ คือ ที่ยานเกราะ และ รายการทีวี ที่เป็นรายการประจำของท่าน ช่อง 9 (รายการรัฐธรรมนูญนำชีวิต) เทปบันทึกเสียง เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่าย แก่คนที่สนใจ เว็บไซต์ และแม้กระทั่งสอนทาง FACEBOOK LINE IG HI5 เป็นต้น ป้ายพุทธสุภายิตที่ติดตามต้นไม้หรือสถานที่ ต่าง ๆ หรือ แม้แต่การสอนให้ประพฤติ ที่ตั้งอยู่ในคุณธรรม ตามหลักคำสอน โดยจุดมุ่งหมายเพื่อการเผยแผ่ พระธรรมคำสอนที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนที่สนใจในหลักธรรม ที่เข้ามาในวัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยได้รับผลประโยชน์จากการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่แท้จริง ได้ย้ายอยู่เสมอว่า “ธรรมะคือหน้าที่” เป็นการทำหน้าที่เพื่อความอยู่รอดทั้งทางฝ่ายกาย และฝ่ายวิญญาณของมนุษย์ จึงมีแนวคิดที่ใช้ เวลาตลอดชีวิตเพื่อเผยแผ่ธรรมะ โดยได้มีการวางแผนการทำงานว่าในช่วงอายุขัยของตน จะเขียนหนังสือได้มาก และใช้วิธีการเขียนหนังสือบนธรรมมาสน์ เป็นการเทศนาแบบสดๆ แล้วบันทึกเสียงไว้ จากนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำเทปเสียงไปแกะเนื้อหาพิมพ์รวบรวมเป็นหนังสือ เป็นสื่อโสตรธรรม เช่น การอธิบายภาพปริศนาธรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ ซึ่งเป็นผลมาจากการอ่าน คิด จำ เมื่อถึงเวลาความคิดก็จะผุดออกมาเอง ไม่ได้มีเจตนา แต่มีเหตุปัจจัยอย่างสมบูรณ์ อยู่ภายในจากนั้นจะรีบจดบันทึกไว้ โดยจดบันทึกตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสวนโมกขพลาราม

พระครูสังฆกิจพิมล (สุรศักดิ์ สุรญาโณ)(สัมภรณ์, 2558) ห้องสมุดเปิดให้บริการแก่ ประชาชนทั่วไปเฉพาะวันเสาร์ และวันอาทิตย์ ให้บริการทั้งวัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการ ค้นคว้า การเรียนรู้ และการศึกษาปฏิบัติธรรมเพิ่มเติมจากอาจารย์ต่างๆ เป็นวิธีการสอนที่ หลากหลายแก่ประชาชนที่เข้ากิจกรรมวันอาทิตย์ และบุคคลผู้สนใจทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- (1) บริการให้ยืมหนังสือธรรมะของอาจารย์ต่างๆ เช่น พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) พุทธศาสนิก พุทธธรรมปิฎก หลวงพ่อชา เป็นต้น
- (2) บริการถ่ายอัดเทป และยืมเทปธรรมะของ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) พุทธศาสนิก และอาจารย์ทั่วไป เช่น หลวงพ่อชา เป็นต้น

(3) จำหน่ายหนังสือธรรมะและเทพธรรมะต่างๆ และหนังสือของสำนักพิมพ์ต่างๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ นอกเหนือจากแจกฟรีเป็นธรรมทาน

สรุปว่า การสอนธรรมะผ่านสื่อ วัชลประทานรังสฤษฎ์ ได้จัดพิมพ์หลักธรรมคำสอนที่ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) และท่านพุทธทาสภิกขุ ได้เขียนไว้บ้าง จากการแสดง ปาฐกถาธรรมประจำวันอาทิตย์และในที่ต่างๆ บ้าง จากรายการวิทยุ โทรทัศน์ ภาพสไลด์ สติกเกอร์ ที่ใช้ แทนการเจิม และหลักธรรมของครูบาอาจารย์รูปอื่นบ้าง เพื่อแจกเป็นธรรมทาน ในโอกาส และวันสำคัญต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้มีหนทางในการรับรู้ธรรมะมากขึ้นแม้ว่าจะไม่สามารถ มารับฟังธรรมะในวัดได้ก็สามารถหยิบมาอ่านได้เมื่อเวลาอำนวยประโยชน์ และไม่สูญหายง่าย เป็นการเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้กว้างขวาง และยังได้จัดทำเป็นปฏิทิน และ หนังสือธรรมะแบบ ส.ค.ส เพื่อแจกจ่ายเป็นของขวัญในวันปีใหม่ด้วย แม้เจ้าอาวาสท่านต่อ ๆ มากี่ยังดำเนินการตามเจตนารมณ์มิได้ขาด

สรุป การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัชลประทานรังสฤษฎ์ ที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้วางแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเอาไว้หลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็น ส่งเสริมให้พระภิกษุได้มีการเทศนาธรรม (แสดงปาฐกถาธรรม) ส่งพระออกไปสอนในโรงเรียน ที่ได้ใช้สื่อต่าง ๆ ที่หลากหลายในการสอนเยาวชน อนุญาตให้โรงพิมพ์ต่าง ๆ ตีพิมพ์หนังสือ โดยไม่คิดค่าลิขสิทธิ์ใด ๆ ให้นำป้ายสุภามิตติดตามต้นไม้ต่างๆ และในปัจจุบันที่มีสื่อออนไลน์ สามารถนำเสนอธรรมะทางสื่อออนไลน์ได้อย่างสะดวกสบาย เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องการศึกษาใน วงกว้างมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเสียงแสดงธรรมที่บันทึกเอาไว้ หรือภาพปริศนาธรรม สุภามิต คำพังเพย เป็นต้น

2.3.3 เครื่องข่ายวัชลประทานรังสฤษฎ์

วัดที่เป็นเครือข่ายวัชลประทานรังสฤษฎ์นั้น เป็นวัดที่ได้กล่าวเอาไว้แล้วว่า เป็นวัดที่มี ปฏิสัมพันธ์กันกับวัชลประทานรังสฤษฎ์ในแง่ต่าง ๆ คือ เจ้าอาวาสของวัดนั้น ๆ เป็นญาติธรรมกัน กรณีพระธรรมโฆษาจารย์ (หลวงปู่พุทธทาสภิกขุ) เป็นพี่น้องทางธรรมกับพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ลูกศิษย์พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ไปสร้างวัด หรือไปเป็นเจ้า อาวาสที่วัดต่าง ๆ การส่งพระที่อุปสมบทจากที่วัชลประทานรังสฤษฎ์ไปรับการอบรมสั่งสอนและ ปฏิบัติในวัดนั้นการรับอุดมการณ์แนวทางการเผยแผ่ในรูปแบบเดียวกันกับพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ไปใช้ในการเผยแผ่ ที่นำมาใช้ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงวัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

เครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์	
ชื่อวัด/เครือข่าย	ที่ตั้ง/จังหวัด
1. วัดธารน้ำไหล (สวน โมกขพลาราม)	สุราษฎร์ธานี
2. วัดปัญญาบันฑิตาราม	ปทุมธานี
3. วัดมงคลโกวิทาราม	อุบลราชธานี
4. วัดแทนวันดีเจริญสุข	กรุงเทพมหานคร
5. วัดเขาปรีดี	นครศรีธรรมราช
6. วัดตะลุง	ลพบุรี
7. วัดตโปทาราม	ระนอง
8. วัดพระพรหม	นครศรีธรรมราช
9. วัดป้อลื้อ	นครศรีธรรมราช
10. วัดนันทาราม	นครศรีธรรมราช
11. วัดประคู้พัฒนาราม	นครศรีธรรมราช
12. วัดควนกาหลง	สตูล
13. วัดคลองเปล	สงขลา
14. วัดอูนันทาราม	ระนอง
15. วัดอาศรมศุญดา	ประจวบคีรีขันธ์
16. วัดนิโครธาราม	ตรัง
17. วัดโพธิ์พุดตาล	กรุงเทพมหานคร
18. วัดพุทธปัญญา	นนทบุรี
19. สำนักสงฆ์ปัญญาประทีป	จันทบุรี
20. วัดขันเงิน	ชุมพร
21. วัดมะนาวหวาน	นครศรีธรรมราช
22. วัดอูโมงค์ (สวนพุทธธรรม)	เชียงใหม่
23. วัดพระธาตุผาเงา	เชียงราย
24. วัดถ้ำพระบำเพ็ญบุญ	เชียงราย
25. วัดพระธาตุจอมหมอกแก้ว	เชียงราย

สรุปได้ว่า วัดที่เป็นเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นวัดที่ถูกศิษย์ของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ไปเป็นเจ้าของอาวาส หรือพระภิกษุที่เลื่อมใสในตัวของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) แล้วนำวิธีการเผยแผ่ในแนวทางเดียวกันกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ ได้เผยแผ่มาอย่างต่อเนื่อง โดยเหมือนกันหรือสอดคล้องกันทั้ง 5 วิธี

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

เครือข่ายทางสังคมบุคคลหนึ่ง ประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมทั้งหมดที่บุคคลนั้น มีอยู่ในสังคม นับตั้งแต่คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน คนในชุมชน เป็นต้น หากการมองเครือข่ายสังคมของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงมาจากกลุ่มบุคคล เหล่านี้ กับบุคคล ๆ หนึ่งที่เป็นศูนย์กลาง บุคคลศูนย์กลางเป็นเหมือนบุคคลหนึ่ง และบุคคล ๆ เป็นตัวแทนของบุคคลรอบข้างที่บุคคลนั้นเชื่อมโยงด้วย หมายถึงความเชื่อมโยงทางสังคม คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการติดต่อสื่อสารอย่างเดียวยังไม่พอที่จะเรียกว่า เป็นเครือข่ายสังคมได้ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบอย่างอื่นด้วยซึ่งได้แก่การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันและกันของบุคคลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเครือข่ายสังคมนั้น เป็นความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านที่บุคคลทั้งหมดในเครือข่ายสังคมมีต่อกันทั้งในด้านของระบบเศรษฐกิจ การแต่งงาน เครือญาติ การเมือง สุขภาพอนามัย ฯลฯ ซึ่ง Jeremy Boissevain (2517, อ้างถึงใน วรรณพร กลิ่นบัว, 2552, น. 21) ได้นำเสนอลักษณะความเชื่อมโยงทางสังคมที่สามารถนำมาวิเคราะห์เครือข่ายสังคมได้ 4 ประการดังนี้

1) ความสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย อันเนื่องมาจากบทบาทที่มีอยู่ในสังคม (Diversity of Linkage : Multiplicity) เพราะเชื่อมโยงในสังคมนั้น ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ของแต่ละคน แต่ละคนมีความต้องการ และความต้องการนั้นเป็นตัวชี้้นำในการที่จะปฏิบัติต่อกัน

2) ความสัมพันธ์ทางสังคม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน (Transactional Contact) ความเชื่อมโยงของบุคคลในเครือข่ายสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามบทบาทหน้าที่เท่านั้น

3) ความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เท่าเทียมกัน (Directional Flow) ความเชื่อมโยงทางสังคมระหว่างบุคคล ที่มีบนพื้นฐานการแลกเปลี่ยนนั้น สามารถก่อให้เกิดความเชื่อมโยงในรูปแบบความร่วมมือกัน หรือแข่งขันกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนที่แลกเปลี่ยน

เพื่อความสมดุลกัน (Balance reciprocity) และไม่สมดุลกัน (negative reciprocity) หมายถึง การได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน โดยบุคคลหนึ่งอาจได้รับมากกว่าอีกบุคคลหนึ่ง

4) ความถี่และระยะเวลาของความสัมพันธ์ (Frequency and Duration of Relationship) ความถี่หรือจำนวนครั้งของความเชื่อมโยงนั้น เป็นเหตุนำไปสู่คุณภาพของเชื่อมโยงในรูปแบบความเชื่อมโยงเชิงซ้อน และในรูปแบบเดียวกันความถี่หรือจำนวนครั้งของความเชื่อมโยง เป็นผลมาจากความเชื่อมโยงเชิงซ้อน

เครือข่ายทางสังคมนั้น การที่บุคคลในสังคมได้มีการติดต่อกัน ในรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลายในสังคมโลก โดยสถานะที่แตกต่างกันออกไป กล่าวถึงในทางพระพุทธศาสนาแล้ว พระพุทธเจ้า ทรงตรัสสอนชาวพุทธที่เรียกว่า ทิศ 6 เป็นเครื่องบอก ว่า ผู้คนในสังคมนั้นมีหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่า เราอยู่ต่อหน้าบุคคลใด เหล่านี้ คือ ทิศเบื้องหน้า บิดา มารดา ทิศเบื้องขวา ครู อุปมาอาจารย์ ทิศเบื้องหลัง สามี ภรรยา บุตร ทิศเบื้องซ้าย กัลยาณมิตร ทิศเบื้องล่าง ลูกจ้าง นายจ้าง ทิศเบื้องบน สมณะชีพราหมณ์ เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ชัดเจน ที่เรียกได้ว่า เป็นเครือข่ายทางสังคมที่ต้องเชื่อมโยง และอิงอาศัยกันและกันตลอดเวลา

ชิน สัก สุวรรณ อัจฉริย (2549) ได้กล่าวถึงข่ายทางสังคม ว่าเป็นช่องทางที่มีความสัมพันธ์ร่วมกับจุดยืนส่วนตัว ซึ่งเป็นเสมือนพื้นที่ภายในสังคมวัฒนธรรมหนึ่งและหลาย ๆ พื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรม เช่น เครือญาติที่มีอาชีพเป็นชนชั้น มีตำแหน่งฐานะในท้องถิ่น

พิณสุดา สิริธรรังศรี และคณะ (2557, น. 135-143) รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมตามขนาด และความพร้อมในลักษณะที่มีส่วนร่วมและเครือข่ายนั้นมีรูปแบบที่มีการบริหารจัดการแบบเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ โยงใยพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในลักษณะของพันธมิตร มีความสัมพันธ์แนวราบกับเครือข่ายที่มีสภาพปัญหาและความต้องการ วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม คล้ายคลึงกัน ที่อาจจะใกล้เคียงกัน หรือห่างไกลกัน แล้วแต่ความเหมาะสม รวมกลุ่มกันบริหารจัดการกันทางวิชาการ งบประมาณ และบุคลากรร่วมกัน และ รูปแบบการบริหารจัดการแบบแม่ข่ายและลูกข่าย เป็นการบริหารจัดการที่ต้นสังกัด โดยแม่ข่ายเป็นผู้บริหารจัดการลูกข่าย ทั้งในด้านสนับสนุน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

สายน้ำผึ้ง รัตนงาม (บทคัดย่อ, 2552) ได้ศึกษาเรื่อง แนวคิด ทฤษฎี และหลักการสร้างเครือข่ายงานประชาสัมพันธ์เผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนา และแนวคิดรวมทั้งทฤษฎีในการสร้างเครือข่ายงานประชาสัมพันธ์เพื่อการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาทั้งในกลุ่มที่เป็นเครือข่าย และกลุ่มที่ไม่ใช่เครือข่ายงานประชาสัมพันธ์เผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการเผยแผ่คำสอนเพื่อให้ประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่มวลมนุษยชาติ ได้ดังนี้ (1)ความเข้าใจชัดในหลักธรรมแห่งตน คือ

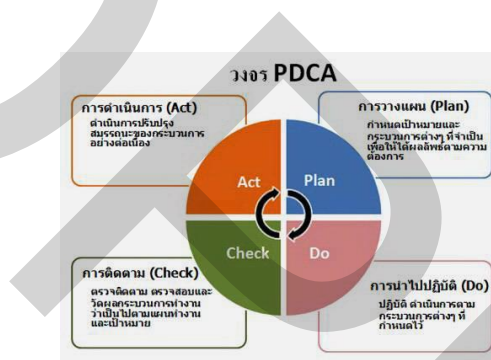
ความรอบรู้ ความรู้ซึ่งเห็นจริงในหลักการของพระพุทธศาสนา สามารถชี้แจง อธิบาย ชี้เหตุผล ชี้คุณและโทษ รวมทั้งรู้จักแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา (2) ความรู้ในวิธีการสร้างเครือข่ายธรรม เป็นการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้น สร้างความเข้าใจในวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้รู้จักวิเคราะห์และรู้วิธีเข้าถึงกลุ่มคนต่างๆ รวมทั้งรู้จักการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมอยู่ในคุณธรรมเสมอ และมีจิตใจที่เสียสละมุ่งประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติเป็นที่ตั้ง (3) มีคุณสมบัติหรือคุณธรรมของผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา (4) รู้จักใช้แก่นธรรมที่ดีที่เหมาะสมกับบุคคล คือ "นำสื่อสาระธรรม" ที่เป็นเครื่องมือ เพื่อการพัฒนามนุษย์ตามหลักศีล สมาธิ ภาวนา รวมทั้งรู้จักใช้เครื่องมือหรือวิธีการใช้สื่อที่ชาญฉลาด (5) การกระจายเครือข่ายองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้กว้างด้วยการศึกษา (ปริยัติ) การประพฤติธรรม (ปฏิบัติ) และการทำคนให้บริสุทธิ์เพื่อความพ้นทุกข์ (ปฏิเวธ) การสร้างเครือข่ายงานประชาสัมพันธ์ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย โดยผ่านการเผยแผ่แก่นธรรม ที่มุ่งให้เกิดการรวมตัวกัน (เครือข่าย) เพื่อยังประโยชน์สุขแก่มวลมนุษยนั้นเอง ภายใต้แนวคิดการพัฒนามนุษย์ด้วยหลักธรรม โดยการสร้างเครือข่ายงานอันเป็นรากฐานแห่งการบรรลุธรรม เช่น โครงการจิตปภัสสร เป็นต้น เพื่อกระตุ้นเตือนใจคน และตระหนักให้คิดอย่างผู้มีปัญญา เพื่อสร้างกระแสแห่งความดีงามหรือสร้างค่านิยมที่ดีงาม สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ธรรมซึ่งเป็นชุมชนแห่งสัมมาทิฐิ สร้างคนให้เป็นอริยะชนในวิธีการทำงานนั้นเน้นความสร้างศรัทธา ความซื่อสัตย์ ไม่หวังผลประโยชน์ใด ๆ แต่เน้นให้เห็นว่าสิ่งนั้นทำได้จริงและเกิดผลจริง โดยใช้การพัฒนาคนด้วยปฏิบัติวิปัสสนา เจริญสติในวิถีชีวิตปัจจุบัน รวมทั้งการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้กับสังคม คือ การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เด็ก และสตรี ผู้ด้อยโอกาส และการให้คำปรึกษา ตลอดจนการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมแก่สังคม

สรุป การสร้างเครือข่ายสามารถทำได้หลายวิธี ภายใต้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ปฏิบัติการเพื่อสร้างและพัฒนาเครือข่าย ควรมีความเข้าใจเป็นพื้นฐานว่าแท้จริงเครือข่าย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัด ดังที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้สร้างเครือข่ายขึ้นมา ทางพระพุทธศาสนาการเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งไม่จำเป็นต้องเกาะเกี่ยวกันอย่างเหนียวแน่นเสมอไป การมีความสัมพันธ์แบบหลวม ๆ แต่สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอก็สามารถช่วยให้การเผยแผ่ของวัดเครือข่ายดำเนินไปได้ด้วยดี

2.5 แนวคิดการจัดการด้วยวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (P D C A)

Deming, W. Edwards (1986) PDCA (Plan-Do-Check-Act) เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพ และคุณภาพของการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือ วางแผน (Plan)- ปฏิบัติ (Do)- ตรวจสอบ(Check)- ปรับปรุง (Act) การดำเนินกิจกรรม PDCA อย่างเป็นระบบให้ครบวงจรอย่างต่อเนื่องหมุนเวียนไปเรื่อย ๆ ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพเพิ่มขึ้น โดยตลอดวงจร PDCA นี้ได้พัฒนาขึ้นโดย ดร.วอลท์เทอร์ชิวฮาร์ท ต่อมา ดร.เอควาร์ด เดมมิ่ง (1950) ได้นำมาเผยแพร่จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทำให้นิยมเรียกวงจรนี้ในอีกชื่อหนึ่งว่า “วงจรของเดมมิ่ง (Deming Cycle)”

ภาพที่ 2.1 ภาพวงจรคุณภาพ PDCA

วงจรคุณภาพ PDCA

PDCA ความหมาย วงจรการบริหารงานคุณภาพ ย่อมาจาก 4 คำ ได้แก่ Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) และ Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) ซึ่งวงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกๆ เรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัว เช่น การปรุงอาหาร การเดินทางไปทำงาน ในแต่ละวัน การตั้งเป้าหมายชีวิต และการดำเนินงานในระดับบริษัท ซึ่งรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

Plan (วางแผน) หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการวางแผนปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานวางแผนการเตรียมงานรองรับ กำหนดการทำงาน กำหนดเวลาการจัดกิจกรรม กำหนดบุคลากรผู้ดำเนินกิจกรรม และกำหนดงบประมาณที่ต้องใช้ การวางแผนงานนั้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ของสภาพกิจกรรม การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

Do (ปฏิบัติ) หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามแผน ควรมีโครงสร้างรองรับการจัดกิจกรรม มีวิธีการจัดกิจกรรม และมีผลของการจัดกิจกรรม

Check (ตรวจสอบ) หมายถึง การประเมินแผน อาจประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับการดำเนินงาน การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ตั้งไว้ โดยการประเมินดังกล่าวสามารถทำได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินการนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการอีกชุดมาประเมินแผน หรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ยุ่งยากซับซ้อน

Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) หมายถึง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วย การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้างหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควรปรับปรุงหรือพัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และสังเคราะห์รูปแบบ การดำเนินการใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินการใหม่ในปีต่อไป

จิระพันธ์ นามชาติ,(บทคัดย่อ, 2550) กระบวนการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการรูปแบบ “พุทธวิถีบริหาร” คือ หลักธรรมที่นำมาเป็นแนวคิดในการพัฒนาทั้งกาย สังคม จิตใจและปัญญาของบุคลากร คือ “ธรรมาภิบาล ไตรสิกขา ปัญญาวุฒิชรรม 4 และ ภาวนา 4” เน้นการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนคือ “บวร” ที่สอดคล้องกับกระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA โดยมีกิจกรรมพัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ได้นำหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มาเรียนรู้วิถีพุทธผ่านกระบวนการกิน อยู่ ดู ฟังเป็น ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทางกาย ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นคนเก่ง ดี และ มีความสุข

ประโยชน์ของ P D C A

1) การวางแผนงานก่อนการปฏิบัติงาน จะทำให้เกิดความพร้อมเมื่อได้ปฏิบัติงานจริง การวางแผนงานควรวางให้ครบ 4 ขั้นดังนี้

(1) ขั้นการศึกษา คือ การวางแผนศึกษาข้อมูล วิธีการ ความต้องการของสังคม ข้อมูลด้านความเชื่อ ด้านทรัพยากรที่มีอยู่หรือความพร้อม

(2) ขั้นเตรียมงาน คือ การวางแผนการเตรียมงานด้านสถานที่ การออกแบบกิจกรรม ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์ต่าง ๆ

(3) ขั้นดำเนินงาน คือ การวางแผนทางการปฏิบัติงานของแต่ละส่วนแต่ละฝ่าย เช่น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายกิจกรรม ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายพี่เลี้ยง ฝ่ายอาคารสถานที่ เป็นต้น

(4) ขั้นตอนการประเมินผล คือ การวางแผนหรือเตรียมการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบ เช่น ประเมินจากความประพฤติดีที่ขึ้นของผู้ร่วมกิจกรรม ประเมินจากความคิดเห็นของผู้ร่วมกิจกรรม เป็นต้น เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินเกิดการเที่ยงตรง

2) การปฏิบัติตามแผนงาน ทำให้ทราบขั้นตอน วิธีการ และสามารถเตรียมงานล่วงหน้า หรือทราบอุปสรรคล่วงหน้าด้วย ดังนั้น การปฏิบัติงานก็จะเกิดความราบรื่น และเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

3) การตรวจสอบ ให้ได้ผลที่เที่ยงตรงเชื่อถือได้ ประกอบด้วย

(1) ตรวจสอบจากเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

(2) มีเครื่องมือที่เชื่อถือได้

(3) มีเกณฑ์การตรวจสอบที่ชัดเจน

(4) มีกำหนดเวลาการตรวจที่แน่นอน

(5) บุคลากรที่ทำการตรวจสอบต้องได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เมื่อการตรวจสอบได้รับการยอมรับ การปฏิบัติงานขั้นต่อไปก็ดำเนินงานต่อไปได้

4) การปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดก็ตาม เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพก็จะเกิดขึ้น ดังนั้น วงจร PDAC จึงเรียกว่า วงจรบริหารงานคุณภาพ

W. Edward Deming (1985) ได้เสนอขั้นตอนการบริหารงานคุณภาพ “วงจรเดมมิ่ง” (Deming Cycle) ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1) การจัดทำและวางแผน (Plan)

(1) ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนแล้วกำหนดหัวข้อควบคุม (Control Items)

ซึ่งตามปกติได้แก่ Q-C-D-S-M-E (Quality Cost Delivery Safety Morale Environment)

(2) กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุให้แก่หัวข้อควบคุมแต่ละข้อ

(3) กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2) การปฏิบัติตามแผน (Do)

(1) หาความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้นด้วยวิธีการฝึกอบรมหรือศึกษาค้นคว้า

(2) ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนด

(3) เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุม

3) การติดตามประเมินผล (Check)

(1) ตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐานหรือไม่

(2) ตรวจสอบว่าค่าที่วัดได้ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่

(3) ตรวจสอบว่า ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

4) กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะที่ทำให้ไม่เป็นไปตามแผน (Act)

(1) ถ้าการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐาน ก็หามาตรการแก้ไข

(2) ถ้าผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็ค้นหาสาเหตุและแก้ไขที่ต้นตอเพื่อมิให้

เกิดปัญหาซ้ำขึ้นอีก

(3) ปรับปรุงระบบการทำงานและเอกสารวิธีการทำงานมาตรฐาน

สรุปว่า การจัดการวงจรคุณภาพ PDCA เป็นวงจรที่เมื่อนำไปใช้ในการบริหารใด ๆ ก็จะมีประโยชน์ให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างจริงจัง ตามแผนที่ได้กำหนดเอาไว้ว่าเป็นขั้นเป็นตอน และเป็นเครื่องมือในการวัด ตรวจสอบหาว่ามีข้อผิดพลาดใด ๆ ก็ตาม ยิ่งผลกลับมาปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ ทั้งยังสามารถนำมาบูรณาการกับหลักพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในการปลูกฝังจิตใจผู้คนให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุขและนำมาบริหารตามพุทธบริหาร เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาพุททวิวงศ์ นฤบุญญ (สุวรรณรัตน์), (บทคัดย่อ, 2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของวัดตามหลักธรรมมาภิบาล : ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับกิจการของวัดอันมีความสอดคล้องกับหลักธรรมมาภิบาลทั้ง 6 ประการ ซึ่งในบางประเด็นก็อาจเด่นชัดเป็นรูปธรรม เช่น ในด้านหลักนิติธรรม วัดได้ปกครองคณะสงฆ์โดยยึดหลักธรรมวินัย และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ วัดได้วางกฎระเบียบของวัดทั้งในส่วนของพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัดด้านคุณธรรม วัดได้มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่พระภิกษุสามเณร ตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป เช่น การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวินิตยาลัย การปาฐกถาธรรมประจำวันอาทิตย์ การปฏิบัติธรรมสุดสัปดาห์ การอุปสมบทประจำเดือน เป็นต้น หลักการมีส่วนร่วม วัดได้จัดรูปแบบการปกครองภายในแบบกระจายอำนาจหน้าที่ไปยังพระภิกษุรูปอื่นๆ อันไปตามภารกิจของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ประการ กับอีก 5 สายงาน เพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถได้เข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารงานคณะสงฆ์ของวัด ความคุ้มค่า วัดชลประทานรังสฤษฎ์ได้มีการปฏิรูปการจัดพิธีกรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย โดยเน้นหลักในการจัดที่ว่า เป็นระเบียบ เรียบง่าย ประหยัด ได้ประโยชน์ และส่งเสริมสติปัญญา

พระพรชัย คณฐสาโร (แก้ววิเชียร), (บทคัดย่อ, 2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธศาสตร์การเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า เริ่มตั้งแต่การวางนโยบาย เพื่อการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข คู่สันติภาพที่เป็นหน้าที่ของชาวพุทธ โดยพระพุทธองค์ได้

มองวิสัยทัศน์โดยมีการกำหนดขอบเขตในการเผยแพร่ มีการวางพื้นฐานและความเข้าใจพื้นฐานของแต่ละบุคคลทั้งยังมีการมอบหมายภารกิจตลอดจนถึงวิธีการต่างๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักวัตถุประสงค์รองและด้านธรรม โดยที่ยุทธศาสตร์ การเผยแพร่ของพระพุทธองค์นั้นพิจารณาไปถึงธรรมที่ให้ ให้เหมาะสมกับบุคคล มีการเน้นปัจเจก-บุคคลเป็นศูนย์กลาง ทั้งยังมีแนวการเผยแพร่คำสอน ที่มุ่งเน้นในด้านการดำรงชีพ การงานต่างๆ ไปถึง คำสอนที่มุ่งไปสู่ความหลุดพ้น ตลอดจนถึงการเผยแพร่เข้าสู่กลุ่มมวลชนโดยใช้หลักการ วิธีการสู่เป้าหมาย โดยสิ่งเหล่านั้นสามารถจะพิสูจน์ทั้ง โดยสมมติและความจริงแท้ โดยพระพุทธองค์ใช้วิธี การเผยแพร่อันหลากหลายจนนำไปสู่ความสำเร็จ

พระมหาสุคนธ์ เกาเส็น, (บทคัดย่อ, 2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการฝึกอบรมพระนวกะของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากมีอายุระหว่าง 20-25 ปี ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ไม่เคยผ่านการบวชมาก่อน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อโครงการฝึกอบรมพระนวกะในด้านหลักสูตรการอบรมที่ตรงกับความคาดหวัง และสามารถนำไปใช้ได้จริง ส่วนในด้านการจัดการเกี่ยวกับการฝึกอบรม มีความพึงพอใจมากในขั้นตอนการอุปสมบทที่เน้นความเป็นระเบียบ เรียบง่าย ประหยัด ประโยชน์ และก่อให้เกิดปัญญาและมีความพึงพอใจมากที่สุด ด้านการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่างมีการนำไปใช้ในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากต่อแนวทางการพัฒนาโครงการฝึกอบรมพระนวกะ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของวัด เน้นการปฏิบัติจริง การใช้สื่ออุปกรณ์ และ มีความสอดคล้องกับลักษณะสังคมปัจจุบัน สภาพภาพรวมเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมิน กลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในโครงการฝึกอบรมพระนวกะอยู่ในระดับมาก และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง

สายน้ำผึ้ง รัตนงาม (บทคัดย่อ, 2552) การสร้างเครือข่ายงานประชาสัมพันธ์ เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของเสถียรธรรมสถาน เป็นการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษย โดยผ่านการเผยแพร่แก่นธรรม ที่มุ่งให้เกิดการรวมตัวกัน (เครือข่าย) เพื่อยังประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย นั้นเอง ภายใต้แนวคิดการพัฒนามนุษย์ด้วยหลักธรรม โดยการสร้างเครือข่ายงานอันเป็นรากฐานแห่งการบรรลुธรรม เช่น โครงการจิตปักษัสตร เป็นต้น เพื่อกระตุ้นเตือนใจคน และตระหนักให้คิดอย่างผู้มีปัญญา เพื่อสร้างกระแสแห่งความดีงามหรือสร้างค่านิยมที่ดีงาม สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ธรรมซึ่งเป็นชุมชนแห่งสัมมาทิฐิ สร้างคนให้เป็นอริยะชน ในวิธีการทำงานนั้นเน้นการสร้างศรัทธา ความซื่อสัตย์ ไม่หวังผลประโยชน์ใด ๆ แต่เน้นให้เห็นว่า สิ่งนั้นทำได้จริงและเกิดผลจริง โดยใช้หลักแห่งการพัฒนาตนด้วยการปฏิบัติวิปัสสนา เจริญสติในวิถีชีวิตปัจจุบัน รวมทั้งการ

บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้กับสังคม คือ การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เด็กและสตรี ผู้ด้อยโอกาส และการให้คำปรึกษา ตลอดจนการเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหา เพื่อส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมแก่สังคม

จากการทบทวน แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด พบว่า เผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้แล้วได้ทรงเผยแผ่ตลอด 45 พรรษา รูปแบบ วิธี ในการเผยแผ่ที่หลากหลาย คือ อุปนิสินนถา เป็นการนั่งสนทนากัน ธรรมิกถา เป็นพระพุทธคำรัสสั้นๆ โอวาทถา ทรงประทานเป็นรูปโอวาทสั้น ๆ อนุศาสนิกถา เป็นคำสอนในลักษณะซ้ำๆ ครั่งแล้วครั่งเล่า ธรรมสากัจจา คือ การสนทนาธรรม ปุจฉาวิสัชนาถา คือ การสอนศีลธรรมแก่ประชาชน ธรรมเทศนา คือการเทศน์หรือแสดง รูปแบบวิธีดังกล่าวนี้เป็นเบื้องต้น ที่พระองค์ทรงใช้ในการเผยแผ่ จนมาถึงปัจจุบันนี้ โดยพระพรหมมงคลจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้เล็งเห็นความสำคัญ จึงได้ปฏิรูปการเผยแผ่โดยใช้วิธีการให้สอดคล้องกับยุคสมัย ด้วยวิธีการ คือ (1)การจัดอุปสมบท (2)การบรรพชา (3)การแสดงปาฐกถาธรรม (4)การดัดบาตรสาธิต และ (5)การสอนธรรมผ่านสื่อ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง 5 กิจกรรม ผ่านกระบวนการ PDCA ของเดมมิ่ง โดยใช้วัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ในการศึกษาที่ถูกต้อง และไม่บิดเบือนคำสอนของพระพุทธองค์

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยมีลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาข้อมูล เอกสาร งานวิจัย และการสัมภาษณ์ จากวัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ดังนี้

3.1.1 ประชากร คือ วัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวนทั้งสิ้น 25 วัด โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกวัดตัวอย่างดังนี้

(1) เป็นวัดตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่ในทุกภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้

(2) เป็นวัด ที่ดำเนินการตามกระบวนการเผยแผ่ครบทั้ง 5 กิจกรรม คือ การจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การตักบาตรสาธิต การสอน ชรณะผ่านสื่อ การเผยแผ่ตามวิธีและแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ วัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน 5 วัด โดยมีผู้ที่ให้ข้อมูลแต่ละ 7 รูป/คนเป็น เจ้าอาวาส 5 รูป ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระภิกษุที่ร่วมเผยแผ่ 10 รูป อุบาสกอุบาสิกาในวัดที่ร่วมเผยแผ่ 5 คน อุบาสกอุบาสิกาที่มาเข้าร่วมกิจกรรมการเผยแผ่ 15 คน รวมทั้งสิ้น 35 รูป/คน ปรากฏตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

1. เจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส/พระภิกษุที่เกี่ยวข้อง			2. อุบาสกอุบาสิกา	
ชื่อวัด	เจ้าอาวาส/ (รูป)	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส/ พระภิกษุที่ เกี่ยวข้องรูป (รูป)	อุบาสก อุบาสิกาในวัด ที่ร่วมเผยแพร่ (คน)	อุบาสกอุบาสิกา ที่มาเข้าร่วม กิจกรรมการเผยแพร่ (คน)
1. วัดแทนวันดีเจริญสุข กรุงเทพมหานครฯ	1	2	1	3
2. วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จังหวัดเชียงใหม่	1	2	1	3
3. มงคลโกวิทาราม จังหวัด อุบลราชธานี	1	2	1	3
4. วัดลานแหะ จังหวัดพัทลุง	1	2	1	3
5. วัดปัญญาบันฑิตาราม จังหวัด ปทุมธานี	1	2	1	3
รวม 5 วัด	5	10	5	15
				รวม 35 รูป/คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้นจากตัวแปรที่ศึกษาจากกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

3.2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เรื่องการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีกิจกรรม คือ (1)การอุปสมบท (2)การบรรพชา (3)การแสดงปาฐกถาธรรม (4)การตัดบาตรสาธิต (5)การสอนธรรมะผ่านสื่อ ตามกระบวนการวงจรคุณภาพ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติงาน (Do) การตรวจสอบงาน (Check) การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act)

3.2.2 แบบสังเกต (Observation) ใช้แบบสังเกต เรื่องการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ตามตัวแปรที่ศึกษา ทั้ง 5 กิจกรรม

3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ดังนี้

3.3.1 ขอนหนังสือจากวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ถึงเจ้าอาวาสของวัดที่ทำการศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการขอสัมภาษณ์เก็บข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

3.3.2 ศึกษาเอกสาร (Documentary research) เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยครั้งพุทธกาลถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Data) และชั้นทุติยภูมิ (Secondary Data) จากพระไตรปิฎกฉบับหลวง (พระไตรปิฎกแปลไทยฉบับฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (2505) กฎมหาเถรสมาคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) รวมทั้งเอกสารทางพระพุทธศาสนา ข้อเขียนทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสังเคราะห์เอกสาร (Synthetic papers) สังเคราะห์เอกสาร เรียบเรียงข้อมูลเอกสารทางพระพุทธศาสนา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 ศึกษาภาคสนาม (Field research) มีขั้นตอน ดังนี้

3.3.3.1 สัมภาษณ์ เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุที่เกี่ยวข้อง 15 รูป รวมถึงอุบาสกอุบาสิกาที่ร่วมกิจกรรมการเผยแพร่จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 35 รูป / คน

3.3.3.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอนแล้วบันทึกข้อมูลตามความเป็นจริง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ผู้วิจัยได้จัดเป็นประเด็นจากการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) และเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive analytical)

3.4.2 วิธีการนำเสนอและรายงานผลการวิจัย

นำข้อมูลที่ลงภาคสนามการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ มารวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ เนื้อหาสาระในประเด็นสำคัญ ตามตัวแปรที่ศึกษาให้สอดคล้องกับการเผย

แผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยอ้างอิงหลักแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และอื่น ๆ แล้วนำเสนอเป็นการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive analytical)

PDF

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีดำเนินการวิจัย การนำเสนอผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้คือ

4.1 สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก (1) การสัมภาษณ์ (2) การสังเกตการณ์ (3) การศึกษาเอกสารของสภาพการเผยแผ่ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน 5 วัด ได้แก่ (1) กรุงเทพมหานครฯ คือ วัดแทนวันดีเจริญสุข (2) ภาคเหนือ คือ วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) (3) ภาคอีสาน คือ วัดโมงคลโกวิทาราม (4) ภาคใต้ คือ วัดลานแชะ (5) ปริมณฑล คือ วัดปัญญาบันฑิตาราม ที่จัดกิจกรรมทั้ง 5 อย่างครบทั้ง 5 วัด คือ (1) การอุปสมบท (2) การจัดบรรพชาสามเณร (3) การแสดงปาฐกถา (4) การตักบาตรสาริต (5) การสอนธรรมะผ่านสื่อ ซึ่งมีจุดแข็งและข้อจำกัดที่ควรนำเสนอให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อนำปรับใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังแสดงตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ตารางสรุปสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎี จำนวน 5 วัด ได้แก่ (1) วัดแทนวันดีเจริญสุข (2) วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) (3) วัดมงคลโกวิทาราม (4) วัดลานชะ (5) วัดปัญญานันทาราม จาก (1) การสัมภาษณ์ (2) การสังเกต (3) การศึกษาเอกสาร

ผลการศึกษา	สภาพการเผยแผ่	ข้อเสนอแนะ
1. สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎี	<p>1) การอุปสมบทเป็นไปตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และระเบียบมหาเถรสมาคม อุปสมบทอย่างน้อย 15 วันขึ้นไปเพื่อจัดการอบรมให้การศึกษาตามหลักสูตรที่จัดเอาไว้</p> <p>2) มีการประชุมวางแผนกิจกรรมเพื่อมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบอย่างชัดเจน</p> <p>3) มีการตรวจสอบทั้งตัวบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอย่างละเอียด</p> <p>4) อบรมด้วยหลักสูตรที่ได้ค้นแบบมาจาก วัดชลประทานรังสฤษฎี</p> <p>5) การติดตามประเมินด้วยแบบสอบถาม สังเกตการณ์ ใ้แสดงความคิดเห็น</p> <p>6) ปรับปรุงโครงการและพัฒนาด้วยข้อมูลที่ผ่านมา</p>	<p>1) เจ้าอาวาสควรทำแผนการบริหารวัดโดยภาพรวมและแผนย่อยแต่ละกิจกรรมเพื่อเป็นแบบในการเผยแผ่ตามอุดมการณ์ให้สำเร็จ</p> <p>2) เจ้าอาวาสต้องทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยเป็นหลักเป็นผู้ที่สามารถนั้งในใจของทุกคน โดยกระทำให้ดูปฏิบัติให้เห็น เย็น ให้สัมผัสด้วยตนเองอย่างเคร่งครัด</p> <p>3) การประชุมทุกกิจกรรมควรมีกำหนดการที่ชัดเจนบันทึกการประชุมอย่างเป็นทางการ</p> <p>4) ควรแบ่งหน้าที่ให้ถูกคนถูกงานให้ทำงานอย่างเข้มงวด เป็นไปตามแผน หลักสูตร ต้องเสียสละทำงานเชิงรุก เป็นไปตาม พระธรรมวินัย บูรณาการทั้งบุคลากรและสื่อทุกชนิด</p> <p>5) เมื่อดูแลไม่ทั่วถึงควรมอบหมายแก่ผู้ที่มีความสามารถ ทำงานอย่างเต็มที่ไม่ว่าวัยทำงานได้ทั้งภายนอกและภายใน</p> <p>6) ควรมีการจัดกิจกรรมการตัดบาตรสาธิตด้วยการบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ ด้วย</p> <p>7) ควรประเมินงานเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง</p>

ตารางที่ 4.1 ต่อ

ผลการศึกษา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
1. สภาพการ เผยแผ่ พระพุทธร ศาสนาของ วัดเครือ ข่าย วัด ชลประทาน รังษคดี	(1) บางวัดมีพื้นที่จัดกิจกรรมน้อย กำลังสร้างอุโบสถ และบางวัดเจ้าอาวาสยังไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมไม่สะดวกในเรื่องที่จอดรถ และไม่สะดวกในเรื่องของการจัดบรรพชาอุปสมบทที่ต้องนิมนต์พระอุปัชฌาย์จากวัดอื่น หรือต้องไปอุปสมบทที่วัดอื่น (2) มีบุคลากรในการเผยแผ่จำนวนน้อย หรือมีพอแต่ยังต้องพัฒนาศักยภาพ ส่งผลให้ต้องเสียเวลาในการพัฒนาบุคลากร และนิมนต์พระวิทยากรจากวัดอื่นทำให้เกิดผลกระทบอื่นตามมาด้วย (3) หน่วยงานรัฐและเอกชนให้ความสนใจน้อย เนื่องจากไม่มีความพร้อมในเรื่องพื้นที่ และบุคลากรให้แก่หน่วยงานเหล่านั้น (4) ผู้เข้ามาขออุปสมบทยังไม่เข้าใจการอุปสมบทที่ถูกต้อง ส่งผลให้ ต้องมีการบรรพชาอุปสมบทเป็นแบบขอผ่านไปที่ตามพระเพณีในท้องถิ่น ไม่ได้ประโยชน์ในการเผยแผ่ และสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

4.1.1 วัดแทนวันดีเจริญสุข ตั้งอยู่ที่ 6/1 แขวงสามตำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยมีเจ้าอาวาส และพระภิกษุอยู่จำพรรษา 12 รูป มีการจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การดักบาตรสาธิต การสอนธรรมะผ่านสื่อ โดยอยู่บนฐานแห่งพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพรหมมิ่งกลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) ที่กล่าวว่า ประหยัด ได้ประโยชน์ เกิดปัญญา ต้องสร้างวัดให้เป็นวัด สอนธรรมให้เป็นธรรม แม้วัดจะเป็นวัดเล็ก ๆ

มีพื้นที่น้อย มีพระภิกษุที่เป็นบุคลากรน้อย แต่ด้วยวัดนี้มีสภาพแวดล้อมสี่ป่าหิมพานต์ ที่อยู่อาศัย สี่ป่าหิมพานต์ สี่ป่าหิมพานต์ และมิชธรรมะสี่ป่าหิมพานต์ ต้นไม้ร่มรื่นมีป่าหิมพานต์ติดอยู่ทั่วไปทำให้สะดวกในการศึกษา และปฏิบัติธรรมที่หาได้ยากในกรุงเทพมหานคร โดยที่มีการสอนการเผยแผ่ ทั้งเชิงรับ และเชิงรุกตามหลักพระพุทธรองค์ ในครั้งพุทธกาล วัดแห่งนี้กำลังจัดสร้างอุโบสถ ดังนั้นการอุปสมบทต้องส่งนาคไปอุปสมบทที่วัดชลประทานรังษคดีแล้วมาจำพรรษาที่นี้ อบรม สั่งสอน ตามหลักสูตร โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้อบรมสั่งสอน จนลาสิกขาในที่สุด รวมทั้งอุดมการณ์ที่ตั้งมั่น อุบาสก อุบาสิกา

ที่เลื่อมใสศรัทธามาก เนื่องด้วยอยู่ในเมืองหลวง ดังนั้น ทั้งเจ้าอาวาส พระภิกษุในสังกัดทุกรูป และ อุบาสก อุบาสิกา ที่เลื่อมใสศรัทธา จึงปรับวิธีการเผยแพร่ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทุ่มต่อการเผยแพร่อย่างเต็มที่ในทุกวัน มีสื่อในการสอนธรรมะในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นจากพระไตรปิฎก ที่เปิดให้ อุบาสก อุบาสิกาเข้ามาศึกษา ค้นคว้าได้ รวมทั้งสื่อธรรมะที่มีอยู่โดยทั่วไปในบริเวณ ได้เข้ามาสู่วัดอยู่ ตลอดเวลารวมถึงหนังสือธรรมะอื่น ๆ

กิจกรรมทั้งหมดที่จัดขึ้น มีการวางแผนการทำงาน ในด้านต่าง ๆ ก่อนประมาณหนึ่งเดือน แล้วทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาแบ่งงาน และช่วยกันเตรียมงาน ของแต่ละฝ่าย โดยที่เจ้าอาวาสนำทำ ทุกด้าน ท่านจึงสามารถสังเกตการณ์ ทำงานของทุกคนได้เป็นอย่างดีจนเสร็จกิจกรรม มีการประชุม สรุปการดำเนินกิจกรรม ยกย่องในข้อดี หาวิธีแก้ไขข้อบกพร่อง และสรุปปิดการดำเนินกิจกรรมในที่สุด พระที่อยู่จึงต้องรับภาระมาก ต้องรับผู้ที่เข้ามาบรรพชา อุปสมบทในจำนวนน้อยลง

พระมหาทวีป กตปุญโญ (สัมภายณฺ์, 5 ธันวาคม 2558) พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) กล่าวโอวาทไว้ว่า สร้างวัดให้เป็นวัด สอนธรรมให้เป็นธรรม เมื่อปฏิบัติดี จะมีคนดี มาช่วยสนับสนุนงาน เป็นจริงอย่างที่ท่านโอวาทไว้ ในการจัดอุปสมบทนั้น ต้องจัดให้ถูกต้องตาม พระวินัย และถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่ออุปสมบทพระภิกษุให้เป็นพระภิกษุจริง ๆ ตามที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติเอาไว้ ต้องมีสมบัติ 4 คือ

- (1) วัตถุประสงค์ คือ ต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ไม่พิการบ้าใบ้ และอื่น ๆ
- (2) มีปริสละสมบัติ ในมณฑลประเทศ ต้องมีพระอย่างน้อย 10 รูปขึ้นไป
- (3) สีม่าสมบัติ ต้องมีวิสุทธคามสีมา และพัทธสีมา
- (4) กรรมวาจาสมบัติ

การอุปสมบท ที่วัดมีผู้มาขออุปสมบท 10 รูป เป็นอย่างน้อย ขั้นตอนการเตรียม การอุปสมบท คือ การวางแผน (Plan) มีการประชุมวางแผนงานในแต่ละครั้ง กระทำหลังจากสวดมนต์ ทำวัตรเย็น มีพระอยู่ครบในทุกครั้ง โดยมีท่านเจ้าอาวาสเป็นประธาน ดังนั้น การมอบหมายหน้าที่ให้แก่ พระภิกษุ ในการอุปสมบทจึงเป็นไปได้ด้วยดี โดยมอบหมายให้ฝ่ายวิชาการเป็นผู้จัดทำเอกสารการ แต่งตั้งให้ถูกต้องอย่างเป็นทางการ เนื่องจากมีพระภิกษุจำนวนน้อย ดังนั้นบางรูปจึงต้องรับหน้าที่หลาย ด้านที่สอดคล้องกัน แม้บางรูปต้องเรียน อยู่ก็ตาม

การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติงานนั้นเริ่มต้นตั้งแต่การเข้าร่วมการประชุมเพื่อวางแผนงาน แล้วรับมอบหน้าที่ เช่น การรับสมัคร คัดเลือกบุคคลเข้าอุปสมบทเบื้องต้น เริ่มที่วัดแทนวันดีเจริญสุข แต่ไปอุปสมบทพร้อมกับที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ แล้วมาจำพรรษาที่วัดแทนวันดีเจริญสุขเนื่องจาก

วัดแทนวันดีเจริญสุขยังไม่มีอุโบสถ มีระเบียบ ดังนี้ คือ ผู้ที่มาขออุปสมบทต้องขานนาคได้ด้วยตนเอง ต้องไม่มีลายสักเต็มตัว ต้องไม่ติดสิ่งเสพติดทุกชนิด คนที่ติดยาเสพติด เช่น บุหรี่ต้องไปเลิกบุหรี่ก่อน คนติดเกมส์ต้องเลิกเกมส์ก่อน คนนอนตื่นสายต้องไปฝึกนอนตื่นตี 4 ก่อน เพราะต้องการให้ผู้เข้ามาอุปสมบท ยกระดับตนเอง หากละสิ่งเหล่านี้ไม่ได้การอุปสมบทก็ไม่บรรลุผล และอุปสมบทอย่างน้อยต้อง 15 วันขึ้นไป หากน้อยกว่า 15 วัน ก็ให้บวชเนกขัมมะบารมี ไม่อุปสมบทแบบพร้าเพื่อ ส่วนการอบรมสั่งสอนเต็มรูปแบบเป็นไปตามที่วัดได้กำหนดขึ้นเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปล่อยให้สอดคล้องกับสถานที่ โดย 5 วันแรกให้เข้าวิปัสสนากัมมัฏฐานแบบสติปัญญา 4 ใน 5 วันต่อมาสอนธรรมะในหลักสูตร นวโกวาท ใน 5 วันสุดท้ายสอนกิริยาปฏิบัติ เพื่อผู้เข้ามาบวชเอาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่การรับสมัคร คัดเลือกตรวจสอบเอกสาร สอบขานนาค ศึกษาพระธรรมวินัย และปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดตามแผนงานที่วางไว้ มีพระพี่เลี้ยงดูแลอบรมตามหลักสูตร แบ่งหน้าที่กันดูแลตามความถนัด และความสามารถของแต่ละรูปในการดูแลพระนวกะ บุคลากรส่วนนี้ยังน้อย แต่ก็ไม่เป็นปัญหามากเนื่องจากพระนวกะที่มาอุปสมบทยังไม่มากนัก ที่ยังขาดก็คือ พระวิทยากรที่จะมาบรรยาย หรือสอนตามหลักสูตร นิมนต์พระวิทยากรจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มาช่วยในส่วนนี้ จึงเห็นได้ว่า พระภิกษุทั้งพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากรร่วมใจในการปฏิบัติศาสนากิจ ให้การอบรมพระนวกะจนลาสิกขา

การตรวจสอบงาน (Check) มีการทำแบบสอบถามผู้ที่เคยเข้ามาอุปสมบทว่า ได้อะไรจากการเข้ามาอุปสมบท มีความเปลี่ยนแปลงอย่างไรในการดำเนินชีวิตและผู้ที่เคยมาอุปสมบทเหล่านั้นล้วนแต่กลับมาช่วยงานที่วัดอย่างสม่ำเสมอวัดจึงมีคนมาช่วยในทุกวัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผลของการจัดอุปสมบทที่ยืดเยื้อถึงลักษณะเป็นวัดเล็ก แต่ก็สามารถจัดอุปสมบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ท่ามกลางวัดใหญ่ แต่ได้รับความเมตตาจากเจ้าอาวาสของวัดเหล่านั้นเป็นประชาสัมพันธ์ให้เป็นอย่างดี จะเห็นได้ว่าแม้จะมีพระเพียง 12 รูป แต่การขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆเป็นไปได้อย่างดีไม่ติดขัด ถึงจะอุปสมบทแค่ 15 วันแต่บุคคลเหล่านั้น มีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมโดยมีการพาครอบครัวเข้าวัดบ่อยขึ้น จะเห็นว่ามิใช่คนมาช่วยกิจกรรม ของวัดไม่ซ้ำหน้า สรุปได้ว่า ผู้ที่เข้ามาอุปสมบทนั้นมีพัฒนาการไปในทางที่ดีทุกคน

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การอุปสมบทของวัดในปัจจุบัน ตามที่กล่าวแล้วว่า ยังไม่มีอุโบสถ จึงไม่สามารถอุปสมบทที่วัดแทนวันดีเจริญสุขได้ ต้องไปอุปสมบทยังพระอุโบสถที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เนื่องจากวัดกำลังจัดสร้างอุโบสถ ทั้งยังกำลังพัฒนาและส่งเสริมพระในวัดให้มีจำนวนที่เหมาะสม และเป็นผู้มีความรู้ในการอุปสมบทเพื่อประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนพระที่เข้ามาอุปสมบทในกาลต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำลังเพิ่มเติมสื่อชนิดต่าง ๆ ให้มีความพร้อมมากขึ้น

การบรรพชา ทางวัดได้จัดปีละครั้งในช่วงภาคฤดูร้อน เพราะสงสารที่เด็กเหล่านั้น จะไม่ได้อยู่ในความดูแลของครูและพ่อแม่ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) โอวาทไว้ว่า จัดบรรพชาสามเณร เปิดโอกาสให้เขาได้ศึกษาปฏิบัติธรรมบ้าง จัดเป็นระบบ ใกล้เคียงกับการอุปสมบท แต่จะละเอียดอ่อนกว่าโดยมี

การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสจัดให้มีการประชุมปรึกษาร่วมกันทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกา เพื่อแบ่งหน้าที่ดูแลในแต่ละฝ่ายตั้งแต่ การรับสมัคร คัดเลือกตรวจสอบ เอกสาร สอบขานนาค ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย พรบ.คณะสงฆ์ไทย และระเบียบของวัด โดยนิมนต์พระอุปัชฌาย์มาทำการ บรรพชาที่วัด มีเจ้าอาวาส และพระพี่เลี้ยงดูแลในทุกด้าน ทั้งสถานที่ ทั้งอาหารการฉัน การเรียนการสอนอบรมตามหลักสูตรตลอด 20 วัน จนลาสิกขา

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมในทุกด้านเนื่องจากท่าน เป็นพระภิกษุผู้ละเอียดอ่อน ที่มุ่งมั่น ตั้งแต่การเรียกประชุม วางแผนการดำเนิน โครงการบรรพชา สามเณรภาคฤดูร้อน ดังนั้น พระภิกษุภายในวัดทุกรูปจึงร่วมใจกันปฏิบัติงานตามหน้าที่ตามกำลัง เช่น พระพี่เลี้ยง ที่แบ่งกันเป็นกลุ่มซึ่งต้องอยู่ดูแลสามเณรตลอดเวลา 24 ชั่วโมง การอบรมสั่งสอนตาม หลักสูตรที่เจ้าอาวาสได้ร่างเอาไว้ เรื่องอาหารการบิณฑบาต เป็นต้น

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้การออกแบบสอบถามแก่อุบาสก อุบาสิกา เดินดูบางครั้ง นั่ง ฟังเสียงในการอบรมสั่งสอนของพระอาจารย์พี่เลี้ยง และสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพระ อาจารย์และสามเณร เช่น การเดิน การนั่ง การนอน เป็นต้น ทั้งยังมีการออกแบบสอบถามทั้งจาก สามเณรและโยมผู้ปกครอง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เนื่องจากทางวัดมีพระอาจารย์พี่เลี้ยงน้อย แต่ได้ผู้ที่ เคยมาอุปสมบทหรือบรรพชาที่วัดมาเป็นผู้ช่วยพระพี่เลี้ยง เรียกว่า พี่ดูแลน้อง โดยมีหลายคน จึงสามารถแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบอย่างทั่วถึง เนื่องจากทางวัดเป็นวัดเล็ก ๆ ดังนั้น จึงขอให้เจ้าอาวาส วัดใหญ่ ๆ ช่วยประชาสัมพันธ์ มีการบอกกล่าว กิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาจัดรายการวิทยุ

การแสดงปาฐกถาธรรม เจ้าอาวาสให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า การแสดงปาฐกถาธรรม เป็นกิจที่ ต้องทำตั้งแต่ต้น เพราะว่า พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) โอวาทไว้ว่า สอนธรรมะให้เป็น ธรรมะ จึงถอดรหัสว่า ธรรมะ คือ ธรรมชาติ ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติ ธรรมะ คือ หน้าที่ ๆ เราต้อง ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎของธรรมชาติ ธรรมะ คือ ผลที่คนจะได้รับเมื่อปฏิบัติถูกต้อง ตามกฎของ ธรรมชาติ พระธรรมโฆษณาจารย์ (พุทธทาส) ย้ำเสมอว่า ธรรมะ คือ หน้าที่ พระศาสดาทุกศาสนา คือ บุคคลที่ตื่นขึ้นมาเพื่อปลุกคนให้ทำหน้าที่

การวางแผน (Plan) การแสดงปาฐกถาธรรม มีขึ้นทุกวันพระ 8 ค่ำ 15 ค่ำ วันสำคัญทางศาสนา และทุกๆ วันอาทิตย์ เวลา 09.30 – 11.00 การเผยแผ่ มีทั้งเชิงรับ และเชิงรุก เชิงรับนั้น คือ ทุกวันอาทิตย์ มีการแสดงปาฐกถาธรรมที่วัด ส่วนเชิงรุก คือ การออกไปแสดงปาฐกถาธรรมที่โรงเรียน หน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชนทั่วไป ว่า มีการนิมนต์พระจากวัดแทนวันดีเจริญสุขไปนำไหว้พระสวดมนต์ และแสดงปาฐกถาธรรมวันไหนบ้าง คังนั้น จึงได้มีการ ประชุมสงฆ์ เพื่อสอบถามความสมัครใจพระสงฆ์ แต่ละรูปในการเตรียมความพร้อมเพื่อการแสดงปาฐกถาธรรมในช่วงวันที่จะ ได้กำหนดขึ้น และได้มอบหมาย ตามตาราง ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

การปฏิบัติงาน (Do) พระสงฆ์แต่ละรูปที่ได้รับมอบหมาย จึงไปเตรียมหัวข้อธรรมะที่จะแสดงปาฐกถา แล้วเลือกกำหนดการตามตาราง พระภิกษุเหล่านั้น ได้เตรียมตัว และเมื่อถึงเวลาตามตารางก็ไปแสดงปาฐกถาธรรม เป็นการศึกษาด้วยตนเอง

การตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสได้แจกแบบสอบถามจากผู้เข้าร่วมฟังปาฐกถาในแต่ละครั้ง รวมทั้งแบบรับฟังความคิดเห็น หรือแม้กระทั่งมีอุบาสก อุบาสิกาโทรมาแสดงความคิดเห็นของการแสดงปาฐกถาในแต่ละครั้งเพื่อนำมาประชุมสรุปเป็นลำดับ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) มีการส่งพระภิกษุไปอบรมเพิ่มเติมจากสำนักศึกษาอื่นๆ เพื่อประโยชน์แก่การแสดงปาฐกถา ตามความถนัดของแต่ละรูป และอธิบายในหลักคำสอนที่ถูกต้อง แก่อุบาสก อุบาสิกา เป็นต้น

การตัดขาดสารพัด เจ้าอาวาสให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า เนื่องจากวัดแทนวันดีเจริญสุข เป็นวัดเล็ก ๆ แต่มีคนมาทำบุญมาก จึงได้จัดให้มีการตัดขาดสารพัดที่ได้นำแบบอย่างมาจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยมีการจัดการ ดังนี้

การวางแผน (Plan) โดยมีการประชุมวางแผนวางนโยบายตั้งแต่มีการสร้างวัดใหม่ ๆ และมีการประชุมทำความเข้าใจกับพระภิกษุเป็นระยะตามสถานการณ์ เพื่อจัดให้พระนั่งที่ลานหินโค้งรับบิณฑบาตทั้งเช้าและเพล มีการแยกกันระหว่าง อาหารสด และของใช้อื่น ๆ โดยอาหารสดนั้นให้อุบาสก อุบาสิกาช่วยกันไปจัดเป็นสำหรับเพื่อถวายเป็นอาหารบิณฑบาต ส่วนของใช้อื่น ๆ ก็ให้ถวายได้เลยเพื่อความเรียบร้อยเรียบร้อย แล้วจัดเป็นกองทุนทานบารมี นำไปแจกจ่ายวัด และ โรงเรียนในต่างจังหวัด ที่ขาดแคลน

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุเมื่อกลับมาจากบิณฑบาตแล้ว นำอาหารมาให้โยมที่มีหน้าที่แยกภัตตาหาร ส่วนพระภิกษุ ไปนั่งรับบาตบนลานหินโค้ง แล้วฉันภัตตาหาร ส่วนอาหารแห้งเจ้าอาวาส

จัดเป็น โครงการเพื่อวัดขาดแคลน ให้พระภิกษุและโยมจัดแยกเป็นประเภทเพื่อนำไปแจกจ่ายยังวัด ในต่างจังหวัด และชาวบ้านที่ยากจนต่อไป

การตรวจสอบงาน (Check) ได้มีการออกแบบสอบถาม นิ่งดู และสอบถามอุบาสก อุบาสิกา ที่มาร่วมทำบุญแสดงความคิดเห็นแล้วนำมาพิจารณาในที่ประชุมต่อไป

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เนื่องจากมีพระภิกษุน้อย จึงแนะนำให้อุบาสก อุบาสิกาที่มาร่วมทำบุญช่วยกันคัดแยกของที่นำมาถวายออกเป็นประเภท เพื่อจะได้เก็บของอย่าง เหมาะสม และง่ายต่อการนำมาใช้ของพระภิกษุสามเณรในวัด รวมทั้งง่ายต่อการนำไปช่วยเหลือต่อไป

การสอนธรรมะผ่านสื่อ เจ้าอาวาสให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า ทุกอย่างเป็นสื่อการสอนธรรมะ ได้ทั้งหมด จึงจัดการสอนธรรมะผ่านสื่อด้วยวิธีการที่รอบด้านด้วยกระบวนการ ดังนี้

การวางแผน (Plan) จึงได้มีการเตรียมการจัดธรรมะสื่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัด และสามารถทำให้เกิดประโยชน์กับการเผยแผ่ให้มากที่สุด ทั้งสื่อ และพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการอธิบาย เมื่อมีอุบาสก อุบาสิกา ต้องการความรู้ เช่น โปรเจกเตอร์ วีดีโอ ป้ายสุภามิต ห้างสมุดเจริญปัญญา หนังสือ วัตรปฏิบัติของพระภิกษุ และทุกอย่างที่มีอยู่ ดังนั้น จึงต้องมีการประชุมทำความเข้าใจกับ พระภิกษุทุกรูป และมอบหมายหน้าที่แต่ละรูปอย่างเหมาะสม

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุทุกรูปที่ได้รับมอบหมายได้มีการช่วยกันจัดสร้างสื่อ ซ่อมแซม และนำสื่อไปใช้ในการสอน อธิบายแก่เยาวชน และอุบาสก อุบาสิกาที่ต้องการความรู้ได้รู้ และเข้าใจอย่างถูกต้องเป็นลำดับตามโอกาสและความสามารถ

การตรวจสอบงาน (Check) ได้มีการเดินสำรวจความชำรุด และรูปแบบแสดงความคิดเห็น จากอุบาสก อุบาสิกาที่เข้ามาทำบุญในวัด และนอกสถานที่ต่าง ๆ เพื่อนำมาประชุมปรึกษาพระภิกษุ และกรรมการวัด และปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งพัฒนาต่อไปเป็นลำดับ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เมื่อทราบความชำรุด และอ่านข้อแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาปรึกษาและแบ่งหน้าที่กันซ่อมแซม และเพิ่มเติม สื่อทุกอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในการสอนธรรมะ

4.1.1.1 จุดเด่นของสภาพการเผยแผ่ของวัดแทนวันดีเจริญสุข มีดังนี้

- (1) วัดแทนวันดีเจริญสุข เป็นวัดที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครฯ ตั้งไม่ไกลจากทะเล มากนักจึงมีสภาพอากาศที่ดี
- (2) มีเจ้าอาวาสที่มีความรู้ความสามารถ มีจริยวัตร และความเมตตาสูงมาก
- (3) มีนายสุรินทร์ นางสุรินทร์ เป็นผู้อุปถัมภ์ที่ดิน เป็นผู้ก่อสร้างสาธารณูปโภคทุกอย่าง ตั้งอยู่ท่ามกลางชุมชนชาวพุทธที่แน่นหนา เป็นที่สัปปายะต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม

(4) มีอุบาสก อุบาสิกา โรงเรียน มหาวิทยาลัย หน่วยงานราชการ และเอกชนมา
อบรมคุณธรรมจริยธรรม ตามกำหนดการไม่ขาดสาย

(5) สถานีวิฑูย์ให้เวลาในการแสดงปาฐกถาธรรมออกอากาศสดเช้าวันอาทิตย์ 2
ชั่วโมงโดยไม่คิดค่าเวลา

(6) มีพุทธอาสาเข้ามาช่วยกิจกรรมของวัดตามความสามารถของตนเองทุกวัน

4.1.1.2 ข้อจำกัดของสภาพการเผยแผ่ของวัดแทนวันดีเจริญสุข มีดังนี้

(1) วัดมีอาณาบริเวณที่คับแคบในที่ดิน 9 ไร่ 1 งาน 30 ตารางวา จึงรองรับการจอดรถ
ของอุบาสก อุบาสิกาที่มาศึกษาและปฏิบัติจำนวนมากไม่สะดวกนัก ทั้งไม่สามารถขยายพื้นที่ของวัดอีกแล้ว

(2) มีพระภิกษุจำพรรษาจำนวนน้อย จึงมีบุคลากรในการเผยแผ่และช่วยกิจกรรม
ต่าง ๆ ในจำนวนน้อย จึงยังต้องนิมนต์พระวิทยากรจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์

(3) ยังไม่มีอุโบสถในการทำสังฆกรรม

4.1.1.3 ข้อเสนอแนะ เจ้าอาวาสต้องทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยเป็นหลัก เป็นผู้ที่สามารถนั่ง
ในใจของพระลูกวัดและอุบาสก อุบาสิกา โดยต้องนำกระทำให้ดู สอนโดยปฏิบัติให้เห็น เย็นให้สัมผัส
ด้วยตนเองอย่างเคร่งครัด และควรจัดทำแผนภาพรวมประกอบนโยบายและอุดมการณ์ และแผนย่อย
ของแต่ละกิจกรรมเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดในแต่ละด้าน

(1) การบรรพชาอุปสมบท ต้องเข้มงวดตั้งแต่พระอุปัชฌาย์ ที่ต้องมีความรอบคอบ
ในการรับผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท ที่พระภิกษุผู้ทำหน้าที่รับสมัครต้องมีความเข้มงวดในการรับสมัคร
ตรวจสอบผู้เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบททั้งตัวบุคคลใกล้ชิด เอกสาร ทั้งต้องตรวจสอบประวัติไปยัง
หน่วยงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด ต้องมีสมบัติสี่ที่ครบถ้วน การบรรพชาอุปสมบทพระยะ
สั้นต้องมีการตั้งทีมเฉพาะกิจ มีหลักสูตรอบรมวิชาการเฉพาะ ปฏิบัติกัมมัฏฐาน และพระสูตรอย่าง
เข้มงวด แบ่งหน้าที่ให้พระพี่เลี้ยงอย่างชัดเจน ต้องไม่ให้มีเทคโนโลยีใด ๆ แก่ผู้บรรพชาอุปสมบท จน
ลาสิกขาเพื่อออกไปเป็นผู้นำครอบครัวที่ดี และนำครอบครัวเข้ามาทำกิจกรรมในวัดบ่อย ๆ

(2) การแสดงปาฐกถาธรรม ผู้แสดงต้องมีความรู้ที่ชัดเจนตามพระธรรมวินัย และ
ตามองค์แห่งพระธรรมกถึก ต้องมีการอบรมฝึกพูดบ่อย ๆ

(3) การตักบาตรสาธิต เป็นกิจกรรมที่ดึงอุบาสก อุบาสิกาเข้าวัดบ่อย ๆ จึงต้องจัด
ตักบาตรสาธิตในตอนเช้าทุกวัน และตักบาตรสาธิตตอนเพลในทุกวันรวมทั้งวันอาทิตย์ และวันสำคัญ
ทางพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์

(4) การสอนธรรมะผ่านสื่อ ให้ทุกวัดเปิดสถานีวิทยุชุมชนประจำวัด แต่หากมีทุนไม่พอให้อาศัยเวลาจากสถานีวิทยุที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ จัดสร้างสื่อพื้นฐานที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์ เช่น จัดสร้างป้ายพุทธสุภาษิต ป้ายไวณิลธรรมะ สติ๊กเกอร์ธรรมะ เป็นต้น โดยให้นักเรียนนักศึกษา จัดทำมาให้เป็นการประหยัดต้นทุน ใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วให้เป็นประโยชน์แก่การเผยแผ่พระธรรมวินัย

สรุป สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดแทนวันดีเจริญสุข แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ เป็นวัดที่มีพื้นที่ 9 ไร่ ที่มีพระจำพรรษา 12 รูป ตั้งอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ล้อมรอบไปด้วยชุมชนใหญ่ที่ล้อมใสศรัทธา มีวัดใหญ่ที่มีชื่อเสียง แต่การเผยแผ่ก็เป็นไปได้ด้วยดี มีกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกวัน เป็นเหตุให้มีอุบาสก อุบาสิกาเข้ามาร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ในกิจกรรมทั้ง 5 นั้น คือ การจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การตักบาตรสาธิต การสอนธรรมะผ่านสื่อ ทั้ง 5 กิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นอย่างมีระบบ ตั้งแต่การวางแผนงาน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข ทั้งยังส่งบุคลากรในวัดไปฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ อย่างเป็นระบบ เป็นไปตาม พระธรรมวินัย ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติเอาไว้เป็น พระศาสดาของชาวพุทธสืบมาจนปัจจุบันนี้

4.1.2 สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

จัดแบ่งเป็นตามส่วนงาน การเผยแผ่ ได้แก่ การบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณร ค่ายคุณธรรม ตักบาตรสาธิต ผลิตภัณฑ์การสอนการเผยแผ่ และปาฐกถาธรรม เนกขัมมะ และส่วนของ อุบาสก อุบาสิกา การจัดกิจกรรมการเผยแผ่ต่าง ๆ เหล่านี้ ได้รับอิทธิพลเดิมจากที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญา นันทะภิกขุ) ท่านได้ริเริ่มเอาไว้ตั้งแต่ครั้ง ที่เป็นเจ้าอาวาสในปี (2492-2509) ตั้งแต่นั้นมาอุบาสก อุบาสิกา ก็ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างเคร่งครัด

การเผยแผ่ของวัดอุโมงค์เป็นแบบทั้งคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ คือ มีทั้งปริยัติ และปฏิบัติ มีทั้งค่ายคุณธรรม การแสดงปาฐกถาธรรม การบรรพชาอุปสมบทเป็นหมู่คณะระยะสั้น 10-15 วัน รวมกันทั้งพระภิกษุและสามเณร มีการแสดงปาฐกถาในวันอาทิตย์หรือหน่วยงานรัฐและเอกชน โดยพระที่ได้รับมอบหมายจัดไปตามตาราง หรือตามที่อุบาสกอุบาสิกาเดินทางไปในงานเจริญพระพุทธมนต์ ต้องมีการแสดงปาฐกถาทุกครั้ง การตักบาตรสาธิตจัดขึ้นในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การใช้สื่อสอนธรรมะนั้น ใช้การจัดรายการวิทยุ เสียงตามสาย โรงพิมพ์ ฯ หนังสือแจกสมาชิก มีป้ายสุภาษิต คำกลอน คำพังเพย ภาพปริสนาธรรมปูนปั้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบ ในการเผยแผ่ที่

นำเข้าสู่ทั้งคันถธุระ และวิปัสสนาธุระ ที่เป็นประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรมและเพื่อสืบทอดอายุ วัตถุประสงค์ เป็นวัดที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) เป็นเจ้าอาวาสและเริ่มการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ในแบบการแสดงปาฐกถาธรรม เป็นรูปแบบที่อุบาสกอุบาสิกาจดจำ และยึดถือปฏิบัติ มาโดยตลอด ดังนั้น นอกจากเจ้าอาวาสแล้ว พระรุ่มหลังที่มาอยู่มีศักยภาพเฉพาะด้านการสืบทอดจาก ท่าน จึงทำเท่าที่ตนเองจะทำได้ ไม่ได้คิดอะไร พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ มาสืบทอดการแสดงปาฐกถา ในวัดทำได้บางส่วน ดังนั้นท่านจึงไปเน้นการแสดงปาฐกถานอกวัดมากกว่า โดยได้รับการยอมรับจาก อุบาสกอุบาสิกาที่รู้ว่าท่านมาสืบทอดในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะที่พุทธสถานทีพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) ได้ก่อกำเนิดขึ้น ใกล้สะพานรถไฟท่าแพ จุดเริ่มต้นของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) นั้นมีสองจุด คือ การแสดงปาฐกถา ภายในวัดในวันพระ และสี่แยกกลางเวียง จนย้ายไปสร้างพุทธสถาน ในปัจจุบันการแสดงปาฐกถาภายในวัด ก็จะมีเฉพาะ วันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาโดยเปิดลานธรรม ส่วนใหญ่จะออกไปนอกวัดมากกว่า โดยพระผู้มีจิตวิญญาน ต้องส่งเสริมและรักษาอุดมการณ์แนวทางที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) ได้ริเริ่มเอาไว้ ให้สืบทอดเพื่อประโยชน์แก่พระศาสนาให้คนรุ่นหลังที่ต้องการศึกษาพระธรรม คำสอนให้ได้รับ ประโยชน์มากที่สุด จากการมีห้องสมุด หนังสือพิมพ์ชาวพุทธ เพื่อศึกษาทั้งปริยัติ และปฏิบัติ รวมทั้ง มูลนิธิชาวพุทธที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) ได้ตั้งไว้ เช่นการอุปสมบทแบบที่ริเริ่มไว้ คือ การอุปสมบทเดือนละครั้ง 15- 30 วัน ตอนนีเหลือแค่ 10 – 15 วัน แล้ว การบรรพชาสามเณรภาคฤดู ร้อน ตอนนีเป็นการบรรพชาพร้อมกับอุปสมบทพระนวกะแล้ว การปาฐกถาในวัดที่น้อยลง นอกวัดยังมี อยู่ การตัดขาดรสชาติที่มีน้อยครั้ง ต้องรื้อฟื้นให้บ่อยครั้งขึ้น ส่วนการใช้สื่อการสอนมีอยู่แล้วแต่ต้อง เป็นไปในเชิงรุกมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อประโยชน์แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

การจัดอุปสมบท มีพระครูพิจิตรสรคุณ เป็นผู้รับหน้าที่ดูแล ทั้งกระบวนการโดยการจัดให้ มีการวางแผน (Plan) ประชุมในทุกสัปดาห์ ก่อนการบรรพชาอุปสมบทเพื่อทำความเข้าใจ และ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ในการอุปสมบทมีการมอบหมายงานเป็นระบบ

การปฏิบัติงาน (Do) ตั้งแต่การรับสมัคร ผู้เข้าอุปสมบทตามกำหนดการที่ทางวัดจัดขึ้นเป็น หมู่คณะเป็นไปตามพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ ไว้โดยอิงกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีการตรวจสอบเอกสาร คัดเลือกคุณสมบัติของผู้เข้ามา บวช และอบรมสั่งสอน ตามหลักสูตรที่ทางวัดจัดขึ้น โดยแบ่งเป็นภาควิชาการ และภาคปฏิบัติด้วย ตนเอง โดยมีพระอาจารย์พี่เลี้ยง ที่มีความรู้ ประสบการณ์ จัดแบ่งตารางวิชากันสอนทุกวันเช้า-บ่ายและ

คำจนลาสิกขา ส่วนใหญ่แล้วผู้ที่เข้ามาบวชที่นี่ ก็จะเข้าใจในหลักธรรมและข้อปฏิบัติแล้วกลับมาช่วยวัดอย่างสม่ำเสมอ

การตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้วิธีการออกแบบสอบถามแก่พระนวกะและผู้ปกครองของพระนวกะที่เข้ามาอุปสมบท ออกแบบแสดงความคิดเห็น สังเกตพฤติกรรมของทั้งพระพี่เลี้ยงและพระนวกะ และเดินสำรวจเป็นบางครั้ง เพื่อนำสิ่งต่าง ๆ มาชี้แนะในการประชุมต่อไป

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสใช้วิธีการชี้แจงข้อบกพร่อง และแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้พระภิกษุผู้รับผิดชอบนำไปปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ในครั้งต่อไปและรายงานผลเป็นลำดับ

การบรรพชา ของวัดอุโมงค์เป็นการบรรพชาพร้อมกับพระภิกษุในแต่ละครั้งอยู่แล้ว ดังนั้นเรียกได้ว่า บรรพชาเป็นหมู่คณะ กระบวนการต่าง ๆ จึงเป็นไปในรูปแบบเดียวกับพระนวกะ

การวางแผน (Plan) การประชุมวางแผนเป็น ไปพร้อมกับการจัดอุปสมบท คือ การชี้แจงการมอบหมายหน้าที่แก่พระพี่เลี้ยงในฝ่ายต่าง ๆ ที่เหมาะสม

การปฏิบัติงาน (Do) เริ่มตั้งแต่การรับสมัคร คัดเลือกคุณสมบัติของผู้บวช สอบขานนาค การบรรพชา การเรียนการสอนตามหลักสูตร ที่แบ่งเป็นภาควิชาการ และภาคปฏิบัติที่มีพระพี่เลี้ยงดูแล ถึงแม้จะมีความต่างกันตรงที่ศีลไม่เท่ากันตรงนี้เองที่พระอาจารย์พี่เลี้ยงจะได้บรมสั่งสอนอย่างหลากหลายในครั้งเดียว หากมีบางวิชาที่ต้องแยกกันศึกษาไม่ว่าจะเป็นภาควิชาการ และปฏิบัติเพื่อความเหมาะสม

การตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้วิธีการออกแบบสอบถามแก่สามเณรและผู้ปกครองของสามเณรที่เข้ามาบรรพชา ออกแบบแสดงความคิดเห็น สังเกตพฤติกรรมของทั้งพระพี่เลี้ยงและสามเณร และเดินสำรวจเป็นบางครั้ง เพื่อนำสิ่งต่าง ๆ มาชี้แนะในการประชุมต่อไป

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสใช้วิธีการชี้แจงข้อบกพร่อง และแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้พระภิกษุผู้รับผิดชอบนำไปปรับปรุงในการปฏิบัติหน้าที่ในครั้งต่อไปและรายงานผลเป็นลำดับ

การแสดงปาฐกถาธรรม พบว่า เป็นแบบที่ออกไปนอกวัดเป็นส่วนใหญ่เพราะในวัดจะมีในวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น การรับนิมนต์ไปสวดมนต์นอกวัดหรือไปบรรยายในหน่วยงานราชการ และเอกชน โดยมีพระผู้ที่มีความรู้ตามตารางที่กำหนดตามหัวข้อธรรม มีกระบวนการดังนี้

การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสวัดอุโมงค์ จัดให้มีการประชุมในทุกต้นเดือนรวมกับการประชุมกิจกรรมอื่น ๆ ด้วยเพื่อทำความเข้าใจกับพระภิกษุที่เป็นผู้แสดงปาฐกถาธรรม ทั้งในและนอกวัดตามตารางที่มอบหมาย

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุผู้ที่รับมอบหมายหน้าที่การแสดงปาฐกถาธรรมในวัดนั้น เป็นไปตามตารางและหัวข้อธรรมที่กำหนด ได้แสดงธรรมในทุกสัปดาห์ แม้บางครั้ง ผู้แสดงปาฐกถาธรรมไม่อยู่แสดงด้วยตนเองก็มอบหมายให้พระภิกษุรูปอื่นทำหน้าที่แทน โดยไม่ขาดตกบกพร่อง สำหรับผู้ที่รับกิจนิมนต์ไปสวดมนต์นอกวัด ก็ต้องแสดงปาฐกถาธรรมทุกครั้ง หรือได้รับ ไปแสดงปาฐกถาธรรมโดยตรง ทุกรูปทุกครั้งก็ทำหน้าที่อย่างครบถ้วน

การตรวจสอบงาน (Check) การตรวจสอบในการแสดงปาฐกถาธรรมภายในวัดนั้น เจ้าอาวาส ใช้วิธีการนั่งฟังการแสดงปาฐกถาธรรม ส่วนการออกไปกิจนิมนต์ หรือการออกไปแสดงปาฐกถาธรรมนอกวัดนั้น เจ้าอาวาส ใช้วิธีการ สอบถามจากพระภิกษุที่ร่วมไปกิจนิมนต์ และโทรสอบถามอุบาสก อุบาสิกาที่นิมนต์ไปในงานพิธีต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ได้นำแบบสอบถามและการแสดงความคิดเห็น จากอุบาสกอุบาสิกาเป็นส่วนหนึ่งพิจารณาออกเหนือจากหลักพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ในการชี้แนะแก่พระภิกษุผู้มีหน้าที่แสดงปาฐกถาธรรม ให้ศึกษาและพัฒนาตนเองให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ส่งพระภิกษุผู้แสดงปาฐกถาธรรมไปศึกษาเพิ่มเติมจากสำนักศึกษาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถแก่พระภิกษุผู้แสดงปาฐกถาธรรมมากขึ้น

การตัดขาดสาริต การตัดขาดสาริตของวัดอุโมงค์ พระภิกษุทั้งหมดเริ่มเดินลงมาจากเจดีย์ รัับบิณฑบาตโดยจัดโต๊ะให้อุบาสก อุบาสิกาวางของ เป็นแถวรอบฐานพุทธสถานที่กว้างพอสมควร จึงสามารถรองรับอุบาสกอุบาสิกาได้มาก เมื่อบิณฑบาตเสร็จแล้วก็จะมีการ แสดงปาฐกถาธรรม ประมาณ 30 นาที โดยมีกระบวนการดังนี้

การวางแผน (Plan) การตัดขาดสาริตแต่ละครั้ง ได้มีการประชุมเตรียมงานก่อน 2 สัปดาห์ เพื่อชี้แจงการดำเนินงาน และมอบหน้าที่ให้พระภิกษุในแต่ละฝ่าย ดังนี้ เช่น ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเครื่องเสียง เป็นต้น เพื่อความเหมาะสมแก่การช่วยกันดำเนินงานให้เป็นไปได้ด้วยดี

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุร่วมกันจัดเตรียมและดำเนินงานการตัดขาดสาริตได้เป็นอย่างดี ในทุกครั้ง เนื่องจากมีพระภิกษุจำนวนมากรวมทั้งสถานที่มีความพร้อมกันอยู่แล้วในวันตัดขาดสาริต เจ้าอาวาสนำพระภิกษุทุกรูปพร้อมกัน โปรคอุบาสก อุบาสิกา ที่มาร่วมกันทำบุญตัดขาด และแสดงปาฐกถาธรรมโดยเจ้าอาวาส จนสำเร็จไปด้วยดีในทุกครั้ง

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้วิธีการดูเชิงประจักษ์ด้วยตนเอง เนื่องจากได้ร่วมการศกษาตบาศาธิต และเป็นผู้แสดงปาฐกถาธรรมด้วยตนเอง โดยรอบด้าน ส่วนวิธีอื่นก็เป็นการสนทนา กับอุบาสก อุบาสิกาบางคนที่มีร่วมบุญในการศกษาตบาศาธิตนั่นเอง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องจัดให้มีการศกษาตบาศาธิตให้บ่อยขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ หรือจัดให้มีทุกวันอย่างทีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จัดอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชาวพุทธ ได้เข้าวัดเพื่อทำบุญบ่อยมากขึ้น และศกษาหลักคำสอนให้เข้าใจมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และเป็นการทำให้ พระภิกษุ ได้มีโอกาส โปรดแก่ชาวพุทธ ได้มากขึ้น

การสอนธรรมะผ่านสื่อ วัดอุโมงค์ มีการสอนธรรมะผ่านสื่อทีหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อวิทยุเสียงตามสาย อินเทอร์เน็ต ศูนย์หนังสือ โรงพิมพ์ ป้ายสูกาษิตติดต้นไม้ สื่อสไลด์ โปรเจกเตอร์ พระอาจารย์ไปสอนศีลธรรมใน โรงเรียน ห้องสมุดธรรม โฆษณ์ โรงมโหรสพ และมีจุดเด่นตรงทีมี อุโมงค์ซึ่งเป็น โบราณสถานอายุหลายร้อยปี จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจและเข้ามาศกษา มากพอสมควร โดยมีพระทีสามารถพูดได้หลายภาษาในการอธิบายธรรมะให้กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ จึงเกิดประโยชน์แก่ส่วนร่วม ทางวัดจึงได้จัดให้มีกระบวนการสอนธรรมะผ่านสื่อ ดังนี้

การวางแผน (Plan) วัดอุโมงค์ มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทีรอบด้านทั้งเชิงรับและเชิงรุก จึงจัดให้มีการประชุมในเรื่องของการเผยแพร่ในด้านกิจกรรมต่าง ๆ หลายครั้งในแต่ละเดือน แบ่งเป็นแต่ละกิจกรรม หรือรวมกันขึ้นอยู่กบสถานการณ์ เพื่อประโยชน์แก่การจัดกิจกรรมเผยแพร่พระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่าทั้งหมดนี้เป็นการวางแผนในการใช้สื่อในการสอนธรรมะนั้นเอง

การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติงานของพระภิกษุในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์นั้น เป็นผู้รับภาระรอบด้าน ต้องสอนพระภิกษุสามเณรทีเข้ามาบรรพชาอุปสมบทในแต่ละเดือนรวมทั้ง ในพรรษา การจัดค่ายพุทธบุตรทั้งในวัดและนอกวัด การแสดงปาฐกถาธรรมทั้งในวัดและนอกวัด การศกษาตบาศาธิต การสอนหนังสือแก่เยาวชนในโรงเรียน การสอนเนกขัมมะบารมี การจัดทำสื่อทั้งทีเป็นหนังสือเผยแพร่ธรรม การผลิตสื่ออินเทอร์เน็ต การจัดสร้างป้ายสูกาษิตและคำพังเพย ทั้งหมดนี้ ทีพระภิกษุได้ร่วมกันตามความสามารถของแต่ละรูปอยู่ตลอดเวลา

การตรวจสอบงาน (Check) ท่านเจ้าอาวาสใช้วิธีการให้พระภิกษุทีรับผิดชอบในการเผยแพร่ ในด้านต่าง ๆ ชี้แจงในการประชุมในแต่ละรูป รวมทั้งสังเกตการปฏิบัติงานของพระภิกษุแต่ละรูปเป็น วิธีเบื้องต้น มีการออกแบบสอบถามแก่อุบาสก อุบาสิกา ทีเข้ามาศกษาและปฏิบัติ รวมทั้งนักท่องเที่ยว ทั้งไทยและต่างชาติ โดยมีพระภิกษุผู้รู้ภาษาต่างชาติเป็นผู้อธิบาย ทั้งเป็นรูปแบบทีเป็นกระดาษและ อินเทอร์เน็ตออนไลน์ แล้วก็นำมารวบรวมและพิจารณาเป็นกรณี

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) มีหลายวิธีการ ในเบื้องต้นก็จัดส่งพระภิกษุไปอบรมฝึกฝนจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้เกิดมีความรู้ในด้านการสอนการเผยแผ่ให้มากขึ้นเป็นลำดับ สนับสนุนให้งบประมาณในการพัฒนา สร้างสื่อใหม่ และซ่อมแซมสื่อการสอนที่มีอยู่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้ได้เสมอ จัดให้พระภิกษุทุกรูปได้มีโอกาสในการออกไปสอนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในและนอกสถานที่ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของแต่ละรูป

4.1.2.1 จุดเด่นของสภาพการเผยแผ่ของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

การจัดกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีจุดเด่นที่ค้นพบดังนี้

(1) วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) เป็นวัดที่สร้างมาตั้งแต่สมัย พระยามังรายทรงสร้างตั้งแต่อาณาจักรล้านนาได้ถูกทิ้งร้างมานานแต่ได้รับการรื้อฟื้นขึ้นในปี (2492-2509) โดยมีพื้นที่ประมาณ 150 ไร่ ตั้งอยู่ในที่ชุมชนชาวพุทธแน่นหนาบริเวณเมืองเชียงใหม่

(2) มีโยมเพ็ญฉาย สิโรตส ทายาทเจ้าชั้น สิโรตส รวมทั้งมีอุบาสก อุบาสิกาผู้เลื่อมใสศรัทธาเป็นผู้อุปถัมภ์ มีพระภิกษุผู้มีความรู้จำพรรษาจำนวนมากพอสมควร จึงมีบุคคลากรช่วยเผยแผ่ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่ขาดแคลน

(3) มีความร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่เป็นจำนวนมาก มีโบราณสถานที่จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและศึกษาประวัติศาสตร์ที่มีผู้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวและศึกษาเป็นจำนวนมากไม่ขาดสาย

(4) มีหอสมุดธรรมโฆษณ์ เป็นที่ศึกษาค้นคว้าหลักธรรมคำสอนที่สัพปาเย โรงภาพปริศนาธรรม พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติฯ พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง พระเจดีย์ 700 ปี โบราณสถานร้างหน้าวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

(5) ตั้งอยู่ไม่ไกลจากสนามบินเชียงใหม่มากนัก

(6) มีหน่วยงานราชการ และเอกชนให้ความเลื่อมใสศรัทธาเป็นจำนวนมาก

(7) มีโรงมโหรีสพ เป็นที่ศึกษาพระธรรมความเป็นจริงของชีวิต

4.1.2.2 ข้อจำกัดของสภาพการเผยแผ่ของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

การจัดกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีข้อจำกัดที่ค้นพบดังนี้

(1) วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ตั้งอยู่ในชุมชนที่แน่นหนาจึงทำให้ถนนที่เป็นเส้นทางเข้าวัดจึงคับแคบมาก การจราจรที่ติดขัด และหากคนที่ไม่เคยไปก็จะมีโอกาสหลงทางได้ง่าย

(2) เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากจึงเป็นเหตุให้มีการทิ้งขยะจำนวนมากตามมาด้วย

(3) การบรรพชาอุปสมบทที่มีกำหนดระยะเวลา 10 - 15 วัน แต่จัดการบรรพชาอุปสมบทสัปดาห์ละครั้งจึงต้องใช้บุคคลากรเป็นสองชุด

(4) มีพระที่สอนธรรมะเป็นภาษาต่างชาติเพียงรูปเดียว ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการเข้ามาศึกษาพระธรรมของชาวต่างชาติ

4.1.2.3 ข้อเสนอแนะของสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

พระพุทธเจ้าทรงมอบหมายให้พระ 1 รูป ในการดูแลรักษาวัด และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ในปัจจุบันจึงมีการแต่งตั้งเจ้าอาวาสในการบริหารจัดการกิจกรรมการเผยแผ่ เจ้าอาวาสต้องยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก จึงต้องมีการประชุมกันให้บ่อยขึ้นตามหลักอปริหานิยธรรมเพื่อนำข้อมูลความรู้สิ่งใดที่แผ่มาด้วยความเชื่อที่เข้าใจผิดให้ทำความเข้าใจกับพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาได้เข้าใจพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง เป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาที่ถูกต้องตามที่พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญา นันทภิกขุ) ได้ทำเป็นแบบอย่างเอาไว้แล้วในครั้งที่เป็นเจ้าอาวาส ต้องมีการพัฒนาบุคลากรในการเผยแผ่อยู่ตลอดเวลา ด้วยการปรับตัวให้สอดคล้องต่อสถานการณ์โลกดังนี้

(1) เมื่อเจ้าอาวาสมีอายุมากขึ้นการบริหารจัดการความเรียบร้อยและการดำเนินกิจกรรมภายในวัดจึงไม่ทั่วถึง ต้องจัดให้มีตัวแทนที่สามารถช่วยบริหารจัดการวัดให้เข้มงวดเหมือนเดิมได้ เพื่อป้องกันการหย่อนยานในการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและกฎระเบียบของพระภิกษุในวัด และ ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้ดำเนินไปได้ด้วยศักยภาพที่พัฒนาตลอดเวลา ต้องส่งเสริมและรักษาอุดมการณ์แนวทางที่เจ้าอาวาสองค์ก่อน ๆ ได้ริเริ่มเอาไว้ตามพระธรรมวินัยให้สืบทอดเพื่อเป็นประโยชน์ แก่พระศาสนาให้คนรุ่นหลังที่ต้องการศึกษาพระธรรมคำสอนให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด

(2) การบรรพชาอุปสมบท พระภิกษุผู้ทำหน้าที่ต้องทำความเข้าใจกับผู้เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบท และตัวบุคคลใกล้ชิด เพื่อให้เข้าใจพระธรรมวินัยและระเบียบในการบรรพชาอุปสมบทให้ถูกต้องที่สุด แบ่งหน้าที่ให้พระพี่เลี้ยงที่ทำการอบรมที่หลากหลายอย่างชัดเจนแก่ผู้บรรพชาอุปสมบทจนลาสิกขาออกไป โดยต้องให้นโยบาย กำลังใจ และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในกิจกรรมที่ดำเนินอยู่อย่างเต็มที่อย่างเหมาะสม แต่ก็ต้องมีการตรวจสอบและประเมินการทำงานอย่างเป็นระบบด้วย

(3) การแสดงปาฐกถาธรรม ต้องจัดให้มีการแสดงปาฐกถาธรรมในวัดให้บ่อยขึ้นเหมือนที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ สร้างและพัฒนาองค์แสดงปาฐกถาธรรมให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่จากรุ่นสู่รุ่น

(4) การตัดบาตรสาธิต ต้องจัดให้มีการตัดบาตรสาธิตขึ้นในทุกตอนเช้า และตอนเพล เช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ และต้องมีที่รองรับในกรณีที่ฝนตกหรือภัยอย่างอื่น เช่น ศาลาการเปรียญ ที่มีพื้นที่กว้างที่สามารถรองรับทุกคนได้พอสมควร

(5) การสอนธรรมะผ่านสื่อ นอกจากการใช้สื่อที่มีอยู่เดิมแล้วต้องใช้สื่อที่ทันสมัยมาพัฒนาสื่อเดิม และผลิตสื่อใหม่ ๆ ขึ้น โดยไม่ไปทำลายสื่อเก่าที่ได้อยู่แล้วให้หายไป ทั้งยังนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยทำงานเป็นทีมทั้งการผลิตและสอน

สรุป สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์เดิมได้รับอิทธิพลจากการที่พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) ได้วางรากฐานเอาไว้ตั้งแต่ครั้ง ที่เป็นเจ้าอาวาสในปี (2492-2509) จึงเป็นต้นแบบให้อุบาสกอุบาสิกา ยึดถือและรักษาไว้ดีแล้ว ดังนั้นกิจกรรมการเผยแผ่ เช่น การอุปสมบท จำเป็นต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามพระธรรมวินัย การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ที่ปัจจุบันนี้จัดให้บรรพชาพร้อมกับพระภิกษุ จึงต้องแยกในบางกิจวัตร การแสดงปาฐกถาธรรมในวัดต้องจัดให้มีเพิ่มขึ้นให้เหมือนเมื่อก่อน การศึกษาตรรกะก็มีตามประเพณีน้อยเกินไปต้องรื้อฟื้นกลับมา การใช้สื่อหนังสือ ที่มีความสำคัญน้อยลง จำเป็นต้องมีพัฒนาการมาตามยุคตามสมัย เพื่อประโยชน์แก่การเผยแผ่ และการเข้าถึงธรรมะของผู้ที่สนใจในธรรมะ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4.1.3 สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมือง จังหวัด อุบลราชธานี

เจ้าอาวาสวัดมงคลโกวิทาราม ให้สัมภาษณ์ว่า วัดมงคลโกวิทารามเป็นวัดที่ต้องมีการพัฒนาพอสมควร เนื่องจากวัดนี้ขาดเจ้าอาวาส ดูแล 1 ปี หลาย ๆ อย่างจึงต้องมีการบูรณะให้อยู่ในสภาพที่ต้องใช้ได้ มีการตกแต่ง และปลูกต้นไม้เพิ่มเติม สร้างลานหิน โคง ป้ายไวณิธธรรมะ ติดป้ายสุภายิตคำสอนในที่ ๆ เหมาะสม เปิดสอนนักรธรรมบาลี รวมถึงเปิดรับอบรม ทั้งนักเรียนและบุคคลทั่วไปโดยส่วนตัวนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับภาษาการพูด และการฟังเนื่อง จากเป็นพระต่างถิ่น ฟังไม่เข้าใจ แต่แก้ไขได้แล้ว ได้มารีเริ่มการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) วัดชลประทานรังสฤษฎ์

การจัดอุปสมบท ปฏิบัติตามพระวินัย และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ปี พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2535 โดยให้พ่อแม่ นำผู้อุปสมบทมาพบเพื่อทำความเข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ตามกำหนดการเพื่อเตรียมตัวในการท่องจำขานนาค ตามกฎกติกาศาของมหาเถรสมาคมเป็นขั้นเป็นตอนในแต่ละรุ่นต้องได้ประโยชน์ ประหยัด และได้ปัญญา ทั้งผู้เข้าอุปสมบท และพ่อแม่ญาติพี่น้อง แม้จะมีจำนวนน้อยในแต่ละเดือนก็ตามกระบวนการอบรมสั่งสอน เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย ปรียัติปฏิบัติ ปฏิเวท ตามหลักสูตร 1 เดือนจนลาสิกขาไปเป็นชาวพุทธที่ถูกต้อง โดยหลักปฏิบัติ กิหิปฏิบัติ อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ เสียสละ ใช้ปัญญา ตักเตือนตนเอง แก้ไขตนเอง ตื่นตัว ว่องไวก้าวหน้าพัฒนา

ตนเอง การอุปสมบท มีกฎที่เข้มงวด ตั้งแต่รับสมัคร คัดเลือก ตรวจสอบ คำขานนาค จนเมื่ออุปสมบทแล้วก็ต้องปฏิบัติตามกิจวัตร และการเรียนการสอนที่เข้มงวดมากจนลาสิกขาโดยมีกระบวนการ ดังนี้

การวางแผน (Plan) จัดการประชุมพระภิกษุในวันอุโบสถแรกของเดือน เพื่อจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความเหมาะสมของแต่ละรูป ให้รับผิดชอบเป็นฝ่ายงาน และซักซ้อมเพื่อทำความเข้าใจตามกำหนดการที่จัดทำเอาไว้ อาวาสจะจัดแบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละรูป โดยที่แต่ละฝ่ายนั้นมีพระภิกษุสามเณรอาสาสมัครด้วยความเต็มใจ เนื่องจากทำหน้าที่กันมาอย่างต่อเนื่อง จึงรู้หน้าที่ทำงานเข้าใจกันทุกฝ่าย ทั้งได้รับความสนับสนุนจากทุกฝ่ายอยู่แล้ว

การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายนั้น เริ่มต้น จากการรับสมัครที่ต้องมีความละเอียดอ่อนในการพิจารณาหลาย ๆ ด้าน ทั้งตัวผู้เข้ามาสมัครขออุปสมบท ผู้ปกครอง เอกสารของผู้สมัคร ติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อตรวจสอบประวัติ หากเกิดความไม่แน่ใจต้องส่งให้เจ้าอาวาสพิจารณา เมื่อขั้นตอนการรับสมัครผ่านพ้นแล้วก็เข้าสู่ขั้นตอนการท่องคำขานนาคมีพระพี่เลี้ยงเข้มงวด โดยการอยู่วัด 15 วัน เพื่อเตรียมตัวในการอุปสมบท มีพระพี่เลี้ยงดูแลอบรมในทุกด้าน เข้าสู่การอุปสมบทโดยเจ้าอาวาส จากนั้น มีพระพี่เลี้ยงอบรมตามหลักสูตรที่ได้กำหนดขึ้นตามวัชลประทานรังสฤษฎี ระยะเวลา 15 – 30 วัน อย่างพร้อมเพรียง

การอุปสมบทพระภิกษุ ในแต่ละเดือนมีไม่มาก ดังนั้น พระพี่เลี้ยงจึงปฏิบัติงานเป็นไปด้วยดีตามแบบวัชลประทานรังสฤษฎี มีการจัดแบ่งการอบรมสั่งสอนที่เป็นปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิบัติ โดยพระพี่เลี้ยงการดูแลให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยและกฎหมายอาญา มีการคัดเลือก ตรวจสอบ ทั้งผู้มาขออุปสมบทและเอกสาร ให้ท่องขานนาค ให้เข้ามาอยู่วัดก่อนอุปสมบท มีการจัดแบ่งหน้าที่ออกเป็นฝ่าย เช่นฝ่ายวิชาการ ฝ่ายวิปัสสนา ฝ่ายปกครอง ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายภัตตาหาร เป็นต้น เพื่อดูแลในด้านต่าง ๆ จัดแบ่ง พระพี่เลี้ยงดูแลอย่างใกล้ชิด มีการอบรมสั่งสอนทั้งภาคปฏิบัติ และภาควิชาการให้เกิดประโยชน์แก่การนำไปปฏิบัติเมื่อลาสิกขาไปแล้ว

การตรวจสอบงาน (Check) ชั้นแรกใช้วิธีการสังเกตจากการทำงานของแต่ละรูปและแต่ละฝ่าย สังเกตพัฒนาการของพระนวกะ ว่ามีสิ่งใดที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นมาบ้าง และออกแบบสอบถามผู้ที่เข้ามาอุปสมบท และอุบาสกอุบาสิกา ที่เป็นผู้ปกครอง แล้วนำมาวิเคราะห์ ยังมีผู้แสดงความคิดเห็นจากอุบาสก อุบาสิกาได้แสดงความคิดเห็นเข้ามาเป็นระยะด้วย

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ได้มีการพัฒนามาโดยตลอด ใช้วิธีค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อของคนส่วนมาก ส่วนพระภิกษุในวัดได้มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจมาโดยตลอด ทำให้ดีพอสมควร ทั้งกระบวนการอุปสมบทพระนวกะ ได้มีการคัดเลือกบุคคลที่

เข้ามาอุปสมบทด้วยความละเอียดรอบคอบ พระภิกษุที่รับสมัครต้องรู้สาเหตุของปัญหา ว่ามีอะไรบ้าง ต้องอธิบายให้เข้าใจปัญหาทุกอย่าง อุปสมบทเข้ามาแล้ว พระพี่เลี้ยงก็รวมแรงร่วมใจกันดี มีการจัดตารางสอน โดยเจ้าอาวาสทำหน้าที่อุปสมบทให้สอนพระกัมมัฏฐาน และสอนวิชาการด้วย จึงรู้ปัญหาได้แก้อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาจากผู้เข้ามาอุปสมบท จึงได้มีการเตรียมรับมืออย่างเข้าใจดีแล้ว

การบรรพชาสามเณร มีการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนทุกปี มีความแตกต่างจากการอุปสมบทพระภิกษุ เนื่องจากการอุปสมบทนั้น ผู้ขออุปสมบทต้องมาพบเจ้าอาวาส แต่การบรรพชาสามเณรนั้นพระต้องออกไปประกาศ ให้ชาวบ้านรับทราบ ว่า ทางวัดมีการบรรพชาสามเณร ตามกำหนดการที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้ปกครอง นำบุตรหลานมาบรรพชาตามกำหนดการทางวัดเตรียมทั้งสถานที่ บริหาร วิชาการ พระพี่เลี้ยง พระวิทยากร เป็นต้นต้องละเอียดอ่อนกว่าอุปสมบทพระภิกษุ เพราะเป็นเด็กที่ต้องดูแล อย่างรอบคอบ การบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อนจำนวนเกิน 100 รูปในแต่ละปีเนื่องจากญาติโยมเห็นประโยชน์จากการส่งลูกหลานมาบวช พระภิกษุสามเณรในวัดแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถ จนสิ้น โครงการในทุกปี

การบรรพชาสามเณรมีเด็ก ๆ เข้ามาบวชช่วงปิดเทอมกันจำนวนมาก เพราะพ่อแม่ต้องไปทำงานเด็ก ๆ มีเวลาว่างจึงเอามาบวชดีกว่า เป็นรูปธรรม พ่อแม่ก็สบายใจเพราะ มีพระคอยดูแลเหมือนโรงเรียนกึ่งนอนได้ฝึกมารยาท พ่อแม่ก็ได้ทำบุญตัดบาตรบ่อ มีทั้งพระภิกษุสามเณร เห็นแล้วสบายใจ โดยมีกระบวนการ ดังนี้

การวางแผน (Plan) การบรรพชาสามเณรต้องมีการวางแผนงานระยะยาว ประชุมวางแผนหลายครั้ง ก่อนที่จะจัดการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ล่วงหน้า 2 เดือนเป็นอย่างน้อยเป็นการเฉพาะ เนื่องจากเป็นภาระงานที่ต้องประสานกับหลายฝ่ายกับหน่วยงานภายนอก โดยจัดการประชุมเพื่อวางแผนงาน และมอบหมายหน้าที่กันในวันอุโบสถ เนื่องจากพระภิกษุอยู่กันพร้อมหน้า แม้ในขณะที่สามเณรบรรพชาเข้ามาแล้ว ก็ต้องประชุมทุกคืนหลังจากสามเณรเข้าจำวัดแล้ว เพื่อรับฟังปัญหาของพระพี่เลี้ยงในแต่ละฝ่ายงานแล้วร่วมกันนำเสนอและแก้ไข

การปฏิบัติงาน (Do) การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน มีการจัดแบ่งหน้าที่ออกเป็นฝ่าย เช่น ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายวิปัสสนา ฝ่ายปกครอง ฝ่ายสถานที่ ฝ่ายภัตตาหาร เป็นต้น รวมทั้งอุบาสก อุบาสิกาที่ยังมีกำลังรับผิดชอบหน้าที่ได้ มาร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อดูแลในด้านต่าง ๆ จัดแบ่งพระพี่เลี้ยง ดูแลอย่างใกล้ชิด มีการอบรมสั่งสอน ทั้งภาคปฏิบัติ และภาควิชาการ เพื่อรับผิดชอบในการทำหน้าที่ตลอดโครงการ ตั้งแต่กำหนดการรับสมัคร รับสมัคร คัดเลือกผู้เข้าบรรพชา ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กับฝ่ายรับ

สมัครต้องประสานงานกับทั้งโรงเรียน และผู้ปกครอง จนถึงวันบรรพชา ทุกฝ่ายต้องทำงานอย่างเข้มแข็ง เพราะเมื่อบรรพชาเข้ามาแล้ว พระอาจารย์พี่เลี้ยงต้องดูแลอย่างใกล้ชิดทุกรูปทุกฝ่ายจึงต้องร่วมแรงร่วมใจกันแม้ต้องเหนื่อยก็ตาม จนสามเณรลาสิกขา

การตรวจสอบงาน (Check) ทำเป็นแบบวิชาการที่ชัดเจน คือ ออกเป็นแบบสอบถามแล้วนำมาประมวล สรุปให้ได้ใจความที่ชัดเจน จึงนำมาพิจารณาเพื่อไปสู่การปฏิบัติ ต่อมาใช้แบบแสดงความคิดเห็น โดยให้ผู้ที่เข้ามาร่วมปฏิบัติธรรมได้แสดงความคิดเห็นแล้วใส่ชื่อเอาไว้ เมื่อมีการบรรพชาสามเณร ได้เป็นพระอุปัชฌาย์ด้วยตนเอง ได้สอนกัมมัฏฐานด้วยตนเอง จึงสัมผัสด้วยตนเองในเชิงประจักษ์ จึงประเมินได้ว่า พระพี่เลี้ยงและสามเณรว่ามีการพัฒนามีศักยภาพแค่ไหนเช่นไร นี่เป็นการตรวจสอบที่ใช้เป็นพื้นฐานในการเก็บข้อมูล ได้ค้นสังเกตดูเป็นระยะ และสอบถามจากสามเณรบ้างเป็นครั้งคราวในเรื่องการดูแลของพระพี่เลี้ยง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมเอาไว้จากครั้งที่ผ่านมาใช้ในการเตรียมงานในปัจจุบันเพื่อกำหนดกิจกรรมให้เป็นไปได้ด้วยดีในการบรรพชาสามเณร เพื่อแก้ไข และรองรับข้อบกพร่องที่ผ่านมามุ่งหน้า เจ้าอาวาสชี้ข้อบกพร่องแล้วกำชับให้ผู้รับผิดชอบ ในแต่ละฝ่ายนำไปปรับปรุงและนำไปปฏิบัติทั้งตัวบุคคล ข้อมูลวิชาการ และอุปกรณ์ในการบรรพชา เจ้าอาวาสมีความละเอียดในการแก้ไขข้อบกพร่องในการดำเนินกิจกรรมการบรรพชาในทุกขั้นตอน แม้ว่าการบรรพชาในแต่ละครั้งนั้น อาจมีข้อบกพร่องที่ต่างกันบ้าง ในทุกครั้ง แต่เจ้าอาวาสก็เป็นผู้นำที่ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ในทุกอย่างเสมอ

การแสดงปาฐกถาธรรม พบว่า มีการแสดงปาฐกถาธรรมในวันอาทิตย์ วันสำคัญทางศาสนา การรับนิมนต์ไปสวดมนต์นอกวัดทุก ๆ งาน หรือไปบรรยายในหน่วยงานราชการและเอกชน โดยมีพระผู้ที่มีความรู้ตามตารางที่กำหนดตามหัวข้อธรรม มีกระบวนการ ดังนี้

การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสวัดมงคลโกวิทาราม จัดให้มีการประชุมในทุกวันอุโบสถ หลังจากฟังสวดพระปาฏิโมกข์เสร็จ เพื่อทำความเข้าใจกับพระภิกษุที่เป็นผู้แสดงปาฐกถาธรรมทั้งในและนอกวัดตามตารางที่มอบหมาย เพื่อชี้แนะ ทำความเข้าใจ และย้ำเตือนพระภิกษุที่ได้รับมอบหมายแสดงปาฐกถาทั้งในวัดและนอกวัด พระที่ได้รับมอบหมายให้แสดงปาฐกถานั้นต้องมีการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ ดังนั้น จึงจัดตารางและหัวข้อธรรมให้พร้อมอยู่เสมอ หยุคหนึ่งไม่ได้เพื่อประโยชน์แก่พระภิกษุผู้แสดงปาฐกถาเอง แก่ผู้ฟัง และแก่พระศาสนาเป็นสำคัญ

การปฏิบัติงาน (Do) การแสดงปาฐกถาในวัดในวันอาทิตย์ วันอุโบสถ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้น พระภิกษุที่ได้รับมอบหมายได้ทำหน้าที่แสดงปาฐกถาโดยไม่บกพร่องเว้นแต่

จะมีกิจสำคัญจึงมีการมอบหมาย หรือแลกเปลี่ยนให้รูปทำหน้าที่แทน ตามศักยภาพของแต่ละรูปที่มี การพัฒนาอยู่เสมอ การแสดงปาฐกถาธรรมภายในวัดนั้น เจ้าอาวาสมีความเข้มงวดมาก เพราะตั้งเป้าหมายให้ อุบาสก อุบาสิกา ต้องได้รับธรรมะคำสอนที่ถูกต้อง จึงกระตุ้นเตือนให้พระภิกษุทุกรูปต้องพัฒนาตนเองแล้ว เป็นองค์ปาฐกถาตามกำหนดตารางเสมอ พระภิกษุทุกรูปจึงต้องทำหน้าที่ได้ทุกรูป

การตรวจสอบงาน (Check) การแสดงปาฐกถาธรรมนั้นใช้วิธีการฟังการแสดงปาฐกถาธรรม ของพระภิกษุที่แสดงปาฐกถาธรรมในแต่ละครั้ง หากไม่อยู่ที่ให้พระรูปนั้นบันทึกเสียงเอาไว้แล้วนำมา ถอดเทป เปิดกล่องรับความคิดเห็นจากอุบาสก อุบาสิกา เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาพระภิกษุที่ ทำหน้าที่แสดงปาฐกถาธรรมต่อไป

การปรับปรุง แก้ไข งาน ให้ดีขึ้น (Act) ได้ใช้วิธีให้มีการบันทึกเสียงเอาไว้ทุกครั้ง เพื่อประโยชน์ในการนำมาฟังแล้วนำมาชี้แนะ ปรับปรุงของแต่ละรูป เพื่อพระภิกษุผู้แสดงปาฐกถานั้น ต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งที่ส่งไปอบรมที่สำนักต่าง ๆ และในวัดเองด้วย เจ้าอาวาสกระตุ้นให้ พระภิกษุผู้แสดงปาฐกถาธรรม ต้องเปลี่ยนหัวข้อที่จะแสดงปาฐกถาธรรมทุกครั้ง โดยนำข้อบกพร่อง จากครั้งก่อน ๆ มาปรับปรุงอยู่เสมอเป็นสิ่งสำคัญ

การตัดกบฏสาริธ การตัดกบฏสาริธเป็นกิจของพระภิกษุที่พึงกระทำ เพื่อโปรดอุบาสก อุบาสิกา เพราะพระภิกษุเป็นเนื่อนานุญของโลก ดังนั้น หลังจากพระภิกษุสามเณรทั้งหมดกลับจาก บิณฑบาตตามหมู่บ้านต่าง ๆ แล้วกลับมา ให้อุบาสก อุบาสิกาที่มาช่วยงานวัดจัดให้เป็นบุฟเฟ่ต์ วันไหน ที่ได้อาหารบิณฑบาตน้อย แบ่งกันฉันน้อย วันไหนได้อาหารมาก แบ่งกันฉันมาก แล้วนั่งรับบิณฑบาต ที่ลานหิน โกงต้อ และเป็นการประหยัดในเรื่องการฉันจะไม่มีเศษอาหารเหลือทิ้งเนื่องจากพระภิกษุ สามเณรจะรู้ประมาณการฉันของตน การล้างบาตรเป็นการประหยัดน้ำ เนื่องจากฉันในบาตร ไม่ได้ฉัน ในถ้วยจาม ใช้น้ำล้างบาตรน้อย และไม่เป็นภาระแก่อุบาสก อุบาสิกาในการต้องมาล้างจาน ให้พระภิกษุสามเณรด้วย โดยให้อุบาสก อุบาสิกาไปล้างบาตร ในวันธรรมดา ส่วนวันอุโบสถ และวัน สำคัญทางพระพุทธศาสนา เมื่อบิณฑบาตรเสร็จแล้วจะมีการแสดงปาฐกถาธรรมประมาณ 1 ชั่วโมง โดยมีกระบวนการดังนี้

การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า การตัดกบฏสาริธเป็นกิจกรรมที่สร้างความ เป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำบุญตัดบาตร และให้ความสะดวก เรียบง่าย ได้ฟังธรรมที่ พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) ได้ริเริ่มเอาไว้ โดยมีการประชุมวางแผนทั้งพระภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกา การทำความเข้าใจแก่ทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาอยู่หลายปี เนื่องจาก อุบาสก อุบาสิกาที่นี้ ไม่เคยเห็นการตัดกบฏสาริธมาก่อน เมื่อทำความเข้าใจกันดีแล้วจึงได้จัดประชุมสร้างลานหิน โกง

ให้พระมานั่งรับบิณฑบาต รวมทั้งฉันที่ลานหินโค้งให้เรียบร้อย และมีการแสดงปาฐกถาให้อุบาสก อุบาสิกา ฟังปาฐกถาธรรมและตักบาตรในตอนเพล ทั้งในวันอาทิตย์ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

การปฏิบัติงาน (Do) การตักบาตรสาธิตจัดให้พระภิกษุสามเณรทุกรูปต้องลงมา รับบิณฑบาตโดยพร้อมเพรียงกันทั้งเช้าและเพล เว้นเสียแต่มีกิจสำคัญไปนอกวัด หรือสภาพอากาศ ไม่อำนวยเท่านั้น เจ้าอาวาสจะอยู่วัดหรือไม่ก็ตามพระภิกษุสามเณรก็ปฏิบัติเช่นเดิมตลอดเวลา

การตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสลงมารับบาตรด้วยตนเอง เว้นแต่ท่านไปกิจนอกวัด การตรวจสอบจึงง่าย คือ สังเกตการทำกิจกรรมด้วยตัวท่านเอง หรือมีผู้ช่วยเจ้าอาวาสรายงานการทำ กิจกรรมรับบาตรสาธิตแก่เจ้าอาวาส จึงเป็นเรื่องที่ง่าย

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ลงมารับบาตรด้วยตนเอง เมื่อเห็นข้อบกพร่อง สามารถรู้ปัญหาด้วยตนเอง จึงสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ง่าย โดยแก้ไขทีละประเด็น เช่น ให้อุบาสก อุบาสิกาเดินตักบาตร โดยเดินวนขวา เป็นต้น

การสอนธรรมะผ่านสื่อ มีการสอนธรรมะผ่านสื่อที่หลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อตัวหนังสือ วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต ป้ายสุภายิตติดต้นไม้ จึงต้องปลูกต้นไม้เพิ่มเติมเพื่อประโยชน์แก่ ความร่มรื่นและสอนธรรมะ ป้ายไวณิลธรรมะ โปรเจ็คเตอร์ พระอาจารย์ไปสอนศีลธรรมในโรงเรียน และมีจุดเด่นตรงที่อุโบสถที่สวยงาม จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาก ทางวัดจัดให้มี กระบวนการสอนธรรมะผ่านสื่อ ดังนี้

การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสให้ข้อมูลสัมภาษณ์ว่า มีการประชุมทุกวันอุโบสถศีล หลังจากฟัง พระปาฏิโมกข์เสร็จแล้ว โดยการนำเสนอและมอบหมายให้พระภิกษุในแต่ละรูปช่วยกันจัดสร้างสื่อ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดของแต่ละรูป เช่น ป้ายพุทธสุภายิต ป้ายไวณิลธรรมะ รูปภาพฝาผนัง สื่อคอมพิวเตอร์ โปรเจ็คเตอร์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เจ้าอาวาสสนับสนุนการสอนธรรมะผ่านสื่อ มากโดยตัวท่านเองจัดรายการวิทยุด้วย ไปสวดมนต์ที่ไหนก็มีการสอนธรรมโดยการแสดงปาฐกถาธรรม ทุกครั้ง ทั้งยังสนับสนุนการใช้สื่อในการสอนธรรมะแก่พระภิกษุในวัด

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาสสนับสนุนการสอนธรรมะผ่านสื่อมาก โดยเจ้าอาวาสเป็น ต้นแบบในการทำให้พระภิกษุในวัดคิดด้วยตนเอง ดังนั้น พระภิกษุทุกรูปจึงต้องพัฒนาตนเอง พัฒนาสื่อ เพื่อประโยชน์ในการสอนธรรมะผ่านสื่อในทุกรูปแบบ

การตรวจสอบงาน (Check) การตรวจสอบการสอนธรรมะผ่านสื่อ ต้องใช้หลายวิธี เช่น ตรวจสอบป้ายสุภายิต โปรเจ็คเตอร์ โดยให้มีการบันทึกการใช้งาน สื่ออินเทอร์เน็ตนั้น โดยการเข้าเป็น เครือข่ายของพระภิกษุทุกรูปที่ใช้สื่อทุกรูปแบบ ตรวจสอบการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น เจ้าอาวาส

สนับสนุนการใช้ป้ายสุภายิตในการสอน เพราะซ่อมแซมปรับปรุงง่าย ต้นทุนต่ำ ภาพวาดฝาผนัง เป็นสื่อที่ตรวจสอบง่าย ส่วนสื่ออินเตอร์เน็ตเจ้าอาวาสใช้วิธีการชี้แนะและเตือนสติในการใช้ในการ สอนธรรมผ่านสื่อเท่านั้น เพราะมีทั้งคุณและโทษ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เริ่มจากสื่อการสอนที่มีอยู่ก่อนแล้ว ใช้วิธีซ่อมแซม หรือ ทำใหม่ให้พร้อมแก่ผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ ในส่วนสื่อใหม่ ๆ ที่ยังไม่มียกก่อนทางวัดก็ต้อง ทำการศึกษาดูก่อนว่าเหมาะสมที่ทางวัดจะใช้ได้หรือไม่ ต้องมีการพัฒนาให้ก้าวทันโลกเพื่อประโยชน์ แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เจ้าอาวาสสนับสนุนการผลิตและและการใช้สื่อในการสอนในทุกด้านทั้ง ภายในวัด และภายนอกวัด เช่น ป้ายพุทธสุภายิตต่าง ๆ โปสเตอร์ ป้ายมอนิเตอร์ หนังสือธรรมะ วิทยุ เว็บไซต์ Fackbook IG Line เป็นต้น ภายนอกวัดเจ้าอาวาสให้จัดสร้างสื่อเครื่องมือใช้ในการบรรยาย การแสดงปาฐกถาธรรม และสื่อการสอนหนังสือนักเรียน เจ้าอาวาสเน้นการใช้สื่อในการสอนนักเรียน บาลี เทป vdo Youtube ใช้เครื่องมือที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ เป็นต้น โดยเจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการใช้สื่อ เหล่านี้ในการสอนอย่างสม่ำเสมอ

4.1.3.1 จุดเด่นของสภาพการเผยแผ่ของวัดมงคล โกวิทาราม

(1) มงคลโกวิทาราม มีเจ้าอาวาสที่มีความรู้ความสามารถ มีพื้นที่ 39 ไร่ 80 ตารางวา ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนชาวพุทธที่แน่นหนาและใกล้สนามบิน อยู่ติดกับอ่างเก็บน้ำห้วยวังนอง ซึ่งเป็นสถานที่ ออกกำลังกายพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นที่พักที่วิวที่สวยงามมาก

(2) มีอุโบสถที่สวยงามมาก มีความร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่

(3) มีพระภิกษุสามเณรเข้ามาบรรพชาอุปสมบทและเรียนนักธรรมบาลีประจำหลาย รูป มีอุบาสก อุบาสิกาสนใจ เข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรมจำนวนมาก

4.1.3.2 ข้อจำกัดของสภาพการเผยแผ่ของวัดมงคล โกวิทาราม

(1) พระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

(2) การแสดงปาฐกถาธรรมยังมีจำนวนน้อยยังต้องการพัฒนาอีกพอสมควร

(3) สถานที่รองรับยังต้องการเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถรองรับการมาศึกษาอบรม ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

4.1.3.3 ข้อเสนอแนะสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมงคล โกวิทาราม ถึงแม้จะเผยแผ่ตามรูปแบบและอุดมการณ์ของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ) แต่การที่มาเป็นเจ้าอาวาสต่างถิ่น จึงต้องใช้การบริหารงานแบบคำพังเพยที่ว่า เข้าเมืองตาหลิว ต้องหลิวตาตาม แล้วค่อย ๆ

นำรูปแบบการเผยแพร่ที่ถูกต้องเข้ามาอธิบายสอดคล้อง เพื่อทำความเข้าใจแก่อุบาสก อุบาสิกาเข้าใจ และยอมรับประโยชน์ที่จะได้รับจากการสอนความจริงตามแบบพระพุทธเจ้า ให้เป็นชาวพุทธที่ถูกต้อง

(1) การบรรพชาอุปสมบท เจ้าอาวาสต้องทำความเข้าใจให้ทั้งผู้เข้ามาขออุปสมบท และผู้ปกครองได้เข้าใจที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ตามหลักสูตร เพื่อเป็นการง่ายที่จัดการบรรพชาอุปสมบทที่กำหนดเอาไว้ให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ในการจัดบรรพชาอุปสมบทและทำกิจกรรม ต้องนำเสนอรางวัลเพื่อกระตุ้นให้ทั้งในการดูแลเอาใจใส่ของทั้งพระพี่เลี้ยงและสามเณร

(2) เชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยอบรม เช่น พระวิทยากรจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ คุรุ แพทย์ พยาบาล ตำรวจ เป็นต้น

(3) การแสดงปาฐกถาธรรม มีโอกาสตอนไหนก็ให้ใช้โอกาสนั้นได้ทันที เนื่องจากที่วัดนี้มีอุบาสก อุบาสิกาทำวัตรสวดมนต์เย็นพร้อมกับพระภิกษุด้วย ดังนั้น หลังจากทำวัตรสวดมนต์เย็นเสร็จในทุกวัน จึงจัดให้มีการแสดงปาฐกถาธรรมด้วยทุกวัน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมมากกว่า วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นการเปิดโอกาสในการพัฒนาพระภิกษุองค์แสดงปาฐกถาธรรมมากขึ้นไม่ว่าจะในวัดหรือนอกวัด

(4) การตัดบาตรสาธิต กิจกรรมทุกอย่างที่ทำ ต้องทำความเข้าใจและนั่งในใจคนแล้วจะสำเร็จด้วยความเป็นระเบียบ จึงให้พระภิกษุทุกรูปและอุบาสก อุบาสิกาเห็นว่า หากทำเช่นนี้แล้วผลดีจะเกิดขึ้น ประหยัดเวลา ประหยัดอาหาร และเป็นการรักษาความสะอาดได้เป็นอย่างดี นี่เป็นนโยบายที่ทำเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์

(5) การสอนธรรมะผ่านสื่อ ธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญ คือ ต้นไม้ จึงต้องปลูกต้นไม้ให้มาก เพราะหากไม่มีต้นไม้ อากาศจะร้อนมากและสื่อการสอนพื้นฐานก็จะไม่มีด้วย เช่น ป้ายพุทธสุภาษิต ป้ายไวณัฏฐธรรม เป็นต้น สนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรทุกรูปออกไปสอนแสดงปาฐกถาธรรม โดยเริ่มจากการสอนตนเองก่อน ให้ใช้โซเชียลมีเดียแอฟร์ คือ ไลน์ทีวีตัววิ่ง เผยแพร่ธรรมะและข้อความประชาสัมพันธ์ของสาธารณะ เป็นการช่วยเหลืออุบาสก อุบาสิกาด้วย

สรุป สภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดมงคลโกวิทาราม มีการบรรพชาอุปสมบทปฏิบัติตาม พระธรรมวินัย และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยให้ผู้อุปสมบทต้องได้ประโยชน์ ประหยัด และได้ปัญญา ทั้งผู้เข้าอุปสมบท และพ่อแม่ญาติพี่น้องเข้ามาศึกษาพระธรรมโดยการฟังการแสดงปาฐกถาภายในวัดทุกวันสำคัญและวันอาทิตย์ และนอกวัดเมื่อนิมนต์พระไปแสดงปาฐกถาธรรมนอกวัด ให้มีการตัดบาตรสาธิตและการสอนธรรมะผ่านสื่อให้การอบรมสั่งสอน เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ คิหิปฏิบัติ อดทน ประหยัด

เชื้อสตัย เลียสละ ใช้ปัญญา ตักเตือนตนเอง แก้ไขตนเอง ตื่นตัว ว่องไวก้าวหน้าพัฒนาตนเอง เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตและการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

4.1.4 สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดลานแะ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

การเผยแผ่ของวัดก็จะมีกิจกรรมไม่บ่อยนัก เนื่องจากเป็นวัดที่ห่างไกล จากตัวเมืองมาก มีพระภิกษุจำพรรษา 14 รูป มีโรงเรียนเล็ก ๆ ติดกับวัด มีพระภิกษุจำนวนน้อย กิจกรรมของวัดจึงไม่ค่อยใหญ่เหมือนกับวัดในเมืองใหญ่ โดยจัดให้มีการจัดอุปสมบทพระนวกะ โดยยึดหลักพระธรรมวินัย พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ปี พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) ปี พ.ศ. 2535 และตามกฎหมายเถรสมาคม การบรรพชา การแสดงปาฐกถาในทุกวันพระและวันอาทิตย์ มีการตักบาตรสาธิตในวันอาทิตย์ และวันสำคัญทางพระศาสนา มีการใช้สื่อหลายรูปแบบ ในการสอนธรรมะ เพื่อใช้ในกิจกรรมการเผยแผ่ ในทุกด้าน เจ้าอาวาสจัดการอุปสมบทพระนวกะในทุกเดือน หากแต่มีจำนวนไม่มากนัก แต่ก็จัดตามหลักสูตรที่กำหนดเอาไว้ การบรรพชาจัดปีละครั้งในภาคฤดูร้อนระยะ 20 วัน การแสดงปาฐกถาธรรมเป็นประจำโดยท่านเป็นหลักในการแสดงปาฐกถาธรรม ส่วนพระรูปอื่น ๆ ก็กำหนดเป็นตารางการตักบาตรนั้นจัดในศาลาโรงฉันเนื่องจากมีอุบาสก อุบาสิกาไม่มากนัก สื่อการสอนนั้นแบบที่มีดั้งเดิม ท่านจัดให้พระภิกษุและเด็กนักเรียนช่วยกันซ่อม สร้างให้มีโดยทั่วไปให้พร้อมแก่การเข้ามาศึกษาของผู้ที่สนใจ แต่เจ้าอาวาสเน้นการจัดรายการสอนธรรมะผ่านรายการวิทยุ

การอุปสมบท การจัดอุปสมบทได้กำหนดให้จัดขึ้นในทุกต้นเดือน ตามกำหนดการโดยยึดหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และตามกฎหมายเถรสมาคม ท่านยังเป็นพระอุปัชฌาย์ที่มีความเคร่งครัดถึงแม้ในแต่ละเดือนจะมีผู้เข้ามาขออุปสมบทไม่กี่คนก็ตามโดยมีการอุปสมบทระยะเวลา 10 วันถึง 15 วัน จัดให้มีการอบรมพระนวกะ เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้วยตนเอง โดยมี พระพี่เลี้ยงเป็นผู้ช่วยในการอบรมที่ทั้งภาคปฏิบัติและวิชาการตามหลักสูตร และรูปแบบวัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยมีพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิการ่วมกันอย่างแข็งขัน โดยที่เจ้าอาวาสเป็นผู้นำการจัดอุปสมบท การจัดอุปสมบทพระจะต้องเข้มงวดเนื่องจากผู้ที่เข้ามาขออุปสมบทและผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องอยู่มาก จึงเป็นภาระหนักสำหรับเจ้าอาวาสและพระผู้ทำหน้าที่รับสมัครที่ต้องตรวจสอบอย่างเข้มงวดและต้องให้เจ้าอาวาสพิจารณาอีกครั้งทั้งตัวบุคคลและเอกสารตามขั้นตอนดังนี้

การวางแผน (Plan) จัดให้มีการประชุมเพื่อเตรียมการ โดยมีพระภิกษุเข้าประชุมอย่างพร้อมเพียงในวันอุโบสถแรกของเดือน เนื่องจากพระภิกษุอยู่กันพร้อมหน้า เพื่อวางแผนและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

ตามความสามารถของแต่ละรูป โดยเจ้าอาวาสรับหน้าเป็นพระอุปัชฌาย์ กำหนดการขึ้นตอนอย่างชัดเจน เริ่มตั้งแต่การรับสมัครให้เป็นไปตามพระวินัยบัญญัติ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และกฎหมายอาญา การจัดอุปสมบทนั้น เจ้าอาวาสประชุมหลังจากฟัง พระปาฏิโมกข์เสร็จรวมทั้งการจัดกิจกรรมอื่นไปพร้อม ๆ กันจากนั้นเจ้าอาวาสนำในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาสเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่โดยเริ่มจากการรับสมัครอย่างเข้มงวด ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง โดยพิจารณาจากตัวผู้มาขออุปสมบทและพิจารณา จากเอกสาร ทั้งให้ท่องคำขานนาค เป็นไปตามกำหนดการอย่างเคร่งครัด เมื่อถึงเวลาอุปสมบท ต้องมีอัฐบริวารน้อมเข้าหาพระอุปัชฌาย์ มีพระพี่เลี้ยงให้การอบรมตามตารางที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จนเสร็จสิ้น โครงการอย่างพร้อมเพรียงกัน การรับสมัครจะต้องมีความรอบคอบในส่วนของผู้ที่เข้ามา ขออุปสมบท เนื่องจากต้องสอบประวัติให้ละเอียด ต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองตามกฎหมายจะได้ ไม่มีปัญหาในภายหลัง โดยผ่านการพิจารณาจากเจ้าอาวาสอย่างละเอียดแล้วท่านจึงส่งมากรอกใบสมัคร ให้เรียบร้อย

การตรวจสอบงาน (Check) การตรวจสอบใช้หลายวิธีในการติดตามงาน เบื้องต้นใช้การสังเกต โดยตรงเพราะต้องพิจารณาผู้เข้ามาขออุปสมบทโดยตรง เนื่องจากต้องละเอียดรอบคอบมาก ในการคัดเลือกคุณสมบัติของการอุปสมบท การอบรมของพระพี่เลี้ยงและพัฒนาการของพระนวกะ เป็นเบื้องต้น ออกแบบสอบถามทั้งพระนวกะและผู้ปกครองออกแบบตอบรับ เพื่อเก็บข้อมูลรวมทั้งให้ พระนวกะ ทำแบบทดสอบเพื่อประเมินผลการอบรมตามหลักสูตรด้วย กิจกรรมในวัดเจ้าอาวาสได้ลง มือทำด้วยตนเองเพราะท่านจะได้สังเกตการทำหน้าที่ของพระพี่เลี้ยงด้วยตนเอง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) มีการปรับปรุงในทุกขั้นตอนตั้งแต่การรับสมัคร ให้ทันสมัย โดยเริ่มตั้งแต่ตัวผู้มาขออุปสมบทต้องมีการตรวจสอบที่เข้มงวดขึ้นโดยติดต่อกับหน่วยงาน ภายนอกเช่น ตำรวจและฝ่ายปกครอง มีการพัฒนาพระพี่เลี้ยงโดยการส่งไปอบรมในสำนักต่างๆ อย่างสม่ำเสมอมีการสร้างสื่ออบรมใหม่ๆ ให้ทันโลก ปรับตารางการอบรมเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย เมื่อมีการติดขัดในการทำงานอย่างไรเจ้าอาวาสก็แก้ไขได้ทันที เพราะเจ้าอาวาสได้สัมผัสด้วยตนเอง จึงปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

การบรรพชาสามเณร จัดให้มีการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในทุกปีเนื่องจากต้องการ ปลุกฝังศีลธรรมอันดีแก่เยาวชนเพื่อแบบในการดำเนินชีวิตที่ดี และเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาและ ประเทศชาติอันดีงามต่อไป ดังนั้น การบรรพชาสามเณรมีสามเณรเข้ามาบรรพชาเป็นจำนวนมากบางปี

มาสมัครเกินร้อย แต่มีพระพี่เลี้ยงจำนวนน้อย บางครั้งเจ้าอาวาสต้องขอพระพี่เลี้ยง และพระวิทยากร จากวัดอื่นมาช่วย จึงเป็นไปได้ด้วยดีเสมอมา แต่บางปีก็ไม่มีต้องทำกันเองเท่าที่กำลังจะมี ชาวบ้าน มาช่วยกันตามกำลัง โดยส่วนใหญ่ก็เป็นการช่วยในการสนับสนุนเรื่องภัตตาหาร ความสะอาด การซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุด ตามความจำเป็นที่เจ้าอาวาสและพระพี่เลี้ยงขอมา

การวางแผน (Plan) เรียกประชุมพระภิกษุในวันอุโบสถแรกของเดือนกุมภาพันธ์ เพื่อเตรียมการแบ่งหน้าที่แก่พระภิกษุทุกรูปโดยเจ้าอาวาสรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการและประสานงาน กับหน่วยงานภายนอก ทั้งยังแบ่งหน้าที่ให้พระพี่เลี้ยงรับผิดชอบอย่างชัดเจน เจ้าอาวาสเรียกประชุมต้น เดือนกุมภาพันธ์เพื่อแบ่งหน้าที่ให้อุบาสก อุบาสิกาในการรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านภัตตาหาร เข้า – เพลทั้งของพระพี่เลี้ยงและสามเณร เรื่องภัตตาหาร การปรับปรุงซ่อมแซม ความสะอาด เป็นต้น เป็นการสนับสนุนในกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

การปฏิบัติงาน (Do) การปฏิบัติงานเริ่มตั้งแต่ประชุมเสร็จ โดยทุกฝ่ายช่วยกันสำรวจ ซ่อมแซมและจัดซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้มาเตรียมพร้อมเอาไว้ เมื่อถึงเวลารับสมัคร สอบคัดเลือก และเข้ามาเตรียมตัวอยู่วัดจนถึงการบรรพชาทั้งพระพี่เลี้ยงและอุบาสก อุบาสิกาผู้มีศรัทธามาช่วยกัน ตามความสามารถของแต่ละคนจนเสร็จสิ้น โครงการ การมาช่วยงานบรรพชาของทุกคนมาทำหน้าที่ ตามความถนัดของแต่ละคน ทำให้ผู้สูงอายุได้มาช่วยร่วมบุญกัน เช่น ปรงภัตตาหารต้องเป็นผู้มีฝีมือ ในด้านการปรุงภัตตาหาร ด้านศาสนพิธี เป็นต้น อย่างพร้อมเพรียงกัน ทำให้พบปะกันทำงานร่วมกัน จนเสร็จโครงการเป็นประโยชน์แก่พระศาสนา

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้การสังเกตผู้เข้ามาขอบรรพชาและตรวจดูเอกสาร แต่มีความละเอียดน้อยกว่าการอุปสมบทของพระนวกะ เพราะเด็กมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายบ้านเมืองน้อยกว่า มีการตรวจสอบเอกสารการรับสมัครการบรรพชา การคัดเลือกผู้ขอเข้ามาขอบรรพชา การฝึกอบรม ของพระอาจารย์พี่เลี้ยง และสามเณร สังเกตความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของสามเณร ใช้แบบประเมิน แบบสอบถาม เป็นต้น เจ้าอาวาสท่านร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรับสมัคร ตรวจสอบเอกสารและสัมภาษณ์ การสมัครบรรพชา การบรรพชา การอบรมตลอดจนลาสิกขา เจ้าอาวาสจะมีส่วนร่วมตลอดโครงการ

การปรับปรุงแก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) จากการจัดการบรรพชามาทุกปี ได้มีการปรับแก้ไขปัญหา ตามลำดับ เริ่มตั้งแต่การรับสมัคร ให้มีการปรับปรุงทั้งตัวผู้สมัครและเอกสารการสมัครเพิ่มเติมตามปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการบรรพชาก่อนหน้าที่ผ่านมา ตารางการอบรม กิจกรรม และพัฒนาพระอาจารย์พี่เลี้ยง เจ้าอาวาสมีการปรับในด้านสถานที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรพชา กิจกรรมบางอย่างให้สอดคล้องกัน

กิจกรรมในพื้นที่นี้ ที่ต้องปรับทุกครั้งที่คือ พระพี่เลี้ยง เนื่องจากที่นี่มีพระลาสิกขา และบวชเข้ามาใหม่ ตลอดเวลา จึงต้องพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอ

การแสดงปาฐกถาธรรม มีในวันพระ 8 ค่ำ 15 ค่ำ ที่มีอุบาสก อุบาสิกาจำนวนมาก เพราะที่วัดยังเป็น คนรุ่นเก่าๆ เป็นส่วนมากที่เกษียณอายุแล้ว มีคนหนุ่มสาวบ้างโดยเฉพาะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ จะมาร่วมกิจกรรม หรือเมื่อได้รับนิมนต์ ไปตามหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือไปเจริญพุทธมนต์ที่บ้าน อุบาสก อุบาสิกา ต้องมีการแสดงปาฐกถาธรรมทุกครั้ง หากไม่ได้ไปด้วยตัวเองก็กำชับให้พระภิกษุที่เป็น หัวหน้าต้องแสดงปาฐกถาธรรมทุกครั้ง เพื่อให้ธรรมะที่ถูกต้องแก่อุบาสก อุบาสิกา

การวางแผน (Plan) จัดประชุมพระภิกษุในวัด โดยเฉพาะองค์แสดงปาฐกถาธรรม เพื่อทำความเข้าใจถึงการเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้าที่ใช้หลากหลายวิธีและหลากหลายโอกาสเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง โดยการเลือกหัวข้อธรรมให้เหมาะสมแก่พิธี โอกาส และ กลุ่มบุคคล จึงให้ องค์แสดงปาฐกถาต้องเตรียมหัวข้อธรรมเอาไว้หลายหัวข้อ ทั้งที่แสดงภายในวัดในวันพระ 8 ค่ำ และ 15 ค่ำ หรือในวันสำคัญ และในเทศกาลต่าง ๆ และภายนอกวัด เจ้าอาวาสประชุมทำความเข้าใจ ในเรื่องการแสดง ปาฐกถาธรรมโดยท่านกระตุ้นให้พระฝึกพูดด้วยการให้จัดรายการวิทยุชุมชนของวัด มีการจัดตารางการแสดง ปาฐกถาธรรมที่วัดเอาไว้อย่างชัดเจนพระภิกษุที่อยู่เดิม และ ที่อุปสมบทเข้ามาใหม่ทุกรูปจึงต้องขวนขวาย ในการฝึกพูดเพื่อประโยชน์แก่การแสดงปาฐกถาธรรม

การปฏิบัติงาน (Do) ภายในวัดมีการแสดงปาฐกถาธรรมตามตารางและหัวข้อธรรมที่จัดทำ เอาไว้ ส่วนภายนอกวัดที่มีการสวดมนต์ พระที่เป็นผู้นำได้มีการแสดงปาฐกถาธรรมเหมาะสมตามแต่ พิธีกรรมโดยใช้เวลาประมาณ 20 นาทีเพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่อุบาสก อุบาสิกา พระภิกษุที่นี้ มีจำนวนน้อย และองค์ที่แสดงปาฐกถาธรรมได้ก็มีแค่ 3 รูป รวมทั้งเจ้าอาวาสจึงจัดการฝึกฝนกัน ต่อเนื่องด้วยการให้สลับเปลี่ยนกันแสดงปาฐกถาธรรม มี 3 รูป เนื่องจากพระที่บวชนั้นอยู่ไม่นาน ก็ลาสิกขาออกไปหมด มีพระแสดงปาฐกถาธรรมในวันพระ 8 ค่ำ 15 ค่ำ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และในพิธีทำบุญที่บ้านนิมนต์พระวัดนี้ไม่ผิดหวัง ได้ฟังธรรมบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ มีทุกครั้งเป็นสิ่งที่ดีมาก

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้วิธีการนั่งฟัง – สังเกต ว่าการแสดงปาฐกถาธรรมในแต่ละครั้ง ปาฐกถามีเนื้อหาเป็นอย่างไร มีการเตรียมตัวแค่ไหน รับฟังการแสดงความคิดเห็นจากอุบาสก อุบาสิกาที่มา ฟังการแสดงปาฐกถา เจ้าอาวาสจะไม่มาร่วมนั่งฟังการแสดงปาฐกถา แต่ท่านจะนั่งฟังที่อื่น เมื่อการแสดง ปาฐกถาเสร็จแล้วท่านจึงลงมาร่วมพิธีเพื่อป้องกันความประหม่าขององค์แสดงปาฐกถาธรรม

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) นำสิ่งที่รับฟังจากการแสดงปาฐกถามาพิจารณา รวมถึงรับฟัง การแสดงความคิดเห็นจากอุบาสก อุบาสิกา มาประมวลแล้วจึงประชุมทำความเข้าใจกับ

พระภิกษุองค์แสดงปาฐกถา เจ้าอาวาสชี้ให้เห็นว่า ข้อไหนดีและข้อไหนที่ต้องปรับปรุงโดยการพูดคุย ทั้งแบบกลุ่มและส่วนตัวทั้งเมื่อมีการอบรมการแสดงธรรมที่ไหนท่านจะส่งให้ไปอบรมตามโอกาส

การตักบาตรสาธิต จัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเนื่องจากที่วัดนี้มีการประชาสัมพันธ์ ทางสถานีวิทยุ จึงมีอุบาสก อุบาสิกามาตักบาตรสาธิตกันมาก โดยการจัดโต๊ะให้อุบาสก อุบาสิกาได้วาง ของแล้วให้พระภิกษุเดินรับบิณฑบาต หากวันใดมีฝนตกก็จัดในศาลาหอนันเพื่อความสะดวก แก่การตักบาตรเป็นการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ จึงต่างจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ การตักบาตรสาธิต เป็นกิจกรรมที่ถือปฏิบัติเป็นประจำว่าได้ ทั้งในวันธัมมัสวันและวันสำคัญในเทศกาลต่าง ๆ ตลอดทั้งปี โดยมีวิธีการดังนี้

การวางแผน (Plan) จัดให้มีการประชุมก่อนกิจกรรมหนึ่งสัปดาห์เพื่อทำความเข้าใจกับ พระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาเพื่อเตรียมการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ ประชาสัมพันธ์ สถานที่ เป็นต้น รองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในทุกด้าน ถึงแม้จะมีพระภิกษุน้อยแต่ก็ไม่เหนี่ยวกับการเตรียมงานนัก เนื่องจากมีอุบาสก อุบาสิกาช่วยงานกันมากดูแลเอาใจใส่ในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการทำความสะดวก จัดเตรียมสถานที่ ภัตตาหาร และการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุกับอุบาสก อุบาสิการ่วมมือกันเตรียมการจัดกิจกรรมตามหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายโดยเสร็จล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งวันทุกกิจกรรมทุกครั้ง เจ้าอาวาสเป็นผู้นำ ในการจัดเตรียมความพร้อมในการตักบาตรสาธิตทุกครั้ง เนื่องจากท่านต้องการผลการเตรียมงานที่ไม่มี การขาดตกบกพร่อง และหากมีประการใดที่บกพร่องท่านแก้ไขได้ทันท่วงที ดังนั้น ทั้งพระภิกษุ และ อุบาสกอุบาสิกาจึงมีกำลังกายและใจในการช่วยกันจัดเตรียมและร่วมกิจกรรมในการตักบาตรสาธิต ในแต่ละครั้งสำเร็จไปได้ด้วยดีเสมอมา เจ้าอาวาสเป็นพระภิกษุที่ขยันมุ่งประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วย กิจกรรมการตักบาตรสาธิต ท่านจึงจัดเป็นประจำเพื่อให้อุบาสก อุบาสิกาได้ร่วมกันทำบุญทั้งในวัน สำคัญต่าง ๆ ไม่ได้ขาด เจ้าอาวาสเป็นผู้นำในการเริ่มตั้งแต่เตรียมสถานที่จนถึงจบกิจกรรมพระภิกษุใน วัดจึงขาดการมีส่วนร่วมไม่ได้เนื่องจากได้ผู้นำที่ดีผู้ตามจึงต้องเดินตามในทางที่ถูกไปด้วย

การตรวจสอบงาน (Check) นำพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาตั้งแต่การประชุมเตรียมความพร้อม ใน ทุกด้านจึงได้สัมผัสการร่วมกิจกรรมทุกขั้นตอน จนจบสิ้นกิจกรรม จึงเป็นการประเมินด้วยการสังเกต และรับฟังข้อบกพร่องจากผู้ร่วมในการตักบาตรสาธิตเพิ่มเติมด้วย เจ้าอาวาสร่วมกันทำกิจกรรมกับทุกคน จึงไม่รู้สึกตัวว่าท่านมีการประเมินอยู่ จะรู้ก็ตอนที่ท่านมาเตือนถึงข้อบกพร่องในการทำงาน จึงเข้าใจว่าท่าน ได้สำรวจตรวจสอบการทำงานอยู่ แม้เจ้าอาวาสจะมีงานมาก แต่ก็มาแนะนำในการทำงานทุกขั้นตอนทุกคนจึง ทำงานอย่างไม่เคร่งเครียด แม้ตอนตักบาตรสาธิตก็ให้ธรรมะที่สอดแทรกความสนุกสนานเป็นลำดับ และหาก

มีความผิดพลาดใดท่านก็จะเตือนสติอุบาสก อุบาสิกาเป็นกรณี เพื่อให้ทุกคนเข้าใจ จึงทราบว่ามี การตรวจสอบการร่วมกิจกรรมอยู่ตลอด

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการดักบาตรสาธิต นั้นเป็นไปตามสถานการณ์อย่างหนึ่ง เก็บข้อมูลนำมาประเมินแล้วสรุปเพื่อนำไปใช้ในการประชุม และเตรียมความพร้อมป้องกันข้อผิดพลาดในครั้งต่อไปอย่างหนึ่ง ดังนั้น กิจกรรมดักบาตรสาธิตที่จัดมานั้น จึงมีการปรับเปลี่ยนบ้างเล็กน้อยในบางครั้ง

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การสอนธรรมะผ่านสื่อ นั้น พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีที่หลากหลาย มาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว ดังนั้น วัดลานแะจึงมีการใช้สื่อที่หลากหลาย ตั้งแต่พื้นฐานที่มีอยู่เดิม เช่น ป้ายพุทธสุภาษิต ป้ายไวณิลคำพังเพย และป้ายคำเตือนเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น ที่สำคัญ คือ ใช้วิทยุสอนธรรม ผ่านรายการต่าง ๆ ที่ทางวัดจัดอยู่ทุกวัน การแสดงปาฐกถาธรรมในงานพิธีต่าง ๆ เช่น ในงานศพ ก็ใช้ศพ เป็นสื่อหรือเป็นอาจารย์ใหญ่ในการแสดงปาฐกถาธรรมเพื่อสอนธรรมะแก่อุบาสก อุบาสิกา ทางวัดจัดทำ ห้องสมุดเพื่อเผยแพร่การปลูกข้าวโดยไม่ใช้สารเคมีตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและอื่น ๆ อีกมากมาย โดยภูมิ ปัญญาชาวบ้านนั้นมีความรู้มากแต่ขาดกระบวนการศึกษา เจ้าอาวาสจึงจัดเป็นศูนย์เรียนรู้ขึ้นเพื่อ ชาวบ้านและนักเรียนได้มาเรียนรู้กันที่วัด ส่วนป้ายพุทธสุภาษิตที่เก่าก็จัดทำขึ้นใหม่ และทำเพิ่มมากขึ้น กว่าเดิมด้วย ท่านยังจัดหาหนังสือมาแจกให้อุบาสก อุบาสิกาได้อ่านกันด้วย ส่วนการจัดรายการวิทยุ นั้น มีประโยชน์มาก เนื่องจากคนจะฟังที่ไหนก็ได้ทางวิทยุบ้าง จากโทรศัพท์ทางอินเตอร์เน็ตบ้างจึงเป็น สิ่ง ที่สะดวกและสอนเข้าถึงผู้คนมาก เจ้าอาวาสจึงดำเนินการด้วยวิธีการดังนี้

การวางแผน (Plan) การสอนธรรมะผ่านสื่อ นั้นจำเป็นต้องจัดประชุมทำความเข้าใจในทุกเรื่อง โดยเฉพาะการจัดรายการวิทยุที่มีการสอนธรรมะที่ต้องมีการเปลี่ยนข้อมูลทุกครั้ง ที่จัด จึงจัดการประชุม เกือบทุกวัน เพื่อทำความเข้าใจ เสนอแนะแก่ผู้จัดรายการเกี่ยวกับเนื้อหาที่ถูกต้องและชัดเจน ไม่เป็นการ บิดเบือนพุทธพจน์หรือคำสอนที่พระพุทธองค์ตรัสสอนเอาไว้ ส่วนสื่อการสอนอย่างอื่นนั้น มีการประชุม อย่างน้อยเดือนละครั้งหรือสัปดาห์ละครั้งตามโอกาส

การปฏิบัติงาน (Do) ผู้จัดรายการทั้งที่เป็นพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาที่มาช่วยกัน จัด รายการได้มาช่วยกันจัดตามตารางรายการที่จัดเอาไว้พร้อมเพรียงหากมาจัดไม่ได้จริงก็จะจัดหาคน อื่นมาจัดแทน ส่วนการสอนธรรมะผ่านสื่ออื่น ๆ ก็มีทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาที่ได้อธิบายหรือ สอนแก่ผู้ที่สนใจมาศึกษา การจัดรายการวิทยุเป็นการสอนธรรมะที่สนุกมาก ดังนั้น ทุกคนจึงชอบที่จะ จัดรายการ เรียกได้ว่าแข่งเวลากันเลย บางคนได้จัดรายการสัปดาห์ละครั้ง ชั่วโมงเท่านั้น ดังนั้น เด็ก ๆ

นักเรียนจึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการจัดรายการ และ ศึกษาทำความเข้าใจพุทธสุภาษิตเพื่ออธิบายแก่นคนที่สนใจศึกษา

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้วิธีรับฟังผู้ที่โทรศัพท์เข้ามาที่รายการวิทยุทั้งเวลาที่จัดรายการ และนอกเวลา รับฟังการจัดรายการด้วยตนเอง รับใบแสดงความคิดเห็นจากผู้ที่มาเข้าค่ายในการใช้สื่อพุทธสุภาษิตและป้ายสอนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งใบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการอธิบายธรรมะของพระวิทยากร มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาเป็นลำดับ

การปรับปรุงแก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การสอนธรรมะผ่านสื่ออื่น ๆ ไม่ต้องให้เวลามากนักเพราะเป็นการสอนที่ง่าย แต่การสอนธรรมะผ่านรายการวิทยุ มีเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ต้องให้แก้มาก จึงต้องให้เวลามาก แต่มีประโยชน์กับการสอนธรรมะมากกว่าสื่ออย่างอื่นเช่นกัน สื่อการสอนธรรมะที่เป็นป้ายพุทธสุภาษิตหรือป้ายธรรมะนั้น หากแก้ก็ซ่อมแซมได้ง่าย หากผู้ฟังก็ทำใหม่ได้ง่ายใช้เวลาไม่มากนัก

4.1.4.1 จุดเด่นของสภาพการเผยแพร่ของวัดลานแซะ

มีบริบทที่เหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมเนื่องจากยังมีบริเวณที่เพียงพอ และเจ้าอาวาสมีอุดมการณ์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงดังที่ปรากฏดังนี้

(1) มีเจ้าอาวาสที่มีอุดมการณ์และความสามารถในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามแนวทางของพระพรหมมิ่งคลาจารย์(ปัญญานันตภิกขุ) มีเนื้อที่ 28 ไร่ 1 งาน พอเหมาะแก่การจัดกิจกรรมการเผยแพร่ต่าง ๆ ได้

(2) มีการแสดงปาฐกถาธรรมกระจายเสียงทางสถานีวิทยุของวัดที่ออกอากาศทุกวัน

4.1.4.2 ข้อจำกัดของสภาพการเผยแพร่ของวัดลานแซะ

เป็นวัดที่อยู่ต่างจังหวัด ในชุมชนที่ไม่แน่นอนหนา บ้านเรือนตั้งอยู่หากันมาก และภายในวัดมีต้นไม้ไม่น้อยมาก จึงเป็นเหตุให้มีอากาศที่ร้อนมาก อาคารสถานที่ก็ยังคงต้องสร้างเพิ่มเติมเพื่อรองรับการจัดกิจกรรม

(1) มีพระภิกษุจำพรรษาจำนวนน้อย และมีความรู้ที่น้อยยังต้องพัฒนาอีกมาก

(2) วัดตั้งอยู่ในชุมชนที่มีจำนวนบ้านเรือนน้อย จึงเป็นเหตุให้การเผยแพร่ออกสู่ผู้คนที่ได้น้อยการจัดกิจกรรมการเผยแพร่ยังมีจำนวนครั้งน้อยเกินไป เนื่องจากเป็นวัดที่ห่างไกล

(3) หน่วยงานรัฐและเอกชนจึงให้ความสนใจน้อย

(4) อุบาสก อุบาสิกายังขาดความเข้าใจในคำสอนของพระพุทธเจ้าอยู่มาก จึงต้องใช้ความอดทน และกลยุทธ์ในการเผยแพร่ที่หลากหลายในการเผยแพร่

(5) ผู้เข้ามาขออุปสมบทยังไม่รับฟังว่าการอุปสมบทเพื่อการศึกษาต้องใช้เวลาในการศึกษา ดังนั้น การบรรพชาอุปสมบทตามกำหนดการจึงมีจำนวนน้อยมาก

(6) มีต้นไม้น้อย อากาศร้อนมากเกินไป

(7) ต้องสร้างอาคารสถานที่เพิ่มเติม

4.1.4.3 ข้อเสนอแนะสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดลานแชะ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

เจ้าอาวาสเมื่อประชุมมอบหมายหน้าที่ไปแล้วต้องให้อิสระอย่างเต็มที่ในการทำงานแก่พระภิกษุ การบรรพชาอุปสมบทพระภิกษุสามเณร จะต้องมาพบเจ้าอาวาสทั้งผู้ที่มาขออุปสมบทและผู้ปกครอง เพราะจะต้องตรวจสอบทั้งตัวผู้ขออุปสมบทและเอกสารและต้องตรวจสอบจากหน่วยราชการ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ โรงพยาบาล และกำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อป้องกันความไม่ถูกต้องของผู้เข้ามาขออุปสมบท ตามคุณสมบัติที่บัญญัติเอาไว้ กำหนดเวลามาเยี่ยมในวันอาทิตย์เท่านั้น วันอื่นห้ามมาเยี่ยม เนื่องจาก พระนวกะต้องเรียนตามหลักสูตรในระยะเวลา 15 วัน 1 เดือน หรือ เข้าพรรษา 3 เดือน เป็นต้น สิ่งที่สำคัญต้องมีทีมพระพี่เลี้ยงและทีมพระวิทยากรอยู่จำพรรษาที่วัดของตนเอง และมีกระบวนการจัดการที่เข้มแข็งดังนี้

(1) การแสดงปาฐกถาธรรม เมื่อพระผู้แสดงปาฐกถาธรรมจบแล้วให้สรุปจากเนื้อหาที่แสดงปาฐกถาธรรมให้อุบาสก อุบาสิกาฟังอีกครั้งเพื่อทำความเข้าใจที่ถูกต้องแก่พระภิกษุผู้แสดงธรรมและอุบาสก อุบาสิกา

(2) การตักบาตรสาธิต การจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องมีการประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดทางสถานีวิทยุทุกวัน

(3) การสอนธรรมะผ่านสื่อ ส่งเสริมเด็กเยาวชนในการแสดงธรรมให้มากขึ้นเพื่อสร้างบุคคลากรรุ่นใหม่ขึ้นมาแทนรุ่นเก่า ต้องสร้างบุคคลากรที่มีความรับผิดชอบในการดูแลทุกอย่างที่ได้รับมอบหมาย ต้องมีผู้สนับสนุนในด้านงบประมาณ

สรุป สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดลานแชะ มีการบรรพชาอุปสมบท ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยให้ผู้อุปสมบทต้องได้ประโยชน์ ประหยัด และได้ปัญญา ทั้งผู้เข้าอุปสมบท และพ่อแม่ญาติพี่น้อง แม้จะจัดเป็นหมู่คณะเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ไม่ได้ก็ตาม ผู้เข้ามาศึกษาพระธรรมโดยการฟังการแสดงปาฐกถาธรรมภายในวัดทุกวันอาทิตย์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และนอกวัดเมื่อนิมิตต์พระไปแสดงปาฐกถาธรรมนอกวัด จัดให้มีการตักบาตรสาธิตและการสอนธรรมะผ่านสื่อ โดยใช้สื่อทุก

ชนิดตั้งแต่สื่อพื้นฐานที่พระพุทธเจ้าทรงเคยตรัสสอนเอาไว้ ให้การสอนธรรมะผ่านการจัดรายการวิทยุ เพื่ออบรมสั่งสอน อุบาสก อุบาสิกาให้เข้าใจหลักพระธรรมคำสอนให้ และให้ปฏิบัติไปตามหลักพระธรรมวินัย เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตและการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

4.1.5 สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดปัญญาบันฑาทาราม ตำบลคลองหก อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เจ้าอาวาสวัดปัญญาบันฑาทาราม ให้สัมภาษณ์ว่า สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ วัดปัญญาบันฑาทารามนั้น พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญาบันฑาทิกขุ) กล่าวว่า พุคให้ฟัง พุคให้จำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส เป็นรูปแบบของการเผยแผ่ การพุคให้ฟัง พุคให้จำ เป็นการเทศนา ปาฐกถา การเข้าค่ายที่ต้อง มีการบรรยาย การทำให้ดู เพราะการทำให้ดูอย่างเดียวกัไม่ศักดิ์สิทธิ์เท่ากับการกระทำ เช่น สอนเรื่อง การประหยัด พระภิกษุสามเณรก็ต้องทำให้เขาเห็น ว่าเราอยู่อย่างประหยัดอย่างไร สอนเรื่องความเสียดสะ วัดปัญญาบันฑาทาราม จึงมีหลักว่า ต้องนำทำไม่ใช่สั่งทำ โดยที่เรานำเขาทำไม่ใช่สั่งทำ นำเขาก่อนแล้วเขาก็ทำตามเอง อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส เมื่อเขาเห็นแล้วก็เกิดศรัทธาเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของพระภิกษุ นี่คือการแสดงธรรม เป็นการทำให้ดูเช่นเดียวกัน ทั้งที่พระกัไม่ได้เก่งอะไร แต่เป็นวิธิปฏิบัติของท่าน ดังนั้น การเผยแผ่จึงต้อง ขับเคลื่อนทั้งหมดในทุกด้าน ในส่วนของวัดให้เอาฐานของพุทธบริษัทเป็นตัวตั้ง โดยพยายามจัดการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับการพัฒนาพุทธบริษัททั้งสี่ เช่นของพระภิกษุก็มี โครงการอุปสมบท หมู่ประจำเดือน ระยะเวลา 15 วัน ในกรณีที่ต้องการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเผยแผ่ต่อ กัมีการอบรมพระนักเผยแผ่ พระวิทยากรจัดค่าย เป็นการอบรมในพื้นที่จริงให้ทำให้ดูอยู่ให้เห็น ฝึกไปเรื่อย ๆ เดียวกัเก่งไปเอง ส่วนของบรรพชสาสามเณร ก็เป็นการบรรพชสาสามเณรภาคฤดูร้อนในเดือนเมษายน ส่วนสามเณรที่อยู่ประจำให้เรียนโรงเรียนพระราหุล ในส่วนอุบาสก อุบาสิกา มีค่ายพุทธบุตร พุทธธรรม ของผู้ใหญ่กัเป็นค่ายคุณธรรม และมีเนกขัมมะบารมีสำหรับประชาชนทั่วไป เน้นสามัคคีธรรมไม่คัวใครคัวมัน เน้นสหธรรมบัจจยลากเกิดขึ้นเบ่งกันกินใช้สอย ได้สิ่งของเงินทองเข้ากองกลาง จัดพระแสดงปาฐกถาธรรม ณ ลานหินโค้งทุกวันอาทิตย์ จัดอุปสมบทพระนวกะทุกเสาร์แรกของทุกเดือน จัดสอนวิปีสนากรรมฐาน เนกขัมมะทุกสัปดาห์ จัดอบรมค่ายพุทธบุตร พุทธธรรม จัดบรรพชสาสามเณรภาคฤดูร้อนเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

การจัดอุปสมบท มีโครงการจัดอุปสมบทพระนวกะ หมู่ประจำเดือน ระยะเวลา 15 วัน โดยมีกำหนดการและหลักสูตรการอบรมที่ชัดเจน มีพระที่เลี้ยงที่มีความรู้ที่หลากหลาย ทั้งยังจัดอุปสมบททุกเดือนนอกพรรษาโดยมีขั้นตอนดังนี้

การวางแผน (Plan) การจัดอุปสมบทของวัดปัญญาบันฑาทารามนั้นมีการกำหนดการที่ชัดเจน แม้กระทั่งวันประชุมมีการประชุมในทุกเดือน เพื่อเตรียมการในทุกด้านและทุกขั้นตอนในการ

อุปสมบทพระนวกะ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมภายในของพระพี่เลี้ยงและการประชุมของผู้เข้ามาอุปสมบท ต้องมีการตรวจสอบทั้งตัวบุคคลและเอกสารของผู้เข้ามาขออุปสมบทเพื่อความถูกต้อง มีการประชุมผู้เข้ามาขออุปสมบทเพื่อทำความเข้าใจ แล้วมอบคู่มือการอุปสมบท แนะนำการท่องคัมภีร์นาค จึงแนะนำว่าต้องบวชเนกขัมมะก่อนหนึ่งคอร์ส และต้องอุปสมบทอย่างน้อย 15 วันขึ้นไป ชี้แจงให้ผู้เข้ามาขออุปสมบทเข้าใจว่าทางวัดจัดอุปสมบทอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และเป็นไปตามระเบียบของวัด และเพื่อแบ่งหน้าที่ให้พระพี่เลี้ยง ประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมทุกรูปแบบจากประสบการณ์ของพระเถระที่เชี่ยวชาญและมีทักษะเป็นอย่างดีในการจัดอุปสมบท ทั้งยังตั้งอยู่ในกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม

การปฏิบัติงาน (Do) พระพี่เลี้ยงทำหน้าที่โดยเน้นหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา ฝึกอบรมพระนวกะให้มีระเบียบ สอนพระนวกะให้เกิดความเข้าใจชีวิต ไม่บกพร่อง พระพี่เลี้ยงปฏิบัติงานตามตารางที่กำหนดขึ้นอย่างครบถ้วน

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้การสังเกตตอนที่อบรมพระนวกะทุกครั้งที่มีการทำกิจกรรมประจำวัน และสังเกตวัตรปฏิบัติของพระพี่เลี้ยงพระนวกะ ตรวจสอบคุณสมบัติให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย ตรวจสอบสุขภาพ ตรวจสอบสถานะทางกฎหมาย ตรวจสอบบริการที่จำเป็นต่อการอุปสมบท เข้าอาวาสใช้วิธีการสังเกตในการทำหน้าที่ของพระพี่เลี้ยง และใช้ใบประเมินให้พระนวกะแสดงความคิดเห็น ทั้งยังตรวจสอบผลงานด้านต่าง ๆ ของพระพี่เลี้ยงแต่ละรูป

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) พัฒนาคำแนะนำเพิ่มเติมของพระภิกษุผู้ทำหน้าที่ที่รับผิดชอบทุกฝ่ายตั้งแต่ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายรับสมัคร พระพี่เลี้ยง พระวิทยากร ก่อนการจัดการอุปสมบท ในทุกครั้ง ปรับปรุงสถานที่ให้ทันสมัยเท่าที่จำเป็น ปรับปรุงหลักสูตรเนื้อหาการสอนให้ทันสมัยตามพระธรรมวินัย เน้นกิจกรรมกลุ่มเป็นหลัก โดยการรวบรวมข้อมูลแล้วนำเข้าสู่การประชุมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขต่อไป นำข้อเสนอแนะดี ๆ นำมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

การจัดบรรพชาสามเณร มีการประชุมพระภิกษุสามเณรที่รับผิดชอบหน้าที่ทุกฝ่ายเป็นกรณีเฉพาะเพื่อทำความเข้าใจแบ่งหน้าที่แก่ผู้รับผิดชอบให้มีความเข้าใจและเท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน ล่วงหน้าอย่างน้อยสองเดือน เพื่อเตรียมความพร้อมตั้งแต่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ โครงการ ฝ่ายรับสมัครที่มีกำหนดการที่ชัดเจนตั้งแต่วันรับสมัคร วันสอบขานนาค วันมอบตัวเข้าอยู่วัด วันบรรพชา กิจกรรมการบรรพชา และวันลาสิกขา ที่เน้นกิจกรรมกลุ่ม เพื่อความเป็นระเบียบในวัตรปฏิบัติของสามเณร เมื่อจบโครงการแล้วสามเณรที่ไม่ลาสิกขาจัดให้เข้าเรียนที่โรงเรียนพระราหุลของวัดต่อไปดังนี้

การวางแผน (Plan) การประชุมเน้นไปที่วิชาการ คือ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน โดยมีตารางการเรียนการสอนที่ชัดเจน โดยแบ่งเป็น ธรรมเนียม วิชาการ และภาคสนาม

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุที่ทำหน้าที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบอย่างเต็มที่ เช่น พระพี่เลี้ยง 1 รูป สอนเพียงวิชาเดียว พระอาจารย์สอนกรรมฐานที่เคร่งครัด แต่ละรูปนั้นสอนโดย เน้นการพูด ทำให้ผู้ อยู่ให้เห็น มีคุณครูที่เกียรเป็นจิตอาสาาร่วมสอนในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมประมาณ 10 ท่าน ล้วนแต่ เต็มที่กับการอบรมทั้งสิ้น

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้วิธีการสังเกตเป็นพื้นฐาน ออกแบบสอบถามประเมิน ทั้งพัฒนาการของสามเณร และการสอนของพระพี่เลี้ยง เจ้าอาวาสท่านสังเกตพัฒนาการด้านนิสัยของ ทั้งพระพี่เลี้ยงและสามเณรตามหลักไตรสิกขามาจับว่า สืบเป็นอย่างไร สมาธิ จิตใจสงบเป็นอย่างไร ครอบรู้อะไรตามที่ควรรู้ธรรมวินัย ศรัทธาทิ้งก่อนบรรพชา และหลังจากลาสิกขาไปแล้วเป็นอย่างไร

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต แบบสอบถามประเมิน การทำหน้าที่ของพระพี่เลี้ยงและพัฒนาการของสามเณรมาวิเคราะห์แล้วนำไปปรับปรุงการบรรพชา สามเณรในครั้งต่อไป

การแสดงปาฐกถาธรรม ได้รูปแบบของพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ที่ท่านแสดงปาฐกถาธรรมที่ลานหินโค้งวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ศาลาบำเพ็ญกุศลศพ หรือนอกวัดที่ได้รับ นิมนต์ไปแสดงปาฐกถาธรรมยังสถานที่ต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานราชการ เอกชน และบ้านของอุบาสก อุบาสิกาในการแสดงปาฐกถาธรรมนั้นให้เหมาะสมกับงานและสถานการณ์ ดังนั้น ที่วัดปัญญานันทารามนี้ก็จัดให้มีการแสดงปาฐกถาธรรมทั้งภายในวัด คือ แสดงปาฐกถาธรรมผ่านรายการวิทยุของวัด ที่ลานหินโค้งในวันอาทิตย์และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และนอกวัดที่ได้รับนิมนต์ไปสวดมนต์ หรือนิมนต์ไปแสดงปาฐกถาธรรม ตามขั้นตอนดังนี้

การวางแผน (Plan) การแสดงปาฐกถาธรรมของที่วัดนี้ จัดการประชุมหนึ่งเดือนต่อการประชุม หนึ่งครั้ง เพื่อสรุปภาพรวมการแสดงปาฐกถาธรรมของเดือนที่ผ่านมา เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงผลสรุป ที่ได้มาใช้ในการปรับให้เหมาะสมกับกำหนดการตามตาราง หัวข้อธรรม และนิมนต์พระภิกษุผู้แสดง ปาฐกถาธรรมในเดือนต่อไป

การปฏิบัติงาน (Do) การแสดงปาฐกถาธรรมของวัดปัญญานันทาราม มีพระภิกษุองค์ แสดงปาฐกถาธรรมหลายรูป จึงเป็นเรื่องที่พระภิกษุทุกรูปนั้นกระตือรือร้นพัฒนาตนและรับผิดชอบ เป็นอย่างดีไม่ขาดตกบกพร่อง พระภิกษุบางรูปขอแสดงปาฐกถาธรรมเดือนละสองครั้งก็มีเนื่องจาก ต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องการแสดงปาฐกถาธรรมเป็นอย่างมาก

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้วิธีการฟังการแสดงปาฐกถาธรรมต่าง ๆ แล้วโน้ตข้อที่ควรปรับปรุงเอาไว้เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนกับผู้แสดงปาฐกถาธรรมในที่ประชุม พุดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกับอุบาสก อุบาสิกาผู้มาฟังธรรม

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การแสดงปาฐกถาธรรมนั้นองค์แสดงต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น จึงต้องกระตุ้นองค์แสดงปาฐกถาธรรมให้ศึกษาพระธรรมเพิ่มความรู้ให้กับตนเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งยังส่งไปร่วมกิจกรรมที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ บ่อย ๆ

การตัดขาดสาริต ที่วัดนี้ให้ตัดขาดเฉพาะของแห่งเท่านั้น ส่วนของสดจะให้นำไปที่โรงครัวเพื่อจะได้ให้แม่ครัวจัดเป็นบุฟเฟ่เพื่อให้พระภิกษุสามเณรไปตัดตามความต้องการ และจัดให้ตัดขาดได้ที่ลานหินโค้งเฉพาะวันอาทิตย์และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น โดยมีวิธีการดังนี้

การวางแผน (Plan) มีการประชุมพระภิกษุสามเณรในทุกกลางเดือนและปลายเดือนเพื่อจัดพระภิกษุสามเณร เป็นวาระในการรับการถวายของจากอุบาสก อุบาสิกา แล้วนำข้อมูลจากเดือนที่ผ่านมาทำความเข้าใจในการนำไปปฏิบัติในเดือนต่อไปให้ดีขึ้นกว่าเดิมตามสถานการณ์โลก

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุสามเณรลงรับการตัดขาดสาริตจากอุบาสก อุบาสิกาอย่างพร้อมเพรียงกันตามกำหนดการที่ประชุมทำความเข้าใจในกันไว้ที่ลานหินโค้ง หากจะขาดไปบ้างเพราะไปกิจของสงฆ์จำเป็นภายนอกวัดหรืออาพาธเท่านั้น

การตรวจสอบงาน (Check) การตัดขาดสาริตนั้นตรวจสอบด้วยการสังเกต ได้ทั้งพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกาว่าเข้าใจข้อปฏิบัติในการตัดขาดสาริตมากน้อยแค่ไหน เนื่องจากกิจกรรมเริ่มหลังจากการแสดงปาฐกถาธรรมเสร็จแล้วมีผู้มาตัดขาดสาริตเป็นจำนวนมาก

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การตัดขาดสาริตนั้นพระภิกษุสามเณรมีความพร้อมเพรียงกันนี้รับขาดที่ลานหินโค้งเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อความสะดวกแก่อุบาสก อุบาสิกาในการทำบุญตัดขาดหากวันไหนมีฝนตกก็สามารถย้ายไปตัดขาดในศาลาการเปรียญซึ่งเป็นที่สำรองในการจัดกิจกรรมการตัดขาดสาริตเช่นกัน

การสอนธรรมะผ่านสื่อ วัดปัญญาบันฑิตารามมีสื่อสอนธรรมะโดยทั่วไปเต็มพื้นที่ เช่น สังกวณียสถานทั้งสี่ ป้ายพุทธสุภายิต ป้ายวินิตธรรมะ สถานีวิทยุของวัด หนังสือธรรมะ สื่อสอนธรรมห้องสมุดศึกษาธรรม เป็นต้น สรุปว่าพื้นที่ภายในวัดเป็นสถานธรรมแก่ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาได้อย่างดี

การวางแผน (Plan) มีการเข้าที่ประชุมประจำเดือนทุกเดือนเนื่องจากการสอนธรรมะผ่านสื่อนี้ต้องการปรับปรุงพัฒนาสื่อการสอนอยู่ตลอดเวลา เช่น เนื้อหาการแสดงปาฐกถาธรรมผ่านวิทยุของวัด ป้ายวินิตธรรมะที่เก่า ชำรุด หนังสือปัญญาสารที่ออกสู่สาธารณชนทุกเดือน สติกเกอร์ธรรมะ เป็นต้น

ดังนั้น จึงต้องมอบหมายหน้าที่แก่พระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา ที่มีความรู้ทางการผลิตสื่อการสอนให้รับผิดชอบหน้าที่ และผู้ที่นำสื่อ ไปใช้ก็ต้องทำความเข้าใจและนำไปใช้ให้ได้จริง

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา ที่ผลิตและใช้สื่อในการสอนธรรมะล้วนมีความรู้ที่สามารถผลิตและใช้สอนได้ทุกรูปจึงเป็นเรื่องที่ดีต่อพระศาสนา และหากมีข้อสงสัยก็ปรึกษาและหาความรู้ตามที่ผู้สอนต้องการ เจ้าอาวาสส่งเสริมการใช้สื่อสอนธรรมะเป็นอย่างดี ดังนั้นท่านจึงจัดให้มีสถานีวิทย์ ห้องสมุด และสื่ออื่น ๆ โดยไม่หັบกพร่อง ทั้งพระภิกษุสามเณรในวัดจึงสามารถพัฒนาตนเองได้มากที่สุด

การตรวจสอบงาน (Check) ใช้วิธีการสังเกต และเดินสำรวจสื่อการสอนธรรมะ และร่วมกิจกรรมที่พระภิกษุสามเณรจัดอบรมและสอนอุบาสก อุบาสิกาภายในวัด โดยใช้สื่อธรรมะที่มีอยู่ว่ามีความสามารถใช้สื่อสอนธรรมะได้ผลสัมฤทธิ์ดีไม่น้อยเพียงใด และออกแบบสอบถามแก่ผู้เข้ามา ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้สื่อในการสอนเพื่อเป็นข้อมูลอีกด้านหนึ่ง เจ้าอาวาสให้อัดเทปเสียงเก็บเอาไว้เพื่อเป็นข้อมูลในการทบทวนพัฒนาผู้ใช้สื่อในการสอนธรรมะในครั้งต่อไปด้วย

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) นำข้อมูลที่สรุปจากการประชุมมาปรับปรุงโดยการร่วมมือกันจากทั้งพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ประสานกันทั้งภายในและภายนอกร่วมกันสร้าง ช่อมแซม และพัฒนาการใช้สื่อในการสอนธรรมะให้ได้ผลตามที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้

4.1.5.1 จุดเด่นของสภาพการเผยแพร่ของวัดปัญญานันทาราม

มีจุดเด่นที่ดึงดูดพุทธบริษัทให้เข้ามาศึกษาและปฏิบัติได้เป็นอย่างดีดังต่อไปนี้

(1) ตั้งอยู่ในจังหวัดปริมณฑลใกล้เมืองหลวง แต่พื้นที่โดยรอบห่างไกลชุมชน มีเนื้อที่กว้างขวาง

(2) มีพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกาที่มีความรู้ความสามารถจำพรรษาและปฏิบัติธรรมอยู่ในวัดเป็นจำนวนพอสมควร และเป็นบุคลากรของการพัฒนาวัด

(3) มีสถานีวิทย์ใช้ในการแสดงปาฐกถาธรรมและจัดรายการสอนธรรมะ ออกอากาศกระจายเสียงทุกวัน เป็นของตนเอง

(4) มีห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าธรรมะ

(5) มีผู้คนที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนสนใจมาศึกษาและปฏิบัติธรรมไม่ขาดสาย

4.1.5.2 ข้อจำกัดของสภาพการเผยแพร่ของวัดปัญญานันทาราม

(1) เจ้าอาวาสยังไม่เป็นพระอุปัชฌาย์ จึงยังไม่สามารถบรรพชาอุปสมบทได้ด้วยตนเอง

4.1.5.3 ข้อเสนอแนะสภาพการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของวัดปัญญานันทาราม

เป็นวัดที่เจ้าอาวาสได้ตั้งกฎระเบียบเอาไว้อย่างเคร่งครัด การจัดกิจกรรมทุกอย่างจึงต้องมีกำหนดการและคู่มืออย่างชัดเจนดังต่อไปนี้

(1) การบรรพชาอุปสมบทต้องมีการปฏิบัติตามหลักสูตรเนกขัมมะบารมีก่อน เป็นแบบทดสอบใจว่า มีความตั้งใจบรรพชาอุปสมบทจริงหรือไม่

(2) ต้องให้ผู้ที่มีความเข้มงวดในขั้นตอนการรับสมัครและสอบขานนาคเพื่อคัดกรองคนที่ตั้งใจจริงในการคัดคนเข้าอุปสมบท

(3) หากนักเรียนที่มาจากโรงเรียนเดียวกันต้องละลายพฤติกรรมเสียด้วยการจัดแยกไปอยู่ต่างกลุ่มกัน ต้องให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือทางวัดบ้างในเรื่องที่โรงเรียนมีศักยภาพช่วยได้

(4) ผู้ที่จัดการบรรพชาอุปสมบทต้องมีความเสียละสูง เพราะเป็นกิจกรรมที่เหนื่อยมาก

(5) ต้องไม่จัดบรรพชาอุปสมบท ไปรับบิณฑบาตเพื่อของแห้ง แต่ต้องให้ความรู้แก่พระภิกษุสามเณรอย่างเต็มที่

(6) ให้พระภิกษุสามเณรจัดนิทรรศกาล ชีวิตพระภิกษุสามเณรในวันอาทิตย์ ที่ผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยม เพื่อจะได้เห็นว่าจริง ๆ แล้วชีวิตนักบวชเป็นอย่างไร โดยให้พระภิกษุนวกะสามเณรแสดงปาฐกถาธรรมโดยแบ่งเป็นฐาน เป็นการบูรณาการไปในตัว

(7) ต้องฝึกอาจารย์วัดของพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติที่น่าเลื่อมใส และไม่ปล่อยให้สามเณรคุยกับผู้ปกครองเป็นการส่วนตัวเพราะอาจเกิดปัญหาไม่เหมาะสมต่าง ๆ ได้

(8) การแสดงปาฐกถาธรรม ต้องรู้ว่าอุบาสก อุบาสิกาต้องการฟังเรื่องใด หรือต้องการพระภิกษุองค์แสดงปาฐกถาธรรมองค์ใด ก็จัดนิมนต์ไปตามที่ต้องการ ผู้แสดงปาฐกถาธรรมต้องเตรียมตัว หัวข้อธรรม และต้องเข้าใจธรรมะข้อนั้นอย่างแจ่มแจ้งก่อน

(9) การตัดขาดสาริต อาหารที่อุบาสก อุบาสิกาให้นำมาถวายมาก ๆ ให้เก็บไว้ถวายพระภิกษุสามเณรวันต่อไปจะดีกว่า ต้องทำความเข้าใจความรู้สึกอุบาสก อุบาสิกาที่นำอาหารมาถวาย

(10) การสอนธรรมะผ่านสื่อ จัดให้อุบาสก อุบาสิกาอ่านพระไตรปิฎกแล้วแสดงธรรมเพื่ออธิบายพระไตรปิฎกแก่อุบาสก อุบาสิกาให้เข้าใจง่ายขึ้น และจัดทำเอกสารธรรมะอย่างเป็นทางการแล้วแจกแก่อุบาสก อุบาสิกา

(11) จัดพระภิกษุสามเณรให้ศึกษาหลักธรรม และให้ฟังการแสดงปาฐกถาธรรมแก่รุ่นพี่ และพระอาจารย์รูปอื่น ๆ หมุนเวียนในทุกวัน เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาผู้แสดงธรรมเพิ่มแก่วัด

(12) ต้องจัดทำโครงการเป็นเอกสารเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มาจัดกิจกรรมภายในวัดเพื่อพัฒนาการเผยแผ่พระศาสนา และขอนักศึกษาฝึกงานให้เข้ามาฝึกงานในสายที่ตรงกับความรู้มาช่วยภายในวัด เช่น นักศึกษาครูหมวดสังคมศึกษา

(13) ใช้สื่อที่มีอยู่ในวัดให้เป็นประโยชน์ในการสอนธรรมะให้มากที่สุด โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณรต้องให้ศึกษาเรียนรู้และบอกคนที่เข้ามาศึกษาให้ได้

(14) เมื่ออุบาสก อุบาสิกาเข้ามาทำบุญในวัด ให้พระภิกษุสามเณรแสดงปาฐกถาธรรมให้ฟังทุกครั้งไม่รับทานเพียงอย่างเดียว

สรุป การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของวัดปัญญาบันฑิตารามรับอุดมการณ์ของพระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญาบันฑิตะภิกษุ) ที่ว่า พุคฺคิให้ฟัง พุคฺคิให้จำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เย็นให้สัมผัส นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมทุกอย่างยึดหลักพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และตามกฎหมายอาตราศมาคม ในการจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม ตามแบบวัดชลประทานรังสฤษฎ์ การตัดบาตรสาธิต และการสอนธรรมะผ่านสื่อ โดยพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาในแต่ละฝ่ายที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างชัดเจน มีกำหนดการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน เริ่มตั้งแต่การประชุม การปฏิบัติงาน การประเมินการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินกิจกรรม ตามหลักสูตรวิชาการ และการปฏิบัติที่ผ่านมาเป็นข้อมูลเพื่อยังศรัทธาและการพัฒนาที่ดีขึ้นแก่พระพุทธศาสนา

สรุปภาพรวม สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ทั้ง 5 วัด มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันไม่มากนักน้อย ดังนั้น การจัดกิจกรรมทั้ง 5 ที่ได้กำหนดขึ้น มีความแตกต่างกันตามเหตุปัจจัย โดยหลักทั้ง 5 วัด เจ้าอาวาสจัดให้มีการสอนธรรมะผ่านสื่อผ่านสถานีวิทยุ อินเทอร์เน็ต ป้ายพุทธสุภายิต ป้ายไวณัลธรรมะ หนังสือธรรมะ โดยทั้ง 5 วัดได้ดำเนินกิจกรรมทั้ง 5 อย่าง โดยใช้หลักการดังนี้ คือ วัดแทนวันดีเจริญสุข จัดให้มีการประชุมหลังจากการสวดมนต์ทำวัตรเย็นในทุกกิจกรรม เว้นการประชุมกับอุบาสก อุบาสิกา ที่มีการนัดหมายตามกรณี วัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม) ประชุมในทุกสัปดาห์ วัดมงคลโกวิทารามและวัดลานแชะ จัดการประชุมพระภิกษุในวันอุโบสถแรกของเดือน วัดปัญญาบันฑิตารามมีการกำหนดวันประชุมของแต่ละกิจกรรมที่ชัดเจนไม่ปะปนกับกิจกรรมอื่น

4.2 ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และศึกษาเอกสารของปัญหาการเผยแพร่ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน 5 วัด มีผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.2 ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และศึกษาเอกสารปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน 5 วัด ได้แก่ (1) วัดแทนวันดีเจริญสุข (2) วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) (3) วัดมงคลโกวิทาราม (4) วัดลานแชะ (5) วัดปัญญาบันฑิตาราม มีดังนี้

ผลการศึกษา	ข้อค้นพบ	ข้อเสนอแนะ
2.ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์	<ol style="list-style-type: none"> 1) บางวัดยังไม่มีอุโบสถ เจ้าอาวาสยังไม่เป็นพระอุปัชฌาย์ มีบุคลากรในการเผยแพร่น้อย หรือมีพอแต่ยังต้องพัฒนาศักยภาพ 2) ยังต้องพัฒนาบุคลากรทำให้ต้องใช้เวลามากและงบประมาณเป็นจำนวนมาก 3) ประชุมไม่ครบและเห็นสิ่งอื่นสำคัญกว่า การอบรมพระภิกษุสามเณรและห่อนยานต่อพระธรรมวินัยเป็นเหตุให้ศรัทธาเสื่อมลง มีความรับผิดชอบน้อย ไม่มีการพัฒนาและตามนโยบายของเจ้าอาวาสไม่ทัน 4) วัดขาดแคลนอุปกรณ์สื่อการสอน 5) ยังต้องพัฒนาองค์ความรู้แก่พระภิกษุเพิ่มเติมทำให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาไม่มีประสิทธิภาพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) เข้าสู่การอบรมเป็นพระอุปัชฌาย์ 2) จัดอบรมหรือส่งพระวิทยากรไปอบรมอย่างสม่ำเสมอ 3) อบรมให้พระภิกษุสามเณรให้เข้าประชุมอย่างพร้อมเพรียงด้วยอุปนิสัยธรรม 7 ประการ และให้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ให้พัฒนาตนเองสม่ำเสมอ 4) บอกบุญให้อุบาสก อุบาสิการ่วมกันสร้างสื่อเพิ่มอย่างสม่ำเสมอ 5) จัดการประชุมอย่างรอบด้าน ทั้งสังเกตแบบสอบถาม แบบทดสอบ และใบแสดงความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงกิจกรรมครั้งต่อไปให้ดีขึ้นอย่างรอบด้าน

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ผลการศึกษา	ข้อค้นพบ	ข้อเสนอแนะ
2 ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธรศาสนา	6) การประเมินยังไม่รอบด้านมีแค่การสังเกตการณ์ หรือแบบสอบถามอย่างเดียว ทำให้ข้อมูลการวิเคราะห์เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมมีน้อย	6) จัดประชุมทุกกิจกรรมและบันทึกการประชุมให้เป็นระบบให้ชัดเจน
ข อ ง วั ด	7) การจัดประชุมมีแบบหลวม ๆ ไม่ลงรายละเอียดมาก ทำให้ขาดความชัดเจน	7) จัดการอบรมให้พระภิกษุทุกรูปเข้าู่การศึกษาพัฒนาตนเอง
เครื่องข่ายวัด	8) พระภิกษุบางรูปที่ไม่ศึกษาและพัฒนาตนเองและไม่ร่วมในการใช้สื่อสอนธรรมะทำให้การเผยแพร่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร	เพื่อสำรวมในพระธรรมวินัย และเพื่อการเผยแพร่ที่มีประสิทธิภาพ
ชลประทาน	9) พระภิกษุบางรูปไม่ประเมินผู้ฟังและไม่มีการพัฒนาตนเอง	8) ให้พระภิกษุทุกรูปประเมินผู้ฟังในการแสดงปาฐกถาธรรมจากการสังเกตทุกครั้ง
รังสฤษฎี	10) ไม่คิดสร้างสื่อใหม่ ๆ	9) ซ่อมแซมและจัดสร้างสื่อใหม่ ๆ เสมอ

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และการศึกษาเอกสาร ปัญหาการเผยแพร่ของวัดเครื่องข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎี จำนวน 5 วัด มีผลปรากฏดังนี้

4.2.1 ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของวัดแทนวันดีเจริญสุข แขวงสามค้ำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

การจัดอุปสมบท การวางแผน (Plan) มีการจัดประชุมวางแผนการเผยแพร่อย่างเป็นระบบ แต่พระภิกษุยังขาดการมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็น เนื่องจากยังมีความรู้ไม่มากเจ้าอาวาสจึงเป็นผู้นำเสนอแผนงานแล้วมอบหมายงานให้แต่ละฝ่ายรับผิดชอบตามความสามารถ

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาสยังไม่เป็นพระอุปัชฌาย์ จึงบรรพชาอุปสมบทด้วยตนเองไม่ได้ พระพี่เลี้ยงจับกลุ่มพูดคุยกับพระนวกะในเรื่องนอกเหนือจากพระธรรมมากเกิน ไปก่อให้เกิดปัญหา มีปัญหาพื้นที่จ่อครดน้อย ในการอุปสมบทที่มีพระพี่เลี้ยงไม่เพียงพอจึงรับอุปสมบทได้ในจำนวนน้อย และที่มีอยู่ก็ยังคงพัฒนาอีกมาก พระวิทยากรยังไม่พอต่อการจัดการอบรมพระนวกะ ระบบโดยรวมในการจัดอุปสมบทยังไม่เข้าที่มากนักยังหลวม ๆ อยู่

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสดำเนินการสอนพระนวกะด้วยตนเอง จึงสามารถสังเกต และให้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง ต้องอธิบายเนื้อหาในบางส่วนของที่เข้าใจยาก

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสวัดแทนวันดีเจริญสุขนำหลักสูตรจาก วัดชลประทานรังสฤษฎ์ไปใช้ ตามแนวทางที่กำหนดเอาไว้ และยังคงนิมนต์พระวิทยากรมาบรรยาย แก่พระนวกะ จึงเป็นเหตุให้ต้องมีค่าใช้จ่ายสูงตามไปด้วย

การบรรพชาสามเณร การวางแผน (Plan) ต้องจัดการประชุมสองครั้ง คือประชุมพระภิกษุ และการประชุมอุบาสก อุบาสิกา

การปฏิบัติงาน (Do) ในการบรรพชาที่มีพระพี่เลี้ยงจำนวนน้อยจึงรับบรรพชาได้ในจำนวน น้อย และพระพี่เลี้ยงที่มีอยู่เป็นแบบหมุนเวียน คือ รูปเก่าย้ายออกไป รูปใหม่ย้ายเข้ามาเป็นเช่นนี้ ตลอดเวลา พระวิทยากรยังไม่พอต่อการจัดการอบรมสามเณร ทั้งในช่วงเวลาเดือนเมษายนพระพี่เลี้ยงยัง เดินทางกลับต่างจังหวัดด้วย ดังนั้น จำนวนพระพี่เลี้ยงจึงลดลงอีก

พระวิทยากรขาดการเตรียมตัวในการบรรยายอบรม และยังขาดการประสานงานกับทุกฝ่าย

พระพี่เลี้ยงและพระวิทยากรยังขาดการตรงต่อเวลา

พระพี่เลี้ยงจำเป็นต้องอยู่ดูแลสามเณรตลอดเวลาเนื่องจากยังเป็นวัยเด็กที่ต้องฝึกอีกมาก จึงมี เวลาพักผ่อนน้อยมาก

ผู้อำนวยการกิจกรรมยังขาดความรู้จึงไม่สามารถประสานงานสั่งการ ได้ถูกต้องทันทั่วทั้ง ในทุกเรื่อง

ผู้อำนวยการกิจกรรมยังขาดการประสานงานกับเจ้าอาวาส

การประสานงานในกลุ่มพระพี่เลี้ยงยังไม่มากพอ การประชุมระหว่างพระพี่เลี้ยงยังไม่เต็มที่

กระบวนการอบรมสมาธิของพระพี่เลี้ยงในบางส่วนยังไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย

พระภิกษุมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการน้อยยังต้องพัฒนาอีกมาก

พระพี่เลี้ยงยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่

ตรวจสอบงาน (Check) สามเณรตอบแบบสอบถามด้วยความไม่เข้าใจที่ถูกต้อง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องใช้เวลาในการปรับความเข้าใจกับพระพี่เลี้ยงและ พระวิทยากรและอุบาสก อุบาสิกา ต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) มีค่าใช้จ่ายเนื่องจากนิมนต์องค์แสดงปาฐกถา ธรรมมาจากวัดอื่น

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักพระธรรมคำสอน จึงขาดความ
 แก้วกล้าในการแสดงปาฐกถาธรรม

ตรวจสอบงาน (Check) สังเกต เนื่องจากไม่สามารถแจกแบบสอบถามได้ในเวลาที่แสดง
 ปาฐกถาธรรมได้

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องกระตุ้นองค์แสดงปาฐกถาธรรมให้ศึกษาพัฒนา
 คนเองบ่อย ๆ

การตัดขาดสาเหตุ การวางแผน (Plan) ไม่มีอุปกรณ์กันแดดและฝน

การปฏิบัติงาน (Do) ยังใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่ยืดเยื้อ

ตรวจสอบงาน (Check) ใช้เวลานานจนทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและเมื่อย

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) สร้างที่กันแดดกันฝน และใช้เวลาในการตัดขาด
 มากนานเกินไป

สอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) มีพระภิกษุที่สนใจในการจัดสร้างและใช้สื่ออย่างมาก

การปฏิบัติงาน (Do) ขาดบุคลากรในการสอนธรรมะผ่านสื่อ และพระวิทยากรบางท่านยัง
 ขาดความรู้ในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนธรรมะบางอย่าง ยังใช้เวลาในการแสดงปาฐกถาธรรมนาน
 เกินไปไม่เหมาะสม

ตรวจสอบงาน (Check) ต้องเอาใจใส่เดินสำรวจบ่อย ๆ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) สื่อสมัยใหม่ต้องใช้ปัจจัยราคาสูงมากในการสร้าง
 และดูแลรักษา

สรุป ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดแทนวันดีเจริญสุข แขวงสามตำ เขตบางขุนเทียน
 กรุงเทพมหานคร เป็นวัดที่มีพื้นที่จ่อถนนน้อยสำหรับวัดในกรุงเทพมหานคร มีพระภิกษุที่มีความรู้
 ความสามารถที่จะช่วยจัดกิจกรรมต่าง ๆ อยู่จำพรรษาจำนวนน้อย จึงจัดกิจกรรมการบรรพชาอุปสมบท
 ได้ในจำนวนน้อยไปด้วย ทั้งยังต้องมีการพัฒนาบุคลากรในส่วนที่มีอยู่อีกมาก บางส่วนที่มาอยู่
 จำพรรษาแล้วย้ายออก ต้องรอพระภิกษุที่ย้ายเข้ามาหรืออุปสมบทเข้ามาทำหน้าที่เผยแพร่แล้วต้องพัฒนา
 ความรู้ตลอดเวลา ในการแสดงปาฐกถาธรรมยังมีความขาดแคลนเพราะมีพระภิกษุขาดความรู้ และมี
 พระภิกษุที่แสดงปาฐกถาธรรมได้ แค่ 3 รูป รวมเจ้าอาวาส การตัดขาดสาเหตุที่ยังใช้เวลาที่ยืดเยื้อ
 การสอนธรรมะผ่านสื่อพระภิกษุที่เข้าใจและอธิบายแก่ผู้มาศึกษาและขอความรู้ยังมีน้อย ดังนั้น
 กิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ จึงต้องพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมในการเผยแพร่
 ทำหน้าที่ได้อย่างคล่องตัวเพื่อผลในการเผยแพร่ที่กว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่

4.2.2 ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม) ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การวางแผน (Plan) เรียกประชุมเฉพาะหัวหน้าฝ่าย ทำให้การปฏิบัติงานของพระภิกษุ อาจเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุบางรูปที่มองอย่างอื่นสำคัญกว่าระเบียบที่ทางวัดวางเอาไว้ จึงก่อให้เกิดการละเมิดระเบียบนำไปสู่ความหย่อนยานในระบบของการบรรพชาอุปสมบท

การบรรพชาอุปสมบทที่จัดพร้อมกับพระภิกษุ จึงต้องอบรมกับพระภิกษุ มีบางวิชาที่ต้องแยกกันเนื่องจากข้อปฏิบัติบางอย่างต้องแยกกัน

มีปัญหาพื้นที่จอครถน้อย ในการอุปสมบทที่มีระยะเวลาที่น้อยเกินไป ได้ประโยชน์น้อย และยังต้องพัฒนาพระวิทยากรอีก

ฝ่ายงานการจัดกิจกรรมภายในวัดมีความเป็นเอกเทศสูง ทำให้การประสานงานในการจัดกิจกรรมมีความผิดพลาดในบางครั้ง

ระบบโดยรวมในการจัดอุปสมบทดีพอประมาณ มีระยะเวลาสั้นเกินไปโอกาสในการอบรมสั่งสอนจึงน้อยเกินไป

ตรวจสอบงาน (Check) ต้องเรียกพระนวกะมาสอบถามด้วยตนเองจึงได้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การปรับปรุงกิจกรรมบางอย่างสร้างความเข้าใจกับพระภิกษุผู้ทำกิจกรรมยาก เนื่องจากบุคลากรตามความคิดเจ้าอาวาสไม่ทัน

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) จัดการประชุมน้อยเกินไป การขับเคลื่อนจึงน้อย การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุยังพูดเรื่องทางโลกมากกว่าหลักธรรม การแสดงปาฐกถาธรรมในวัดยังจัดน้อยเกินไป ต่างกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยเน้นนอกวัดมากกว่า

ตรวจสอบงาน (Check) ไม่มีการตรวจสอบ การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องลงทุนส่งพระวิทยากรไปอบรมยังสำนักที่เปิดอบรมพระวิทยากรที่ต้องใช้ทั้งปัจจัยและเวลา

การตัดขาดสาริต การวางแผน (Plan) มีการประชุมก่อนการจัดกิจกรรมแค่ 3-5 วัน มีเวลาเตรียมการน้อย

การปฏิบัติงาน (Do) การประสานงานบางอย่างของแต่ละฝ่ายงานในการร่วมกิจกรรมยังติดขัด มีการกิจกรรมน้อยเกินไปเฉพาะวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้วิธีการสังเกตจึงได้ข้อมูลน้อยไม่แน่นอน

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ฝนฟ้าไม่เป็นใจในบางครั้ง จึงใช้ศาลาหอนัน
สอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) มีความเห็นที่ต่างกับพระภิกษุบางรูปในบางเรื่อง
การปฏิบัติงาน (Do) ขาดบุคคลากรในการสอนธรรมะผ่านสื่อ โดยเฉพาะพระวิทยากร
ฝ่ายต่างประเทศ และพระวิทยากรบางท่านยังขาดความรู้ในเรื่องอุปกรณ์การสอนธรรมะบางอย่าง
ละเลยการใช้สื่อหนังสือมาใช้ในการสอน ยังใช้เวลาในการแสดงปาฐกถาธรรมสั้นเกินไป

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสไม่สะดวกในการเดินตรวจงานการใช้สื่อสอนธรรม
จึงสอบถามจากพระวิทยากรในเรื่องการสอนธรรมะผ่านสื่อ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องใช้งบประมาณสูงในการซ่อมแซม พัฒนาสื่อต่าง ๆ
สรุป ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม) มีพื้นที่ส่วนใหญ่
เป็นต้นไม้ที่ร่มรื่น เมื่อมีการจัดกิจกรรม เช่น การบรรพชาอุปสมบท หรือการตักบาตสาธิต การบรรพชา
อุปสมบท มีระยะเวลาที่สั้นเกินไป ประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนจึงน้อยเกินไป ทั้งฝ่ายงานมีความเป็น
เอกเทศมาก มีเจ้าหน้าที่บางรูปที่หย่อนยานในระเบียบที่วัดจัดเอาไว้ จึงก่อให้เกิดปัญหาที่หลากหลาย
การศึกษาของพระภิกษุสามเณรบางอย่างต้องแยกจากกันเพื่อความเหมาะสม พระผู้แสดงปาฐกถาธรรม
ยังไม่แก่กล้าทั้งยังแสดงนอกวัดมากกว่าในวัด โดยเฉพาะการแสดงปาฐกถาธรรมที่แสดงในวันที่มี
การตักบาตสาธิตที่จัดน้อยเกินไป เมื่อมีการจัดกิจกรรมมีที่ จอดรถไม่พอต่อความต้องการ
การสอนธรรมะผ่านสื่อจึงมีการละเลยสื่อที่มีอยู่แล้วทำให้ขาดประโยชน์จากสื่อที่มีอยู่

4.2.3 ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอมือง จังหวัด
อุบลราชธานี เจ้าอาวาสเป็นพระต่างถิ่นจึงมีปัญหาในการสื่อสารด้านภาษา

การอุปสมบท การวางแผน (Plan) จึงต้องประชุมทำความเข้าใจกับทั้งพระภิกษุและอุบาสก
อุบาสิกา บ่อยมีภาระงานมาก

การปฏิบัติงาน (Do) จึงต้องมอบหมายงานแก่ผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ช่วยและพระภิกษุร่วมแรง
กันทำกิจกรรมให้เป็นไปได้ด้วยดี ทางวัดยังขาดแคลนอุปกรณ์ในการจัดอบรมพระภิกษุสามเณรผู้เข้ามา
บรรพชาอุปสมบทมีจำนวนน้อย ผู้ปกครองมาเยี่ยมพระภิกษุสามเณรบ่อยเกินไป ทำให้ผู้เข้ามาบรรพชา
อุปสมบทสนใจในการศึกษาอบรมสั่งสอนน้อยเกินไป

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้วิธีการสังเกตด้วยการร่วมอบรมให้ความรู้โดยตรง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) พัฒนาพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากร ปรับหลักสูตรให้
สอดคล้องกับท้องถิ่น

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) ต้องพูดกระตุ้นให้องค์กรแสดงปาฐกถาธรรม พัฒนาดตนเองบ่อย ๆ

การปฏิบัติงาน (Do) พระภิกษุยังแสดงปาฐกถาธรรมออกแนวทางโลกมากเกินไป ซึ่งอุบาสก อุบาสิกาที่อยู่แล้ว ต้องการให้แสดงในหลักธรรมะมากกว่าที่เป็นอยู่ ยังใช้เวลาการแสดงปาฐกถาธรรมยืดเยื้อเกินไป เวลาที่เหมาะสม คือ 30 นาทีโดยประมาณ

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้วิธีการสังเกตด้วยการร่วมกิจกรรมโดยตรง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องอธิบายทำความเข้าใจกับอุบาสก อุบาสิกาที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งแรกบ่อย ๆ

การตัดขาดสาริต การวางแผน (Plan) ลานหิน โถงของวัดนั่งได้ลำบาก ที่นั่งไม่เรียบ และพระนั่งได้จำนวนน้อย

การปฏิบัติงาน (Do) ผู้ที่เข้าวัดครั้งแรกไม่รู้ระเบียบและขั้นตอนในการร่วมกิจกรรมตัดขาดสาริต ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้การสังเกตการณ์ เนื่องจากร่วมกิจกรรมทุกครั้งอยู่แล้ว

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องพูดอธิบายบ่อย ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้มากขึ้นแก่ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งแรก

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) มีผู้ให้ความสนใจน้อย พระภิกษุเข้าประชุมไม่ครบ

การปฏิบัติงาน (Do) ป้ายพุทธสุกิตที่นักเรียนทำมาคิดในวัดเป็นแบบง่าย ๆ จึงทำให้ชำรุดได้ง่าย ขาดคนดูแลสื่อทางอินเตอร์จึงไม่มีการอัปเดตเท่าที่ควรจะเป็น ผู้ที่ให้ความสนใจสื่อธรรมะมีจำนวนน้อยเนื่องจากมีสื่ออินเตอร์เน็ตอย่างอื่นที่น่าสนใจมากกว่า

ตรวจสอบงาน (Check) ต้องใช้เวลานานในการสำรวจแต่ละครั้ง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดสร้างหรือซ่อมแซม

สรุป ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดมงคลโกวิทาราม เจ้าอาวาสเป็นคนต่างถิ่น จึงมีปัญหาเรื่องการสื่อสารด้านภาษาพูด จึงต้องใช้เวลาทำความเข้าใจกับอุบาสก อุบาสิกา ทั้งยังมีภาระงานมากจึงมอบหมายงานให้ผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ การบรรพชาอุปสมบทที่มีผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบทจำนวนน้อยทั้งยังมีผู้ปกครองมาเยี่ยมบ่อยเกินไปจึงทำให้ขาดการสนใจศึกษาเล่าทำให้ได้ประโยชน์น้อย การแสดงปาฐกถาธรรมยังเน้นเรื่องทางโลกจึงทำให้อุบาสก อุบาสิกาได้หลักธรรมน้อยทั้งยังใช้เวลาในการแสดงปาฐกถาธรรมมากกว่าที่ควรจะเป็น การสอนธรรมะผ่านสื่อที่ยังขาดความเข้าใจของบุคลากรและต้องใช้งบประมาณในจำนวนมาก

4.2.4 ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดลานแซะ ตำบลนาขายด อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสใช้การพูดคุยแบบง่าย ๆ เนื่องจากยังไม่เป็นระบบมากนัก ทั้งยังมีภาระงานมากมี การปฏิบัติงานจึงคลาดเคลื่อนจากการประชุมเอาไว้

การปฏิบัติงาน (Do) พระที่ช่วยงานอย่างเป็นทางการได้เพียงรูปเดียวส่วนพระภิกษุรูปอื่น ๆ ในวัดยังไม่มีความรู้ไม่มากพอที่จะช่วยรับภาระงานทำให้การบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ตกเป็นของเจ้าอาวาส มากเกินไป ทั้งการบริหารบุคคล และการบริหารอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม ขาดบุคคลากรในการช่วย บรรพชาอุปสมบท ผู้ที่จะเข้ามาอุปสมบทตามกำหนดการของวัดประจำเดือนมีผู้มาเข้าอุปสมบทน้อย เนื่องจากไม่เข้าใจกระบวนการอุปสมบทตามพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง จึงไปอุปสมบทที่วัดอื่นที่จัด อุปสมบทตามใจผู้เข้าอุปสมบท เช่น อุปสมบท 5 – 7 วันเป็นต้น ทั้งยังไม่มีการอบรมสั่งสอน ตามพระธรรมวินัยจึงอยู่อย่างสบายจนลาสิกขาไปอย่างเสียเปล่า

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสเป็นผู้อบรมด้วยตนเองอยู่แล้ว จึงสังเกตด้วยตนเองโดยตรง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องนิมนต์พระวิทยากรจากวัดอื่นมาช่วยในการ อบรม จึงต้องใช้งบประมาณในการอบรมเพิ่มขึ้นในการถวายแก่พระวิทยากรที่นิมนต์อบรม

การบรรพชาสามเณร การวางแผน (Plan) ประชุมเตรียมการล่วงหน้ามากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ

การปฏิบัติงาน (Do) ต้องนิมนต์พระวิทยากรมาจากวัดอื่นเนื่องจากพระภิกษุที่วัดมีความรู้ น้อย มีอุปกรณ์ในการสอนที่หลากหลายแต่มีการนำมาใช้น้อยจึงทำให้เสียประโยชน์ สามเณรที่มีช่วงวัย ที่ต่างกันมาก จึงมีความยากในการดูแลของพระพี่เลี้ยง ทั้งมีพระพี่เลี้ยงจำนวนน้อยและขาดประสบการณ์

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสเป็นผู้อบรมด้วยตนเองอยู่แล้ว จึงสังเกตด้วยตนเอง โดยตรงเช่นเดียวกับการอุปสมบทพระภิกษุ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องนิมนต์พระวิทยากรจากวัดอื่นมาช่วยในการ อบรม จึงต้องใช้งบประมาณในการอบรมเพิ่มขึ้นในการถวายแก่พระวิทยากรที่นิมนต์อบรมเช่นเดียวกับการอุปสมบทพระภิกษุ

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสประชุมพูดคุยแบบง่าย ๆ เพื่อย้าเตือน ให้พระภิกษุร่วมกันลงทำกิจกรรม

การปฏิบัติงาน (Do) ในศาลาหอฉัน ในวันพระ 8 คำ 15 คำ และวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา มีเจ้าอาวาสและพระภิกษุอีก 2 รูปเท่านั้น องค์แสดงปาฐกถาธรรมมีความรู้ไม่มากนัก เว้นเจ้าอาวาส แต่ใช้เวลา 15 – 20 นาที น้อยเกินไป ต่างจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่แสดงปาฐกถาธรรม

ในวันอาทิตย์ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่ลานหินโค้ง แต่ที่วัดลานแซะไม่มีลานหินโค้ง เครื่องเสียงยังมีคุณภาพน้อยต้องปรับปรุง

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสร่วมกิจกรรมอยู่แล้วใช้การสังเกตการณ์เป็นสำคัญ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสต้องสรุปหลักธรรมหลังจากที่องค์แสดงปาฐกถาธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจทั้งแก่ผู้แสดงปาฐกถาธรรมและอุบาสก อุบาสิกา ทุกครั้ง

การตัดขาดสารพัด การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสต้องประชุมแบ่งหน้าที่ ให้พระภิกษุทุกรูปช่วยกันรับผิดชอบ

การปฏิบัติงาน (Do) การตัดขาดสารพัดจัดในวันพระกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่านั้น เนื่องจากมีพระภิกษุบุคคลากรในการช่วยงานจำนวนน้อย

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสร่วมกิจกรรมทุกครั้งอยู่แล้ว ใช้การสังเกต

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องพัฒนาพระภิกษุองค์แสดงปาฐกถาธรรมบ่อย ๆ เนื่องจากพระภิกษุที่อุปสมบทมาอยู่ไม่นานแล้วลาสิกขาออกไปตลอดเวลา

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสต้องประชุมทำความเข้าใจบ่อย เนื่องจาก การออกอากาศทางสถานีวิทยุ จำเป็นต้องใช้ปัจจัยในการบริหารสถานีวิทยุของวัดเป็นจำนวนมาก

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาสจึงต้องบริหารการเงินด้วยความลำบาก แต่จำเป็นต้องทำ เนื่องจากการสอนธรรมะ โดยสถานีวิทยุให้ประโยชน์แก่อุบาสก อุบาสิกาได้มาก ต้องบริหารบุคคลที่มาร่วมกันจัดรายการธรรมะต่าง ๆ จึงต้องทุ่มเทเวลาเป็นอย่างมาก

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสจัดรายการด้วยตนเอง และรับฟังรายการตลอดเวลา

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) สื่อการสอนธรรมะอย่างอื่นต้องเดินสำรวจบ่อย ๆ ส่วนสถานีวิทยุ ต้องมีการปรับปรุงในหลายส่วน จึงต้องใช้เวลาในการดูแลมากกว่าส่วนอื่น ๆ

สรุป ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดลานแซะ เจ้าอาวาสต้องรับภาระหนัก เนื่องจากพระภิกษุมีความรู้สั้น จึงช่วยงานได้น้อย รวมทั้งผู้ที่เข้ามาอุปสมบทไม่เข้าใจในการอุปสมบทที่ไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย จึงไปอุปสมบทที่วัดอื่นที่จัดอุปสมบทตามใจผู้เข้ามาอุปสมบท 5-7 วัน การบรรพชาสามเณรขาดพระวิทยากรที่มีความรู้ต้องขอพระวิทยากรจากวัดอื่นมาช่วย ทั้งอายุสามเณรมีความห่างของช่วงวัยทำให้ดูแลยาก มีพระผู้แสดงปาฐกถาธรรมแค่ 3 รูปรวมเจ้าอาวาส น้อยเกินไป ทั้งยังใช้เวลาในการแสดงปาฐกถาธรรมน้อยเกินไป 15 – 20 นาทีเท่านั้น และใช้โอกาสในการแสดงปาฐกถาธรรมน้อยเกินไป การตัดขาดสารพัดน้อยครั้งเกินไป คือในวันพระและวันสำคัญเท่านั้น เจ้าอาวาสต้องรับภาระหนักในการบริหารบุคคลากรจำนวนมาก และปัจจัยบำรุงสถานีวิทยุเป็นจำนวนมากต่อเดือน

4.2.5 ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การอุปสมบท การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาส ต้องใช้เวลาประชุมในทุกกิจกรรม และการประชุมในแต่ละครั้ง เป็นการประชุมกิจกรรมเฉพาะ ไม่ปนกับกิจกรรมอื่น เช่นการประชุมเรื่อง การอุปสมบท จะพูดคุยเฉพาะอุปสมบทเท่านั้น จึงมีข้อมูลจำนวนมากที่ต้องพิจารณา ต้องบริหาร บุคลากรที่หลากหลาย จึงต้องใช้ความอดทนสูงมาก

การปฏิบัติงาน (Do) การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างเป็นการทำหน้าที่ของพระภิกษุเฉพาะรูป และบุคคล เมื่อมีกิจจำเป็นแล้วบางรูปไม่ได้มอบหมายรูปอื่นทำหน้าที่แทน จึงทำให้การดำเนินงาน บกพร่องในบางครั้ง และถึงแม้มีการมอบหมายให้ผู้อื่นมารับหน้าที่แทน บางรูปก็มีความสามารถไม่ถึง ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงได้รับประโยชน์น้อยกว่าที่จะเป็น

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้การออกแบบสอบถามจึงทำให้ต้องใช้อุปกรณ์ในการ เก็บข้อมูลเป็นจำนวนมาก มีโอกาสในการเข้าร่วมอบรมน้อย จึงได้ข้อมูลโดยตรงจากการอบรมและ สังเกตน้อยไปด้วย

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสพยายามใช้โอกาสที่ได้อบรมสังเกต พัฒนาการของผู้ที่เข้ามาอุปสมบทไม่ก็ครั้งในการสอนหลักคำสอนที่แท้จริงแก่พระนวกะ และนำข้อมูล ที่ได้เข้าพูดคุยในที่ประชุมทุกฝ่ายที่รับผิดชอบให้เข้าใจหลักสูตรมากกว่าที่เป็นอยู่

การบรรพชาสามเณร การวางแผน (Plan) การบรรพชาสามเณรมีรายละเอียดมากทุกขั้นตอน เจ้าอาวาสจึงต้องประชุมเตรียมการระยะเวลายาวสองเดือน ทั้งยังต้องใช้บุคลากรจำนวนมากว่าการอุปสมบท เนื่องจากสามเณรต้องได้รับการดูแลมากกว่าพระภิกษุ เจ้าอาวาสต้องจัดพระพี่เลี้ยงที่มีความรู้เข้าใจสามเณร จริง ๆ จึงต้องเลือกพระพี่เลี้ยงที่เข้าใจบทบาทของตนเอง พระวิทยากรก็เช่นเดียวกัน

การปฏิบัติงาน (Do) พระพี่เลี้ยงต้องดูแลสามเณรตลอดเวลา จึงมีการพักผ่อนน้อยต้องมีการ ผลัดเปลี่ยน เมื่อพระพี่เลี้ยงมีกิจนอกวัด บางครั้งไม่ได้มอบหมายหน้าที่ สามเณรจึงขาดการดูแล และมีปัญหาตามมา

ตรวจสอบงาน (Check) เมื่อเจ้าอาวาสออกแบบสอบถามให้สามเณรกรอก ได้ข้อมูล ที่ไม่เที่ยงตรงพอ เนื่องจากสามเณรขาดความเข้าใจ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสจำเป็นต้องจัดการข้อมูลด้วยตนเองเพื่อความเที่ยงตรงมากขึ้น บริหารบุคลากรเพิ่มเพื่อทดแทนผู้ที่อาจบกพร่องอย่างที่เคยเกิดขึ้น

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสประชุมเพื่อแบ่งหน้าที่และให้ฝ่ายวิชาการจัดทำตารางให้ชัดเจน ให้ผู้แสดงปาฐกถาธรรมพัฒนาตนเอง และเพื่อพัฒนาผู้แสดงปาฐกถาธรรมเพิ่มเพื่อรองรับการออกไปแสดงนอกวัดที่มีนิมนต์มากขึ้นกว่าเดิม

การปฏิบัติงาน (Do) ผู้แสดงปาฐกถาธรรมบางรูปขาดการเตรียมตัว เมื่อแสดงปาฐกถาธรรมจึงมีความบกพร่องอย่างเสียไม่ได้

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้การสังเกตด้วยการร่วมกิจกรรมจึงเห็นปัญหาด้วยตนเอง ว่าผู้แสดงปาฐกถาธรรมอย่างไร เว้นวันที่ไม่อยู่จึงทำให้ขาดข้อมูลที่ควรรู้

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสใช้ระเบียบและพระธรรมวินัยที่มีอยู่บริหารจึงแก้ปัญหาได้ตามลำดับ

การตัดขาดสาริต การวางแผน (Plan) การประชุมมีการพูดคุยเชื่อมโยงไปสู่เรื่องอื่นมากเกินไป ใช้เวลามาก

การปฏิบัติงาน (Do) เนื่องจากการแยกกันระหว่างอาหารสดและอาหารแห้ง การถวายอาหารสดจึงไม่มีพระภิกษุไปรับการถวายและให้พรที่ โรงครัวทำให้อุบาสก อุบาสิกาไม่สบายใจเนื่องจากไม่มีพระไปทำหน้าที่ประจำตรงนั้น เมื่อจัดไปแล้ว อุบาสก อุบาสิกาไม่ได้มาตลอดเวลาพระภิกษุจึงไปทำกิจอย่างอื่นเมื่ออุบาสก อุบาสิกนำของมาถวายจึงไม่มีพระภิกษุอยู่รับการถวายของและให้พร จึงมีความบกพร่อง

ตรวจสอบงาน (Check) ใช้การสังเกตในขณะที่ร่วมกิจกรรม

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) พระที่รับหน้าที่รับการถวายของจากอุบาสก อุบาสิกาเมื่อเห็นว่าไม่มีอุบาสก อุบาสิกาเข้ามาถวายของจึงไปทำกิจอย่างอื่นแทน ทั้ง ๆ ที่รับหน้าที่ไปแล้ว

การสอนธรรมผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) มีการประชุมการใช้สื่อสอนธรรมเพื่อสร้างและพัฒนาสื่อการสอนบ่อย เนื่องจากมีกิจกรรมทุกวัน แต่การสร้างและพัฒนาสื่อมีเพียงพระภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกากลุ่มเดิม การสร้างสรรค์สื่อจึงออกมาแบบเดิม ๆ ขาดแนวคิดใหม่ ๆ

การปฏิบัติงาน (Do) การนำสื่อไปใช้สอน และวิธีการใช้สื่ออยู่ในกลุ่มวิทยากรกลุ่มเดิม ๆ ขาดการพัฒนาวิทยากรกลุ่มใหม่ จึงขาดความหลากหลายในการนำสื่อไปใช้สอนธรรมแก่ผู้เข้าร่วมการอบรม

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสใช้แบบสอบถามชุดเดิม ๆ ที่ใช้กับกลุ่มอื่น ๆ จึงขาดความเสถียรในผลที่ได้รับ จึงได้ข้อมูลที่เป็นแบบเดิม

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การแก้ไขปัญหาบางอย่างเป็นที่ความถนัดหรือจริตของพระวิทยากร เมื่อใช้พระวิทยากรรูปเดิม ๆ ปัญหาจึงได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้น้อย จึงต้องมีการพัฒนา หรือเปลี่ยนพระวิทยากร

สรุปปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดปัญญาบันฑิตาราม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดมีการประชุมที่เป็นการเฉพาะในแต่ละกิจกรรม ไม่ปะปนกัน จึงใช้เวลาในการประชุมในแต่ละเรื่องในเวลาที่พอสมควร เช่น การอุปสมบท ที่มีฝ่ายงานรับผิดชอบอยู่แล้ว เมื่อบางรูปมีกิจที่ต้องออกไปนอกวัดแล้วไม่ได้มอบหมายให้ผู้อื่นทำหน้าที่แทน หรือมอบหมายแล้วแต่ความรู้ไม่ถึง ความบกพร่องจึงเกิดขึ้นกับงาน แม้การตรวจสอบงานจะมีทั้งการสังเกต และแบบสอบถาม แต่เป็นแบบสอบถามที่เป็นชุดเดิม ๆ พระวิทยากรเป็นชุดเดิม การอบรม การบรรพชาอุปสมบท การแสดงปาฐกถาธรรม และการสอนธรรมะผ่านสื่อ เป็นชุดเดิม ๆ ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงได้น้อยไปโดยปริยาย

สรุป ปัญหาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ พบว่า ทุกวัดมีการจัดกิจกรรมครบทั้ง 5 กิจกรรม คือ การอุปสมบทนั้น มี 4 วัด ที่มีการจัดอุปสมบท 15 – 30 วัน เช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ส่วนวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ที่จัดอุปสมบทเพียง 10 – 15 วัน โดยจัดการบรรพชาพร้อมกับการอุปสมบท อีก 4 วัด มีการจัดบรรพชาสามเณรในช่วงฤดูร้อนโดยมีหลักสูตรการอบรมที่ชัดเจนเพื่อให้เยาวชนที่เข้ามาอบรมได้ศึกษาหลักธรรมตามสมควร การจัดแสดงปาฐกถาธรรมเพื่อเผยแพร่พระธรรมแก่อุบาสก อุบาสิกา วัดมงคลโกวิทารามมีการแสดงปาฐกถาธรรมบ่อยที่สุด ส่วนวัด แทนวันดีเจริญสุข วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) วัดลานแชะและวัดปัญญาบันฑิตาราม จัดตามกำหนดการเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ทั้งในและนอกวัด ทุกวัดจัดตั้งกฐินสาธิต โดยมีวัดที่จัดต่างจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ คือ วัดแทนวันดีเจริญสุข วัดมงคลโกวิทาราม และวัดปัญญาบันฑิตาราม ส่วนวัดลานแชะ วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จึงต่างจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ก่อนการตั้งกฐินสาธิตมีการแสดงปาฐกถาธรรมทุกวันอาทิตย์ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทุกวัดมีการสอนธรรมะผ่านสื่อที่หลากหลาย

4.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีความสอดคล้องกันโดยโครงสร้างการเผยแพร่ เนื่องจากนำรูปแบบมาจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์เหมือนกัน แต่ปัญหาอาจมีความเหมือนหรือแตกต่างกันบ้างตามบริบทของวัด เจ้าอาวาส บุคลากร และความเชื่อ ดังนั้น ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละวัดจึงเหมือนกันในบางส่วน และแตกต่างกันในบางส่วนดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และศึกษาเอกสาร แนวทาง การแก้ไข ปัญหา และการพัฒนาการเผยแพร่ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพื่อต้องการทราบว่าเจ้าอาวาส ของทั้ง 5 วัด มีแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่ของวัดอย่างไรบ้าง จึงทำการศึกษา วิธีการแก้ไขปัญหา และการพัฒนา จน ได้ข้อมูลมามีผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.3 สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่าย วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน 5 วัด ได้แก่ (1) วัดแทนวันดีเจริญสุข (2) วัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม) (3) วัดมงคลโกวิทาราม (4) วัดลานแฉะ (4) วัดปัญญานันทาราม จากการศึกษา สังเกต และศึกษา เอกสารดังนี้

ผลการศึกษา	ข้อค้นพบ	ข้อเสนอแนะ
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์	<p>1) มีการจัดบันทึกการประชุมอย่างเป็นทางการ แล้วแจกจ่ายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกรูป/คน</p> <p>2) เครื่องครัดในการตรวจสอบทั้งบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของผู้เข้ามาบรรพชาอุปสมบท</p> <p>3) ใช้แบบสอบถาม โยแสดงความคิดเห็นและการสังเกต ทั้งพระนวกะ พระวิทายกร และผู้ปกครอง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเป็นระบบเพื่อนำมาปรับปรุงการอุปสมบท</p> <p>4) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทุกกิจกรรมอย่างรอบด้าน</p>	<p>1) เจ้าอาวาสควรจัดให้พระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาไปดูการจัดกิจกรรมที่วัดที่จัดเป็นระบบเพื่อนำมาช่วยกันพัฒนา</p> <p>2) ควรให้พระภิกษุผู้ทำหน้าที่รับสมัครได้ศึกษาระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ตรวจตราทั้งบุคคลและเอกสารของผู้ที่เข้ามาบรรพชาอุปสมบทให้เข้มงวด</p> <p>3) ควรประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายร่วมกันจัดกิจกรรมการเผยแพร่อย่างต่อเนื่องทุกวัน</p>

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต และศึกษาเอกสาร แนวทางการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการเผยแพร่ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จำนวน 5 วัด

4.3.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดแทนวันดีเจริญสุข แขวงสามค่า เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

การจัดอุปสมบท การวางแผน (Plan) การจดบันทึกการประชุมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทำงาน เจ้าอาวาสจึงควรทำการจดบันทึกการประชุมหรือมอบหมายให้พระภิกษุเลขา หรือฝ่ายวิชาการทำหน้าที่จดบันทึกการประชุมและจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญอย่างเป็นระบบทั้งรูปแบบการจดบันทึก ลงสมุดและเป็นแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

การปฏิบัติงาน (Do) เมื่อเจ้าอาวาสยังไม่เป็นพระอุปัชฌาย์ จำเป็นต้องนิมนต์พระอุปัชฌาย์ จากวัดอื่น หรือนำผู้เข้าอุปสมบทไปทำการอุปสมบทยังวัดที่มีพระอุปัชฌาย์ไปก่อนจนกว่าเจ้าอาวาสจะ ผ่านกระบวนการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ อยู่ที่ความสะดวกของแต่ละวัด แต่วัดแทนวันดีเจริญสุข ยังต้องนำผู้เข้าอุปสมบทไปอุปสมบทที่ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เนื่องจากยังไม่มีอุโบสถ ประชุมทำความเข้าใจกับพระพี่เลี้ยง โดยยกพระวินัยมาเป็นฐานอธิบายให้เข้าใจถึงความเหมาะสมและไม่เหมาะสมให้เข้าใจในการจับกลุ่มคุยในสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมกับพระนวกะ การจัดสายบิณฑบาตต้องใช้ เวลาในการจัดเนื่องจากมีปัญหาในเบื้องต้น ที่จัดพระไปไม่ลงตัว รวมทั้งพระที่ไม่รู้เส้นทางในสายที่ไป ครั้งแรก เจ้าอาวาสและพระภิกษุผู้แสดงปาฐกถาธรรมต้องอธิบายทำความเข้าใจในข้อจำกัดของที่จอดรถให้อุบาสก อุบาสิกาได้เข้าใจเพื่อทุกคนจะได้ช่วยกันลดปัญหาเรื่องที่จอดรถ เจ้าอาวาสต้องให้พระภิกษุที่อุปสมบทแล้วยังไม่ลาสิกขาได้พัฒนาตัวเองเพื่อช่วยกิจกรรมของวัด ต้องส่งไปศึกษาอบรมยังวัดที่มีการจัดการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาศักยภาพ ติดต่อขอพระภิกษุที่มีความรู้ ความสามารถจากวัดอื่น ให้มาช่วยงานหรืออยู่จำพรรษาอย่างจริงจัง

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสต้องทำการเก็บข้อมูลทั้งแบบสังเกต แบบสอบถามและใบแสดงความคิดเห็น เพื่อนำข้อมูลมาศึกษา นำไปพิจารณาปรับใช้กับการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไปอย่างเป็นระบบ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสและพระที่ร่วมในการจัดอุปสมบทควรนำข้อมูลปัญหาที่เคยประสบมาเตรียมการป้องกันและจัดเตรียมความพร้อมในการช่วยแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นก่อนการจัดอุปสมบทในครั้งต่อไป

การบรรพชา การวางแผน (Plan) ควรมีการประชุมล่วงหน้าอย่างน้อย 2 เดือน เพื่อเตรียมการในทุกด้าน เช่น จัดการฝึกอบรมพระพี่เลี้ยง พระวิทยากร ให้พร้อมในการดูแลอบรม สามเณรให้พร้อม เป็นต้น

การปฏิบัติงาน (Do) ฝ่ายวิชาการควรจัดเตรียมหลักสูตรการอบรมและเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับจัดบรรพชา ฝ่ายประชาสัมพันธ์จัดการประชุมสัมพันธ์ล่วงหน้า เป็นต้น เจ้าอาวาสต้องมีการเตรียมจัดการอบรมพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากร และต้องการประสานงานกับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี พระพี่เลี้ยงและพระวิทยากรต้องมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา ต้องเตรียมตัวผู้อำนวยความสะดวกที่มีความรู้ความสามารถประสานงานสั่งการได้ถูกต้องทันท่วงทีเมื่อเกิดปัญหา ต้องมีการประชุมกันบ่อยเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาในทุกด้านตามหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ ให้พระวิทยากรและพี่เลี้ยงอบรมตามหลักสูตรที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ต้องฝึกอบรมพระพี่เลี้ยงเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่

ตรวจสอบงาน (Check) การบรรพชาสามเณรมีความละเอียดอ่อนมากกว่าการจัดอุปสมบท จึงควรอธิบายทำความเข้าใจในการกรอกแบบสอบถามอย่างละเอียด

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสและผู้ที่เกี่ยวข้องควรเน้นการปฏิบัติธรรมเชิงประจักษ์มากกว่าวิชาการ เนื่องจากสามเณรยังอยู่ในวัยที่ไม่ชอบวิชาการมากนัก

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) ต้องทำการประชุมจัดทำตารางหัวข้อธรรมให้สอดคล้องกับผู้แสดงปาฐกถาธรรมในแต่ละวัน โอกาส และสถานการณ์

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาสและอุบาสก อุบาสิกาต้องให้โอกาสพระภิกษุยังไม่แก่แล้วกล้าในการแสดงปาฐกถาธรรมให้มากและทุกโอกาสเพื่อเป็นการฝึกและพัฒนา และจัดส่งองค์แสดงปาฐกถาธรรมไปอบรมการแสดงปาฐกถาธรรมในสำนักที่มีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ประสบการณ์

ตรวจสอบงาน (Check) ต้องใช้แบบผสมผสาน ทั้งการให้อุบาสก อุบาสิกาเขียนใบแสดงความคิดเห็น เจ้าอาวาสสังเกต และกล่าวสรรพหลังจากที่ผู้แสดงปาฐกถาธรรมเสร็จแล้ว

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสนำใบแสดงความคิดเห็นที่ได้จากอุบาสก อุบาสิกามาให้พระภิกษุที่แสดงปาฐกถาธรรมได้ศึกษาพัฒนาตนเองบ่อย ๆ และเจ้าอาวาสต้องให้ข้อชี้แนะตามหลักองค์แห่งพระธรรมกถึก 5 ประการ

การตัดขาดรสชาติ การวางแผน (Plan) ต้องทำความเข้าใจกับอุบาสก อุบาสิกาว่า การแยกถวายเป็นอาหารสดและอาหารแห้ง เพื่อไม่เป็นการทำให้ทานที่นำมาถวายตกหล่น และเมื่อพระภิกษุสามเณร ฉันทเสร็จแล้วอุบาสก อุบาสิกาจะได้ทานร่วมกัน เป็นการสร้างความรักสามัคคีให้เกิดแก่หมู่คณะ และของแห้งจะได้รับการจัดเก็บและนำไปใช้ได้สะดวกเป็นระบบมากขึ้น

การปฏิบัติงาน (Do) ต้องประชาสัมพันธ์อธิบายทำความเข้าใจแก่อุบาสก อุบาสิกาในการใช้เวลาทำกิจกรรมที่ชียดีเนื่องจากการเป็นบูรณาการกิจกรรมรวมกัน 3 กิจกรรมในเวลาเดียวกัน คือ

การแสดงปาฐกถาธรรมเป็นการสอนธรรมะผ่านสื่อทางสถานีวิทยุก่อน แล้วจึงตัดบทสารคดีในที่สุด จึงต้องใช้เวลามากเป็นธรรมดา

ตรวจสอบงาน (Check) ใช้การให้อุบาสก อุบาสิกาเขียนใบแสดงความคิดเห็น และการสังเกตของเจ้าอาวาส

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสเปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกามีส่วนร่วมในการช่วยดำเนินกิจกรรมให้มากขึ้นเป็นการชวนช่วยในบุญ

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) ต้องจัดให้มีการประชุมร่วมกันทั้งพระภิกษุและอุบาสิก อุบาสิกา เพื่อจะได้มีการทำงานร่วมกันทั้งสองฝ่าย แล้วแบ่งหน้าที่กันทำตามศักยภาพของแต่ละฝ่าย

การปฏิบัติงาน (Do) ร่วมกันจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคคลากรในการสอนธรรมะผ่านสื่อ และพระวิทยากรเพื่อเพิ่มความรู้ในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนธรรมะแบบบูรณาการใช้สื่ออย่างรอบด้าน

ตรวจสอบงาน (Check) ต้องออกแบบสอบถาม ใบแสดงความคิดเห็น สังเกต และ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่มีการใช้สื่อในการสอนธรรมะทั้งสื่อแบบเก่า และสื่อสมัยใหม่

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ดำรวจและนำข้อมูลรอบด้านมาใช้แล้วเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมบุญในการจัดสร้างสื่อและนำสื่อ ไปใช้สอนธรรมะโดยทั่วไป

สรุป การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างควรมีการบันทึกการประชุม และจัดเก็บข้อมูลเอาไว้อย่างเป็นระบบทั้งในสมุดบันทึกและทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสะดวกแก่การนำไปใช้ในการเตรียมการดำเนินกิจกรรม ป้องกันปัญหาที่เคยเจอมาแล้ว เป็นการดำเนินงานอย่างมีทิศทางที่ดี วัดใดที่เจ้าอาวาสยังไม่เป็นพระอุปัชฌาย์หรือยังไม่มีอุโบสถ ควรนิมนต์พระอุปัชฌาย์จากวัดอื่นหรือนำผู้เข้าอุปสมบทไปอุปสมบทยังวัดที่มีพระอุปัชฌาย์ ต้องจัดพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากรที่เคร่งครัดในพระธรรมวินัยจริง ๆ คุณแลและบรรยายอบรมพระภิกษุสามเณร โดยต้องมีการประเมินที่รอบด้าน หลากหลายวิธีและทุกฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมด้วยการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการรวบรวมทุกฝ่ายในการประชุมเพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน ตรวจสอบร่วมกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ด้วยการทำเอกสารประกอบการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนเพื่อง่ายต่อการนำมาตรวจสอบเปิดเผย เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน การดำเนินกิจกรรมการเผยแผ่ทุกอย่างจึงสำเร็จอย่างมีคุณภาพเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่าย

4.3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การจัดอุปสมบท การวางแผน (Plan) การจัดบันทึกการประชุมเฉพาะประเด็นที่สำคัญ และประชุมเฉพาะหัวหน้าฝ่ายงานเพื่อนำนโยบายการบริหารไปสู่การปฏิบัติโดยให้อำนาจแก่หัวหน้าฝ่ายงานนั้น ๆ ไปอย่างเต็มที่

การปฏิบัติงาน (Do) การให้อำนาจการตัดสินใจในการปฏิบัติงานแก่ฝ่ายต่าง ๆ ผู้ปฏิบัติงานต้องเข้มงวดในกฎระเบียบ ต้องไม่มีการหย่อนยานเด็ดขาด เพื่อป้องกันความผิดพลาดทุกประการ การบรรพชาอุปสมบทมีความต่างระหว่างพระภิกษุและสามเณรแต่สามารถศึกษาเล่นเรียนร่วมกันได้บางเรื่อง ส่วนการศึกษาเล่าเรียนในพระวินัยที่ต่างกัน ให้แยกกันไปตามความเหมาะสม เมื่อมีการบพร้องต้องให้ฝ่ายงานการอบรม จัดพระวิทยากรแทนให้ทันทั่วทั้งที่เสมอ

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสต้องมอบหมายหัวหน้าฝ่ายงานต่าง ๆ ทำหน้าที่แทนในสิ่งที่ตนเองไม่สะดวก

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องมอบหมายให้ผู้ที่มีความเด็ดขาดทำหน้าที่ในการรักษาระเบียบ การทำงานอย่างเข้มงวด

การบรรพชา การวางแผน (Plan) การจัดบรรพชาต้องมีการวางแผนเตรียมตัวให้พร้อมที่สุด เนื่องจากภาระงานที่ละเอียดมาก ต้องเตรียมบุคลากรให้พร้อมและสิ่งที่สำคัญ คือ หลักสูตรเป็นสิ่งที่จะบอกแก่ทุกคนว่า เมื่อบรรพชาสามเณรแล้วจะออกไปเป็นเยาวชนเช่นไร

การปฏิบัติงาน (Do) มีความจำเป็นต้องจัดบรรพชาพร้อมกับการอุปสมบท แม้ต้องจัดพระพี่เลี้ยงที่ต้องเวลาดูแลสามเณรมากกว่า มีปัญหาที่ละเอียดกว่า เจ้าอาวาสจำเป็นต้องมีพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากรที่มีศักยภาพสูงกว่าการสอนพระภิกษุ แต่การอบรมมีเนื้อหาที่ต่างกันเฉพาะพระวินัยเท่านั้น ส่วนพระธรรมนั้นใช้เนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน

ตรวจสอบงาน (Check) การอบรมสามเณรมีปัญหาและความละเอียดอ่อนมากกว่าการจัดอุปสมบทจึงควรอบรมอย่างเข้มข้นกว่า

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) การอบรมรวมทั้งพระภิกษุและสามเณรไม่ควรให้เกิดความแตกต่างมากนัก

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) ต้องทำการประชุมจัดทำตารางเพื่อจัดหัวข้อธรรมให้สอดคล้องกับผู้แสดงปาฐกถาธรรมในแต่ละวัน โอกาส และสถานการณ์ และใช้มาตรการต่าง ๆ

การปฏิบัติงาน (Do) ต้องใช้การนำที่มีอุดมการณ์เชิงรุกในการเผยแพร่ที่จัดกิจกรรมการแสดง ปาฐกถาธรรมทุกวันทุกโอกาสที่ทำได้ เช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ตรวจสอบงาน (Check) ต้องใช้แบบผสมผสาน ทั้งการให้อุบาสก อุบาสิกาเขียนใบแสดงความคิดเห็น เจ้าอาวาสสังเกต และกล่าวสรุปหลังจากที่ผู้แสดงปาฐกถาธรรมเสร็จแล้ว

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสนำใบแสดงความคิดเห็นที่ได้จากอุบาสก อุบาสิกามาให้พระภิกษุที่แสดงปาฐกถาธรรมมาศึกษาพัฒนาตนเองบ่อย ๆ และเจ้าอาวาสต้องให้ข้อชี้แนะตามหลักองค์แห่งพระธรรมกถึก 5 ประการ

การตักบาตรสาธิต การวางแผน (Plan) ต้องประชุมทำความเข้าใจกับพระภิกษุสามเณรและอุบาสก อุบาสิกา เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมใจกันจัดกิจกรรมการตักบาตรสาธิตทุกวันเช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์

การปฏิบัติงาน (Do) ทางวัดต้องอธิบายทำความเข้าใจและร่วมกับอุบาสก อุบาสิกาในการจัดกิจกรรมตักบาตรสาธิตในรูปแบบเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ตรวจสอบงาน (Check) ให้อุบาสก อุบาสิกาเขียนใบแสดงความคิดเห็น และการสังเกตของเจ้าอาวาส

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เปิดโอกาสให้พระภิกษุทุกรูปและอุบาสก อุบาสิกา หรือเปิดโอกาสให้ถาม-ตอบในสิ่งที่มีข้อสงสัยแล้วอธิบาย และมีส่วนร่วมในการช่วยดำเนินกิจกรรมให้มากขึ้น เป็นการชวนชวนในบุญทุกวัน

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) ต้องจัดให้มีการประชุมร่วมกันทั้งพระภิกษุสามเณร และอุบาสก อุบาสิกา เพื่อนำสื่อที่มีอยู่มากมาใช้ในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

การปฏิบัติงาน (Do) ร่วมกันจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคคลากรในการสอนธรรมะผ่านสื่อ และพระวิทยากรเพื่อเพิ่มความรู้ในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนธรรมะแบบบูรณาการใช้สื่ออย่างรอบด้าน ทั้งสื่อเก่าและใหม่

ตรวจสอบงาน (Check) ต้องออกแบบสอบถาม ใบแสดงความคิดเห็น สังเกต และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่มีการใช้สื่อในการสอนธรรมะ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) นำสื่อเก่าและใหม่มาใช้ในกิจกรรมการเผยแพร่ทุกรูปแบบรอบด้านมาใช้แล้วเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมบุญในการจัดสร้างสื่อและนำสื่อไปใช้สอนธรรมะโดยทั่วไป

สรุป การบันทึกย่อการประชุมเฉพาะประเด็นสำคัญเป็นการสะดวกและเข้าใจง่ายแก่การนำไปบริหารในแต่ละฝ่ายงานเป็นการให้อำนาจการบริหารอย่างเต็มที่แก่หัวหน้าฝ่ายงานแม้ต้องให้เข้มงวดในการบริหารงานไม่หย่อนยานในการปฏิบัติตามระเบียบที่วางเอาไว้ในทุกกิจกรรมต้องทำตามขั้นตอนอย่างเคร่งครัด ไม่ปล่อยให้อคติเข้าครอบงำในการทำหน้าที่ ทั้งต้องบริหารให้ผู้อื่นต้องปฏิบัติตามอย่างเข้มงวดเช่นกัน ต้องจัดกิจกรรมการเผยแพร่เพิ่มจำนวนครั้งให้มากขึ้น ให้เท่าจำนวนครั้งที่ทางวัดชลประทานรังสฤษฎ์จัด หรือ ให้มากกว่าเช่นที่วัดมงคลโกวิทารามจัด คือ มีการแสดงปาฐกถาธรรมหลังจากสวดมนต์ทำวัตรเย็นด้วย เป็นต้น และต้องบูรณาการสื่อทุกอย่างในทุกกิจกรรม

4.3.3 แนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาการเผยแพร่พระพุทธรูปของวัดมงคลโกวิทาราม ตำบลปทุม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

การจัดอุปสมบท การวางแผน (Plan) ให้มีการจดบันทึกการประชุมเพราะเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ในการทำงาน จึงควรทำการจดบันทึกการประชุมหรือมอบหมายให้พระภิกษุเลขาหรือฝ่ายวิชาการทำหน้าที่จดบันทึกการประชุมและจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญอย่างเป็นระบบทั้งรูปแบบการจดบันทึกลงสมุดและนำลงเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

การปฏิบัติงาน (Do) ให้ทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนเองด้วยความเข้มแข็ง ทำความเข้าใจกับอุบาสก อุบาสิกาให้เข้าใจในระบบการจัดกิจกรรมของวัดมากกว่าที่เป็นอยู่ ทำความเข้าใจกับพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากรผู้ทำหน้าที่อบรมพระภิกษุ novice ผู้เข้ามาอุปสมบทอย่างแท้จริง

ตรวจสอบงาน (Check) ให้ทุกฝ่ายช่วยกันทำการเก็บข้อมูลทั้งแบบสังเกต และแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาเพื่อนำไปพิจารณาปรับใช้กับการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไปอย่างเป็นระบบ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสและพระภิกษุที่ร่วมในการจัดอุปสมบทควรนำข้อมูลปัญหาที่เคยประสบมาเตรียมการป้องกันและจัดทำสิ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นก่อนการจัดอุปสมบทในครั้งต่อไป

การบรรพชา การวางแผน (Plan) ควรประชุมเตรียมการล่วงหน้าเพื่อจัดเตรียมทุกอย่าง และทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

การปฏิบัติงาน (Do) ทำการฝึกอบรมบุคลากรที่จำเป็นต้องให้ช่วยกิจกรรมในฝ่ายงานต่าง ๆ เอาไว้ เมื่อถึงเวลาทุกฝ่ายจะได้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตรวจสอบงาน (Check) การบรรพชาสามเณรมีความละเอียดอ่อนมากกว่าการจัดอุปสมบท จึงควรให้ทุกฝ่ายทำความเข้าใจในการกรอกแบบสอบถามอย่างละเอียด

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ควรจัดเก็บข้อมูลที่เคยปฏิบัติงานมาอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) จัดการประชุมทำตารางเพื่อจัดหัวข้อธรรม ให้สอดคล้องกับผู้แสดงปาฐกถาธรรมในแต่ละ โอกาส ตามพระธรรมวินัย และองค์แห่งพระธรรมกถึก

การปฏิบัติงาน (Do) ให้โอกาสพระภิกษุที่ยังไม่เคยกล่าวคำในการแสดงปาฐกถาธรรมให้มาก และทุกโอกาสเพื่อเป็นการฝึกและพัฒนา

ตรวจสอบงาน (Check) ใช้แบบผสมผสาน ทั้งการให้อุบาสก อุบาสิกาเขียนใบแสดงความคิดเห็น เจ้าอาวาสสังเกต และกล่าวสรุปหลังจากที่ผู้แสดงปาฐกถาธรรมเสร็จแล้ว

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ทุกฝ่ายต้องให้กำลังใจในการพัฒนาตัวแก่กันและกัน ช่วยกันรวบรวมใบแสดงความคิดเห็นที่ได้จากอุบาสก อุบาสิกามาให้พระภิกษุที่แสดงปาฐกถาธรรมมา ศึกษาพัฒนาตนเองบ่อย ๆ และเจ้าอาวาสต้องให้ข้อชี้แนะตามหลักพระธรรมวินัย

การตักบาตรสาธิต การวางแผน (Plan) ต้องจัดให้มีการตักบาตรสาธิตทุกตอนเช้า และทุกตอนเพล โดยต้องทำความเข้าใจกับอุบาสก อุบาสิกาว่าการแยกระหว่างอาหารสดและอาหารแห้ง เพื่อไม่เป็นการทำให้ทานที่นำมาถวายตกหล่น และเมื่อพระภิกษุสามเณรฉันเสร็จแล้วอุบาสก อุบาสิกาจะได้ทานร่วมกัน เป็นการสร้างความรักสามัคคีให้เกิดแก่หมู่คณะ และของแห้งจะได้รับการจัดเก็บ และนำไปใช้ได้อย่าง สะดวกเป็นระบบมากขึ้น

การปฏิบัติงาน (Do) ต้องปลูกต้นไม้เป็นระเบียบเพื่อร่มเงาของสถานที่ตักบาตรสาธิต อธิบายทำความเข้าใจแก่อุบาสก อุบาสิกาในการใช้เวลาทำกิจกรรมที่ยืดเยื้อเนื่องจากการบูรณาการ กิจกรรมรวมกัน 3 กิจกรรมในเวลาเดียวกัน คือ การแสดงปาฐกถาธรรมเป็นการสอนธรรมะผ่านสื่อทาง สถานีวิทยุก่อน แล้วจึงตักบาตรสาธิตในที่สุดจึงต้องใช้เวลามากเป็นธรรมดา

ตรวจสอบงาน (Check) ใช้การให้อุบาสก อุบาสิกาพูดคุยหรือเขียนใบแสดงความคิดเห็น และการสังเกตของเจ้าอาวาส

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสเปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกามีส่วนร่วม ในการช่วยดำเนินกิจกรรมให้มากขึ้นเป็นการชวนชวนในบุญ

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) จัดให้มีการประชุมร่วมกันทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกา เพื่อจะได้มีการทำงานร่วมกันทั้งสองฝ่าย แล้วแบ่งหน้าที่กันทำตามศักยภาพของแต่ละฝ่าย

การปฏิบัติงาน (Do) ร่วมกันจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคคลากรในการสอนธรรมะผ่านสื่อ และ พระวิทยากรเพื่อเพิ่มความรู้ในเรื่องการใช้อุปกรณ์การสอนธรรมะแบบบูรณาการใช้สื่ออย่างรอบด้าน

ตรวจสอบงาน (Check) ใช้แบบสอบถาม ไขแสดงความคิดเห็น สังเกต และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่มีการใช้สื่อการสอนธรรมะ

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้สามารถจัดกิจกรรมทุกอย่างได้ทุกสถานการณ์ สํารวจและนำข้อมูลรอบด้านมาใช้แล้วเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมบุญในการจัดสร้างสื่อและนำไปใช้สอนธรรมะโดยทั่วไป

สรุป การบันทึกย่อการประชุมทำให้นักกลางฝึกการจดบันทึกความรู้ที่สำคัญนำความรู้ไปสู่การดำเนินงานทุกกิจกรรมการเผยแผ่ของวัดให้ได้ประสิทธิภาพ และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขในทางที่ดีกว่า โดยเฉพาะกิจกรรมที่ต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าเวลานาน เช่น การจัดบรรพชาสามเณร เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมบุคลากร เตรียมเอกสาร สถานที่ ล้วนเป็นการเตรียมการที่สำคัญทั้งสิ้น เพื่อเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพ วิชาการที่เป็นเลิศ เป็นสิ่งที่ต้องจัดเตรียมให้พร้อมทุกอย่าง ให้ตรงกับความต้องการแก่กิจกรรมในทุกวัน

4.3.4 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดลานชะ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

การอุปสมบท การวางแผน (Plan) จดบันทึกการประชุมด้วยตัวเองแบบย่อ ๆ เป็นหลักในการบริหารงานที่ดี และป้องกันการลืมในสิ่งที่ต้องทำ

การปฏิบัติงาน (Do) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ อุดมการณ์ความตั้งใจในตัวเอง ทั้งยังต้องมีเตรียมบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอด้วย คือ ต้องมีความพร้อมในทุกด้านมอบหมายงานที่เหมาะสมจึงจะจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จไปได้ด้วยดี

ตรวจสอบงาน (Check) เปิดโอกาสให้ผู้อื่นพูดคุยประเมินด้วย เพราะอาจได้มุมมองที่แตกต่าง

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) จัด โครงการอบรมพระวิทยากรที่ตั้งใจเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความรู้เพื่อเข้ามาช่วยงาน

การบรรพชาสามเณร การวางแผน (Plan) ติดต่อสื่อสารกับทีมพระวิทยากรล่วงหน้า ก่อนที่จะมีการประชุมจัดกิจกรรมการบรรพชาที่วัด

การปฏิบัติงาน (Do) ให้พระภิกษุที่วัดไปพร้อมกับทีมวิทยากรในการจัดกิจกรรมเผยแผ่เพื่อฝึกฝนในการจัดบรรพชาสามเณร และจะได้เข้าใจในบทบาทของตนเอง อบรมสามเณรเหมาะสมแก่วัย

ตรวจสอบงาน (Check) การตรวจสอบต้องให้ครบสามด้าน คือ สังเกต แบบสอบถาม และการแสดงความคิดเห็น โดยตรง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางต่อไป

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) สร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนให้เข้าใจ
หลักการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าแก่ชาวพุทธให้กว้างขวาง

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) มีการประชุมพูดคุยทุกวันเช่นหลังจากสวดมนต์
ทำวัตรเช้า หรือเย็นเพื่อทำความเข้าใจในการแสดงปาฐกถาธรรม

การปฏิบัติงาน (Do) หลังจากทำวัตรสวดมนต์เช้า หรือเย็นเสร็จแล้วให้พระภิกษุ
ฝึกการแสดงปาฐกถาธรรมในเวลาที่เหมาะสม

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสร่วมกิจกรรมการแสดงปาฐกถาธรรมในวัดทุกครั้งจึงควร
สรุปหลักธรรมให้พระผู้แสดงปาฐกถาธรรมและอุบาสก อุบาสิกาฟังทุกครั้ง เป็นการตรวจสอบ
โดยอัตโนมัติ ส่วนนอกวัดใช้การสอบถามภายหลังเมื่ออุบาสก อุบาสิกาทำร่วมกิจกรรมที่วัด

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสร่วมกับทุกฝ่ายใช้การจัดกิจกรรมบ่อย ๆ
โดยเฉพาะให้พระภิกษุร่วมกันจัดรายการวิทยุชุมชนของวัด ด้วยการจัดตารางเวลาให้ช่วยกันจัดรายการ
แสดงปาฐกถาธรรม จัดพระภิกษุไปสอนในโรงเรียน ดังที่กระทำอยู่แล้วให้มากยิ่งขึ้น

การตักบาตรสาธิต การวางแผน (Plan) ทางวัดควรจัดให้มีการประชุมทุกฝ่ายทั้งพระภิกษุ
สามเณรและอุบาสก อุบาสิกาเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการตักบาตรสาธิตให้มีขึ้น
ทุกตอนเช้า ตอนเพล และในการจัดกิจกรรมทุกวันจัดให้มีการแสดงปาฐกถาธรรม เป็นการสอนธรรมะ
ผ่านสื่อในทุกวันแม้มีคนร่วมกิจกรรมจำนวนน้อยก็ตาม

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาส พระภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกา ต้องร่วมกันจัดสถานที่
ให้เป็นสถานที่ตักบาตรสาธิตประจำทุกวัน และทางวัดต้องจัดให้มีการตักบาตรสาธิตเป็นประจำทุกวัน
เช่นเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ตรวจสอบงาน (Check) เมื่อการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นลงแล้วควรจัดการประชุมเพื่อร่วมกัน
แสดงความคิดเห็นและสรุปผลการดำเนินงานอย่างรวบรัดเพื่อร่วมกันทำให้เป็นเอกลักษณ์ประจำวัด

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกับ
อุบาสก อุบาสิกา ด้วยการนำเสนอรูปแบบการตักบาตรสาธิตจากวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ให้อุบาสก
อุบาสิกาได้เข้าใจ ส่วนสิ่งใดที่ผสมผสานกับท้องถิ่นได้ให้บูรณาการให้กลมกลืนกัน

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) จัดประชุมทำความเข้าใจให้ทั้งพระภิกษุและ
อุบาสก อุบาสิกาโดยเฉพาะเยาวชนที่เรียน โรงเรียนวัดให้มีความรู้ ในการใช้สื่อเพื่อนำไปอธิบายธรรมะ
แก่ผู้อื่นและยังสามารถนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง

การปฏิบัติงาน (Do) ให้พระภิกษุและผู้ที่มีความรู้ที่ช่วยงานการสอนธรรมะด้วยการใช้สื่อ การเตรียมการสอนด้วยการใช้สื่อ ที่ส่วนมากสะดวกใช้สื่อพื้นฐานเป็นส่วนใหญ่ โดยมีการใช้วิทยุชุมชนของวัดกระจายเสียงการทำกิจกรรมให้อุบาสก อุบาสิกาได้รับฟังได้อย่างทั่วถึง

ตรวจสอบงาน (Check) ในการใช้สื่อเพื่อสอนธรรมะนั้นเจ้าอาวาสควรเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นทางวิทยุเพื่อประเมินการจัดรายการสอนธรรมะผ่านสถานีวิทยุและทางเว็บไซต์ของวัด

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เป็น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว เพื่อบุคลากรนำสื่อไปใช้สอนได้สะดวกมากขึ้น

สรุป การจัดประชุมพูดคุยแบ่งหน้าที่ให้พระภิกษุและการจดบันทึกการประชุมเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงาน เพื่อจัดให้เป็นระบบมากขึ้น โดยเจ้าอาวาสต้องรับภาระหนัก บริหารกิจกรรมให้เป็นกระบวนการทำงานที่เข้มแข็ง ตั้งแต่ผู้รับผิดชอบการพิจารณารับสมัครบรรพชา อุปสมบท การอบรม สั่งสอนพระภิกษุสามเณร ไปจนลาสิกขา เจ้าอาวาสต้องพร้อมรับและแก้ปัญหาได้ ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมกันประเมินและปรับปรุงกิจกรรมไปด้วยกัน ต้องพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง คือ ฝึกฝนการแสดงปาฐกถาธรรม เป็นต้น ผู้แสดงปาฐกถาธรรมต้องให้ศึกษาและแสดงไปตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ด้วยวิธีการให้พระภิกษุมิโอกาสจัดรายการแสดงปาฐกถาธรรมทางวิทยุของวัด และแสดงปาฐกถาธรรมในวันพระแล้วสรุปความธรรมะให้ฟัง การตัดขาดรสาธิตจัดแบบเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ต้องทำความเข้าใจกับอุบาสก อุบาสิกา ด้วยการนำสื่อธรรมะมาอธิบายเป็นเครื่องมือในการช่วยสอนธรรมะหลักคำสอนเป็นหลัก

4.3.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดปัญญานันทาราม ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

การอุปสมบท การวางแผน (Plan) การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เริ่มจากการประชุมอย่างเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เป็นรากฐานที่ดีของการจัดกิจกรรมการเผยแผ่เป็นการเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานที่สร้างการทำงานเป็นทีมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เข้มแข็ง เข้มงวด เสียสละ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

การปฏิบัติงาน (Do) เจ้าอาวาสควรมอบอำนาจการปฏิบัติหน้าที่อย่างเด็ดขาดให้พระภิกษุผู้รับผิดชอบการอุปสมบทเพื่อให้การปฏิบัติงานโดยภาพรวมเกิดความเป็นเอกภาพแก่ผู้ปฏิบัติงาน

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสควรใช้แบบสังเกต ใช้แบบสอบถาม และการแสดงความคิดเห็นในการอบรมอย่างจริงจังเพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาใช้ในครั้งต่อไป

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสควรมีการประเมินการปฏิบัติหน้าที่ มีขั้นตอนการใช้งบประมาณที่ชัดเจน สะดวก รวดเร็ว และไว้ใจการปฏิบัติหน้าที่ของทุกฝ่ายเพื่อความสบายใจในการทำงาน

การบรรพชาสามเณร การวางแผน (Plan) เจ้าอาวาสควรจัดการประชุมที่ให้พระภิกษุสามเณร พี่เลี้ยงและพระวิทยากรเข้าร่วมประชุมด้วย เพื่อทุกรูปที่มีส่วนในการดำเนินงานจะได้รับรู้และเข้าใจการดำเนินกิจกรรมในตนเองเดียวกันทั้งหมด โดยต้องใช้เวลาในการเตรียมการหลายอย่างล่วงหน้า ต้องมีความพร้อมจึงจะได้คุณภาพ

การปฏิบัติงาน (Do) ผู้บริหารและการนำต้องเข้าใจบทบาทของตนเอง ควรศึกษาหาความรู้ และประสบการณ์ให้มาก เพื่อประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนและดูแลสามเณรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสต้องให้พระภิกษุสามเณร ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถาม และการแสดงความคิดเห็นด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ต้องปรับปรุงหลักสูตรการอบรมสามเณร และต้องทำคู่มือสำหรับสามเณร เพื่อจะได้มีคู่มือสามเณรที่เป็นรูปธรรม ต้องจัดอบรมพระพี่เลี้ยง และพระวิทยากรให้มีความพร้อมตลอดเวลา

การแสดงปาฐกถาธรรม การวางแผน (Plan) จัดประชุมอธิบายแก่พระภิกษุองค์แสดงปาฐกถาธรรมให้ยึดการแสดงปาฐกถาธรรมตามองค์แห่งพระธรรมกถึกและพระธรรมวินัยทั้งยังให้หาความรู้เพิ่มเติมและเตรียมตัวก่อนการแสดงปาฐกถาธรรม ทั้งการแสดงปาฐกถาธรรมภายในวัดและนอกวัด

การปฏิบัติงาน (Do) ให้ฝ่ายวิชาการเตือนแก่ผู้แสดงปาฐกถาธรรมล่วงหน้าเพื่อเตรียมตัวในการแสดงปาฐกถาธรรมภายในวัด ส่วนภายนอกวัดนั้นขึ้นกับพระภิกษุรูปใดได้รับนิมนต์หรือเป็นผู้นำคณะไปสวดมนต์ เตือนให้มีการแสดงปาฐกถาธรรมทุกครั้ง เพื่อให้อุบาสก อุบาสิกาได้ฟังธรรมะ

ตรวจสอบงาน (Check) เจ้าอาวาสสังเกต การแสดงปาฐกถาธรรมด้วยตนเองด้วย หรือให้พระภิกษุรูปอื่นแสดงความคิดเห็นด้วย ส่วนการแสดงปาฐกถาธรรมนอกวัดใช้วิธีการสอบถามจากพระที่ติดตามไปสวดมนต์ หรือโทรไปสอบถามอุบาสก อุบาสิกาด้วย

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เจ้าอาวาสทำความเข้าใจเป็นการส่วนตัวกับองค์แสดงปาฐกถาธรรมถึงเจตนารมการเผยแพร่ศาสนาของพระพุทธเจ้าที่ถูกต้อง

การตัดบาตรสาธิต การวางแผน (Plan) จัดประชุมทำความเข้าใจและแบ่งหน้าที่ให้พระภิกษุสามเณรทำหน้าที่รับการถวายภัตตาหารที่ต้องใช้บุคลากรเพิ่มเติมจากหน้าที่ ๆ มีอยู่แล้วเพื่อเป็นการอนุเคราะห์แก่ผู้ที่นำภัตตาหารมาถวาย

การปฏิบัติงาน (Do) จัดตารางพระภิกษุสามเณรให้รองรับการถวายภัตตาหารจากอุบาสก อุบาสิกาทุกวัน เมื่ออุบาสก อุบาสิกานำภัตตาหารมาถวายจะได้รับการถวายภัตตาหารและให้พร เพื่อให้ อุบาสก อุบาสิกาสบายใจ และให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธามากขึ้น

ตรวจสอบงาน (Check) ใช้วิธีการสังเกต และให้แม่ครัวโทรตามให้ไปรับการถวาย ภัตตาหาร และต้องอธิบายแก่อุบาสก อุบาสิกาว่าเพราะเหตุอะไรจึงต้องจัดการภัตตาหารแบบนี้

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) เมื่อภัตตาหารที่อุบาสก อุบาสิกานำมาถวายมากเกินไป ให้แม่ครัวแชร์เย็นเก็บไว้ในวันต่อไป ให้เพิ่มพระภิกษุสามเณรทำหน้าที่รองรับการถวายภัตตาหาร

การสอนธรรมะผ่านสื่อ การวางแผน (Plan) จัดประชุมเกี่ยวกับการสร้างและการนำไปใช้ โดยที่จัดพระวิทยากรที่มีความสามารถ แต่ต้องทำงานเป็นทีมการใช้สื่อจึงจัดทีมที่หลากหลาย

การปฏิบัติงาน (Do) ทีมพระวิทยากรเมื่อนำสื่อหรืออุปกรณ์การสอนไปใช้แล้วต้องจัดเก็บ รักษาอย่างมีระเบียบ หรือเก็บเข้าที่เป็นหมวดหมู่ การใช้สื่อสอนธรรมพระวิทยากรควรใช้สื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อกระดาษ ป้ายสุภายิต ตุ๊กตาดินเผา อินเทอร์เน็ต วิทยุ สติกเกอร์ธรรมะ เลือกระยะ

ตรวจสอบงาน (Check) ควรจัดให้มีผู้ดูแลโดยตรง จัดทำทะเบียนสื่อเพื่อความเป็นระเบียบ และการใช้งานที่คุ้มค่า

การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act) ควรจัดตั้งทีมงานเพื่อจัดทำสื่อใหม่ ๆ ออกมาเรื่อย ๆ จะได้มีสื่อการสอนธรรมะที่หลากหลาย

สรุป การใช้เวลาในการประชุมที่ยืดเยื้อทำให้พระภิกษุที่เกี่ยวข้องเกิดความเบื่อหน่ายในการ เข้าประชุม จึงควรใช้เวลาในการรายงานผลการปฏิบัติงานด้วยเนื้อหาย่อเข้าใจง่าย มีการวิจารณ์ การทำงานพอประมาณ ให้จบประมาณที่พอเพียงอย่างมีระเบียบและง่ายต่อการเบิกจ่าย เพื่อจัดการ พัฒนาบุคลากร และการจัดทำคู่มือของพระนวกะและสามเณร จัดบรรพชาสามเณรโดยใช้บุคลากร จำนวนน้อยแต่ได้คุณภาพ การประชุมแบ่งงานที่พระภิกษุสามเณรเข้าประชุมครบตามจำนวนจริง นำไปสู่การดำเนินงานที่มีศักยภาพสูง เนื่องจากพระที่เลี้ยงเข้าใจบทบาทของตนเอง ทำให้การดูแล สามเณรที่ดี เจ้าอาวาสต้องจัดเก็บข้อมูลทีรอบด้านอย่างเป็นระบบ ให้ผู้อื่นช่วยแสดงความคิดเห็นเพื่อนำ ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง เช่น การต้องพัฒนาบุคลากรเพิ่มเติม การแสดงปาฐกถาธรรม ในห้องค์แสดง ปาฐกถาธรรมลตทวิฐุฆิฆานะในตนเอง ทำให้มีการพัฒนาตัวเอง มีการเตรียมตัว ก่อนการแสดงปาฐกถา ธรรม ใช้เวลาในการแสดงปาฐกถาธรรมที่เหมาะสมมากขึ้น หรือเมื่อไปนอกวัดแล้วมีการแสดงปาฐกถา ธรรมทุกครั้ง จัดให้พระภิกษุสามเณรทำหน้าที่รับการถวายภัตตาหารสวดที่อุบาสก อุบาสิกานำมาถวาย

อย่างพร้อมเพียง การใช้สื่อสอนธรรมะที่มีการบูรณาการสื่อที่หลากหลาย เมื่อใช้สื่อเสร็จแล้วมีจัดเก็บเข้าที่อย่างเป็นระบบง่ายต่อการนำมาใช้ในครั้งต่อไป

สรุป แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ของทั้ง 5 วัดพบว่า การประชุมวางแผนงานเจ้าอาวาสควรจัดประชุมล่วงหน้าให้พระภิกษุสามเณรทุกรูปเข้าประชุม ให้จัดบันทึกการประชุม และจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจกรรม ในการประชุมให้นำเสนอแต่เนื้อหาสาระที่สำคัญของกิจกรรมไม่ยืดเยื้อ โดยให้ฝ่ายวิชาการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทุกอย่าง มอบอำนาจ และงบประมาณการจัดกิจกรรมแก่หัวหน้าฝ่ายงานอย่างเต็มที่ แต่มีการตรวจสอบความโปร่งใส เตรียมการทั้งบุคลากรและองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ หัวหน้าฝ่ายงานต่าง ๆ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ให้บูรณาการหลายกิจกรรมไปพร้อม ๆ กันด้วยการถ่ายทอดสดออนไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้ที่มาศึกษาสามารถร่วมกิจกรรมด้วยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกวัน พัฒนาทั้งบุคลากร สถานที่ และอุปกรณ์ให้สัปปายะต่อการจัดกิจกรรม ทุกวัดเห็นว่าควรออกแบบสอบถามใบแสดงความคิดเห็น แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลสรุป ควรจัดทำเอกสารลงเว็บไซต์ของวัด ให้พระภิกษุพุทธธรรมะลงอินเทอร์เน็ต โดยผ่านการควบคุมเป็นการเผยแผ่ในเชิงรุก

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ 2) เพื่อศึกษาปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ข้อเสนอสรุปผลการศึกษา มีอภิปราย และข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ผู้ศึกษาวิจัย ได้ทำการศึกษาวิจัย 5 วัด คือ (1) วัดเทวนวันดีเจริญสุข กรุงเทพมหานคร (2) วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) เชียงใหม่ (3) วัดโมกคลโกวิทาราม อุบลราชธานี (4) วัดลานชะเอม พัทลุง (5) วัดปัญญาบันฑิตาราม ปทุมธานี เกี่ยวกับสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทางวัดชลประทานรังสฤษฎ์ 5 ด้าน คือ (1) การอุปสมบท (2) การจัดบรรพชาสามเณร (3) การแสดงปาฐกถาธรรม (4) การตัดกบตรสาธิต (5) การสอนธรรมะผ่านสื่อ วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ทั้ง 5 วัด มีกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้แนวทางวงจรคุณภาพของด็อกเตอร์ เอ็ดเวิร์ดส์ เดมมิ่ง (W. Edwards Deming, 1986) คือ (1) การวางแผน (Plan) (2) การปฏิบัติงาน (Do) (3) การตรวจสอบงาน (Check) (4) การปรับปรุง แก้ไขงานให้ดีขึ้น (Act) เป็นแนวทางการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1.1 สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

5.1.1.1 การจัดอุปสมบท พบว่า ทั้ง 5 วัด จัดการอุปสมบทเป็นไปตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และระเบียบมหาเถรสมาคม อุปสมบทอย่างน้อย 15 วันขึ้นไปเพื่อจัดการอบรมให้การศึกษาตามหลักสูตรที่จัดเอาไว้โดยมีการประชุมวางแผน

กิจกรรมเพื่อมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบอย่างชัดเจน พระพี่เลี้ยง และพระวิทยากรยังไม่เพียงพอ บางส่วน หรือพอแต่ยังต้องพัฒนาศักยภาพ จึงรับผู้เข้าอุปสมบทได้จำกัด โดยมีการตรวจสอบทั้งตัวบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอย่างละเอียด การอบรมด้วยหลักสูตรที่ได้ต้นแบบมาจาก วัดชลประทานรังสฤษฎ์ การติดตามประเมินด้วยแบบสอบถาม สังเกต ใบแสดงความคิดเห็นและปรับปรุงโครงการและพัฒนาด้วยข้อมูลที่ผ่านมา

5.1.1.2 การจัดบรรพชา พบว่า มีจัดบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน โดยจัดการประชุมเตรียมการล่วงหน้าก่อนการบรรพชา เพื่อแบ่งหน้าที่รับผิดชอบทุกฝ่าย เตรียมความพร้อมแก่พระพี่เลี้ยง และพระวิทยากรทำหน้าที่ตรวจสอบอย่างเข้มงวด จัดอบรมตามหลักสูตรด้วยการติดตามประเมินผลเป็นแบบสอบถาม สังเกต และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบรรพชาต่อไป

5.1.1.3 การจัดแสดงปาฐกถาธรรม พบว่า เป็นไปตามพระธรรมวินัยเพื่อการทำความพ้นทุกข์ แก่อุบาสก อุบาสิกา ทั้งในวัด นอกวัด โดยจัดแสดงปาฐกถาธรรมในวันอาทิตย์ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา หลังจากสวดมนต์ทำวัตรเย็น โดยทั้ง 5 วัดมีการประชุมล่วงหน้าจัดทำตารางการนิมนต์ ติดตามผลด้วยการร่วมกิจกรรมเพื่อนำอุปสัคไปสู่การปรับปรุงให้ดีขึ้น

5.1.1.4 การจัดการตักบาตรสาธิต พบว่า มีการจัดการตักบาตรสาธิตโดยแยกของสดให้ไปจัดเป็นบุฟเฟต์ แล้วให้พระภิกษุสามเณรเดินแถวไปตักภัตตาหารใส่บาตรจากนั้นไปนั่งที่ลานหินโค้งเพื่อรับบาตรอาหารแห้งจากอุบาสก อุบาสิกา และที่ไม่แยกของสดยังจัดแบบเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีการประชุมแบ่งหน้าที่ พระภิกษุทุกรูปร่วมจัดกิจกรรม การติดตาม โดยการสังเกต และปรับปรุงไปตามสถานการณ์

5.1.1.5 สอนธรรมะผ่านสื่อ พบว่า ไม่แตกต่างกันมาก คือ โดยหลักเจ้าอาวาส จัดให้มีการประชุมการสอนธรรมะผ่านสื่อที่หลากหลายด้วยการบูรณาการให้เข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ ให้พระภิกษุทุกรูปมีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้ามาศึกษา ให้กรอกแบบสอบถามและสังเกต เพื่อนำมาใช้ปรับปรุง สร้าง และพัฒนาสื่อการสอนต่อไป

5.1.1.6 จุดเด่นของทั้ง 5 วัด พบว่า มีจุดเด่น ดังนี้

- (1) เจ้าอาวาสทุกวัดมีความรู้และมีอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- (2) มีผู้สนใจเข้ามาบรรพชาอุปสมบท เพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนพอสมควร
- (3) มีการเผยแผ่ทางสถานีวิทยุ อินเทอร์เน็ต และสื่อพื้นฐานที่หลากหลาย
- (4) มีการจัดกิจกรรมการตักบาตรสาธิตด้วยการบูรณาการกับกิจกรรมอื่น ๆ
- (5) มีหน่วยงานราชการเลื่อมใสศรัทธา มีโบราณวัตถุ มีธรรมชาติที่ร่มรื่น

5.1.1.7 ข้อจำกัด ของทั้ง 5 วัด พบว่ามีข้อจำกัด ดังนี้

- (1) บางวัดมีพื้นที่จัดกิจกรรมน้อย กำลังสร้างอุโบสถ และบางวัดเจ้าอาวาส ยังไม่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ ส่งผลให้การจัดกิจกรรมไม่สะดวกในเรื่องที่จอดรถ และไม่สะดวกในเรื่องของการจัดบรรพชาอุปสมบทที่ต้องนิมนต์พระอุปัชฌาย์จากวัดอื่น หรือต้องไปอุปสมบทที่วัดอื่น
- (2) มีบุคลากรในการเผยแผ่จำนวนน้อย หรือมีพอแต่ยังต้องพัฒนาศักยภาพ ส่งผลให้ต้องเสียเวลาในการพัฒนาบุคลากร และนิมนต์พระวิทยากรจากวัดอื่นทำให้เกิดผลกระทบอื่นตามมาด้วย
- (3) หน่วยงานรัฐและเอกชนให้ความสนใจน้อย เนื่องจากไม่มีความพร้อมในเรื่องพื้นที่และบุคลากรให้แก่หน่วยงานเหล่านั้น
- (4) ผู้เข้ามาขออุปสมบทยังไม่เข้าใจการอุปสมบทที่ถูกต้อง ส่งผลให้ ต้องมีการบรรพชาอุปสมบทเป็นแบบขอผ่านไปที่ตามพระเพณีในท้องถิ่น ไม่ได้ประโยชน์ในการเผยแผ่และสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

5.1.2 ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

5.1.2.1 การจัดอุปสมบท พบว่า บางวัดยังไม่มีอุโบสถ และเจ้าอาวาสยังไม่เป็นพระอุปัชฌาย์ ทำให้ต้องนำผู้เข้าอุปสมบทไปทำการอุปสมบทที่วัดอื่นทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่ม มีบุคลากรน้อย และยังต้องพัฒนาทำให้ต้องใช้เวลาและงบประมาณเป็นจำนวนมาก เข้าประชุมไม่ครบและเห็นสิ่งอื่นสำคัญกว่าการอบรมพระภิกษุสามเณรและห่อนยานต่อพระธรรมวินัยเป็นเหตุให้ศรัทธาเสื่อมลง มีความรับผิดชอบน้อย ไม่มีการตรวจสอบตนเอง และพัฒนาตามนโยบายของเจ้าอาวาสไม่ทัน วัดขาดแคลนอุปกรณ์สื่อการสอน ต้องพัฒนาองค์ความรู้แก่พระภิกษุเพิ่มเติม ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่มีประสิทธิภาพ

5.1.2.2 การบรรพชาสามเณร พบว่า มีการประชุมล่วงหน้ามากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ เพราะเตรียมการหลายด้าน แบ่งหน้าที่ทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกา ต้องพัฒนาพระพี่เลี้ยง และพระวิทยากรให้สามารถอบรมสามเณรอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ต้องจัดอบรมหรือส่งไปอบรมยังวัดที่มีการจัดอบรมพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากร การประเมินอย่างยังไม่รอบด้านมีแค่การสังเกต หรือแบบสอบถามอย่างเดียว ทำให้ข้อมูลการวิเคราะห์เพื่อนำมาปรับปรุงการบรรพชาครั้งต่อไปจึงยังมีน้อย

5.1.2.3 การแสดงปาฐกถาธรรม พบว่า การจัดประชุมมีการจัดตารางผู้แสดงปาฐกถาธรรม และหัวข้อธรรมแบบหลวม ๆ ไม่ลงรายละเอียดมากทำให้ขาดความชัดเจนทั้งบุคคลและหัวข้อธรรม จัดตารางแบ่งตามปฏิทินวันอาทิตย์และวันสำคัญด้วยการนิมนต์จากภายในวัดและนอกวัดทำให้อุบาสก

อุบาสิกาได้รับฟังการแสดงปาฐกถาธรรมที่หลากหลายจากพระภิกษุผู้ทรงภูมิธรรม นิมนต์จากวัดต่างจังหวัดต้องมีการถวายเป็นค่าเดินทาง ทำให้ทางวัดต้องรับภาระด้านงบประมาณเพิ่มเป็นจำนวนมาก

5.1.2.4 การตัดขาดสาริต พบว่า มีการตัดขาดสาริตเฉพาะวันอาทิตย์และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การประชุมใช้เวลาสั้นๆ มีการบันทึกข้อมูลน้อย ทำให้เกิดการเข้าใจคลาดเคลื่อนไม่พร้อมเพรียงในการร่วมกิจกรรมของพระภิกษุสามเณร การนิมนต์พระภิกษุสามเณรทุกรูปร่วมกิจกรรมที่ลานหินโค้งใช้การสังเกตความเรียบร้อยเป็นการประเมินอย่างเดียว เมื่อนำเข้าที่ประชุมทำให้ได้รับข้อมูลที่ในรอบด้านเป็นเหตุให้การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง ให้พระภิกษุสามเณรร่วมกันปรับปรุงตนเองให้มีระเบียบวินัย

5.1.2.5 การสอนธรรมผ่านสื่อ พบว่า การประชุมเพื่อชี้แนะและมอบหมายให้ทุกรูป/คนช่วยกันนำสื่อที่มีอยู่และที่จะสร้างใหม่นำมาบูรณาการในการนำไปสอนแก่ผู้ที่เข้ามาศึกษา แต่มีบางรูปที่ไม่ศึกษาและพัฒนาตนเองและไม่ร่วมในการใช้สื่อสอนธรรมะทำให้การเผยแผ่ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นและผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ประโยชน์น้อยไปด้วย หรือนำสื่อไปใช้แล้วไม่ดูแลรักษา จึงเสียหายติดตามไม่ได้ทำให้ต้องเสียเวลาและงบประมาณไปกับการจัดทำสื่อใหม่เข้ามาทดแทนตลอดเวลา ไม่ประเมินผู้ฟังและไม่มีการพัฒนาตนเอง และไม่คิดสร้างสื่อใหม่ ๆ ด้วย ทำให้พระวิทยากรขาดแคลนสื่อการสอนธรรมะและผู้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ขาดสื่อการเรียนรู้ที่รอบด้านไปด้วย

5.1.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

5.1.3.1 การจัดอุปสมบท ทุกวัดควรให้มีการจดบันทึกการประชุมอย่างเป็นทางการ แล้วแจกจ่ายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกรูป/คน เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินกิจกรรมการอุปสมบทให้สำเร็จไปได้ด้วยดี ให้เคร่งครัดในการตรวจสอบทั้งบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของผู้เข้ามาอุปสมบทให้รอบคอบในหน้าที่ ให้อบรมพระนวกะด้วยความเมตตา ให้ใช้แบบสอบถาม ใบแสดงความคิดเห็น และการสังเกต ทั้งพระนวกะ พระวิทยากร และผู้ปกครอง แล้วนำข้อมูลที่ได้อย่างเป็นระบบเพื่อนำมาปรับปรุงการอุปสมบทในครั้งต่อไป

5.1.3.2 การบรรพชา ควรมีการประชุมวางแผนล่วงหน้าอย่างน้อย 2 เดือน เพื่อเตรียมความพร้อมทุกด้าน ทุกฝ่ายร่วมกันทำหน้าที่ประสานรอบด้านทั้งภายในและภายนอก ร่วมกันดูแลอบรมสามเณรให้ออกไปเป็นเยาวชนที่ดี มีคุณภาพ จัดการประเมินรอบด้านด้วยการทดสอบความรู้ แบบสอบถาม ใบแสดงความคิดเห็น และสังเกต แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการบรรพชาต่อไป

5.1.3.3 การแสดงปาฐกถาธรรม ควรประชุมจัดทำตารางนิมนต์และหัวข้อธรรมให้สอดคล้องกับ วัน เวลา และกิจกรรม โดยต้องให้โอกาสแก่พระภิกษุที่ยังต้องพัฒนาตนเองให้มากกว่าพระอาจารย์ ผู้ใหญ่ กระตุ้นให้องค์แสดงปาฐกถาธรรมฝึกตัวเองหรือจัดส่งไปอบรมที่วัดชลประทานรังสฤษฎ์ หรือวัดอื่น ๆ ประเมินผลรอบด้าน ทั้งออกแบบสอบถาม ใบบแสดงความคิดเห็น สังเกต และสรุป หลังจากเสร็จกิจกรรมให้ฝึกตนเองเป็นประจำ

5.1.3.4 การตัดกบตรสาธิต ควรจัดประชุมร่วมกันทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกาที่เป็นจิตอาสา เพื่อให้ทำความเข้าใจระเบียบแก่ผู้ที่เข้ามาทำบุญตัดกบตร ให้เป็นระบบที่ถูกต้องด้วยการ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ให้อุบาสก อุบาสิกากรอกแบบสอบถาม ใบบแสดงความคิดเห็น และสังเกต เพื่อรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านมาใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมต่อไป

5.1.3.5 การสอนธรรมะผ่านสื่อ ควรมีการประชุมร่วมกันทั้งพระภิกษุและอุบาสก อุบาสิกา แบ่งหน้าที่กันตามศักยภาพให้ความรู้แก่นุคคนลากรในการสอนธรรมะผ่านสื่อ เพื่อเพิ่มความรู้ในเรื่อง การใช้อุปกรณ์การสอนธรรมะแบบบูรณาการอย่างรอบด้าน ออกแบบสอบถาม ใบบแสดงความคิดเห็น สังเกต แล้วนำข้อมูลที่รอบด้านมาใช้ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายจัดสร้างสื่อและนำสื่อไปใช้สอนธรรมะ

5.1.3.6 ข้อเสนอแนะ เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(1) เจ้าอาวาสต้องทำแผนการบริหารวัดโดยภาพรวม และแผนย่อยแต่ละกิจกรรมเพื่อเป็นแบบในการเผยแผ่ตามอุดมการณ์ให้สำเร็จอย่างแท้จริง

(2) เจ้าอาวาสต้องทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยเป็นหลัก เป็นผู้ที่สามารถนั่งในใจของทุกคน โดยกระทำให้ดู ปฏิบัติให้เห็น เย็นให้สัมผัสด้วยตนเองอย่างเคร่งครัด

(3) การประชุมทุกกิจกรรมต้องมีกำหนดการที่ชัดเจนบันทึกการประชุมอย่างเป็นทางการ แบ่งหน้าที่ให้ถูกคนถูกงานให้ทำงานอย่างเข้มงวด เป็นไปตามแผน หลักสูตร ต้องเสียสละ ทำงานเชิงรุก เป็นไปตาม พระธรรมวินัย

(4) บูรณาการทั้งบุคคลากรและสื่อทุกชนิด เมื่อดูแลไม่ทั่วถึง พึงมอบหมายแก่ผู้ที่มีความสามารถ ทำงานอย่างเต็มที่ไม่ว่าก้าวด้วยกัน ประสานได้ทั้งภายนอกและภายใน

(5) ส่งเสริมทั้งเยาวชนและงบประมาณให้พอ ประเมินงานเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จะอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ 2) ศึกษาปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ 3) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ผู้ศึกษาค้นพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 ด้านสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ผลการศึกษา พบว่า สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และระเบียบมหาเถรสมาคม ได้แก่ การจัดอุปสมบท การบรรพชา การแสดงปาฐกถาธรรม การตักบาตรสาธิต การสอนธรรมะผ่านสื่อ โดยแต่ละกิจกรรมเกิดจากการใช้วิธีการประชุมวางแผนงาน การร่วมแรงร่วมใจกันเผยแผ่ด้วยความเสียสละ มีการประเมินและตรวจสอบการดำเนินการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ และนำข้อมูลปัญหาไปปรับปรุงนำสู่การพัฒนาการเผยแผ่ที่ดีกว่า ทำให้กิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมแต่ละกิจกรรมสอดคล้องกับสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ดังนี้

เมื่อพิจารณาสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ พบว่า การดำเนินกิจกรรมการเผยแผ่ทุกกิจกรรมทั้งเชิงรับและเชิงรุก มีการจัดประชุม และมีการบันทึกการประชุมเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบในบางส่วน เพื่อมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ไปปฏิบัติร่วมกันตามศักยภาพของแต่ละรูป/คน ด้วยความเข้มแข็งตามที่ได้รับมอบหมาย ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่เจ้าอาวาสและผู้บริหารต้องจัดให้มีการประชุมทุกครั้งที่ในการจัดกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่ายต้องพิจารณาความรู้ความสามารถของบุคลากรที่เหมาะสมเลือกผู้เข้าใจบทบาทที่ต้องรับผิดชอบทำงานประสานกับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี สามารถชี้แจงการทำงานได้ตลอดเวลาหากมีผู้ต้องการความชัดเจนโปร่งใส พบข้อขัดข้องเป็นผู้เปิดกว้างสำหรับการนำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงหรือพัฒนาให้การทำงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่พระพุทธศาสนาและพุทธบริษัทส่วนรวมโดยถูกกำกับภายใต้พระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และระเบียบมหาเถรสมาคม ซึ่งสอดคล้องกับ

ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ.ศ.2550 ให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ 6 ด้านด้วยกัน โดยเรียกชื่อว่า กิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องทำหรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่เพราะเป็นการคณะสงฆ์ และการพระศาสนา มี 6 ฝ่าย คือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม (การปกครอง) การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เป็นด้านหนึ่งในหกด้านในทางพระพุทธศาสนา (กรมการศาสนา, 2540, น. 9)

วัดเครือข่ายของวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ย่อมมีความแตกต่างในหลาย ๆ เรื่อง การเผยแผ่จึงต้องปรับตามสภาพการเหล่านั้นเพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามเจตนารมย์ อุดมการณ์ การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโสภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมฺโม)(2554, น. 20) อธิบายว่า วิธีการเผยแผ่พุทธธรรมพระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ทางสังคม จารีต ประเพณี ในแต่ละท้องถิ่น มีความแตกต่างกัน ทรงใช้วิธีที่ต่างกัน เช่น ทรงใช้อุบายในการเลือกบุคคล เป็นต้น พระพุทธองค์มิได้จำกัดบุคคลในการเทศน์สอน ว่าเป็นชนชั้นวรรณะใด เพศใด อาชีพใด หรืออายุ ทรงแสดงธรรมแก่บุคคลทุกระดับ หากเขาสามารถที่จะรับรู้ธรรมได้ จนมีพุทธศาสนิกชนทุกระดับ ตั้งแต่พระราชามหากษัตริย์ จนถึงคนอนาถา ทั้งวรรณะพราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ สุทร และจัณฑาล สิทธิของบุคคลได้ถูกเปิดออก โดยหลักการของพุทธศาสนา ประชาชนส่วนมากได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา ในการดำเนินชีวิต เช่น การมีความเชื่อเรื่องกรรมแทนความเชื่อเรื่องพระพรหมลิขิต การถวายทาน การปฏิบัติตามศีล 5 ศีล 8 เป็นต้น แม้พระราชาผู้ปกครองก็ทรงปกครองโดยทศพิธราชธรรม มีพระราชาหลายพระองค์ที่ทรงเป็นพุทธสาวก เช่น พระเจ้าพิมพิสาร พระเจ้าปเสนทิโกศล เป็นต้น ทรงเป็นพุทธมามกะ และได้ปกครองบ้านเมืองด้วยหลักธรรมทางพุทธศาสนา ทรงอุปถัมภ์พุทธศาสนา ด้วยการทำนุบำรุงพระภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน และได้สร้างวัดวาอารามต่าง ๆ ถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ด้วย

แต่ในการที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้อย่างที่บัญญัติไว้ มีความจำเป็นต้องใช้วิธีการดำเนินการเผยแผ่ที่แยกสายซึ่งต้องมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ พระครูปลัดชโล เตชพโล (เป็นวิเศษ)(2554, น.55) สรุปไว้ว่า การเผยแผ่เป็นกลวิธีที่ทำให้ประชาชนได้รับรู้คำสอนต่างๆ จากการเผยแผ่ของพระธรรมทูต เช่น การสอนธรรม การเทศน์ บรรยาย เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ประกอบไปด้วยกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่การวางแผน การสร้างบุคลากรผู้เผยแผ่ การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุน ภายใต้วิธีการเผยแผ่ เนื้อสาระที่บรรยายกับคุณสมบัติของผู้บรรยาย เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเผยแผ่ ในการเผยแผ่

พระพุทธศาสนานั้นจะทำให้สำเร็จมีคุณภาพ จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีคุณภาพในการดำเนินกิจกรรม การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิดา รัตนศรีสกุล (2557, น. 28) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานของกลุ่มคนเพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด ความสามารถ และความดี อาจเป็นจากกลุ่มคน หรือสถาบัน หรือร่วมมือกันในทุกฝ่ายเพื่อให้เยาวชนเป็นคนดี มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม นั่นเอง

แต่ในการเผยแผ่ยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จมากนักเนื่องจากนำหลักสูตรไปใช้ไม่ครบ กระบวนการหรือปรับหลักสูตรบางส่วน การนำยังเข้าใจบทบาทของตนเองน้อย บุคลากรยังไม่เพียงพอ และยังต้องพัฒนาอีกมากจึงทำให้ต้องจัดการอบรมพัฒนาบุคลากรที่ต้องใช้งบประมาณและเวลามาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ)(2534, น. 38) ได้กล่าวถึงการเผยแผ่ธรรมะในฐานะ ระบบการศึกษาเป็นการให้การศึกษาเพียงพุทธศึกษากับการให้อาชีพเท่านั้น ไม่พอสำหรับการทำความ เป็นมนุษย์และไม่พอที่จะสร้างสันติภาพสันติสุขส่วนบุคคลและส่วนสังคม ควรจะต้องจัดธรรมะ ให้เป็นระบบการศึกษา แล้วมนุษย์จะเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจสูงอยู่เหนือปัญหาโดยประการทั้งปวง นั่นคือ การสอนจริยธรรม จะต้องนำหลักคุณธรรมของศาสนาเป็นหลักยึดให้ได้แต่เมื่อมองโดยภาพรวม การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เป็นไปเพื่อประโยชน์ ต่อพระพุทธศาสนาและชาวพุทธส่วนรวม

5.2.2 ด้านปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทาน รังสฤษฎ์ ทุกกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาล้วนย่อมมีปัญหาไม่มากก็น้อยเนื่องจากการเผยแผ่ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งบุคลากรที่ต้องทำงานร่วมกันและบุคคลที่เข้ามารับการอบรม สถานที่ รองรับบุคคลที่เข้ามารับการอบรม เครื่องมือที่ใช้ในการอบรม หลักสูตร ภูมิประเทศ ประเพณี วัฒนธรรมความเชื่อ และอื่น ๆ อีกหลายประการ ดังนั้นจึงกล่าวโดยภาพรวมได้ว่าในทุกกิจกรรมการ เผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ต้องมีปัญหา ดังที่จะนำเสนอต่อไปนี้

1) เข้าอาวาสดูแลกิจกรรมการเผยแผ่ไม่ทั่วถึงเนื่องจากร่างกายไม่แข็งแรง จึงเป็นเหตุให้ บุคลากรบางส่วนมีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่น้อยลง และทำให้ผู้เข้ามารับการอบรมได้ประโยชน์น้อย ไปด้วย 2) ยังมีบางส่วนที่จัดการประชุมยังไม่เป็นระบบ เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างจึงทำให้การดำเนิน กิจกรรมการเผยแผ่ประสบผลสำเร็จน้อยและมีปัญหาตามมา 3) มีการปรับหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม บางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับแต่ละวัด จึงอาจทำให้ผู้ที่เข้ารับการอบรมได้รับความรู้ที่แตกต่างกัน 4) ขาดแคลนบุคลากรหรือมีคุณภาพไม่เพียงพอ การดำเนินกิจกรรมเผยแผ่ จึงรองรับผู้เข้ารับการอบรม ได้น้อยหรือได้ประโยชน์น้อยไปด้วย 5) ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ จึงต้องใช้

เวลาและปัจจัยในการฝึกอบรมมากและไม่ทันต่อความต้องการของการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ รวมทั้งเมื่ออบรมพัฒนาความรู้แล้ว ส่วนหนึ่งลาสิกขาออกไปเสียอีก 6) พระภิกษุมีความมุ่งมั่นในการเผยแผ่เป็นส่วนมากหากแต่มีบางส่วนที่เห็นสิ่งอื่นสำคัญกว่าการเผยแผ่ จึงมีความรับผิดชอบต่อการเผยแผ่น้อยไปด้วย 7) เจ้าอาวาสยังไม่เป็นพระอุปัชฌาย์ การจัดบรรพชาอุปสมบทจึงต้องนิมนต์พระอุปัชฌาย์จากวัดอื่น ทำให้ต้องใช้ปัจจัยเพิ่มขึ้น 8) พระวิทยากรและพระที่เลี้ยงยังเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองน้อย ความบกพร่องจึงเกิดขึ้นทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเผยแผ่ได้ประโยชน์น้อยลง 9) สถานที่จอดรถภายในวัดในวันที่มีการจัดบรรพชาอุปสมบท วันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันปาฐกถาธรรม และตักบาตสาธิตไม่เพียงพอ 10) การจัดบรรพชาอุปสมบท มีการประชาสัมพันธ์น้อย ข้อกำหนดยังไม่ชัดเจน ระเบียบและหมายกำหนดการที่ไม่ค่อยชัดเจน 11) ผู้สมัครบรรพชาอุปสมบทบางคนยังขาดศรัทธาในการบวช จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติในกฎและระเบียบที่วัดตั้งไว้ได้ ด้วยปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้บางส่วนได้สอดคล้องกับที่ สมานจิต ภิรมย์รัตน์ (2546, น. 2-3) แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้มีปัญหาที่สั่งสมมาเป็นระยะ ด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับพระสังฆาธิการตั้งแต่มหาเถรสมาคม เจ้าคณะปกครอง จนมาถึงเจ้าอาวาส ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ 2 ลักษณะ คือ 1) หน้าที่ในกิจการคณะสงฆ์ 2) หน้าที่ต่อบ้านเมือง ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปฐมเหตุ คือ (1) พระสังฆาธิการไม่เอาใจใส่ดูแลบรมพระที่อยู่ใต้ปกครองให้เรียบร้อย (2) เมื่อเกิดทำความผิดแล้วยังทำผิดซ้ำ และทำให้เกิดมีความผิดที่ลูกถามออกสื่อขยายในวงกว้าง จึงพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ทุกวัด ทุกกิจกรรมประสบกับปัญหาที่เหมือนและต่างกัน ไม่มากก็น้อยแต่ทุกปัญหาสามารถแก้ไขได้ด้วยหลักพระธรรมคำสอนที่เป็นไปตามเหตุปัจจัย

5.2.3 ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เมื่อทุกกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีปัญหา ทุกปัญหาห้อมล้อมวิธีการแก้ไขปัญหาเช่นกัน ดังที่จะนำเสนอต่อไปนี้

- 1) เมื่อพบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ที่เป็นอำนาจของเจ้าคณะปกครอง ควรมีการนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาแก่เจ้าคณะฝ่ายปกครองตามลำดับขั้นตอน 2) จัดให้มีการจัดบันทึกการประชุมและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ 3) เพื่อการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ที่เป็นไปได้ด้วยดี เจ้าอาวาสควรมอบอำนาจการจัดกิจกรรมแก่หัวหน้าฝ่ายและการนำอย่างเต็มที่ 4) ผู้เข้าร่วมประชุมเตรียมการจัดกิจกรรมที่บางวัดเรียกเฉพาะหัวหน้าฝ่าย และบางวัดเรียกทุกรูปนั้นต้องเป็นไปตามสภาพ

ของวัดว่าสะดวกแบบไหน 5) มอบหมายภาระงานให้ตรงกับความสามารถและความชอบของแต่ละรูป/คน 6) จัดการอบรมพระพี่เลี้ยงและพระวิทยากรหรือส่งเข้าอบรมที่อื่น 7) แก้ไขปัญหาที่จอตลอดไม่พอด้วยวิธีแนะนำให้อุบาสก อุบาสิกาใช้ขนส่งมณฑลเดินทางมาวัด 8) บูรณาการสื่อการสอนทุกรูปแบบในการเผยแผ่ทุกกิจกรรม 9) คัดกรองผู้ที่จะเข้ามาบรรพชาอุปสมบท ตามพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจและศรัทธาจริงๆ ได้เข้าศึกษาอย่างเต็มที่ 10) จัดกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นทุกวันทั้งเช้าและเพล 11) เพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเผยแผ่ให้อุบาสก อุบาสิการับรู้ให้มากขึ้น และจัดการเผยแผ่ธรรมะในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น จัดรายการทางสถานีวิทยุชุมชน และออนไลน์ เป็นต้น 12) จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายลูกศิษย์ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เพื่อประโยชน์ในการเผยแผ่ในวงกว้าง นี่เป็นแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาที่ค้นพบ อาจจะไม่ครบถ้วนกับปัญหาที่เผชิญในการจัดกิจกรรมการเผยแผ่พระศาสนา

แต่จัดว่าเป็นแนวทางในเบื้องต้นที่สอดคล้องกับพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (ปฏิรูปประเพณีการบวช, น. 21-22) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็นอุปัชฌาย์แล้วก็จัดอุปสมบทให้ได้ แต่มีข้อแม้กับผู้ที่มาอุปสมบทว่า ต้องประหยัดไม่ใช้สุร่ยสุร่ายดังที่ทำกันอยู่ ให้ประหยัด คือ ไม่ต้องทำขวัญนาค ไม่ต้องมีลิเกกลอง ไม่ต้องเลี้ยงเหล้าเลี้ยงข้าวกันอย่างฟุ่มเฟือย คนจะอุปสมบทวัดอื่นเขาทำกันอย่างนั้น คุณแล้วไม่ไหว สิ้นเปลืองเงินทอง วัดเราต้องแก้ เมื่อใครจะอุปสมบทบอกเขาว่าต้องอุปสมบทอย่างนี้ ถ้าไม่เอาไปอุปสมบทวัดอื่น เลยมีระเบียบในการอุปสมบทดีขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับ สิริมา เชียงเซาวิโว (2556, น. 5) สรุปไว้ว่า ปาฐกถาธรรมที่ท่านพุทธทาส มักอ้างอิงถึงที่มาของข้อมูลจากหลายแหล่ง ทั้งจากพระไตรปิฎก นิทาน บุคคล คัมภีร์จากนิกายอื่น หนังสืออ้างอิงอื่น เป็นต้น ที่มาที่ชัดเจน มีจาก 2 แหล่งด้วยกัน คือ พระไตรปิฎก กับนิทาน แต่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันสามารถที่จะเผยแผ่ด้วยสื่อที่หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะด้วยจากพระไตรปิฎกที่เป็นรูปเล่ม ออนไลน์ และสื่ออื่น ๆ ที่มีมากในปัจจุบัน ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันจึงเปิดกว้างมากกว่าในอดีต ดังนั้น การใช้สื่อเครือข่ายออนไลน์จึงเป็นวิธีที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างและรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับพิณสุดา สิริรังศรี และคณะ (2557, น. 135-143) รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมตามขนาดและความพร้อมในลักษณะที่มีส่วนร่วมและเครือข่ายนั้นมีรูปแบบที่มีการบริหารจัดการแบบเชื่อมเครือข่ายความร่วมมือโยงโย่งพียงพาสัยซึ่งกันและกัน ในลักษณะของพันธมิตร มีความสัมพันธ์แนวราบกับเครือข่ายที่มีสภาพปัญหาและความต้องการ วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม คล้ายคลึงกัน ที่อาจจะใกล้เคียงกัน หรือห่างไกล

กัน แล้วแต่ความเหมาะสม รวมกลุ่มกันบริหารจัดการกันทางวิชาการ งบประมาณ และบุคลากรร่วมกัน และ รูปแบบการบริหารจัดการแบบแม่ข่ายและลูกข่าย เป็นการบริหารจัดการที่ต้นสังกัด โดยแม่ข่ายเป็นผู้บริหารจัดการลูกข่าย ทั้งในด้านสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การบริหารเครือข่ายอย่างเป็นทางการให้เกิดประโยชน์โดยรอบด้าน ทั้งการเผยแผ่พระพุทธศาสนา บุคคล สังคมวัฒนธรรม และ โลกโดยรวม เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเผยแผ่นั้นต้องพึ่งบุคลากรในการขับเคลื่อนจึงจำเป็นต้องบูรณาการกิจกรรมทุกกิจกรรมให้อื้อเพื่อกันเพื่อประโยชน์ ทั้งแก่ผู้เผยแผ่พระธรรมและผู้รับการเผยแผ่พระธรรม จึงสอดคล้องกับ พุทธทาสภิกขุ (มรดกที่ ๒๑) กล่าวว่า การดัดบาศรศาสตร์ แบบที่ทำกันอยู่ในสวน โมกข์ เป็นการศึกษา อยู่ในตัวว่าจะสามารถ เลี้ยงพระจำนวนร้อยได้อย่างไร สะดวกเท่าไร ควบคุมกิเลสได้โดยวิธีไหน ขอให้ช่วยกันรักษาพิธีกรรม แบบนี้ไว้เพื่อเป็นประโยชน์ เกื้อกูล แก่การพิทักษ์รักษาพุทธศาสนาไว้โดยวิธีประหยัด ไม่ยุ่งยากลำบาก และรักษาแบบฉบับโบราณ นับแต่สมัยพุทธกาลเป็นต้นมา

จึงสรุปได้ว่า ปัญหาทุกอย่างที่เกิดจากเหตุและปัจจัยล้วนมีวิธีแก้ไขได้ทั้งสิ้น เพียงแต่รู้เหตุของปัญหาหรือไม่ เมื่อรู้เหตุของปัญหาแล้วจักแก้ไขอย่างถูกต้อง แล้วนำไปสู่การพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาถูกต้องตามพระธรรมวินัยด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ผู้ศึกษาขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

1) มหาเถรสมาคมควรสนับสนุนส่งเสริมการจัดทำแผนการบริหารนโยบายและอุดมการณ์โดยรวม และแผนย่อยของแต่ละกิจกรรมเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดในแต่ละด้านได้อย่างครอบคลุมรอบด้าน

2) มหาเถรสมาคมต้องทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยเป็นหลัก เป็นผู้ที่นั่งในใจของพระลูกวัดและอุบาสก อุบาสิกา โดยต้องนำกระทำให้ดู สอนโดยปฏิบัติให้เห็น เย็นให้สัมผัสด้วยตนเองอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์แก่การบริหารที่จะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย การขับเคลื่อนนโยบายและกิจกรรมการเผยแผ่สามารถดำเนินไปได้ด้วยดี

3) มหาเถรสมาคมและเจ้าคณะปกครองควรจัดบุคลากรผู้ดำเนินกิจกรรมด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัด ในแต่ละด้านให้ชัดเจน และตรงกับความรู้ความสามารถ เพื่อการขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลระดับสูง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ (วัดเครือข่าย)

1) เจ้าอาวาสควรจัดกิจกรรม สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัด ในแต่ละด้าน ควรจัดการประชุมและบันทึกการประชุมเป็นประจำตามปฏิทินกำหนดการเพื่อวางแผนให้ชัดเจน ในการปฏิบัติงานให้เป็นรูปธรรมของแต่ละฝ่ายงาน ด้วยการจัดประชุมรวม และการประชุมแยกแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบในงานของตน เพื่อเพิ่ม ปรับเปลี่ยน และเปลี่ยนแปลงงานให้มีคุณภาพมากขึ้น

2) เจ้าอาวาสควรจัดบุคลากร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัด ในแต่ละด้าน ควรจัดบุคลากรผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจบทบาทของตนเอง รับผิดชอบงาน และมีความตั้งใจไว้ในตำแหน่งงานที่เหมาะสมให้มีความชัดเจน โดยการมอบหมายอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละด้านของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อลดขั้นตอนในการตัดสินใจไม่ต้องรออำนาจจากส่วนกลางอย่างเดียว

3) เจ้าอาวาสและหัวหน้ากิจกรรมควรให้ฝ่ายอาคารสถานที่ ดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่ สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดในภาพรวม ควรจัดทำแผนดำเนินการให้เป็นสถานที่สัปปายะ สำหรับนั่งฟังการปาฐกถาธรรม การบรรพชาอุปสมบท และด้านอื่นๆ ควรทำให้มีความสะดวกสบาย ร่มรื่นเหมาะสมแก่สถานที่และเหมาะสมแก่อุบาสก อุบาสิกาในการเข้าร่วมกิจกรรม

4) เจ้าอาวาสควรจัดให้มีการติดตามประเมินผล สำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัด ควรจัดทำการประเมินผลโดยภาพรวมและประเมินผลในแต่ละด้านของการเผยแผ่ เพื่อจะได้ปรับปรุงเพิ่มเติม และจัดการให้ได้คุณภาพต่อไป โดยจัดให้มีการประชุมตามวาระการจัดกิจกรรมการเผยแผ่และประจำปีสำหรับการประเมินผลงานของแต่ละด้าน รวมทั้งประเมินด้านสถานที่ บุคลากร หรือแม้กระทั่งด้านการจัดการ ด้วยการจัดทำแบบสอบถาม ไขแสดงความคิดเห็น และสังเกตในการประเมินผล

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ผู้ศึกษาขอเสนอให้ผู้สนใจในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและอุดมการณ์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ว่า นโยบายและอุดมการณ์

ของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ สามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่น้อยเพียงใด และเป็นอย่างไร

2) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นที่การจัดการด้านการวางแผน ด้านสถานที่ ด้านบุคลากรกับความพึงพอใจของอุบาสก อุบาสิกาต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้ทราบถึงกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

3) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือเทคนิคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ในด้านอื่นๆ เฉพาะด้าน เช่น การแสดงปาฐกถาธรรม เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบว่ามีความประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือมีเทคนิคการเผยแผ่ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไปได้

4) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพื่อจะได้ทราบว่าเจ้าอาวาสหรือผู้บริหารของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มีภาวะผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างไร

กรม
การ
การ

กรรมการ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภา.
- กรมการศาสนา. (2540). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลาง
ชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- การก่อสร้างวัดชลประทานรังสฤษฎ์*. สืบค้น 13 เมษายน 2558, จาก <http://watchol.org/about/history>
- จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2514). *ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์*. กรุงเทพฯ: อภิธรรมมูลนิธิ
มหาธาตุวิทยาลัย.
- จิระพันธ์ นามขวิด. *บทกัณฑ์*. (2551). สืบค้น 10 เมษายน 2558, จาก
<http://www.prachaniwet.ac.th/research/Buddhism/Buddhism.files/Buddhism.htm>.
- ชินสัถ สุวรรณอักษร. (2549). *เครือข่ายทางสังคม* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตร. (2552). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ
ปริญญาศึกษาสาตรมหาบัณฑิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. *ทรงประชุมสงฆ์บัญญัติสิกขาบท.
เล่มที่ 1 พระวินัยปิฎก เล่มที่ 1 มหาวิภังค์ ภาค 1*.
- ปัญญานันทภิกขุ. (2547). *พจนานุกรมธรรม*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- ประสาร ทองภักดี. (2542). *ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ปนัดดา นพพานวัน. (2533). *การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประวัติวัดชลประทานรังสฤษฎ์*. สืบค้น 14 เมษายน 2558, จาก <http://watchol.org/about/history>
- ประตูลัทธิธรรม/นวกวาท*. (2552). สืบค้น 10 เมษายน 2558,
จาก <http://www.dharma-gateway.com/dhamma/navakovart-index-page.htm>.
- แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559*. สืบค้น 15 เมษายน 2558,
จาก <http://old.rmutto.ac.th/fileupload>

- พระมหาชัยรัตน์ ฐิตเมโธ (แสน โฉ่ง). (2555). *ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดชลประทานรังสฤษฎี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ.
- พระมหานุกุลเสริม ขุนฤทธิ. (2555). *กระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาพระอุปัชฌาย์เถรวาทแห่งคณะสงฆ์ไทย* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระมหาพุทธวิงศ์ นุกูลบุญ (สุวรรณรัตน์). (2551). *การบริหารงานของวัดตามหลักธรรมมาภิบาล: ศึกษากรณีวัดชลประทานรังสฤษฎี อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ.
- พระพรชัย คุนธสาโร (แก้ววิเชียร). (2550). *ยุทธศาสตร์การเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูโอภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมโม/เงางาม). (2554). *ศึกษาหลักและวิธีการเผยแผ่ธรรมของพระธรรมโมลี (ทองอยู่ณ วิสุทฺโธ)* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดชโล เตชพโล (เป็นวิเศษ). (2554). *บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระเทพสุวรรณโมลี (สอิ่ง สิรินุโท)* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทองโท กัสปะ. (2551). *พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย ของชาวอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาจรัญ จิตตสวโร. (2553). *การศึกษาแนวคิดความเชื่อเชิงวัฒนธรรมในการสร้างปราสาทศพของชาวพุทธล้านนา* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง ฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. *เรื่องพื้นจากบ่วง*. พระวินัยปิฎก เล่มที่ 4 มหาวรรค ภาค 1.
- พระไตรปิฎก เล่มที่ 11. *อิทธิบาท 4*. พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3 ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค.
- พุทธทาสภิกขุ. (2505). “ท่านพุทธทาสภิกขุกับการศึกษา”. *วารสารครุศาสตร์*. ปีที่ 11 เล่มที่ 42 (เมษายน-มิถุนายน).
- พุทธทาสภิกขุ (มรดกที่ 21, มปป.) *กองทุนศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎี*. สมุทรสาคร: โรงพิมพ์ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (2547). *ธรรมสมโภชน์ 93 ปี*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ เอส. อาร์.พรีนติ้ง จำกัด.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (2554). *ตามรอยปัญญา*. ธรรมะอินเทอร์เนต. สืบค้น 13 เมษายน 2558, จาก <http://www.ebooks.in.th>
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (*ชีวิตและงานของปัญญานันทภิกขุ*, มปป., น. 53). นนทบุรี: โรงพิมพ์ เอส.อาร์.พรีนติ้ง จำกัด.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). *ปฏิรูปประเพณีการบวช*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). *ปณิธานการปาฐกถาธรรม*. กรุงเทพฯ: สถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (2550). *หนังสืออนุสรณ์สามเณรภาคฤดูร้อน. (ตามรอยชีวิตงาม)*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ เอส.อาร์.พรีนติ้ง จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *มุกตาพจนานานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข*. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิน สุดา สิริธรังศรี. (2557). *แบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2556). *ปรัชญาการศึกษาของไทย ภาคพุทธธรรม:แก่นนำการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2541). *พุทธวิธีในการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2547). *พุทธวิธีในการสอน*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2537). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2542). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพิจิตรธรรมพาที (ชัยวัฒน์ ฐมวาทฒโน). (2543). *พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 4*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมมจิตโต). (2547). *พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 10*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพุทธศาสนาในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2544). *พระไตรปิฎกภาษาไทย 91 เล่ม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2544). *พระไตรปิฎกภาษาไทย 91 เล่ม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ราชกิจจานุเบกษา. *พระราชบัญญัติลักษณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535*. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109/ตอนที่ 16/หน้า 5/4 มีนาคม 2535. สืบค้น 11 เมษายน 2558,

จาก <http://law.longdo.com/law/177/rev304>

วศิน อินทสระ. (2535). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญกิจ,

วนิช สุธารัตน์. (2547). *ความคิดและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ศรีบรรดดร. *พุทธศาสนาเชิงรุกด้านการเผยแผ่*. สืบค้น 11 เมษายน 2558,

จาก <http://www.gotoknow.org/posts/475379>.

สุคนธ์ เกาเส็น. (2549). *การประเมินโครงการฝึกอบรมพระนวกะ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุจินตนิท หนูชู. (2558). *แบบการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีประสิทธิผล* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุดธิดา ชาญรัตนศรีสกุล. (2557). *ความพึงพอใจของนักเรียนในการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 3 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมานจิต ภิรมย์รัตน์. (2546). *การพัฒนารูปแบบสถาบันส่งเสริมและเผยแผ่การพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายน้ำผึ้ง รัตนงาม. *หลักการสร้างเครือข่ายงานประชาสัมพันธ์เผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนา*.

สืบค้น 17 เมษายน 2558, จาก

http://www.skssl.org/index.php?option=com_content&view=article&id=69:2013-01-25-04-21-33&catid=34:class-1&Itemid=48

สิริมา เชียงเขาวัว. (2558). *ที่มาของมโนอุปถัมภ์ธรรมะในปาฐกถาธรรมของพุทธทาสภิกขุ* .

สืบค้น 16 เมษายน 2558, จาก <http://www.human.nu.ac.th>

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2524). *ศาสนาเปรียบเทียบ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เสฐียร พันธงชัย. (2526). *ศาสนาเปรียบเทียบ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ผดุงพิทยการพิมพ์.

หลักการเผยแผ่พุทธธรรม. (2557). สืบค้น 20 เมษายน 2558,

จาก <http://www.sriprawat.net/2.222.htm>.

หลักการบริหารงานสมัยใหม่กับหลักการบริหารงานเชิงพุทธศาสตร์. (2557). สืบค้น 15 เมษายน 2558,

จาก <http://www.mahathera.org/detail.php?module=article&id=7&title=03>

อารีรัตน์ เคียงเจริญ. (2557). *การส่งเสริมการจัดกิจกรรมรักการอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางบุรี* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภาษาต่างประเทศ

Kilduff M., Tsai W.. (2003). *Social Networks and Organizations*. London: SAGE.

Micheal H Zack. (2000). *An Introduction to Social Network*. Retrieved from

<http://www.orgnet.com/sna.html>

ด
พ
ค

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

สำหรับเจ้าอาวาส พระภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกาที่ร่วมในการเผยแพร่
เรื่อง การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

1. ชื่อ-ฉายา (นามสกุล).....อายุ.....ปี.....พรรษา
2. ภาระหน้าที่นับผิดชอบ.....
3. สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ส่วนที่ 2. คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ หมายถึง การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาได้ร่วมกันจัดกิจกรรมเผยแพร่พระพุทธศาสนาขึ้นมาโดยมี อุดมการณ์ หรือแนวทางเดียวกับวัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพื่อประโยชน์ในการสืบ ทอดอายุพระพุทธศาสนาโดยกระบวนการ 4 ขั้น ดังนี้ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติงาน (Do) การตรวจสอบงาน (Check) การปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้น (Act)

2. การจัดอุปสมบท หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่จัดการอุปสมบทตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

3. การบรรพชา หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ที่จัดการบรรพชาตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

4. การแสดงปาฐกถาธรรม หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้จัดให้มีการ ขึ้นแสดงปาฐกถาธรรมในวันอาทิตย์ และในวันสำคัญต่าง ๆ ตามวิธีการ และแนวทางของวัด ชลประทานรังสฤษฎ์

5. การตัดบาตรสาธิต หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้จัดให้มีการตัดบาตรสาธิตในตอนเช้า ตอนเพลวันอาทิตย์ และในตอนเช้าทุก ๆ วันตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

6. การสอนธรรมะผ่านสื่อ หมายถึง วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ได้ใช้สื่อธรรมะในการสอน ตามวิธีการ และแนวทางของวัดชลประทานรังสฤษฎ์

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์

1. สภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ.....เป็นอย่างไร

.....
.....
.....

1) ท่านมีการดำเนินการจัดอุปสมบทอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

-ท่านมีการวางแผนงานอย่างไร.....

.....
.....

-ปฏิบัติงานตามแผนมากน้อยแค่ไหน.....

.....
.....

-มีการตรวจสอบงานอย่างไรบ้าง.....

.....
.....

-มีการปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้นในครั้งต่อไปอย่างไร.....

.....
.....

-มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง.....

.....
.....

-มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง.....

.....
.....

-ท่านมีการพัฒนาการอุปสมบทให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง.....

.....
.....

2) ท่านมีการดำเนินการบรรพชาอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

-ท่านมีการวางแผนงานอย่างไร.....

.....

-ปฏิบัติงานตามแผนมากน้อยแค่ไหน.....

.....

-มีการตรวจสอบงานอย่างไรบ้าง.....

.....

-มีการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นในครั้งต่อไปอย่างไร.....

.....

-มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง.....

.....

-มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง.....

.....

-ท่านมีการพัฒนาการบรรพชาให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง.....

.....

3) ท่านมีการดำเนินการแสดงปาฐกถาธรรมอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

-ท่านมีการวางแผนงานอย่างไร.....

.....

-ปฏิบัติงานตามแผนมากน้อยแค่ไหน.....

.....

-มีการตรวจสอบงานอย่างไรบ้าง.....

.....

-มีการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นในครั้งต่อไปอย่างไร.....

.....

-มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง.....

.....

-มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง.....

.....

-ท่านมีการพัฒนาการแสดงปาฐกถาธรรมให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง.....

.....

4) ท่านมีการดำเนินการดักบาตรสาธิตอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

-ท่านมีการวางแผนงานอย่างไร.....

.....

-ปฏิบัติงานตามแผนมากน้อยแค่ไหน.....

.....

-มีการตรวจสอบงานอย่างไรบ้าง.....

.....

-มีการปรับปรุง แก้ไข งานให้ดีขึ้นในครั้งต่อไปอย่างไร.....

.....

-มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง.....

.....

-มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง.....

.....

-ท่านมีการพัฒนาการดักบาตรสาธิตให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง.....

.....

5) ท่านมีการดำเนินการสอนธรรมะผ่านสื่ออย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

-ท่านมีการวางแผนงานอย่างไร.....

.....

-ปฏิบัติงานตามแผนมากน้อยแค่ไหน.....

.....

-มีการตรวจสอบงานอย่างไรบ้าง.....

.....

-มีการปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้นในครั้งต่อไปอย่างไร.....

.....

-มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง.....

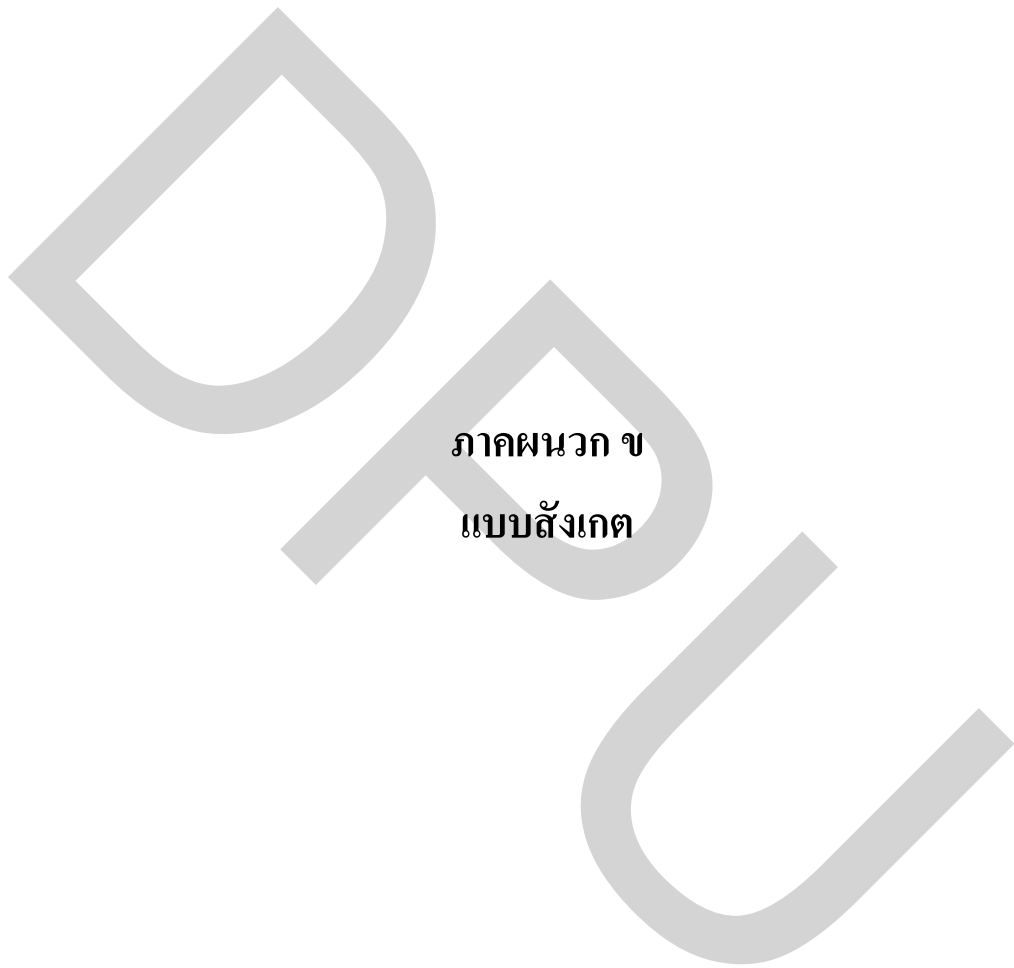
.....

-มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง.....

.....

-ท่านมีการพัฒนาการสอนธรรมะผ่านสื่อให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง.....

.....

ภาคผนวก ข
แบบสังเกต

การบันทึกเรื่องราว (Anecdotal record)

การวางแผน (Plan)

กิจกรรมการอุปสมบท

วันที่ เดือน พ.ศ. 2558 ชื่อ

เวลา.....	วันที่.....	ชื่อ.....
สถานที่.....	กิจกรรม.....	
เหตุการณ์ และพฤติกรรม.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
ข้อเสนอแนะ.....		
.....		
.....		

ภาคผนวก ค

รายนามเจ้าอาวาส พระภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกา

ตอบแบบสัมภาษณ์

รายนามเจ้าอาวาส พระภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกา ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. พระมหาทวีป กตปุญโญ	เจ้าอาวาสวัดแทนวันดีเจริญสุข
2. พระมหาวีรวัตร วิจักขโณ	พระลูกวัด
3. พระพรประสิทธิ์ กิตติปญโญ	พระลูกวัด
4. นาย ณรงค์ โกจิราพันธ์	พุทธอาสา
5. นาง ชากา ลิ้มปัทม์	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
6. นาง อนงค์ ดีปรีชา	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
7. นาง อุไรวรรณ โพธิ์จันทร์	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
8. พระครูสุคันธศีล	เจ้าอาวาสวัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม)
9. พระครูพิจิตรสรคุณ	(ผู้ช่วยเจ้าอาวาส)วัดอุโมงค์(สวนพุทธธรรม)
10. พระจรินทร์ อากสุสโร	พระวิทยากร
11. นาง เพ็ญฉาย สิโรรส	อุบาสิกา ผู้อุปถัมภ์วัด
12. นาง พิมพา รามเกื้อ	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
13. นาย สุรศักดิ์ สุบินรัตน์	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
14. นาย จำรัส ชุ่มใจ	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
15. พระครูสิริสุตวิมล	เจ้าอาวาสวัดมงคลโกวิทาราม
16. พระประพันธ์ ฐานจิตโต	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส รูปที่ ๑
17. พระธีรทัต นนทโก	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสรูปที่ ๒
18. นาย สงวน อ้วนดำ	ไวยาวัจกร
19. นาย สุบิน พิมพะภรณ์	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
20. พ.ต.ท. อาทิตย์ ตระการไทย	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
21. นาย สง่า หยาดทอง	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
22. พระครูศาสนกิจจาทร	เจ้าอาวาสวัดลานแพะ
23. พระมานพ นิพพาน	พระลูกวัด
24. พระปรีชา ฅนุชโก	พระลูกวัด
25. นาง ไพบูรณ์ ชูช่วย	อุบาสิกา
26. นาง สว่าง จันทร์แดง	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

27. นาง ขับ ไชสง	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
28. นาง เพ็ญ ศรีนวลพุด	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
29. พระมหาเฉลิม ปิยทสุถี	เจ้าอาวาสวัดปัญญาบันฑาราม
30. พระมหาจรวย อุชจาโร	ดูแลการบรรพชาอุปสมบท
31. พระมหาสุริยันต์ ฐมมทสุถี	พระวิทยากร
32. แม่ชีณภาสุ มากรักษ์	ศูนย์หนังสือ
33. อาจารย์ สุณีย์ แสงสว่าง	วิปัสสนาจารย์
34. นาง นันต์นรี ปิ่นทอง	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม
35. นาง นภา โสคติพันธ์	ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ มธบ ๐๔๓๔ (๑)/๑๒๐.๒๒

151

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

กราบนมัสการ พระมหาเฉลิม ปิยทสสี เจ้าอาวาส วัดปัญญาบันฑิตาราม

ด้วย พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการค้นคว้าหา ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเผยแผ่พระพุทธศาสนา วัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินสุดา สิริธรงค์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ การแสดงปาฐกถาธรรม,อุปสมบท,การบรรพชา,การเผยแผ่ธรรมผ่านสื่อ และขอเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบนมัสการมาด้วยความเคารพ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน)
คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ขงการบดี

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๔๒๗, ๖๔๘, ๖๔๙

(พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ โทร.๐๘๔-๐๗๒-๖๓๔๘)

ที่ มธป ๐๔๑๔(๑)/๗๒ ๐๕๖

152

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

กราบมัสการ พระมหาเฉลิม ปิยทสฺสี เจ้าอาวาส วัดปัญญาบันฑดาราม

ด้วย พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการค้นคว้าหา ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษดิ์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณสุดา สิริรังศรี เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นักศึกษา สัมภาษณ์เรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษดิ์ ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับ การทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบมัสการมาด้วยความเคารพ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์)
คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๕๒๗, ๖๔๘, ๖๕๙

(พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ โทร.๐๘๔-๐๗๒-๖๓๕๘)

ที่ มธบ ๐๔๑๔(๑)/๖๕๕๓

153

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

กราบนมัสการ พระครูสาสนกิจจากร เจ้าอาวาส วัดลานแฉะ

ด้วย พระมหาสำราญ คุรุทสุวรรณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการค้นคว้าหา ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การเผยแพร่พระพุทธศาสนาวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณสุดา สิริรังศรี เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นักศึกษา สัมภาษณ์เรื่อง การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับ การทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบนมัสการมาด้วยความเคารพ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน)

คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๕-๗๓๐๐ ต่อ ๔๒๗, ๖๔๘, ๖๔๙

(พระมหาสำราญ คุรุทสุวรรณ โทร.๐๘๔-๐๗๒-๖๓๔๘)

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอลข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

กราบนมัสการ พระครูสาสนกิจจากร เจ้าอาวาส วัดลานชะ

ด้วย พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการค้นคว้าหา ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเผยแผ่พระพุทธศาสนาวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษดิ์" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณสุดา สิริรังศรี เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษดิ์ การแสดงปาฐกถาธรรม,อุปสมบท,การบรรพชา,การเผยแผ่ธรรมผ่านสื่อ และขอเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบนมัสการมาด้วยความเคารพ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตน์)
คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๕-๗๓๐๐ ต่อ ๔๒๗, ๖๔๘, ๖๔๙

(พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ โทร.๐๘๔-๐๗๒-๖๓๔๘)

ที่ มธป ๐๔๑๔ (๑)/๒๖ ๐๒๕

155

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอข้อมูลเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

กราบนมัสการ พระมหาทวีป กตปุณโญ เจ้าอาวาส สำนักสงฆ์แทนวันดีเจริญสุข

ด้วย พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการค้นคว้าหา ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเผยแผ่พระพุทธศาสนาวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณสุตา สิริรังศรี เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ การแสดงปาฐกถาธรรม,อุปสมบท,การบรรพชา,การเผยแผ่ธรรมผ่านสื่อ และขอเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับการทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบนมัสการด้วยความเคารพ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สิ้นลาร์ตัน)
คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๔-๗๓๐๐ ต่อ ๔๒๗, ๖๔๘, ๖๔๙

(พระมหาสำราญ ครุฑสุวรรณ โทร.๐๘๔-๐๗๒-๖๓๔๘)

ที่ มธป ๐๔๓๔(๑)/๑๒๐๕๓

156

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์

กราบนมัสการ พระมหาทวีป กตปุญโญ เจ้าอาวาส สำนักสงฆ์แห่งวัดเจริญสุข

ด้วย พระมหาสำราญ คุรุทสุวรรณ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษา จะทำการค้นคว้าหา ข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเผยแผ่พระพุทธศาสนาวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิณสุดา สิริธังครี เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นักศึกษา สัมภาษณ์เรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของวัดเครือข่ายวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ข้อมูลที่ได้มาจะใช้สำหรับ การทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กราบนมัสการมาด้วยความเคารพ

(ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินสาร์ตัน)
คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
อธิการบดี

สำนักงานเลขานุการวิทยาลัยครุศาสตร์

โทร. ๐-๒๕๕๕-๗๓๐๐ ต่อ ๔๒๗, ๖๔๘, ๖๔๙

(พระมหาสำราญ คุรุทสุวรรณ โทร.๐๘๔-๐๗๒-๖๓๔๘)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

พระมหาสำราญ (จนุทสโร) ครูทศสุวรรณ

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ. 2556

นักธรรมชั้น เอก, เปรียญธรรม 3 ประโยค,

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาประวัติศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พระอาจารย์สอนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
วัดชลประทานรังสฤษฎ์

พระอาจารย์สอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์

พระอาจารย์สอนโรงเรียนชลประทานวิทยา

พระอาจารย์สอนโรงเรียนปากเกร็ด (เสาธงทอง)